

Beckova edice Komentované zákony

Obchodní zákoník

Obchodní zákoník

Komentář

**JUDr. Ivana Štenglová
JUDr. Stanislav Plíva
JUDr. Miloš Tomsa
a kolektiv**

11. vydání 2006

C·H·BECK

Vzor citace:

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání.
Praha : C. H. Beck, 2006, 1528 s.

CIP – KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Obchodní zákoník : komentář / Ivana Štenglová ... [et al.]. – 11. vyd. –
Praha : C. H. Beck, 2006. – xx, 1508 s. –
(Beckova edice komentované zákony)
ISBN 80-7179-487-2

347.7 * (437.3)

- obchodní právo – Česko
- zákony
- komentáře

347.7 – Obchodní právo. Finanční právo. Právo průmyslového
vlastnictví. Patentové právo. Autorské právo [16]

Komentář zpracovali JUDr. Ivana Štenglová, JUDr. Stanislav Plíva,
JUDr. Miloš Tomsa a kolektiv
Vydalo Nakladatelství C. H. Beck v Praze roku 2006
Vydání jedenácté
Redaktorka publikace prom. fil. Jarmila Dvořáková
Sazba: Studio OKRIM, Praha
Tisk: Těšínská tiskárna, a. s.

© Nakladatelství C. H. Beck, 1994

ISBN 80-7179-487-2

Jednotlivé části komentáře k zákonu zpracovali:

Doc. JUDr. M. Bartošíková	§ 8 až 12, § 17 až 20, § 27 až 33, § 35 až 38k, § 673 až 681, § 756 až 775
JUDr. J. Munková	§ 41 až 55, § 566 až 590
JUDr. M. Pekárek za účasti JUDr. I. Štenglové	§ 221 až 260
Doc. JUDr. S. Plíva	§ 1 až 7, § 13 až 16, § 34, § 39 až 40, § 387 až 408, § 476 až 507, § 591 až 641, § 682 až 724
JUDr. I. Štenglová	§ 381, § 56 až 220zc, § 281 až 288, § 297 až 323, § 536 až 565
JUDr. M. Tomsa	§ 261 až 280, § 289 až 296, § 323a až 386, § 409 až 475, § 508 až 535, § 642 až 672a, § 725 až 728
JUDr. V. Zunt	§ 21 až 26, § 729 až 755

Rozloučení s paní Doc. JUDr. Miroslavou Bartošíkovou, CSc.

V průběhu zpracování 11. vydání komentáře zemřela jedna z jeho spoluautorů, lidsky i odborně vysoce ceněná kolegyně a přítelkyně, která se na komentáři podílela od samého počátku a stála i u jeho zrodu, Doc. JUDr. Miroslava Bartošíková, CSc.

Docentka Bartošíková absolvovala Právnickou fakultu University Jana Evangelisty Purkyně v Brně v roce 1974. Od roku 1992 do roku 1999 přednášela na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Byla členkou legislativní komise pro obchodní právo při Legislativní radě vlády. Vykonávala advokátní praxi a byla zkušební komisařkou České advokátní komory pro advokátní zkoušky. Byla členkou redakční rady časopisů Obchodní právo a Právní rádce. V odborném tisku publikovala od roku 1978 a je autorkou řady odborných článků, zejména z oblasti práva obchodních společností. Je autorkou a spoluautorkou řady odborných publikací včetně učebnic.

Její odchod je pro kolektiv tohoto komentáře i pro teorii a praxi obchodního práva velkou ztrátou, kterou bude obtížné zcela nahradit. Budete nám chybět, paní docentko, budeš nám chybět, Mirko...

Obsah

Předmluva	XIII
-----------------	------

Seznam použitých zkratek	XV
--------------------------------	----

Obchodní zákoník

Část první. Obecná ustanovení (§ 1 až 55)	1
Hlava první. Základní ustanovení (§ 1 až 20)	1
Díl první. Úvodní ustanovení (§ 1 až 4)	1
Díl druhý. Podnik a obchodní jmění (§ 5 až 7)	12
Díl třetí. Obchodní firma (§ 8 až 12)	18
Díl čtvrtý. Jednání podnikatele (§ 13 až 16)	33
Díl pátý. Obchodní tajemství (§ 17 až 20)	51
Hlava druhá. Podnikání zahraničních osob (§ 21 až 26)	55
Díl první. Základní ustanovení (§ 21 až 23)	55
Díl druhý. Majetková účast zahraničních osob v českých právnických osobách (§ 24)	58
Díl třetí. Ochrana majetkových zájmů zahraničních osob při podnikání v České republice (§ 25)	59
Díl čtvrtý. Přemístění sídla (§ 26)	60
Hlava třetí. Obchodní rejstřík (§ 27 až 38l)	65
Hlava čtvrtá. Účetnictví podnikatelů (§ 39 až 40)	143
Hlava pátá. Hospodářská soutěž (§ 41 až 55)	150
Díl první. Účast na hospodářské soutěži (§ 41 až 43)	151
Díl druhý. Nekalá soutěž (§ 44 až 52)	156
Díl třetí. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži (§ 53 až 55)...	180
Část druhá. Obchodní společnosti a družstvo (§ 56 až 260)	187
Hlava první. Obchodní společnosti (§ 56 až 220zc)	187
Díl první. Obecná ustanovení (§ 56 až 75b)	187
Díl druhý. Veřejná obchodní společnost (§ 76 až 92e)	297
Oddíl první. Základní ustanovení (§ 76 až 78)	297
Oddíl druhý. Práva a povinnosti společníků (§ 79 až 84)	303
Oddíl třetí. Právní vztahy k třetím osobám (§ 85 až 87)	312
Oddíl čtvrtý. Zrušení a likvidace společnosti (§ 88 až 92)	315
Oddíl pátý. Zrušení společnosti bez likvidace (§ 92a až 92d)	324
Oddíl šestý. Změna právní formy (§ 92e)	336
Díl třetí. Komanditní společnost (§ 93 až 104e)	337
Oddíl první. Základní ustanovení (§ 93 až 96)	337
Oddíl druhý. Práva a povinnosti společníků (§ 97 až 100)	345
Oddíl třetí. Právní vztahy k třetím osobám (§ 101)	350
Oddíl čtvrtý. Zrušení a likvidace společnosti (§ 102 až 104)	351

Oddíl pátý. Zrušení společnosti bez likvidace (§ 104a až 104d)	355
Oddíl šestý. Změna právní formy (§ 104e)	367
Díl čtvrtý. Společnost s ručením omezeným (§ 105 až 153e)	368
Oddíl první. Základní ustanovení (§ 105 až 112)	368
Oddíl druhý. Práva a povinnosti společníků (§ 113 až 124)	387
Oddíl třetí. Orgány společnosti (§ 125 až 140)	423
Oddíl čtvrtý. Změna společenské smlouvy (§ 141 až 150)	471
Oddíl pátý. Zrušení a likvidace společnosti (§ 151 až 153)	489
Oddíl šestý. Zánik společnosti s přechodem obchodního jmění na právního nástupce (§ 153a až 153e)	492
Díl pátý. Akciová společnost (§ 154 až 220zc)	512
Oddíl první. Základní ustanovení (§ 154 až 161f)	512
Oddíl druhý. Založení a vznik společnosti (§ 162 až 177)	556
Oddíl třetí. Práva a povinnosti akcionářů (§ 178 až 183n)	595
Oddíl čtvrtý. Orgány společnosti (§ 184 až 201)	681
Oddíl pátý. Zvýšení základního kapitálu (§ 202 až 210)	765
Oddíl šestý. Snížení základního kapitálu (§ 211 až 216c)	802
Oddíl sedmý. Rezervní fond (§ 217 až 217a)	829
Oddíl osmý. Zrušení a likvidace společnosti (§ 218 až 220)	832
Oddíl devátý. Fúze akciových společností (§ 220a až 220o)	838
Oddíl desátý. Zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře (§ 220p)	875
Oddíl jedenáctý. Rozdělení akciové společnosti (§ 220r až 220zb) ..	882
Oddíl dvanáctý. Změna právní formy (§ 220zc)	905
Hlava druhá. Družstvo (§ 221 až 260)	907
Díl první. Základní ustanovení (§ 221 až 226)	907
Díl druhý. Vznik a zánik členství (§ 227 až 236)	923
Díl třetí. Orgány družstva (§ 237 až 251)	945
Díl čtvrtý. Řádná účetní závěrka a výroční zpráva o hospodaření (§ 252 až 253)	965
Díl pátý. Zrušení, likvidace a změna právní formy družstva (§ 254 až 260)	967
Část třetí. Obchodní závazkové vztahy (§ 261 až 755)	975
Hlava první. Obecná ustanovení (§ 261 až 408)	977
Díl první. Předmět právní úpravy a její povaha (§ 261 až 265)	977
Díl druhý. Některá ustanovení o právních úkonech (§ 266 až 268)	990
Díl třetí. Některá ustanovení o uzavírání smlouvy (§ 269 až 288)	995
Oddíl první. Jednání o uzavření smlouvy (§ 269 až 275)	995
Oddíl druhý. Veřejný návrh na uzavření smlouvy a jeho účinky (§ 276 až 280)	1007
Oddíl třetí. Obchodní veřejná soutěž (§ 281 až 288)	1010
Díl čtvrtý. Smlouva o uzavření budoucí smlouvy (§ 289 až 292)	1016
Díl pátý. Některá ustanovení o společných závazcích a společných právech (§ 293 až 296)	1023
Díl šestý. Zajištění závazku (§ 297 až 323)	1025
Oddíl první. <i>zrušen</i>	1028

Oddíl druhý. Některá ustanovení o smluvní pokutě (§ 300 až 302)	1036
Oddíl třetí. Ručení (§ 303 až 312)	1040
Oddíl čtvrtý. Bankovní záruka (§ 313 až 322)	1050
Oddíl pátý. Uznání závazku (§ 323)	1057
Oddíl šestý. Finanční zajištění (§ 323a až 323i)	1058
Díl sedmý. Zánik závazku jeho splněním (§ 324 až 343)	1069
Oddíl první. Způsob plnění (§ 324 až 334)	1070
Oddíl druhý. Místo plnění (§ 335 až 339)	1077
Oddíl třetí. Doba plnění (§ 340 až 343)	1079
Díl osmý. Některá ustanovení o zániku nesplněného závazku (§ 344 až 357)	1081
Oddíl první. Odstoupení od smlouvy (§ 344 až 351)	1082
Oddíl druhý. Některá ustanovení o dodatečné nemožnosti plnění (§ 352 až 354)	1089
Oddíl třetí. Odstupné (§ 355)	1091
Oddíl čtvrtý. Zmaření účelu smlouvy (§ 356 až 357)	1092
Díl devátý. Některá ustanovení o započtení pohledávek (§ 358 až 364)	1093
Díl desátý. Porušení smluvních povinností a jeho následky (§ 365 až 386)	1098
Oddíl první. Prodlení dlužníka (§ 365 až 369a)	1098
Oddíl druhý. Prodlení věřitele (§ 370 až 372)	1105
Oddíl třetí. Náhrada škody (§ 373 až 386)	1106
Díl jedenáctý. Promlčení (§ 387 až 408)	1118
Oddíl první. Předmět promlčení (§ 387)	1118
Oddíl druhý. Účinky promlčení (§ 388 až 390)	1122
Oddíl třetí. Počátek a trvání promlčecí doby (§ 391 až 401)	1124
Oddíl čtvrtý. Stavení a přetržení promlčecí doby (§ 402 až 407)	1134
Oddíl pátý. Obecné omezení promlčecí doby (§ 408)	1139
Hlava druhá. Zvláštní ustanovení o některých obchodních závazkových vztazích (§ 409 až 728)	1141
Díl první. Kupní smlouva (§ 409 až 470)	1141
Oddíl první. Vymezení kupní smlouvy (§ 409 až 410)	1141
Oddíl druhý. Povinnosti prodávajícího (§ 411 až 442)	1144
Oddíl třetí. Nabytí vlastnického práva (§ 443 až 446)	1169
Oddíl čtvrtý. Povinnosti kupujícího (§ 447 až 454)	1172
Oddíl pátý. Nebezpečí škody na zboží (§ 455 až 461)	1178
Oddíl šestý. Uchování zboží (§ 462 až 468)	1181
Oddíl sedmý. Zvláštní ustanovení o náhradě škody (§ 469 až 470)	1183
Díl druhý. Ujednání v souvislosti s kupní smlouvou (§ 471 až 475) ..	1184
Oddíl první. Koupě na zkoušku (§ 471 až 472)	1184
Oddíl druhý. Cenová doložka (§ 473 až 475)	1185
Díl třetí. Smlouva o prodeji podniku (§ 476 až 488a)	1186
Díl třetí A. Smlouva o nájmu podniku (§ 488b až 488i)	1201

Díl čtvrtý. Smlouva o koupi najaté věci (§ 489 až 496)	1209
Díl pátý. Smlouva o úvěru (§ 497 až 507)	1216
Díl šestý. Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví (§ 508 až 515)	1228
Díl sedmý. Smlouva o uložení věci (§ 516 až 526)	1234
Díl osmý. Smlouva o skladování (§ 527 až 535)	1240
Díl devátý. Smlouva o dílo (§ 536 až 565)	1245
Oddíl první. Základní ustanovení (§ 536)	1245
Oddíl druhý. Provedení díla (§ 537 až 538)	1247
Oddíl třetí. Věci určené k provedení díla (§ 539 až 541)	1250
Oddíl čtvrtý. Vlastnické právo k zhotovované věci a nebezpečí škody na ní (§ 542 až 545)	1251
Oddíl pátý. Cena za dílo (§ 546 až 549)	1255
Oddíl šestý. Způsob provádění díla (§ 550 až 553)	1259
Oddíl sedmý. Provedení díla (§ 554 až 559)	1262
Oddíl osmý. Vady díla (§ 560 až 565)	1269
Díl desátý. Smlouva mandátní (§ 566 až 576)	1276
Díl jedenáctý. Smlouva komisionářská (§ 577 až 590)	1286
Díl dvanáctý. Smlouva o kontrolní činnosti (§ 591 až 600)	1294
Díl třináctý. Smlouva zasílatelská (§ 601 až 609)	1299
Díl čtrnáctý. Smlouva o přepravě věci (§ 610 až 629)	1305
Díl patnáctý. Smlouva o nájmu dopravního prostředku (§ 630 až 637)	1318
Díl šestnáctý. Smlouva o provozu dopravního prostředku (§ 638 až 641)	1323
Díl sedmnáctý. Smlouva o zprostředkování (§ 642 až 651)	1325
Díl osmnáctý. Smlouva o obchodním zastoupení (§ 652 až 672a)	1329
Díl devatenáctý. Smlouva o tichém společenství (§ 673 až 681)	1344
Díl dvacátý. Smlouva o otevření akreditivu (§ 682 až 691)	1351
Díl dvacátý první. Smlouva o inkasu (§ 692 až 699)	1358
Díl dvacátý druhý. Smlouva o bankovním uložení věci (§ 700 až 707)	1361
Díl dvacátý třetí. Smlouva o běžném účtu (§ 708 až 715a)	1365
Díl dvacátý čtvrtý. Smlouva o vkladovém účtu (§ 716 až 719b)	1381
Díl dvacátý pátý. Cestovní šek (§ 720 až 724)	1387
Díl dvacátý šestý. Slib odškodnění (§ 725 až 728)	1389
Hlava třetí. Zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodu (§ 729 až 755)	1392
Díl první. Předmět úpravy (§ 729)	1395
Díl druhý. Obecná ustanovení (§ 730 až 738)	1398
Díl třetí. Zvláštní ujednání (§ 739 až 755)	1404
Oddíl první. Zákaz dalšího vývozu (§ 739 až 741)	1404
Oddíl druhý. Ujednání o omezení prodeje (§ 742 až 743)	1405
Oddíl třetí. Měnová doložka (§ 744)	1406
Oddíl čtvrtý. Smlouva o výhradním prodeji (§ 745 až 749)	1407
Oddíl pátý. Smlouvy o vázaných obchodech (§ 750 až 755)	1409

Část čtvrtá. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná (§ 756 až 775)	1413
Článek II zákona č. 142/1996 Sb.	1440
Hlava III zákona č. 30/2000 Sb.	1441
Článek VII zákona č. 370/2000 Sb.	1441
Článek VIII zákona č. 370/2000 Sb.	1441
Článek II zákona č. 501/2001 Sb.	1444
Článek II zákona č. 88/2003 Sb.	1445
Článek VI zákona č. 554/2004 Sb.	1445
Článek V zákona č. 216/2005 Sb.	1446
Nařízení vlády o Obchodním věstníku	1447
Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží	1451
INCOTERMS	1471
Chronologický přehled souvisejících předpisů	1479
Seznam literatury	1491
Věcný rejstřík	1497

Tam, kde se komentář odvolává na zákon č. 501/2001 Sb., rozumí se tím tento zákon ve znění zákona č. 88/2003 Sb.

V tomto vydání komentáře je již, až na nezbytné výjimky, zapracována pouze úprava zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, nikoli úprava předchozí, a to přesto, že v době zpracování komentáře ještě nepřevzal evidenci zaknihovaných a imobilizovaných cenných papírů centrální depozitář. O stavu platném podle ustanovení § 202 odst. 1 zákona č. 256/2004 Sb. do převzetí evidence zaknihovaných a imobilizovaných cenných papírů centrálním depozitářem viz 10. vydání tohoto komentáře.

Spoluautoři tohoto komentáře děkují JUDr. Jindřišce Munkové za erudovanou pomoc při zpracování odkazů na předpisy Evropských společenství.

Předmluva

Nadešel opět čas, abych se chopil pera, a jako v posledních letech již každoročně úvodním slovem doprovodil další vydání renomovaného komentáře k obchodnímu zákoníku v Beckově edici Komentované zákony. Je zajisté pozoruhodné, že jde o vydání již v pořadí jedenácté, je to vskutku obdivuhodný výkon.

Po mém soudu je oceněnihodný už samotný fakt, že po tak dlouhou dobu, jakou představuje 11. vydání komentáře, se toto dílo vždy opětovně objevuje v tradiční oblíbené podobě a prakticky neměnné koncepci. Je to – jak se domnívám – již zakotvený jev právního tradicionalismu v tom dobrém slova smyslu, který ctí trvalé hodnoty právní kultury vyvíjející se ve sféře obchodu a podnikání od počátku devadesátých let minulého století. To, co si osobně na Beckově komentáři opravdu cením, je právě stálost a kontinuita vytvářející uctyhodnou odbornou úroveň výkladu a aplikace práva po celou dobu od počátku účinnosti obchodního zákoníku až po dnešní dny. Je to vpravdě slušná řádka let.

Je ovšem skutečností, že dlouhá řada vydání komentáře pramení v první řadě v pokračující „legislativní smrti“, vždyť od posledního vydání bylo přijato 9 novel obchodního zákoníku, byť většinou drobnějších, a na tyto novely bylo nutno reagovat. Proto celá koncepce Beckova komentáře – na rozdíl od jiných děl komentářového typu – spočívá v průběžném aktuálním komentování často se měnícího znění obchodního zákoníku. Na druhé straně je to však velká výhoda Beckova komentáře, která představuje pro uživatele nepřetržitý sled prakticky každoročně komentovaných úprav obchodního zákoníku, a tak se mu dostává možnosti srovnávat komentář k jednotlivým změnám zákonných ustanovení v časové řadě. Tento způsob současně podle mého názoru výhodně a účelně orientuje čtenáře sledujícího komparaci vyvíjejícího se textu zákona a odpovídajícího komentování těchto změn.

Struktura komentáře a jeho metodika má již zažitou formu a obsah a také tuto kontinuitu je namístě pozitivně hodnotit, je výrazem stability a tradice. Uživatel, který Beckův komentář často používá, je na tento komentář zvyklý, ví, jak jej používat, co od něj může očekávat a jak se v něm má rychle a snadno orientovat. Rozvržení komentáře je „klasické“, po textu zákonného ustanovení následuje výčet souvisejících ustanovení obchodního zákoníku a souvisejících předpisů k obchodnímu zákoníku, dále přehled základní, resp. nejdůležitější literatury, poté vlastní komentář (výklad) daného zákonného ustanovení a nakonec i soudní judikatura, jež dotvrďí interpretaci a aplikaci dotyčného ustanovení.

Každé nové vydání komentáře představuje jeho zdokonalení, a to ve dvojitě směřu. Jednak v souvislosti s novelizovaným textem se mění a upravuje komentář (výklad) k tomu či onomu ustanovení a zároveň se doplňuje výčet souvisejících ustanovení a předpisů, jakož i přehled literatury a judikatury, která mezitím vznikla, jednak se prohlubuje a rozšiřuje i dosavadní výklad k těm ustanovením, která sice novelizována nebyla, ale kde praxe přinesla to či ono zdokonalení interpretace a aplikace toho či onoho ustanovení.

V tomto 11. vydání Beckova komentáře vyvstala objektivní potřeba komentovat novely obchodního zákoníku přijaté od předchozího vydání.

Novými, resp. novelizovanými jsou zejména další poměrně rozsáhlá úprava obchodního rejstříku, nová úprava rozdělení obchodních společností odštěpením, nová úprava dispozice s podnikem nebo jeho částí v ustanovení § 67a, když předcházející úprava působila v praxi značné interpretační problémy, a další dílčí úpravy či změny.

Významné jsou i změny v právní úpravě akciové společnosti a v navazujících předpisech, zvláště v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu.

Zcela novou je úprava finančního zajištění obsažená v novém oddílu 6. dílu VI., hlavy první, části třetí, provedená zákonem č. 377/2005 Sb. s účinností od 29. 9. 2005. Tato nová úprava byla vyvolána potřebou harmonizovat české obchodní právo s instrumentářiem zajišťovacího práva Evropské unie.

Není třeba připomínat, že autorský kolektiv Beckova komentáře k obchodnímu zákoníku pracuje stále v podstatě ve stejném složení, což je samozřejmě kladem tohoto díla a zárukou jeho setrvalé kvality. Kolektiv autorů vede JUDr. Ivana Štenglová, předsedkyně senátu Nejvyššího soudu, která též pedagogicky působí v oboru obchodního práva na vysokých školách, dále je členem kolektivu doc. JUDr. Stanislav Plíva z katedry obchodního práva právnické fakulty Univerzity Karlovy a dalším předním spoluautorem, již dlouholetým, je JUDr. Miloš Tomsa, CSc., který tu taktéž uplatňuje své zkušenosti soudce na obchodním úseku. Kolektiv vhodně doplňují renomovaní advokáti praktikující v oboru obchodního práva i vysokoškolsí pedagogové. Organické spojení právní teorie a praxe je výraznou předností Beckova komentáře k obchodnímu zákoníku. V této souvislosti nelze nezmínit nedávnou ztrátu, která autorský kolektiv postihla. Je to nenadálé úmrtí doc. JUDr. Miroslavy Bartošikové, CSc., jejíž odchodu kolektiv želí právě pro její vysokou odbornou erudici založenou jak na advokátní praxi, tak i na pedagogicko-vědeckém působení na právnické fakultě Západočeské univerzity.

Jsem přesvědčen, že i 11. vydání komentáře bude opět úspěšným edičním počinem. K desítkě předcházejících vydání se účelně připojí další kniha a celkový počet vydání tak již zaplní slušnou polici v knihovně. Nejde ovšem o kvantitu – i když samotný fakt téměř každoroční aktualizace komentáře má značný význam, vždyť charakterizuje samo dílo – ale také o kvalitu a v tom směru nalezne jistě uživatel rovněž v 11. vydání to, co od tohoto díla očekává, se zárukou vysoce odborně fundovaného výkladu.

A samozřejmě je třeba ocenit rychlost, s jakou se – dnes již prakticky každý rok – aktualizované vydání komentáře dostává na knižní trh. Je to další přednost pro Beckův komentář příznáčná a pro praxi přínosná.

Věřím, že toto aktualizované vydání komentáře bude opětovně mít úspěch u čtenářů, že bude skutečným pomocníkem pro obchodněprávní praxi především advokátů a dalších právníků, jakož i samotných podnikatelů, aby v něm našli cenná poučení a poznatky užitečné pro jejich obchodní život. Dílo ovšem poslouží i studentům a vůbec každému, kdo má zájem se aktuálně lépe orientovat ve sféře právní úpravy obchodu a podnikání.

Listopad 2006

JUDr. František Faldyna, CSc.
*předseda obchodního kolegia
Nejvyššího soudu*

Seznam použitých zkratk

Právní předpisy:

(Výčet novel jednotlivých předpisů je zahrnut v chronologickém přehledu souvisejících předpisů na s. 1479 n.)

AudZ	zák. č. 254/2000 Sb., o auditorech
AutZ	zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon
AZ	zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii
BankZ	zák. č. 21/1992 Sb., o bankách
CenP	zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
CenZ	zák. č. 526/1990 Sb., o cenách
DevZ	zák. č. 219/1995 Sb., devizový zákon
DluhZ	zák. č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
DPřij	zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
EHZS	zák. č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení
EŘ	zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
InvF	zák. č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
KatZ	zák. č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí ČR
KCP	zák. č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry
KI	zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
KV	zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
KomBZ	zák. č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách
LPS	usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
MPSaP	zák. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
NájNebyt	zák. č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor
NotŘ	zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád
ObalZ	zák. č. 477/2001 Sb., zákon o obalech
ObčZ	zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObProSp	zák. č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech
OHS	zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
OchrSpotř	zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
OSŘ	zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZř	zák. č. 128/2000 Sb., o obcích
PfZ	zák. č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem
PKT	zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
PojZ	zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví
PřMajSt	zák. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby
SoudP	zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
SpDP	zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
SŠZ	zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový
StP	zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku

TrZ	zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon
ÚčZ	zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví
VeřDZ	zák. č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
ZPr	zák. č. 65/1965 Sb., zákoník práce
ZVZ	zák. č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
ŽZ	zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

První směrnice	První směrnice Rady č. 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu článku 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (68/151/EHS), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/58/ES ze dne 15. července 2003,
Druhá směrnice	Druhá směrnice Rady č. 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu článku 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření ve znění směrnice Rady č. 92/101/EHS ze dne 23. listopadu 1992
Třetí směrnice	Třetí směrnice Rady č. 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností
Čtvrtá směrnice	Čtvrtá směrnice Rady č. 78/660/EHS ze dne 25. července 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o ročních účetních závěrkách některých forem společností, ve znění Sedmé směrnice Rady č. 83/349/EHS ze dne 13. června 1983, směrnice Rady č. 84/569/EHS ze dne 27. listopadu 1984, Jedenácté směrnice Rady č. 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989, směrnice Rady č. 90/604/EHS ze dne 8. listopadu 1990, směrnice Rady č. 90/605/EHS ze dne 8. listopadu 1990, směrnice Rady č. 94/8/ES ze dne 21. března 1994, směrnice Rady č. 1999/60/ES ze dne 17. června 1999, směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/65/ES ze dne 27. září 2001, směrnice Rady č. 2003/38/ES ze dne 13. května 2003 a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/51/ES ze dne 18. června 2003
Šestá směrnice	Šestá směrnice Rady č. 82/891/EHS ze dne 17. prosince 1982 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o rozdělení akciových společností
Sedmá směrnice	Sedmá směrnice Rady č. 83/349/EHS ze dne 13. června 1983 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o konsolidovaných účetních závěrkách
Směrnice č. 2006/43/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady č. 78/660/EHS a č. 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady č. 84/253/EHS
Jedenáctá směrnice	Jedenáctá směrnice Rady č. 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989, o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě

Seznam použitých zkratk

	některými formami společností řídících se právem jiného členského státu
Dvanáctá směrnice	Dvanáctá směrnice Rady č. 89/667/ES ze dne 21. prosince 1989 o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem
Nařízení č. 2137/85	Nařízení Rady č. 2137/85 ze dne 25. července 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení
Nařízení č. 2157/2001	Nařízení rady č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti
Směrnice č. 2001/86/ES	Směrnice Rady č. 2001/86/ES ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců
Nařízení č. 1435/2003	Nařízení Rady č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003, o statutu evropské družstevní společnosti
Směrnice č. 2003/72/ES	Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22. července 2003, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců
Směrnice č. 2004/25/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/25/ES ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí (dříve označovaná jako Třináctá směrnice)
Směrnice č. 2004/109/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice č. 2001/34/ES
Nařízení č. 2273/2003	Nařízení Komise č. 2273/2003 ze dne 22. prosince 2003, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/6/ES, pokud jde o výjimky pro programy zpětného odkupu a stabilizace finančních nástrojů
Směrnice č. 2003/71/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/71/ES ze dne 4. listopadu 2003 o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí převoditelných cenných papírů k obchodování a o změně směrnice č. 2001/34/ES
Směrnice č. 2003/6/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/6/ES ze dne 28. ledna 2003, o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem
Směrnice č. 2004/72/ES	Směrnice Komise č. 2004/72/ES ze dne 29. dubna 2004, kterou se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/6/ES, pokud jde o uznávané tržní postupy, definici důvěrné informace ve vztahu ke komoditním derivátům, sestavení seznamů zasvěcených osob, oznamování transakcí osob s řídící odpovědností a oznamování podezřelých transakcí
Nařízení č. 809/2004	Nařízení Komise (ES) č. 809/2004 ze dne 29. dubna 2004, provádějící směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2003/71/ES s ohledem na údaje obsažené v prospektu a s ohledem na jeho formát, začlenění odkazů, uveřejnění prospektu a na jeho propagaci
Směrnice č. 2006/49/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí
Směrnice č. 84/450/EHS	Směrnice Rady č. 84/450/EHS ze dne 10. září 1984, ke

	sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se klamavé reklamy
Směrnice č. 89/104/EHS	První směrnice Rady č. 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1989, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách ve znění rozhodnutí Rady č. 92/10/EHS ze dne 19. prosince 1991, kterým se odkládá termín uvedení v účinnost vnitrostátních předpisů uplatňujících směrnici č. 89/104/EHS
Nařízení č. 40/94/ES	Nařízení Rady č. 40/94/ES ze dne 20. prosince 1993, o ochranné známce Společenství
Nařízení č. 510/2006/ES	Nařízení Rady č. 510/2006/ES ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin
Směrnice č. 91/250/EHS	Směrnice Rady č. 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, o právní ochraně počítačových programů ve znění směrnice Rady č. 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
Směrnice č. 98/71/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/71/ES ze dne 13. října 1998, o právní ochraně (průmyslových) vzorů
Nařízení č. 6/2002	Nařízení Rady č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství
Nařízení č. 772/2004/ES	Nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 772/2004/ES ze dne 7. dubna 2004 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií
Nařízení č. 2658/2000/ES	Nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 2658/2000/ES ze dne 29. listopadu 2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie specializačních dohod
Nařízení č. 2659/2000	Nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 2659/2000 ze dne 29. listopadu 2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie dohod o výzkumu a vývoji
Nařízení č. 1334/2000	Nařízení Rady č. 1334/2000 ze dne 22. června 2000, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití, ve znění nařízení Rady č. 149/2003 ze dne 27. ledna 2003
Nařízení č. 1383/2003/ES	Nařízení Rady č. 1383/2003/ES ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo
Směrnice č. 71/304/EHS	Směrnice Rady č. 71/304/EHS ze dne 26. července 1971 o odstranění omezení volného pohyb služeb v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a se zadáváním veřejných zakázek na stavební práce zhotovitelům jednajícím prostřednictvím zastoupení nebo poboček
Směrnice č. 89/665/EHS	Směrnice Rady č. 89/665/EHS ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a stavební práce
Směrnice č. 92/13/EHS	Směrnice Rady č. 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství o postupech při zadávání

Seznam použitých zkratk

	veřejných zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací
Směrnice č. 2004/18/ES	Směrnice Rady č. 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby
Směrnice č. 2004/17/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/17/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb
Směrnice č. 2002/47/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/47/ES ze dne 6. června 2002 o dohodách o finančním zajištění
Směrnice č. 2000/35/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/35/ES ze dne 29. června 2000, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích
Směrnice č. 86/653/ES	Směrnice Rady č. 86/653/ES ze dne 18. prosince 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců
Nařízení č. 1/2003/ES	Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy
Směrnice č. 2005/29/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES ze dne 11. května 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu (směrnice o nekalých obchodních praktikách)
Nařízení č. 1992/2003/ES	Nařízení Rady (ES) č. 1992/2003/ES ze dne 23. října 2003, kterým se mění nařízení č. 40/94/ES, o ochranné známce Společenství
Nařízení č. 422/2004/ES	Nařízení Rady (ES) č. 422/2004/ES ze dne 19. února 2004, kterým se mění nařízení č. 40/94/ES, o ochranné známce Společenství
Nařízení č. 3295/94/ES	Nařízení Rady (ES) č. 3295/94/ES ze dne 22. prosince 1994, kterým se stanoví opatření s cílem zabránit propouštění padělků a nedovolených napodobenin do volného oběhu, režimu vývozu, zpětného vývozu nebo do některého režimu s podmíněným osvobozením od cla
Nařízení č. 44/2001/ES	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001/ES ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení č. 1206/2001/ES	Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech
Nařízení č. 2790/1999/ES	Nařízení Komise (ES) č. 2790/1999/ES ze dne 22. prosince 1999 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě
Směrnice č. 2003/8/ES	Směrnice Rady č. 2003/8/ES ze dne 27. ledna 2003 o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech

Judikatura:

BA

Bulletin advokacie

Seznam použitých zkratek

DE	Daňový expert
EPP	Ekonomický a právní poradce
FÚ	Finance a úvěr
JP	Jurisprudence
OP	Obchodní právo
PP	Právo a podnikání
PPP	Právní praxe v podnikání
PR	Právní rozhledy
PV	Průmyslové vlastnictví
R	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek vydávaná Nejvyšším soudem České republiky (dříve Nejvyšším soudem ČSFR, ČR a SR)
SJ	Soudní judikatura
SP	Stavební právo. Bulletin
SpJ	Správní judikatura
Sou R NS	Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu. Praha : C. H. Beck
Sou CR NS	Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu
SR	Soudní rozhledy
ÚS/Nál.; ÚS/Usn.	Ústavní soud. Sbírka nálezů a usnesení. Praha : C. H. Beck

Obchodní zákoník

zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. listopadu 1991

ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb., č. 286/1993 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 142/1996 Sb., č. 77/1997 Sb., č. 15/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 356/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 29/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 370/2000 Sb. (úplné znění pod č. 63/2001 Sb.), č. 120/2001 Sb., č. 239/2001 Sb., č. 353/2001 Sb., č. 15/2002 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 126/2002 Sb., č. 151/2002 Sb., č. 308/2002 Sb., č. 312/2002 Sb., nálezu ÚS č. 87/2003 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 437/2003 Sb., č. 85/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 360/2004 Sb., č. 484/2004 Sb., č. 499/2004 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 179/2005 Sb., č. 216/2005 Sb., č. 216/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 79/2006 Sb., č. 81/2006 Sb. a č. 308/2006 Sb.

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky se usneslo na tomto zákoně:

Část první. Obecná ustanovení

Hlava první. Základní ustanovení

Díl první. Úvodní ustanovení

§ 1 Rozsah působnosti

(1) Tento zákon upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související.

(2) Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.

Související ustanovení: § 2, § 261 až 264, § 730, 756, § 761 odst. 1 a 3, § 763 až 768

Související předpisy: § 1, § 2 odst. 3 ObčZ; Ústava České republiky; Listina základních práv a svobod

Z literatury: *Dědič, J.* Tzv. technická novela obchodního zákoníku přináší pozitiva i problémy. Právní zpravodaj, 2002, č. 1; *Havel, B.* K aplikovatelnosti dobrých mravů v obchodním styku. Obchodní právo, 2001, č. 2; *Pelikánová, I.* Obchodní zákoník a kodifikace soukromého práva. Právní rádce, 2001, č. 10; *Pelikánová, I.* Některé výkladové problémy technické novely obchodního zákoníku. Právní zpravodaj, 2002; *Plíva, Š.* Vztah obchodního a občanského zákoníku. Právo a podnikání, 1992, č. 10; *Plíva, Š.* Novelizace obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2000, č. 10; *Plíva, Š.* Některé změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2000, č. 11; *Plíva, Š.* Další změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2002, č. 4 a 5; *Pokorná, J., Marek, K.* Obchodní zvyklosti-důležitý prvek regulace právních vztahů. Právní rádce, 1999, č. 2; *Štenglová, I.* K novelizaci první části obchodního zákoníku. Bulletin advokacie, 2001, č. 2

Vymezení rozsahu působnosti obchodního zákoníku respektuje koncepci, podle níž základem soukromoprávní úpravy společenských vztahů je občanský zákoník. Obchodní

zákoník ve vztahu k němu představuje zvláštní zákon, který upravuje ty otázky, které jsou pro oblast podnikání více či méně specifické.

Vlastní předmět obchodního zákoníku je charakterizován třemi okruhy otázek: postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, některé jiné vztahy s podnikáním související. Do okruhu postavení podnikatele patří především některé obecné otázky, jako například vymezení podnikání a podnikatele, podniku, obchodního majetku, obchodního jmění, úprava obchodní firmy a její ochrany, jednání podnikatele. Kromě toho tento okruh zahrnuje také úpravu obecných otázek týkajících se obchodních společností a úpravu založení, vzniku, vnitřní organizace a řízení obchodních společností a družstev, jejich zrušení a zániku.

Vymezení obchodních závazkových vztahů je obsaženo v § 261 a 262. Z těchto a z dalších ustanovení obchodního zákoníku vyplývá, že jednak se obchodním zákoníkem neřídí všechny závazkové vztahy, do nichž podnikatelé vstupují, jednak se obchodním zákoníkem řídí za určitých podmínek závazkové vztahy, které nevznikají mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti (§ 261 odst. 2 a 3, § 262). Pokud jde o třetí okruh „některé jiné vztahy s podnikáním související“, může být sporné, které otázky do něho zahrnout. Zpravidla je do něho zahrnována úprava nekalé soutěže, účetnictví podnikatelů a obchodní rejstřík. Jde ovšem do značné míry o otázky mající vliv na postavení podnikatele, takže nelze ani zcela vyloučit jejich začlenění do prvního okruhu. Praktický význam to však nemá. V každém případě je možné považovat za předmět úpravy obchodního zákoníku jen ty otázky, jejichž úprava je v obchodním zákoníku výslovně obsažena.

Postavení podnikatelů není upraveno pouze obchodním zákoníkem, popřípadě občanským zákoníkem. Existuje řada zvláštních zákonů, které obsahují ve vztahu k uvedeným zákonům v určitém rozsahu úpravu odchylnou. To se týká například burzy cenných papírů, investičních společností a investičních fondů, bank a pojišťoven. Kromě toho postavení některých podnikatelů je, pokud jde o vznik, vnitřní organizaci a řízení a zánik, upraveno ve zvláštních zákonech. Tak je tomu například pokud jde o státní podnik, komoditní burzy, Českou konsolidační agenturu. Ve všech uvedených případech však platí též obecná úprava postavení podnikatele obsažená v první části obchodního zákoníku, popřípadě příslušná ustanovení občanského zákoníku. Obchodní zákoník upravuje především postavení podnikatele obecně, dále postavení obchodních společností a družstev. Pokud jde o postavení ostatních podnikatelských subjektů, vztahuje se na ně obchodní zákoník, pokud zvláštní zákon nemá úpravu odchylnou.

Pro aplikaci ustanovení obchodního zákoníku má velký význam právní povaha jeho jednotlivých ustanovení. Jde o otázku, zda a v jakém rozsahu mohou osoby, na které se obchodní zákoník vztahuje, svými projevy vůle působnost jeho ustanovení vyloučit. Obecně taková možnost obchodním zákoníkem dána není. Pokud jde o jednotlivá ustanovení, je třeba odlišovat část třetí upravující obchodní závazkové vztahy a části ostatní.

Ustanovení obsažená v části třetí mají zásadně dispozitivní povahu, což znamená, že strany se zásadně mohou od těchto ustanovení odchýlit nebo tato ustanovení vyloučit. Výjimku představují pouze ustanovení výslovně uvedená v § 263, jejichž počet byl novelou zák. č. 370/2000 Sb. poměrně výrazně rozšířen a upřesněn novelou provedenou zák. č. 501/2001 Sb., resp. zák. č. 88/2003 Sb. Další rozšíření provedla také novela zák. č. 554/2004 Sb. a novela zák. č. 377/2005 Sb. Od ustanovení uvedených v § 263 se odchýlit nelze, stejně tak nelze tato ustanovení vyloučit. Ujednání stran, které by ustanovení uvedené v § 263 vylučovalo nebo jím upravenou otázku upravovalo odchylně, by bylo jako odporující zákonu neplatné podle § 39 ObčZ. Tato neplatnost by měla povahu neplatnosti relativní nebo absolutní. O relativní neplatnost v tom smyslu, že by k ní soud nepřihlížel z úřední povinnosti, ale jen v případě, že by se jí dovolával oprávněný účastník, by se jednalo, jestliže by šlo o rozpor s ustanovením, které sleduje pouze ochranu některého účastníka (§ 267 odst. 1). V ostatních případech by pak šlo o neplatnost absolutní, ke které je soud povinen přihlížet z úřední povinnosti.

Jiná je situace pokud jde o ostatní části obchodního zákoníku. Pro ně nemá obchodní zákoník výslovnou úpravu. Je proto nutné ve smyslu odstavce 2 aplikovat § 2 odst. 3 ObčZ, podle něhož si účastníci mohou vzájemná práva upravit dohodou odchýlně od zákona, jestliže to zákon „výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.“ Vzhledem k tomu lze mít za to, že ustanovení části první, druhé a čtvrté obchodního zákoníku jsou zásadně ustanoveními, od nichž se strany nemohou odchýlit, ani je vyloučit, tzv. ustanovení donucující (kogentní). Možnost se odchýlit mají pouze v případech, že to konkrétní ustanovení umožňuje (např. § 81 odst. 2 a 3, § 82 odst. 3, § 84, 85, § 92 odst. 3, § 99, § 100 odst. 2). Jde téměř výlučně o ustanovení části druhé a možnost odchýlné úpravy je zpravidla vázána na společenskou smlouvu nebo stanovy (např. § 178 odst. 1, § 186 odst. 1, § 191 odst. 1, § 196 odst. 1, § 204 odst. 4, § 229, § 233 odst. 5). Nejsou zcela jednotné názory na povahu § 763. Někteří autoři připouštějí možnost, aby se strany dohodly, že se vztahy vznikle přede dnem účinnosti obchodního zákoníku, jakož i práva z nich vzniklá včetně odpovědnosti za porušení závazků a lhůty pro uplatnění těchto práv, budou řídit nikoliv předpisy platnými do 1. ledna 1992, ale ustanoveními obchodního zákoníku. Jiní autoři tuto možnost vylučují a považují ustanovení § 763 za donucující, a proto neumožňující stranám si vzájemná práva a povinnosti upravit odchýlně.

Omezení působnosti obchodního zákoníku může vyplývat také z mezinárodní smlouvy. Podle § 756 se ustanovení obchodního zákoníku nepoužije, jestliže mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, obsahuje odlišnou úpravu.

Ze vztahu obchodního zákoníku jako zvláštního předpisu k občanskému zákoníku jako předpisu obecnému plyne podpůrná působnost občanského zákoníku pro vztahy, které se podle obecného vymezení řídí obchodním zákoníkem. Obchodní zákoník neupravuje totiž všechny otázky a ty, které upravuje, neupravuje vždy v celém rozsahu, komplexně. Vzhledem k tomu se lze setkat s trojím způsobem úpravy otázek spadajících pod obecné vymezení předmětu úpravy obchodního zákoníku.

Především jsou některé otázky upraveny v obchodním zákoníku tak, že použití občanského zákoníku prakticky nepřichází v úvahu (např. ručení, promlčení práv ze závazkových vztahů, uznání závazku, kupní smlouva o movité věci, smlouva o dílo, splnění závazku, úprava obchodních společností a družstev). Jde jak o otázky v občanském zákoníku upravené (např. uznání, promlčení, smlouva o dílo), tak i o otázky v občanském zákoníku neupravené (např. smlouva o prodeji podniku, smlouva o koupi najaté věci, bankovní záruka, veřejný návrh, prokura).

Druhou skupinu tvoří případy, kdy sice určitá otázka v obchodním zákoníku upravena je, ale úprava není úplná, má pouze povahu odchylek nebo doplňků úpravy v občanském zákoníku (např. jednání o uzavření smlouvy, smluvní pokuta). Při řešení konkrétních případů musí být aplikována jak ustanovení obchodního zákoníku, tak i ustanovení občanského zákoníku v otázkách, které nejsou obchodním zákoníkem upraveny.

Konečně třetí skupinu představují případy, kdy určité otázky nejsou obchodním zákoníkem upraveny vůbec, takže se musí řešit výlučně podle občanského zákoníku (např. smluvní zastoupení podnikatele, smlouvy upravené pouze v občanském zákoníku, jako je např. kupní smlouva o nemovitosti, darovací smlouva, smlouva o sdružení, smlouva pojistná, dále změna závazku dohodou, zástavní právo, s výjimkou zástavního práva k obchodnímu podílu, podmínky v právních úkonech).

Předpisy práva občanského tvoří jen občanský zákoník. Patří sem i jiné právní předpisy upravující majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i práva na ochranu osob a vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti (§ 1 odst. 2 a 3 ObčZ). Jsou jimi například zák. č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění pozdějších předpisů, nebo zák.

č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů.

Zvláštností obchodního zákoníku je to, že jako pramen práva připouští obchodní zvyklosti. Jejich použití při řešení konkrétní otázky přichází v úvahu jen podpůrně k obchodnímu zákoníku a občanskoprávním předpisům. Jde o tzv. mezery v zákoně, kdy uvedené předpisy určitou otázku neřeší. Obecně tedy nemají obchodní zvyklosti přednost před psaným právem. Mohou ji však získat na základě výslovného ustanovení smlouvy za podmínky, že zvyklosti nejsou v rozporu s kogentními ustanoveními obchodního zákoníku (§ 264 odst. 2).

Obecně lze obchodní zvyklosti charakterizovat jako určitá pravidla stranami hospodářského styku fakticky dodržovaná, aniž by tato pravidla byla zakotvena v právním předpisu. Posuzují se ve vztahu k určitému území, odvětví a konkrétnímu případu. Jestliže se k nim má přihlížet bez toho, že by na ně smlouva odkazovala, musí jít o zvyklosti zachovávané obecně v příslušném obchodním odvětví (v celostátním měřítku). V případě, že se obchodních zvyklostí dovolává smlouva, musí být ve smlouvě konkretizovány, ale nemusí být zachovávané obecně. Co je pro jednotlivý případ obchodní zvyklostí, je věcí dokazování a posuzování. Jestliže jde o závazkové vztahy v mezinárodním obchodě, mají význam obchodní zvyklosti v tomto obchodě v příslušném odvětví zachovávané (§ 730).

Zásady, na kterých spočívá obchodní zákoník, lze využít v těch výjimečných případech, kdy řešení konkrétní otázky není možné podle obchodního zákoníku, ani podle občanského zákoníku, ani podle obchodních zvyklostí. Zásady nejsou v obchodním zákoníku výslovně vyjádřeny. Nepochybně za ně lze považovat zejména zásadu rovného postavení stran, zásadu poctivého obchodního styku, zásadu smluvní volnosti, zásadu ochrany menšinových společníků a třetích osob, zásadu zákazu zneužití většiny nebo menšiny hlasů (viz též § 56a).

Samostatným problémem je možnost použití analogie. Obchodní zákoník ji výslovně neuvádí. Vzhledem k tomu je třeba ve smyslu odstavce 2 obrátit pozornost na předpisy práva občanského, konkrétně na občanský zákoník. Podle jeho § 853 se vztahy, které nejsou upraveny občanským zákoníkem ani jiným zákonem, řídí ustanoveními, která upravují vztahy obsahem a účelem jim nejbližší. Pro vztahy upravené obchodním zákoníkem je tak zásadně dána možnost aplikace analogie. Samozřejmě je přípustná za podmínky, že určitou otázkou nelze řešit nejen podle ustanovení obchodního zákoníku, ale ani podle ustanovení občanského zákoníku nebo jiných předpisů práva občanského. Lze mít za to, že ustanoveními, která upravují vztahy obsahem a účelem nejbližší, jsou především ustanovení obchodního zákoníku. Teprve v případě, že obchodní zákoník takové ustanovení použitelné pro konkrétní případ neobsahuje, přichází v úvahu analogie ustanovení občanského zákoníku, popřípadě jiných předpisů občanského práva. Jsou vyslovovány i názory odlišné (viz *Handler, J.* Právní režim inomínátního závazku v občanském a obchodním právu. Právní rozhledy, 2003, č. 4 a tam uvedená literatura).

Sporné může být, zda analogie má přednost před obchodními zvyklostmi nebo naopak připadá v úvahu jen v případě, že určitou otázkou nelze řešit ani podle nich (popřípadě podle zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník). Pro první variantu mluví skutečnost, že ustanovení o možnosti analogie je součástí občanského zákoníku. Proto by měla mít analogie zásadně přednost před obchodními zvyklostmi i zásadami. Současně je však nutno zdůraznit, že cestou analogie nelze rozšiřovat kogentní úpravu výslovně omezenou jen na určité případy.

Pramenem práva nejsou ani ve věcech upravených obchodním zákoníkem rozhodnutí soudů. Na druhé straně nelze jejich význam popírat, zejména jde-li o věcně správná a přesvědčivě odůvodněná rozhodnutí soudů vyššího stupně. Jedná se však o oblast interpretace práva, což je pro podnikatelskou a právní praxi mimořádně důležité. Roz-

hodnutí soudů mohou přispívat k předcházení sporům a k právní jistotě v obchodních vztazích. Podmínkou je, že jde o judikaturu relativně stálou.

Po vstupu České republiky do Evropské unie nabývá na významu judikatura Evropského soudního dvora a Evropské komise, zejména v oblasti hospodářské soutěže a obchodních společností.

Z judikatury:

PPP 4/1998 s. 24: K zásadám, kterými se řídí právní úprava akciových společností, patří zásada ochrany minoritních akcionářů, zásada ochrany všech akcionářů před svévolným a nekorektním chováním představenstva a zásada včasného informování akcionářů o možnosti výkonu jejich práv.

§ 2 Podnikání

(1) Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

(2) Podnikatelem podle tohoto zákona je:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

(3) Místem podnikání fyzické osoby je adresa zapsaná jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci. Podnikatel je povinen zapisovat do obchodního rejstříku své skutečné místo podnikání. Sídlem organizační složky podniku (§ 7) se rozumí adresa jejího umístění.

Související ustanovení: § 3, 3a, 5, 21, 23, § 26 odst. 1 a 2, § 28

Související předpisy: § 19c ObčZ; zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění

Z literatury: *Bartošiková, M.* K právní úpravě sídla společnosti s ručením omezeným. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 1; *Bartošiková, M.* Ke změně sídla obchodních společností. Obchodní právo, 1996, č. 4; *Dědič, J.* K některým otázkám právní úpravy podnikání. Právní praxe, 1992, č. 1; *Eliáš, K.* Sídlo právnických osob. Právník, 1993, č. 9; *Eliáš, K.* Glosa k otázce podnikatele podle právní formy. Právo a podnikání, 1993, č. 11; *Eliáš, K.* Ještě dvě poznámky k podnikateli podle právní formy. Právo a podnikání, 1994, č. 4; *Faldyna, F.* Příspěvek k pojmu podnikatel a podnikání. Právní rozhledy, 1999, č. 10; *Pelikanová, I.* Subjekt v obchodním právu. Právo a podnikání, 1993, č. 2; *Pelikanová, I.* Podnikatel a podnikání podle obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 1994, č. 3

Podmínkou toho, aby určitá činnost byla podnikáním, je především to, že je prováděna podnikatelem. Toto vymezení může vzbuzovat určité pochybnosti, protože pro podnikatele je zase charakteristické, s výjimkou osob zapsaných v obchodním rejstříku, že je to osoba, která podniká, tedy provádí činnost, která je podnikáním. Smysl uvedené podmínky lze proto spatřovat v tom, že podnikáním je jen činnost prováděná oprávněně. Jestliže někdo provádí činnost, jinak vykazující znaky podnikání, neoprávněně (nikoliv na základě živnostenského nebo jiného oprávnění), nelze patrně považovat takovou činnost za podnikání ve smyslu obchodního zákoníku. Zákoník však výslovně stanoví (§ 3a odst. 1), že neoprávněně podnikání nemá vliv na povahu nebo platnost právního úkonu, který při něm byl učiněn.

Znaky podnikání podle odstavce 1, tj. soustavnost, samostatnost, provádění vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, musí být v konkrétním případě splněny všechny. Soustavnost není totožná s nepřetržitostí a trvalostí. Bude proto z tohoto hlediska podnikáním činnost provozovaná sezónně nebo v určitých, byť nepravidelných intervalech. Nemůže se však jednat o činnost nahodilou, výjimečnou, jen příležitostně nebo občas vykonávanou. Posouzení soustavnosti bude vždy věcí konkrétního případu s přihlédnutím k povaze činnosti. Samostatností je třeba rozumět možnost osoby, která činnost provádí, rozhodovat podle vlastní úvahy o době a místě vykonávání činnosti, o organizaci práce bez zařazení do organizační struktury jiné osoby. Provádění činnosti vlastním jménem a na vlastní odpovědnost vyžaduje, aby osoba vykonávající činnost nejednala jménem a na odpovědnost někoho jiného. Proto nelze považovat za podnikání činnost společníka, který jedná jménem společnosti, a práva a povinnosti z takové činnosti vznikají společnosti. Za podnikání je považována i činnost, která spočívá v zastupování jiného (např. činnost advokáta, patentového zástupce). Podmínka ziskovosti prováděné činnosti neznamena, že zisku (majetkového prospěchu) musí být skutečně dosaženo. Dosahování zisku však musí být alespoň záměrem a motivem podnikatele. Obchodní zákoník nestanoví, že by zisk musel mít peněžitou formu.

Podnikání ve smyslu obchodního zákoníku je co do rozsahu širší než pojem „živnost“ podle živnostenského zákona. Zahrnuje vedle živností i činnosti prováděné na základě oprávnění podle jiných předpisů, včetně provozování zemědělské výroby fyzickou nebo právnickou osobou zapsanou do evidence podle zvláštního předpisu (zák. č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění zák. č. 85/2004 Sb.), pokud jsou u takových činností splněny uvedené znaky podnikání.

V návaznosti na pojem „podnikání“ je také vymezen základní pojem obchodního zákoníku, pojem „podnikatel“. Jde o definici podnikatele podle obchodního zákoníku (pojem „podnikatel“ podle zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění, je v souladu s pojmem „živnost“ definován úžeji). Zahrnuje čtyři skupiny osob.

První skupinu podnikatelů představují osoby zapsané do obchodního rejstříku. Přitom je nerozhodné, zda tam jsou zapsány povinně nebo dobrovolně. Formulace zákona nevyžaduje, aby osoba zapsaná do obchodního rejstříku podnikala nebo byla alespoň oprávněna podnikat. Proto bude mít povahu podnikatele akciová společnost nebo společnost s ručením omezeným nebo družstvo, i když budou založeny za jiným účelem než podnikání (§ 56 odst. 1, § 221 odst. 1). Povahu podnikatele má i jiná právnická osoba, která není založena k podnikání, jestliže se podle zvláštního zákona zapisuje do obchodního rejstříku. Pokud jde o fyzickou osobu, ta může být na žádost zapsána do obchodního rejstříku jen za podmínky, že je podnikatelem, tzn. že oprávněně podniká. Vzhledem k formulaci § 2 odst. 2 písm. a) se nelze ztotožnit s názorem, že osoby, které jsou zapsány do obchodního rejstříku, ale nejsou oprávněny podnikat, nejsou podnikateli podle obchodního zákoníku.

Druhou skupinu podnikatelů tvoří osoby, které se do obchodního rejstříku nezapisují, pokud podnikají na základě živnostenského oprávnění. Nezáleží na tom, zda jde o živnost ohlašovací nebo koncesovanou. Třetí skupinu pak tvoří osoby, které se do obchodního rejstříku nezapisují, pokud podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního předpisu. Jde o podnikání, které je vyloučeno z působnosti zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění, podle jeho § 3.

Do čtvrté skupiny, na rozdíl od skupin předcházejících, patřily původně pouze fyzické osoby, a to fyzické osoby provozující zemědělskou výrobu, jestliže byly zapsány do evidence podle zák. č. 105/1990 Sb., v novelizovaném znění. Tuto evidenci vedly obecní úřady. Zák. č. 85/2004 Sb. byl novelizován zák. č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a současně byl novelizován obchodní zákoník tak, že v jeho § 2 odst. 2 písm. d) bylo

zrušeno slovo „fyzická“, takže podnikatelem podle tohoto ustanovení jsou nyní nejen fyzické, ale i právnické osoby, které provozují zemědělskou výrobu a jsou zapsány do evidence podle zvláštního předpisu. Tímto zvláštním předpisem již není zák. č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, ve znění zák. č. 219/1991 Sb. Oba tyto zákony byly zák. č. 85/2004 Sb. zrušeny.

Vlastní úprava podnikání v zemědělství (včetně evidence zemědělských podnikatelů) je nyní obsažena v § 2e až 2h zák. č. 252/1997 Sb., v novelizovaném znění. Zemědělská výroba zahrnuje i hospodaření v lesích a na vodních plochách. Zákon blíže vymezuje, co se rozumí zemědělskou výrobou. Vedle provozování vlastní zemědělské výroby je zemědělský podnikatel oprávněn poskytovat práce, výkony a služby, které souvisejí výhradně se zemědělskou výrobou a při kterých se využívají prostředky a zařízení sloužící zemědělské výrobě.

Zemědělským podnikatelem je fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako podnikání za podmínek stanovených zák. č. 252/1997 Sb. a která splňuje tímto zákonem stanovené podmínky (věk 18 let, způsobilost k právním úkonům, občan České republiky nebo občan členského státu Evropské unie, u ostatních fyzických osob trvalý pobyt na území České republiky a prokázání základní znalosti českého jazyka; u právnické osoby musí podmínky splňovat odpovědný zástupce, tj. fyzická osoba stanovená právnickou osobou, která odpovídá za řádný provoz podnikání a je v pracovněprávním vztahu k zemědělskému podnikateli). Fyzické i právnické osoby jsou povinny se zaevlovat u obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa podnikání nebo sídla zemědělského podnikatele. Tuto povinnost nemají fyzické osoby, které provozují drobné pěstitelské a chovatelské činnosti, anebo prodávají nezpracované rostlinné a živočišné výrobky. Protože podle § 2 odst. 2 písm. d) je podnikatelem podle obchodního zákoníku jen osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu, nelze uvedené fyzické osoby za podnikatele považovat.

Za podnikatele se pokládají také zahraniční osoby, jestliže mají právo podnikat v zahraničí podle cizího právního řádu (§ 23).

Určitým problémem je, zda k tomu, aby fyzická nebo právnická osoba byla podle obchodního zákoníku podnikatelem, je podmínkou, aby skutečně provozovala činnost, která je podle obchodního zákoníku podnikáním, či zda stačí, aby byla pouze oprávněna podnikatelskou činností provádět. Formulace odstavce 2 spíše nasvědčuje první variantě. V písmenech b) a c) je použita dikce „osoba, která podniká“, nikoliv „která je oprávněna podnikat“. V písmenu d) pak dikce „osoba, která provozuje“, nikoliv „je oprávněna provozovat“. Výjimku představují pouze osoby zapsané do obchodního rejstříku, u nichž zákon pro jejich postavení podnikatele, až na fyzické osoby zapisované na vlastní žádost, nevyžaduje, aby podnikaly. Je třeba ale uvést, že se vyskytují i názory odchylné.

Již před novelou zák. č. 370/2000 Sb. platilo, že pro určení sídla a místa podnikání nestačí uvedení a zapsání obce, ale je nutný zápis adresy, tedy uvedení názvu ulice (náměstí) a příslušného čísla (viz výklad v 5. vydání tohoto komentáře). Obecně vymezení sídla právnické osoby a místa podnikání fyzické osoby jako adresy zapsané v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci se s účinností od 1. 1. 2001 nezměnilo. Adresa zapsaná do obchodního rejstříku nebo do jiné zákonem upravené evidence (např. do živnostenského rejstříku, do seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou) však platila pouze pro ty právnické a fyzické osoby, které se do takové evidence zapisovaly. Pokud byla právnická osoba nebo i fyzická osoba zapsána jak v obchodním rejstříku, tak i v jiné zákonem upravené evidenci, byla určující adresa zapsaná v obchodním rejstříku. K odstranění pochybností směřovala definice adresy stanovením jejich povinných náležitostí. Vzhledem k tomu je nesporné, že adresou nemůže být číslo poštovní schránky.

Novela provedená zák. č. 501/2001 Sb. a zák. č. 88/2003 Sb. úpravu sídla právnické osoby z obchodního zákoníku zcela vypustila a tak ji podřídila § 19c ObčZ, který novelizovala. Podle tohoto ustanovení, aniž je výslovně vymezeno, co se sídlem rozumí, musí být sídlo právnické osoby určeno adresou, kde právnická osoba skutečně sídlí. Za takovou adresu je výslovně označena adresa místa, kde je umístěna správa právnické osoby a kde se veřejnost může s právnickou osobou stýkat. Určení sídla musí být provedeno při zřízení právnické osoby, což znamená, že adresa právnické osoby musí být obsažena ve zřizovacím aktu (smlouvě, zakládací listině). Pro právnické osoby zapsané (resp. zapisující se) do obchodního rejstříku (tedy i pro obchodní společnosti a družstva) nebo jiného veřejného rejstříku (např. živnostenského) je však stanovena výjimka v tom smyslu, že jejich zakladatelský dokument nemusí adresu obsahovat. V takovém případě bude sídlo určeno pouze názvem obce. Musí však jít o obec, kde je sídlo právnické osoby, tj. kde je její správa a kde má veřejnost možnost se s právnickou osobou stýkat. K určení sídla adresou dojde až při zápisu právnické osoby do obchodního nebo jiného veřejného rejstříku. Nic však nebrání tomu, aby u uvedených právnických osob bylo sídlo určeno adresou již v zakladatelském dokumentu.

I v nové úpravě sídla je zachován požadavek, že právnická osoba musí mít sídlo určeno adresou místa, kde sídlí skutečně, tedy požadavek tzv. skutečného sídla. Na rozdíl od dřívější úpravy však není skutečné sídlo definováno jako adresa místa, z něhož je právnická osoba svým statutárním orgánem řízena. Pro vymezení skutečného sídla nová úprava volí kumulativně dva znaky. Prvním je místo umístění správy právnické osoby, aniž je vymezeno co se správou rozumí. Lze mít za to, že místem umístění správy bude místo, kde je umístěno ústředí právnické osoby. Správa právnické osoby nemusí být nutně spojena se statutárním orgánem, i když tomu tak v převážné většině případů bude. Druhým znakem skutečného sídla je skutečnost, že v takovém místě se „s právnickou osobou může stýkat veřejnost“. Tato formulace vyvolává pochybnosti o tom, co je třeba rozumět veřejností a co možností stýkat se s právnickou osobou. Zřejmě tím má být vyjádřen požadavek, aby v sídle měla právnická osoba kancelář, kde by byl v obvyklé provozní době přítomen někdo z členů nebo zaměstnanců, na něhož by se třetí osoby (včetně soudů a správních úřadů) mohly obracet, zejména doručovat korespondenci.

Bude patrně věci posouzení konkrétního případu, zda určení sídla adresou odpovídá místu umístění správy právnické osoby a současně místu, kde se veřejnost může s právnickou osobou stýkat. Přitom z díkce nového znění § 19c ObčZ patrně vyplývá, že sídlem právnické osoby je vždy to místo (určené adresou), které vyhovuje oběma uvedeným podmínkám. Vypuštění úpravy sídla právnické osoby z obchodního zákoníku a znění § 19c ObčZ má za následek, že od 31. prosince 2001 již u obchodních společností, družstev a jiných právnických osob zapisovaných do obchodního rejstříku nebo jiné zákonem upravené evidence není jejich sídlo vázáno na zápis adresy do takové evidence, jako tomu bylo podle původního znění § 2 odst. 3 první věta. Zápis do obchodního nebo jiného rejstříku tedy nemá pro sídlo právnické osoby konstitutivní význam. Totéž platí i pro změnu sídla. Rozhodující je adresa uvedená v zakladatelském dokumentu, resp. adresa skutečného sídla. Zůstává však povinnost uvádět sídlo v zakladatelských dokumentech, stejně tak i povinnost sídlo a jeho změny zapisovat v obchodním rejstříku (§ 31, 32 a 35).

Zcela výjimečně může být sídlo právnické osoby v bytě. Podle § 19c odst. 4 ObčZ je však stanovena podmínka, že je to slučitelné s účelem právnické osoby a odpovídá to povaze a rozsahu její činnosti. Z obecného vymezení sídla (§ 19c odst. 2 ObčZ) pak vyplývá, že musí být i u bytu splněny podmínky, že je v bytě umístěna správa právnické osoby a že je byt přístupný veřejnosti ve výše uvedeném smyslu.

Na rozdíl od dřívější úpravy je nyní nejen stanovena povinnost určit sídlo adresou, kde právnická osoba skutečně sídlí, ale je rovněž stanoven důsledek pro případ, že práv-

nická osoba uvádí jako své sídlo jiné místo, než své sídlo skutečné. Ustanovení § 19c odst. 3 ObčZ dává každému právo, aby se dovolával také skutečného sídla právnické osoby. O uvádění jako sídla jiného místa než sídla skutečného půjde jak při uvádění na obchodních listinách, tak i při zápisu v obchodním rejstříku jiné adresy než adresy skutečného sídla.

Až do novely zák. č. 370/2000 Sb. bylo pouze stanoveno (§ 28 odst. 1), že se sídlo organizační složky zapisuje do obchodního rejstříku, aniž zákon vymezoval, co se v takovém případě sídlem rozumí. Od 1. ledna 2001 bylo sídlo organizační složky definováno jako adresa umístění organizační složky. Takovým umístěním nebylo možné rozumět místo, kde probíhala podnikatelská činnost, což může být i na různých místech. Analogicky jako u právnické osoby bylo třeba dovodit, že skutečným sídlem organizační složky podniku se rozuměla adresa místa, z něhož byla organizační složka svým vedoucím řízena. Nové znění odstavce 3 zachovalo vymezení sídla organizační složky podniku jako adresy jejího umístění. V tomto směru se proto nic uvedenou novelou nezměnilo. Zápis adresy umístění organizační složky do obchodního rejstříku (§ 38f odst. 1) nemělo pro určení jejího sídla konstitutivní význam. Přetrvávala zvláštnost, teoreticky velmi problematická, že u organizační složky nejde o sídlo subjektu, právnické osoby, kterou tato složka není, ale o sídlo části podniku jako předmětu právních vztahů. Vymezení sídla organizační složky podniku (§ 7) zůstává i v současně platné právní úpravě.

Vymezení místa podnikání fyzické osoby jako adresy zapsané jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo jiné zákonem stanovené evidenci (např. v živnostenském rejstříku) zůstává v obchodním zákoníku věcně nezměněné oproti dřívější úpravě, a to včetně povinnosti podnikatele zapisovat do obchodního rejstříku své skutečné místo podnikání. Je zastáván názor, že skutečným místem podnikání je třeba rozumět adresu místa, k jehož užívání má fyzická osoba právní titul a kde pravidelně vstupuje do právních vztahů se svými zákazníky (*Dědič J. a kol.* Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. Praha : Polygon, 2002, s. 35). Takových míst však může být více. Nelze zcela vyloučit – analogicky jako u právnické osoby – určení skutečného místa podnikání jako adresy místa, odkud fyzická osoba spravuje svůj podnik. Zápis do obchodního rejstříku má pro určení místa podnikání konstitutivní význam.

Obchodní, ani občanský zákoník nevymezují, co se rozumí adresou. Je nesporné, že její základní součástí je název obce. Totéž platí o názvu ulice, náměstí či jiného veřejného prostranství a o čísle popisném, orientačním nebo evidenčním. Sporné může být, zda musí adresa obsahovat vedle názvu obce také název její části a poštovní směrovací číslo. Spíše se kloníme k názoru, že nikoliv. Jejich uvádění v adrese však je třeba doporučit.

Sídlo je v občanském zákoníku upraveno pouze ve vztahu k právnickým osobám. Ani obchodní zákoník se sídlem fyzických osob nepočítá a upravuje jen jejich místo podnikání. Některé zvláštní zákony týkající se podnikatelské činnosti fyzických osob (např. daňových poradců, notářů) jejich sídlo upravují. Lze mít za to, že v takových případech neplatí úprava v obchodním zákoníku o místu podnikání.

Sídlo i místo podnikání je třeba odlišovat od provozovny podle § 7 odst. 3 ObchZ a podle § 17 ŽZ. Provozovnou je podle § 17 ŽZ prostor, v němž je živnost provozována, včetně stánků, pojízdných prodejen a obdobných zařízení, sloužící k prodeji zboží nebo k poskytování služeb. Živnostník i jiný podnikatel může mít i více provozoven a naopak nemusí zřizovat žádnou provozovnu [§ 17 odst. 2, § 45 odst. 2 písm. g) a odst. 3 písm. f) ŽZ].

Sídlem odpůrce se řídí místní příslušnost obecného soudu ve věcech obchodních a jestliže nemá odpůrce sídlo, potom se místní příslušnost řídí jeho místem podnikání (§ 85 odst. 2 a 3 OSŘ). Sídlo nebo místo podnikání má význam pro místní příslušnost živnostenského úřadu (§ 45 odst. 1 ŽZ). Místo podnikání může také sloužit k odlišení

obchodních firem fyzických osob (§ 10 odst. 1). Sídlo, popřípadě místo podnikání má rovněž význam pro doručování (§ 46 odst. 1 a § 47 odst. 1 OSŘ).

Z judikatury:

PR 4/1994 s. 135: Znalecká činnost slouží mimo jiné k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplyvá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost tedy je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností.

R 60/1994: 1. Připsání dalšího předmětu podnikání do rozhodnutí příslušného státního orgánu o registraci předmětu podnikání je pozměňováním veřejné listiny ve smyslu § 176 odst. 1 TrZ.

2. Zákaz činnosti podle § 49 a § 50 TrZ nelze uložit obecně jako zákaz provozování podnikatelské činnosti soukromého podnikatele.

PPP 10/1994 s. 20: Poskytnutí bezúročné půjčky není podnikáním, a to ani když jde o půjčku mezi podnikateli.

SR 1/1997 s. 7: Zaměstnanec, který je společníkem s. r. o., nelze jen z důvodu jeho účasti v s. r. o. považovat za podnikatele (osobu vykonávající výdělečnou činnost formou podnikání). Činnost společníka s. r. o. spočívající jen v realizaci práv a povinností společníka, vyplývajících z jeho kapitálové účasti ve společnosti, není takovou výdělečnou činností, jakou má na mysli § 75 odst. 1 ZPr, i když jde o společnost konkurující zaměstnavateli společníka.

SJ 12/1998 s. 275: 1. Společník společnosti s ručením omezeným není z důvodu účasti v této společnosti podnikatelem.

2. Výkon práv a povinností společníka ve společnosti s ručením omezeným vyplývající z pouhé kapitálové účasti ve společnosti není sám o sobě výdělečnou činností ve smyslu ustanovení § 75 odst. 1 ZPr, i když jde o společnost, která má shodný předmět činnosti (podnikání) jako případný zaměstnavatel společníka.

3. O výkon výdělečné činnosti ve smyslu ustanovení § 75 odst. 1 ZPr se může jednat tehdy, jestliže se zaměstnanec ve společnosti s ručením omezeným podílí (kromě výkonu práv a povinností společníka vyplývajících jen z jeho kapitálové účasti ve společnosti) na činnosti společnosti vymezené předmětem činnosti (podnikání) zapsaným v obchodním rejstříku.

PR 7/2001 s. 348: 1. Sídlo právnické osoby musí být natolik určité, aby bylo možné zcela jednoznačně určení místa, jež je adresou sídla představováno. Jestliže má určitá budova více vchodů a tudíž jí bylo přiděleno více popisných čísel, musí být jednoznačné, ve kterém vchodě, tedy v jakém čísle popisném je sídlo právnické osoby.

SJ 10/2005 s. 774: Pro posouzení místní příslušnosti soudu podle ustanovení § 84 a § 85 odst. 3 OSŘ není určující jen sídlo žalované právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, ale i její skutečné sídlo (§ 19c odst. 3 ObčZ).

§ 3 zrušen

Toto ustanovení bylo s účinností od 1. 7. 2005 zrušeno zák. č. 216/2005 Sb. Úprava okruhu osob zapisovaných do obchodního rejstříku byla tímtož zákonem přenesena do nového znění § 34. Věcně se nijak výrazně nezměnila (viz komentář k § 34).

Z judikatury:

PR 4/1996 s. 172: Skutečnost, že podnikatel – fyzická osoba – byl nejprve zapsán v obchodním rejstříku a později z něj byl vymazán, nemění nic na jeho postavení dlužníka z právních vztahů, které vznikly před jeho výmazem z obchodního rejstříku. K tomu, aby jeho dluhy přešly na společnost s ručením omezeným, kterou založil, je nutná právní skutečnost, se kterou je tento účinek spojen. Touto skutečností není jen samotné založení společnosti, ani při současném výmazu zakládajícího společníka jako podnikatele z obchodního rejstříku.

SJ 3/1997 s. 71: 1. Jestliže podnikatel – fyzická osoba hodlá po výmazu z obchodního rejstříku pokračovat v činnosti, na níž má vydané živnostenské či jiné podnikatelské oprávnění, není třeba předkládat rejstříkovému soudu za účelem výmazu z obchodního rejstříku souhlas správce daně.

2. Souhlas správce daně vždy váže k ukončení činnosti daňového subjektu, nikoli k takovému výmazu z obchodního rejstříku, který zánik zapsaného subjektu nezpůsobuje.

§ 3a Neoprávněné podnikání

(1) Povaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání; tím není dotčen § 49a občanského zákoníku.

(2) Osoba, která uskutečňuje činnost, k níž se podle zvláštních právních předpisů vyžaduje ohlášení nebo povolení, bez takového ohlášení nebo povolení, a osoby, které takovou činnost uskutečňují jménem jiné osoby anebo na její účet, odpovídají za škodu tím způsobenou; tím není dotčena jejich odpovědnost podle zvláštních právních předpisů.

Související předpisy: § 40a a 49a ObčZ; § 58 odst. 2 až 4 ŽZ

Z literatury: Štenglová I. Platnost a právní režim smluv uzavíraných nad rámec podnikatelského oprávnění. Právní praxe v podnikání, 1999, č. 9

Jde o ustanovení, které přinesla novela zák. č. 370/2000 Sb. Řeší dosud v teorii i praxi spornou otázku, zda a popřípadě jaké právní důsledky pro právní jednání má skutečnost, že určitá osoba podniká neoprávněně. Jde o případy, kdy osoba podniká bez oprávnění (např. podle zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění) nebo je jí podnikání zakázáno (např. zákaz činnosti rozsudkem soudu, pozastavení živnosti rozhodnutím živnostenského úřadu). O neoprávněné podnikání jde i v případech, že určitá osoba sice oprávnění k podnikání má, ale její činnost rozsah takového oprávnění překračuje.

Z odstavce 1 vyplývá, že právní jednání, k němuž dochází při neoprávněném podnikání je platné. Neplatnost z tohoto důvodu nemůže namítat nejen osoba neoprávněně podnikající, ale ani druhá strana právního vztahu. Věta za středníkem v odstavci 1 má však za následek, že právní úkon může být neplatný z důvodu tzv. podstatného omylu. Tím je omyl, který se týká takové okolnosti, že by bez něho ten, kdo byl v omylu, právní úkon neučinil. Jestliže omyl způsobila druhá strana úmyslně, je právní úkon neplatný vždy. Jinak jen za podmínky, že druhá strana omyl vyvolala, anebo o něm se zřetelem ke všem okolnostem musela vědět. Neplatnost z důvodu podstatného omylu má povahu neplatnosti relativní (§ 40a ObčZ), takže se jí může dovolávat jen strana, která je omylem dotčena.

Povahou právního úkonu je třeba rozumět také jeho právní kvalifikaci, zejména zda se řídí obchodním nebo občanským zákoníkem, popřípadě jiným právním předpisem.

V odstavci 2 je stanovena bezvýjimečná odpovědnost za škodu způsobenou neoprávněným podnikáním. Osobou, která takovou činnost uskutečňuje, je osoba, která tak činí svým jménem a na vlastní účet. Pokud neoprávněné podnikání uskutečňuje určitá osoba jménem jiné osoby, anebo sice svým jménem, ale na účet jiné osoby, odpovídá za způsobenou škodu také ta osoba, která neoprávněné podnikání uskutečňuje tímto způsobem, a to solidárně s osobou, jejímž jménem a na jejíž účet takové neoprávněné podnikání uskutečňuje.

§ 4 [Vztahy jiných osob]

Ustanoveními tohoto zákona se řídí i vztahy jiných osob než podnikatelů, stanoví-li to tento zákon nebo zvláštní zákon.

Související ustanovení: § 41, § 261 odst. 2, 3 a 4, § 262

Související předpisy: § 5 odst. 5 CenP; § 20a odst. 4 ObčZ

Subjekty obchodněprávních vztahů jsou zásadně podnikatelé. Vztahy jiných právnických a fyzických osob se obchodním zákoníkem řídí jen výjimečně, pokud to stanoví obchodní zákoník nebo jiný zákon.

Obchodní zákoník rozšiřuje svoji působnost na jiné osoby než jsou podnikatelé v několika případech. Především jsou to podle § 41 osoby, které se účastní hospodářské soutěže (soutěžitelé), na něž se vztahují ustanovení o hospodářské soutěži (§ 41 až 55). Příslušná ustanovení části druhé se vztahují na zakladatele obchodních společností a družstev, i když nejsou podnikateli. Podle § 261 odst. 2 a za podmínek tam uvedených se ustanovení části třetí vztahují na stát, státní organizace a samosprávné územní jednotky, i když nejsou podnikateli. Dalším případem, kdy se obchodním zákoníkem řídí vztahy jiných osob než jsou podnikatelé, je § 261 odst. 3. Podle něho se v něm uvedené závazkové vztahy řídí částí třetí bez ohledu na povahu účastníků těchto vztahů. Kromě toho § 262 umožňuje, aby si strany za podmínek v tomto ustanovení uvedených dohodly, že se jejich vztahy, které nespadají pod vztahy uvedené v § 261, řídí obchodním zákoníkem.

Rozšíření působnosti obchodního zákoníku na jiné osoby může provést i jiný zákon. Tak například § 194 odst. 3 PKT stanoví, že právní poměry obchodníka s cennými papíry, burzy, mimoburzovního trhu, provozovatele vypořádacího systému a centrálního depozitáře se řídí obchodním zákoníkem, pokud tento zákon nestanoví jinak. Podle § 5 odst. 5 CenP osoby, do jejichž práv bylo zasaženo vydáním cenných papírů postupem podle odstavce 4, mají právo na náhradu škody jak vůči emitentovi, tak vůči osobám, které jménem emitenta nebo na jeho účet v této věci jednaly. Tato odpovědnost za škodu se řídí úpravou náhrady škody podle obchodního zákoníku. Obdobnou povahu má i § 20a odst. 4 ObčZ, podle něhož se ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností přiměřeně použije i pro likvidaci jiné právnické osoby, pokud z ustanovení upravujících tyto právnické osoby nevyplývá něco jiného.

Díl druhý. Podnik a obchodní jmění

§ 5 [Pojem podniku]

(1) Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.

(2) Podnik je věc hromadná. Na jeho právní poměry se použijí ustanovení o věcech v právním smyslu. Tím není dotčena působnost zvláštních právních předpisů vztahujících se k nemovitým věcem, předmětům průmyslového a jiného duševního vlastnictví, motorovým vozidlům apod., pokud jsou součástí podniku.

Související ustanovení: § 2, § 7 odst. 1, § 476 až 488i

Související předpisy: § 123 an., § 153 odst. 1 ObčZ; § 18a, 27a KV

Z literatury: *Dvořák J.* Dispozice s podnikem. Právní rozhledy, 2003, č. 3; *Eliáš K.* Podnik a dědění podniku. Právní rozhledy, 1997, č. 10; *Kolářová, L.* Může mít podnikatel více podniků? Právní praxe, 1993, č. 7; *Pelíkánová, I.* Podnik ve smyslu obchodního zákoníku. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 5; *Rabanová M.* Podnik jako předmět vkladu do obchodní společnosti. Obchodní právo, 2000, č. 2

Podnik není chápán jako subjekt obchodněprávních vztahů, ale jako jejich objekt. Přitom je v odstavci 2 nově charakterizován jako hromadná věc. Občanský ani obchodní zákoník pojem věci ani pojem hromadné věci nedefinují.

Základní charakteristika podniku záleží v tom, že je to určitý celek podnikání, podnikatelské činnosti. Jde proto o organizovaný celek za účelem dosahování zisku. Vzhledem k tomu nemá povahu podniku určitý celek organizovaný za jiným účelem než dosahování zisku. Jednotlivé složky podniku buď slouží podnikání nebo alespoň vzhledem k své povaze tomuto účelu sloužit mají.

Druhým pojmovým znakem podniku je to, že jeho jednotlivé složky patří podnikateli. Tento vztah podnikatele může vyplývat především z vlastnického práva, popřípadě u státního podniku z oprávnění s majetkem státu hospodářit. U ostatních složek musí být podnikatel osobou přímo oprávněnou (např. věřitelem pohledávky, vlastníkem ochranné známky).

Hmotnou složku podniku představují budovy, stroje, materiál a jiné věci. Osobní složka záleží především v úrovni podnikatele, řídicích pracovníků a ve struktuře, kvalifikaci a zkušenostech zaměstnanců, jakož i jiných osob podílejících se na podnikání. Nehmotná složka je tvořena právy a jinými majetkovými hodnotami. Jde zejména o pohledávky, obchodní firmu, obchodní tajemství, klientelu, ochrannou známku, průmyslový vzor, umístění podniku, prodejnost výrobků. Hodnota podniku je určena jako souhrn ohodnocení všech jeho složek.

Od pojetí podniku ve smyslu tohoto ustanovení je třeba odlišovat státní podnik podle zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku. Státní podnik představuje formu podnikání právnickou osobou zřízenou státem a provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu svým jménem a na vlastní účet. Jde tedy o druh právnické osoby.

Znění tohoto ustanovení nedává jednoznačnou odpověď na otázku, zda jeden podnikatel může mít i více podniků. Z hlediska praxe však zřejmě nejde o problém příliš významný. Řešení je poměrně jednoduché vzhledem k tomu, že předmětem prodeje nebo nájmu může být nejen podnik jako celek, ale také jeho část, pokud tvoří samostatnou organizační složku (§ 487). Ustanovení § 4b ZKV vychází z názoru, že podnikatel může mít více podniků.

Novela zák. č. 370/2000 Sb. doplnila toto ustanovení o odstavec 2, který prohlašuje podnik za věc hromadnou. Podle důvodové zprávy se tím řeší sporná otázka, zda existuje vlastnické právo k podniku, a to ve prospěch názoru, že „podnik patří podnikateli vlastnickým právem, které požívá ústavněprávní ochrany“ (důvodová zpráva). Druhá věta odstavce 2 se jeví jako poněkud nadbytečná, neboť její obsah vyplývá již z věty první, podle níž je podnik věcí. Pro podnik jako věc hromadnou je charakteristické, že se skládá ze samostatných věcí, že je tvořen nejen věcmi, ale i dalšími složkami podnikání a změna jeho obsahu týkající se určité složky nemá vliv na jeho existenci.

Podle třetí věty odstavce 2 mají jednotlivé složky tvořící součást podniku (věci, pohledávky, předměty průmyslového a jiného duševního vlastnictví apod.) ve větším či menším rozsahu svůj vlastní právní režim. Projevuje se to kromě jiného také v úpravě smlouvy o prodeji podniku, podle níž se prodávající zavazuje převést na kupujícího vlastnické právo k podniku (§ 476 odst. 1), ale současně je samostatně upraven přechod pohledávek a závazků (§ 477), přechod práv vyplývajících z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví (§ 479), přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů (§ 480), přechod vlastnického práva k věcem movitým a nemovitým (§ 483 odst. 3). Obdobně to platí i o smlouvě o nájmu podniku (§ 488e odst. 2, § 488g). S podnikem počítá také úprava zjištění konkursní podstaty a jejího zpeněžení v konkursním řízení (zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v novelizovaném znění). Pokud jde o zástavní právo k podniku, podle znění § 153 odst. 1 ObčZ účinného od 1. ledna 2002

může být podnik zástavou (nikoliv však část podniku, třebaže představuje samostatnou organizační složku). Byl zrušen dřívější odstavec 2 tohoto ustanovení, který určoval, že podnik lze zastavit za podmínek stanovených zvláštním zákonem (ten však nebyl přijat). Pro zastavení podniku nyní platí obecná úprava v občanském zákoníku. Z ní vyplývá, že zástavní smlouva musí být sepsána ve formě notářského zápisu (§ 156 odst. 3 ObčZ). Vznik zástavního práva k podniku jako hromadné věci na základě smlouvy je podmíněn zápisem do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky (§ 158 odst. 1 ObčZ). Zpeněžení podniku na základě zástavního práva lze na návrh zástavního věřitele provést ve veřejné dražbě (zák. č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách) nebo soudním prodejem postupem podle občanského soudního řádu (§ 338f až 338zr OSŘ). Podnik může být také předmětem vkladu do obchodní společnosti (§ 59 odst. 1 a 5), smlouvy o koupi najaté věci (§ 489), smlouvy o výpůjčce (§ 659 ObčZ), popřípadě i jiných smluv, a také předmětem dědění.

§ 6 [Obchodní majetek a obchodní jmění]

(1) Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek.

(2) Pro účely tohoto zákona se soubor obchodního majetku a závazků vzniklých podnikateli, který je fyzickou osobou, v souvislosti s podnikáním označuje jako obchodní jmění (dále jen „jmění“). Jměním podnikatele, který je právnickou osobou, je soubor jeho veškerého majetku a závazků.

(3) Čistým obchodním majetkem je obchodní majetek po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním, je-li fyzickou osobou, nebo veškerých závazků, je-li právnickou osobou.

(4) Vlastní kapitál tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele a v rozvaze se vykazuje na straně pasív.

Související ustanovení: § 2, § 61 odst. 1, § 69a až 69c, § 70 odst. 1, § 256 odst. 1, 2 a 3

Související předpisy: § 2 ÚčZ

Z literatury: Bernat, F. Majetek – závazky – jmění. Účetnictví, 1996, č. 1; Guoth, J. K pojmutím obchodního majetku a obchodního jmění z obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 1996, č. 6

V souladu s obecně uznávaným pojetím majetku jako souhrnu aktiv je rovněž obchodní majetek vymezen jako souhrn aktiv (majetkových hodnot), která patří podnikateli. Nezáleží na tom, zda jsou hodnoty vedeny v účetnictví. Za majetkové hodnoty patřící podnikateli je třeba považovat především věci, k nimž má podnikatel vlastnické právo. Jsou to jak věci nemovité, tak i movité. Dále jsou majetkovou hodnotou patřící podnikateli pohledávky, tj. práva na plnění ze závazkového právního vztahu, pokud je podnikatel věřitelem, a to včetně práv na plnění, která jsou důsledkem porušení povinnosti jinou osobou. Do obchodního majetku patří i jiná práva a jiné penězi ocenitelné hodnoty, jako například právo na ochranu obchodního tajemství, na ochranu obchodní firmy, práva z průmyslového vlastnictví, dlouhodobé výhodné obchodní vztahy aj. V těchto posledních případech může být problémem jejich ocenitelnost penězi, která je podmínkou zahrnutí do obchodního majetku.

Vymezení obchodního majetku podnikatele rozlišuje mezi obchodním majetkem právnické osoby a obchodním majetkem fyzické osoby. U právnické osoby obchodní majetek zahrnuje veškerý její majetek, bez ohledu na to, zda slouží nebo je určen k jejímu podnikání či nikoliv. Tato změna oproti původní úpravě má důvod v tom, že u právnických osob je zpravidla obtížné a mnohdy i nemožné rozlišit, zda určitý majetek slouží podnikání nebo jinému účelu. Odstraňuje výkladové problémy u právnických osob, které v konkrétním případě nebyly založeny za účelem podnikání, ale mají podle § 2 odst. 2 písm. a) povahu podnikatele. U podnikatele, který je fyzickou osobou, zůstalo vymezení obchodního majetku nezměněno. U něho je možné a potřebné odlišit majetek, který slouží podnikání a majetek, který slouží osobním potřebám fyzické osoby. Proto je do obchodního majetku u fyzické osoby zahrnut pouze ten majetek, který podnikateli patří a který slouží nebo je určen k jeho podnikání. U fyzické osoby je proto třeba rozlišovat její majetek obchodní a neobchodní.

V návaznosti na uvedené rozdílné vymezení obchodního majetku je rozdílně vymezen také rozsah obchodního jmění. U právnické osoby představuje obchodní jmění soubor veškerého majetku a závazků (tedy i závazků vzniklých nikoliv v souvislosti s podnikáním). U fyzické osoby pak obchodní jmění zahrnuje soubor jejího obchodního majetku a závazků vzniklých jí v souvislosti s podnikáním. Místo dřívějšího pojmu čistě obchodní jmění používá platná úprava pojem čistý obchodní majetek. Věcně vyjadřuje rozdíl mezi obchodním majetkem podnikatele a závazky, které se u něho zahrnují do obchodního jmění, tedy veškerých závazků u právnické osoby a závazků vzniklých v souvislosti s jejím podnikáním u fyzické osoby.

Samostatným pojmem upraveným v obchodním zákoníku je pojem vlastní kapitál. Představuje rozdíl mezi kapitálem podnikatele a cizím kapitálem a tvoří vlastní zdroje financování jeho obchodního majetku. Podnikatel o něm účtuje a v rozvaze ho vykazuje na straně pasiv (základní kapitál, kapitálové fondy, fondy ze zisku, hospodářský výsledek minulých let, hospodářský výsledek běžného účetního období).

Zvláštní úprava pro státní podnik je v zák. č. 77/1997 Sb., v novelizovaném znění. Obchodním majetkem státního podniku je souhrn věcí, práv a jiných majetkových hodnot státu, s nimiž má podnik právo hospodařit. Obchodním jměním podniku se u státního podniku rozumí obchodní majetek podniku a jeho závazky. Kromě toho je ještě vymezeno tzv. kmenové jmění státního podniku jako jeho obchodní majetek, s nímž má podnik právo hospodařit při svém vzniku. Jeho výše a jeho minimální výše, kterou je státní podnik povinen zachovat, obsahuje zakládací listina podniku. Její nedílnou součástí je příloha vymezující tzv. „určený majetek“, s nímž může státní podnik nakládat jen se souhlasem ministerstva, které vůči podniku vykonává funkci zakladatele a který se zapisuje do obchodního rejstříku.

Uvedené pojmy obchodní zákoník používá na různých místech. Tak například podle § 61 odst. 1 se podíl oceňuje mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti, jež připadá na jeho podíl, nestanoví-li zákon jinak. V § 68 odst. 2 je stanoveno, že likvidace společnosti se nevyžaduje, jestliže její jmění přechází na právního nástupce. Podle § 69 odst. 1 a § 69b je možná přeměna společnosti převodem jmění na společníka. Je třeba upozornit, že obchodní jmění je označováno legislativní zkratkou „jmění“. Pro obchodní majetek a pro čistý obchodní majetek není legislativní zkratka zavedena.

§ 7 Organizační složka podniku

(1) Odštěpný závod je organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním rejstříku. Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firmy (§ 8) podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod.

(2) Obdobné postavení jako odštěpný závod má i jiná organizační složka podniku, jestliže zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.

(3) Provozovnou se rozumí prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost. Provozovna musí být označena obchodní firmou nebo jménem a příjmením anebo názvem podnikatele, k níž může být připojen název provozovny nebo jiné rozlišující označení.

Související ustanovení: § 5, 16, § 21 odst. 3 a 4, § 28 odst. 1 písm. f) a odst. 3, § 29, 336, 338, § 412 odst. 3, § 487, 488i, 522, § 554 odst. 4

Související předpisy: § 17 a 18 ŽZ; § 10 BankZ; § 200a až 200d OSŘ

Z literatury: *Bartošíková, M.* O odštěpném závodu. Obchodní právo, 1995, č. 9; *Faldyna, F.* Právní postavení odštěpného závodu státního podniku. Právo a podnikání, 1996, č. 6; *Fischer R.* K problematice odštěpných závodů. Právní rozhledy, 1998, č. 1; *Hušek, J.* Označení provozovny po novele obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2001, č. 5; *Jankovská, M.* Právní postavení organizační složky. Právní rádce, 1994, č. 8; *Novotná, M.* K postavení organizačních složek zahraniční osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7; *Richter, J.* Co je provozovna. Právní rádce, 1994, č. 2

Odštěpným závodem je taková organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána do obchodního rejstříku. Pro zápis odštěpného závodu nejsou stanoveny žádné zvláštní podmínky. Nemusí jít ani o místně odloučenou organizační složku. Zásadně záleží na podnikateli, zda se rozhodne určitou organizační složku dát zapsat do obchodního rejstříku jako odštěpný závod. Přitom tak může učinit nejen právnická osoba, ale i fyzická osoba. V § 3 odst. 6 StP je výslovně stanoveno, že podnik může stanovit, které vnitřní organizační jednotky se sepiší do obchodního rejstříku jako odštěpné závody. Z toho je zřejmé, že rozhodnutí je ve výhradní působnosti podniku (feditele).

Z § 38f odst. 1 plyne, že odštěpný závod musí mít určité označení, sídlo (§ 2 odst. 3), předmět podnikání (činnosti) a vedoucího. Bližší určení označení zákon nestanoví. Bude zpravidla slovní, není však vyloučeno ani označení číslem. Toto označení nemá povahu obchodní firmy a nepoživá ochrany podle § 12. Není však vyloučena ochrana podle ustanovení o nekalé soutěži, např. podle § 46 nebo 47. Předmět podnikání (činnosti) musí být v rámci předmětu podnikání (činnosti) podnikatele, kterému patří podnik, jehož je odštěpný závod organizační složkou. Bude zpravidla užší, nelze však vyloučit totožnost obou, zejména bude-li mít podnikatel zapsán předmět činnosti jediný. Vedoucím odštěpného závodu je fyzická osoba, která je do této funkce podnikatelem jmenována. Od toho je třeba odlišovat vznik zákonného zmocnění pro vedoucího odštěpného závodu podle § 13 odst. 3. Ten je podmíněn zápisem vedoucího do obchodního rejstříku. Do té doby by byl vedoucí zmocněn k zastupování podnikatele podle § 15 a v rozsahu tímto ustanovením určeném.

To, že odštěpný závod musí být zapsán do obchodního rejstříku, má za následek, že ho může zřídít pouze ten podnikatel, který je sám do obchodního rejstříku zapsán nebo alespoň současně s odštěpným závodem (např. při založení obchodní společnosti) zapisován. Zápis odštěpného závodu se provádí do obchodního rejstříku podle sídla, popřípadě místa podnikání nebo bydliště podnikatele. Kromě toho musí být odštěpný závod zapsán u rejstříkového soudu, v jehož obvodu je umístěn, pokud je podnikatel zapsán u jiného rejstříkového soudu.

Zápisem odštěpného závodu do obchodního rejstříku se tento nestává právnickou osobou. Nevzniká mu právo vystupovat v právních vztazích svým jménem a pod vlastní odpovědností. Subjektem právních vztahů vznikajících při provozování odštěpného závodu zůstává podnikatel, kterému patří podnik, jehož součástí je odštěpný závod. Z druhé

věty odstavce 1 vyplývá požadavek při provozování odštěpného závodu užívat spolu s obchodní firmou podnikatele dodatek, že jde o odštěpný závod. Jednání pouze jménem odštěpného závodu by mělo za následek jeho neplatnost pro nedostatek způsobilosti odštěpného závodu k právním úkonům (§ 38 odst. 1 ObčZ). Naproti tomu neuvedení dodatku, že se jedná o odštěpný závod, by neplatnost nezpůsobilo. Právní důsledky zápisu vedoucího odštěpného závodu do obchodního rejstříku stanoví § 13 odst. 3. Záleží v tom, že vedoucí odštěpného závodu je ze zákona zmocněn činit za podnikatele (jeho jménem) veškeré právní úkony týkající se odštěpného závodu.

Jiné organizační složky než odštěpný závod se zásadně do obchodního rejstříku nezapisují. Výjimku může stanovit pouze zákon. Obchodní zákoník tak stanoví v § 21 odst. 4, pokud jde o organizační složku zahraniční osoby, která podniká na území České republiky (s výjimkou podle § 21 odst. 5 – viz komentář k tomuto ustanovení). Rovněž podle § 10 BankZ se pobočky zahraničních bank zapisují do obchodního rejstříku. Jinak pro jinou organizační složku než odštěpný závod zapsanou do obchodního rejstříku platí to, co bylo uvedeno u odštěpného závodu.

S provozovnou jako prostorem, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost, nejsou bezprostředně spojeny právní důsledky. Vymezení v obchodním zákoníku je obdobné jako vymezení provozovny podle zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění. V jeho § 17 odst. 1 je výslovně stanoveno, že za provozovnu se pro účely tohoto zákona považuje i stánek, pojízdná prodejna a obdobná zařízení sloužící k prodeji zboží nebo k poskytování služeb. Lze mít za to, že ve smyslu uvedeného doplnění je možné interpretovat i úpravu v obchodním zákoníku. Pod pojmem „prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost“, je třeba rozumět i stánek a obdobné zařízení. Vedlejší provozovny, které upravoval zák. č. 455/1991 Sb. před novelizací zák. č. 237/1995 Sb., byly zrušeny a v současné době platné a účinné znění tohoto zákona hovoří o více provozovnách.

Pojem „provozovna“ používá obchodní zákoník na různých místech. Například v § 16 v souvislosti s jednáním tzv. nezmocněného jednatele. Jeho závaznost pro podnikatele je podmíněna tím, že se stalo v provozovně podnikatele. Provozovna může mít také význam jako místo plnění (např. § 336, 338).

Provozovnu je třeba odlišovat od místa podnikání fyzické osoby (§ 2 odst. 3). Stejně tak nelze zaměňovat provozovnu a podnik a provozovnu a odštěpný závod, popřípadě závod. Každý z uvedených pojmů představuje jiné hledisko. Není však vyloučeno, aby se v praxi částečně nebo i zcela překrývaly. Podnik může mít jedinou provozovnu nebo více provozoven, ale může být také podnik bez provozovny (např. podnik, který slouží výlučně montážní činnosti prováděné u objednatelů). Obdobně to platí i o odštěpném závodě nebo závodě, popřípadě jiné organizační složce.

Obchodní zákoník požaduje, aby provozovna byla označena obchodní firmou podnikatele. Provozovna podnikatele nezapsaného v obchodním rejstříku musí být označena názvem podnikatele – právnické osoby nebo jménem a příjmením podnikatele – fyzické osoby. Připojení názvu provozovny nebo jiné její rozlišující označení (např. číslo, předmět podnikání) je možné, ale není povinné. Naproti tomu § 17 ZZ stanoví jako povinné ještě identifikační číslo, u stánku a obdobného zařízení také sídlo nebo místo podnikání a u provozovny určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům jméno a příjmení osoby odpovědné za činnost provozovny a prodejní nebo provozní dobu určenou pro styk se zákazníky, nejedná-li se o stánek nebo obdobné zařízení. Kromě toho má podnikatel podle zák. č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění, ve vztahu k provozovně řadu dalších povinností (např. oznámit příslušnému živnostenskému úřadu zahájení a ukončení provozování živnosti v provozovně, mít v provozovně inspekční knihu pro záznamy kontrolních orgánů o provedených kontrolách).

Název provozovny není součástí obchodní firmy podnikatele. Může však požívat ochranu v rámci úpravy nekalé soutěže.

Z judikatury:

PR 4/1996 s. 177: V případě, že subjekt zapisovaný (zapsaný) do obchodního rejstříku má více odštěpných závodů, které mají sídlo v obvodu působnosti jiného rejstříkového soudu, než který je příslušný pro zápis samotného subjektu, je nutno, aby pro každý z těchto odštěpných závodů byla při jejich zápisu do obchodního rejstříku zřízena samostatná vložka, na níž bude každý z odštěpných závodů jednotlivě zapsán. To platí i v případě, že zapisované odštěpné závody mají svá sídla v obvodu působnosti téhož rejstříkového soudu.

R 41/1997: 1. Právnícká osoba, která má jako organizační složku odštěpný závod, se i ve sporu, který se týká tohoto odštěpného závodu, označuje jako účastník řízení uvedením obchodního jména a sídla (§ 79 odst. 1 věta druhá OSŘ) a ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů též uvedením jejího identifikačního čísla, popřípadě dalších údajů potřebných k její identifikaci (§ 79 odst. 1 věta třetí OSŘ).

2. Okolnost, že spor se týká odštěpného závodu, lze vyjádřit tím, že za označení účastníka se připojí údaj o odštěpném závodu; tento údaj může vyplývat i z jiných skutečností uvedených v žalobě.

3. Pro nedostatek podmínky řízení záležející v nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení soud řízení zastaví tehdy, je-li nepochybné, že jako účastník řízení byl označen jen odštěpný závod. Totéž platí, má-li právnícká osoba jinou organizační složku, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.

BA 3/1999 s. 49: Nelze zamítnout návrh na zápis odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku (§ 7 odst. 1, 2 ObchZ) do obchodního rejstříku pouze z toho důvodu, že jeho sídlo je mimo území České republiky.

SJ 4/2000 s. 132: 1. Odštěpný závod nemá způsobilost být účastníkem řízení. Z práv a povinností týkajících se odštěpného závodu je oprávněna nebo zavázána osoba, jejíž je odštěpný závod organizační složkou. (*Poznámka autorů:* správně jde o organizační složku podniku osoby, nikoli o organizační složku osoby.) Jde-li o věc týkající se odštěpného závodu, má způsobilost být účastníkem řízení jen tato osoba a nikoli její odštěpný závod.

2. Také v řízení o výkon rozhodnutí platí, že právnícká osoba, která má jako organizační složku odštěpný závod, se i ve věci, která se týká tohoto odštěpného závodu, označuje jako účastník řízení uvedením obchodního jména a sídla (§ 79 odst. 1 věta druhá OSŘ). Pro nedostatek podmínky řízení záležející v nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení, soud řízení zastaví tehdy, je-li nepochybné, že jako účastník řízení byl označen jen odštěpný závod.

3. Okolnost, že označení povinného v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí je z hlediska jeho správnosti a úplnosti vadné, a že tato vada nebyla oprávněnou osobou v průběhu řízení před soudem obou stupňů zhojena, by mohla vést toliko k závěru o existenci jiné vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí.

4. Jestliže označení povinného v návrhu na nařízení exekuce podle údajů z obchodního rejstříku od počátku sloužilo jen k identifikaci odštěpného závodu a s označením obchodní společnosti se ani zčásti nekrylo (lišilo se obchodním jménem, sídlem i identifikačním číslem), a jestliže sama oprávněná v průběhu řízení uvedla, že podle jejího přesvědčení odštěpný závod právní subjektivitu má, pak je nepochybné, že jako účastník řízení byl označen pouze odštěpný závod.

SR 12/2001 s. 424: Provozovna podnikatele není údajem zapisovaným do obchodního rejstříku.

Díl třetí. Obchodní firma

§ 8 [Vymezení pojmu]

(1) Obchodní firma (dále jen „firma“) je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou firmou.

(2) Na podnikatele nezapsaného v obchodním rejstříku se nevztahují ustanovení o firmě; právní úkony je povinen činit, je-li fyzickou osobou, pod svým jménem a příjmením, a je-li právníckou osobou, pod svým názvem. U svého jména a příjmení

nebo názvu může podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku užívat při podnikání odlišující dodatek nebo další označení za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže; takový dodatek nebo označení není firmou a je chráněn právem proti nekalé soutěži.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 5, 7, 13a, § 27 odst. 4 a 5, § 34, 35, 36, 38g, § 41 n., § 77, 95, 107, § 154 odst. 2, § 211 odst. 2, § 220p odst. 8

Související předpisy: § 11 až 16, 19b ObčZ; § 79 OSŘ; § 4 odst. 3 StP; § 4 odst. 4, § 14 odst. 3 K1; § 56 odst. 3 PKT; § 3 BankZ; § 1 odst. 4, § 3 a 44 KomBZ; § 3 odst. 4 PIZ; čl. 8 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhl. č. 64/1975 Sb., v novelizovaném znění)

Z literatury: *Bartošíková, M.* K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku. Právní rádce, 1994, č. 3; *Bartošíková, M.* Obchodní firma společnosti v likvidaci. Obchodní právo, 2003, č. 5; *Eliáš, K.* Některé otázky spojené s právní úpravou obchodního jména akciových společností. Obchodní právo, 1999, č. 2; *Havlin, M.* Používání obchodního jména. Právní rádce, 1994, č. 10; *Hušek, J.* Novela obchodního zákoníku a firma podnikatele – fyzické osoby. Právo a podnikání, 2001, č. 3; *Lochmanová, L.* Poznámky k problematice obchodního jména. Právo a podnikání, 1996, č. 5; *Lochmanová, L.* K některým diferencím obchodního jména (firmy), ochranné známky a označení původu výrobku. Právo a podnikání, 2001, č. 2; *Mrázek, J.* Obchodní firma a obchodní jméno. Právní rádce, 2001, č. 4; *Mrázek, J.* „Obchodní firma“ v novele obchodního zákoníku. Bulletin advokacie, 2001, č. 5; *Pelikánová, I.* Firemní právo v novém obchodním zákoníku. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 6; *Pelikánová, I.* Firemní právo v praxi rejstříkových soudů. Právo a zákonost, 1992, č. 10; *Pelikánová, I.* Dodatky k obchodnímu jménu. Právní zpravodaj, 2001, č. 3; *Richter, J.* Obchodní jméno a ochranná značka. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 20; *Tomsa, M.* K obchodnímu jménu a jeho ochraně. Obchodní právo, 1995, č. 7, 8; *Tomsa, M.* K správnému užívání obchodního jména obchodních společností. Obchodní právo, 1997, č. 4; *Výparina, S.* Súčasný problémy s obchodním menom a ochranou proti zásahu do práva na obchodné meno. Právny obzor, 1993, č. 4; *Výparina, S.* Obsah a rozsah pojmu obchodného mena. Právny obzor, 1993, č. 3

Novela obchodního zákoníku účinná od 1. 1. 2001 pouští od pojmu obchodní jméno a vrací se k tradičnímu pojmu obchodní firma (firma), který byl užíván v našem předválečném právu. Pojem firma je však užší než dosavadní pojem obchodní jméno, neboť firma je vázána na zápis podnikatele právnické a fyzické osoby do obchodního rejstříku. Podnikatel – právnická osoba, nezapsaný v obchodním rejstříku, je povinen činit právní úkony pod svým názvem a podnikatel – fyzická osoba, nezapsaný v obchodním rejstříku, pod svým jménem a příjmením. Na podnikatele právnické a fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku se nevztahují ustanovení § 8 až 12 upravující firmu. Názvy podnikatelů právnických osob a jména a příjmení podnikatelů fyzických osob tudíž nepodléhají ani ochraně podle § 12, ale pouze ochraně podle občanského zákoníku nebo podle předpisů na ochranu proti nekalé soutěži.

V souvislosti s firmou podnikatelů fyzických osob je třeba upozornit na ustanovení § 34 odst. 2, podle něhož jsou podnikatelé – fyzické osoby povinni se zapsat do obchodního rejstříku za podmínek v ustanovení § 34 odst. 2 uvedených. Tito podnikatelé – fyzické osoby tedy budou podnikat od svého zápisu do obchodního rejstříku pod svou firmou, nikoliv pod svým jménem a příjmením. Podnikatelé – fyzické osoby, kteří užívali do 31. 12. 2000 ve svém obchodním jménu dodatky a kteří nejsou zapsaní v obchodním rejstříku, nemají od 1. 1. 2001 firmu. Z přechodného ustanovení, které je uvedeno pod bodem 37 zák. č. 370/2000 Sb., vyplývá, že průkazy živnostenských nebo jiných podnikatelských oprávnění vydané ke dni účinnosti tohoto zákona ani jiná povolení, souhlasy, popřípadě obdobné dokumenty znějící na obchodní jméno fyzických osob nepozbývají platnosti a nemusí být uvedeny do souladu s § 8 n. Z uvedeného lze dovodit, že podnikatel – fyzická osoba, který užíval dodatek ke svému obchodnímu jménu před 1. 1. 2001, bude moci i po novele obchodního zákoníku tento dodatek užívat v obchodních vztazích.

Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 501/2001 Sb. výslovně uvádí, že podnikatelé fyzické a právnické osoby nezapsané v obchodním rejstříku mohou u svého jména a příjmení nebo názvu užívat odlišující dodatek nebo další označení, ovšem za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jejich užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže. Takový dodatek spolu se jménem a příjmením podnikatele – fyzické osoby nebo označení spolu s názvem právnické osoby tvoří firmu. Dodatek a označení lze chránit pouze normami práva proti nekalé soutěži.

Podnikatel právnická i fyzická osoba zapsaná v obchodním rejstříku uzavírá pod svou firmou smlouvy, vznikají mu práva a závazky, pod svou firmou jedná se státními orgány, vystupuje u soudu, tzn. žaluje a je žalován. Pokud by podnikatel při svém právním jednání užil nesprávné, nepřesné či neúplné firmy (v rozporu se zápisem v obchodním rejstříku), mohlo by to vést v některých případech podle konkrétních okolností až k neplatnosti daného právního úkonu z toho důvodu, že není z hlediska identifikace jednajícího dostatečně určitý. Pokud by byla nepřesná či neúplná firma uvedena v žalobě, půjde zpravidla o nedostatky v podmínkách řízení, zásadně však odstranitelný podle § 43 odst. 1 OSŘ. Např. pokud by byla společnost v obchodním rejstříku zapsána pod firmou EPIGON, spol. s r. o. a žalována by byla jako EPIGON, s. r. o., půjde nesporně o vadu označení žalovaného odstranitelnou dle § 43 odst. 1 OSŘ.

Z hlediska obsahového lze firmu tvořit jako osobní, věcnou, fantazijní a smíšenou. Osobní firmu tvoří především podnikatelé fyzické osoby, zapsaní v obchodním rejstříku.

Osobní firmu může tvořit i obchodní společnost, popřípadě i jiná právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku. O osobní firmu obchodní společnosti, popřípadě jiné právnické osoby se bude jednat v případě, že firma bude obsahovat jméno a příjmení, popřípadě jen příjmení jednoho nebo několika zakladatelů (společníků). V osobní firmě obchodní společnosti se nemusí uvádět plné jméno a příjmení zakladatelů či společníků.

Věcná firma se odvozuje z předmětu podnikání. Fantazijní firma je zpravidla abstraktní a nepodává informaci ani o osobě podnikatele a ani o předmětu podnikání. Smíšená firma je zpravidla kombinací osobní a věcné firmy a je v ní zastoupena jak složka věcná, tak i složka osobní.

Příkladem osobní firmy podnikatele – fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku je např. „Jan Vopička“. Příkladem osobní firmy obchodní společnosti je např. „Březina a Herbst, spol. s r. o.“. Příkladem věcně tvořené firmy může být „Stavbyt, a. s.“, příkladem fantazijní firmy „Mabis, spol. s r. o.“ a příkladem smíšené firmy pak „Minařík – Konsultex, spol. s r. o.“.

Firma se zpravidla tvoří z kmene firmy (základu) a dodatků. Dodatky pak mohou být povinné (např. u obchodních společností dodatky vyjadřující právní formu těchto společností) nebo dobrovolné u podnikatelů fyzických osob. Od firmy je třeba odlišovat různá zvláštní označení, např. provozoven (tj. hotelů, restaurací, obchodů atd.). Tato označení na rozdíl od dodatků tvoří součást firmy a nejsou tudíž chráněna stejně jako firma, ale požívají pouze ochrany podle ustanovení o ochraně proti nekalé soutěži (§ 44 n.).

Ze zásad, které je třeba dodržovat při tvorbě firmy, uvádí obchodní zákoník zásadu nezaměnitelnosti, neboli výlučnosti (§ 10 odst. 1). Zásada nezaměnitelnosti firmy je v novele obchodního zákoníku ještě zdůrazněna tím, že firma kromě toho, že nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele, nesmí ani působit klamavě. K posílení zásady nezaměnitelnosti směřuje i vypuštění druhé věty z § 10 odst. 1. To znamená, že od 1. 1. 2001 již nemohou být firmy podnikatelů právnických osob nepodnikajících v totéž oboru nebo v oborech nezaměnitelných při hospodářské soutěži odlišeny uvedením jiného sídla. K dalším zásadám, které musí být dodržovány při tvorbě firmy, patří zásada pravdivosti, jasnosti a jednotnosti. Tyto zásady tvorby firmy obchodní zákoník výslovně neuvádí.

Lze k nim dospět pouze výkladem. Zásadu pravdivosti lze vyvodit např. z ustanovení o firmě podnikatele fyzické osoby, z ustanovení o dodatku o právní formě právnické osoby, z ustanovení o nekalé soutěži atd. Zásada jasnosti souvisí se zásadou pravdivosti a vyjadřuje, aby údaje o podnikateli byly ve firmě vyjádřeny srozumitelně a jasně a nezastíraly pravý stav věci. Zásadu jednotnosti lze vyjádřit tak, že podnikatel je povinen vyvíjet své podnikatelské aktivity pod jednou firmou, třebaže tyto činnosti provozuje v několika závodech, odštěpných závodech či v několika provozovnách. V případě, že podnikatel vyvíjí svou podnikatelskou činnost v odštěpném závodě, uvádí se za firmou dodatek, že jde o odštěpný závod (§ 7 odst. 1). Pokud jde o provozovnu, musí být vždy označena firmou podnikatele, může pak mít název nebo jiné rozlišující označení, které může být připojeno k firmě (§ 7 odst. 3), nejde však o součást firmy.

Pokud jde o obsah subjektivního práva k firmě, obchodní zákoník obsah subjektivního práva nevymezuje. Lze ho chápat jako výlučné právo spočívající v užívání a nakládání s firmou. Právo nakládat s firmou zahrnuje i možnost ji smluvně převést nebo poskytnout k ní licenci.

Rovněž o trvání práva k firmě obchodní zákoník mlčí. Lze mít za to, že právo k firmě trvá po dobu časově neomezenou, pokud trvají podmínky k její existenci.

Kromě požadavků vyjádřených v obecných ustanoveních o firmě (§ 8 n.) a ustanoveních o jednotlivých formách obchodních společností a družstvu (§ 77, 95, 107, § 154 odst. 2 a § 221 odst. 3) musí firma odpovídat i požadavkům vyjádřeným v právní úpravě nekalé soutěže (§ 44 n.). Firma nesmí narušovat ani obecnou mravnost, tzn. že nesmí obsahovat např. vulgární a dvojsmyslná slova, fašistická označení atd. (§ 3 ObčZ). Firma musí vyhovovat i předpisům z oblasti průmyslového vlastnictví. Jedná se o zákony č. 137/1995 Sb., v novelizovaném znění, č. 478/1992 Sb., v novelizovaném znění, č. 132/1989 Sb., v novelizovaném znění, č. 527/1990 Sb., v novelizovaném znění, a č. 452/2001 Sb., v novelizovaném znění.

Konečně poslední skupinou právních předpisů, které musí být brány na zřetel při tvorbě firmy, jsou předpisy upravující činnost bank, pojišťoven, burz, investičních společností a fondů. Jedná se o zákony č. 189/2004 Sb., č. 256/2004 Sb., č. 21/1992 Sb., v novelizovaném znění, č. 229/1992 Sb., v novelizovaném znění, a č. 42/1994 Sb., v novelizovaném znění. Tyto zákony kladou zvláštní požadavky na firmu právnických osob, které upravují (bliže viz komentář k § 9).

Z judikatury:

Sb. r. n. s. Vážný č. 3043: Firma jest jen kupeckým jménem obchodníka, není právním subjektem, který by trval vedle obchodníka nebo mimo něho. Firmě chybí způsobilost býti stranou ve sporu.

R 5/1994: 1. Skutečnost, že rozhodnutí správního orgánu uložilo povinnost obchodnímu jménu, tj. něčemu, co není osobou v právním slova smyslu a není způsobilé mít práva a povinnosti, představuje jeden z případů nejzávažnější vady, nulity správního aktu, k níž soud přihlíží z povinnosti úřední bez ohledu na to, zda žaloba poukazovala na vady nulitu aktu způsobující, nebo se domáhala zrušení aktu pro nezákonnost nebo věcnou vadnost.

2. Zrušuje-li soud napadené rozhodnutí po zjištění, že jde o rozhodnutí nulitní, nezabývá se případnými dalšími námitkami žaloby poukazujícími na nezákonnost takového rozhodnutí, zákonnost lze zkoumat jen u aktu, který existuje.

PR 1/1996 s. 21: I když žalobce v návrhu na zahájení řízení uvede obchodní jméno žalovaného nepřesně, nicméně je nepochybné, kdo v dané věci žalovaným je, postačí, když v dalším řízení žalobce označení opraví, jinak soud zvolí postup podle § 43 OSŘ.

PP 4/1996 s. 25: 1. V případě fyzické osoby – podnikatele má způsobilost být účastníkem soudního řízení tato, která označuje svým jménem a příjmením (§ 19 a § 79 odst. 1 OSŘ). Je-li v žalobě účastník řízení, kterým je fyzická osoba – podnikatel označen ve smyslu § 9 odst. 1 ObchZ pouze dodatkem svého obchodního jména, aniž je uvedeno její jméno a příjmení, nemá takto označená osoba způsobilost mít práva a povinnosti a tedy ani způsobilost být účastníkem řízení.

2. Pokud však ze žaloby není dostatečně jasné, kdo je označen jako účastník řízení, popřípadě provedené označení je jinými částmi žaloby zpochybňováno, je soud povinen podle § 43 odst. 1 OSŘ vyzvat účastníka řízení, aby tuto vadu odstranil, včetně poučení, jak je třeba opravu provést.

SJ 2/2002 s. 97: Uvede-li obchodní společnost nebo jiný podnikatel v písemném právním úkonu své obchodní jméno (nyní svou obchodní firmu) nepřesně nebo neúplně, nelze z toho důvodně dovozovat, že právní úkon učinil někdo jiný (od ní odlišná osoba). Jde o vadu projevu vůle, která způsobuje, nelze-li ji odstranit pomocí výkladu, neplatnost právního úkonu.

§ 9 [Druhy]

(1) Firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení (dále jen „jméno“). Firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání.

(2) Firmou obchodní společnosti nebo družstva a dalších právnických osob, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. Firmou právnické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku na základě zvláštního právního předpisu a která vznikla před tímto zápisem, je její název. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.

Související ustanovení: § 2 odst. 1, 2 a 3, § 13a, § 27 odst. 4 a 5, § 34, 35, 36, 38g, § 77, 95, 107, § 154 odst. 2, § 221 odst. 2

Související předpisy: § 11 až 16, 18, 19b, 20h ObčZ; § 79 OSŘ; § 4 odst. 3 StP; § 3 PfZ; § 4 odst. 4 a § 14 odst. 3 KÍ; § 3, § 4 KomBZ; § 3 BankZ; čl. 8 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhl. č. 64/1975 Sb., v novelizovaném znění); § 4 odst. 2 ObProSp

Z literatury: *Bartošíková, M.* Obchodní jméno veřejné obchodní společnosti advokátů. Právní praxe v podnikání, 1998, č. 2; *Bartošíková, M.* K obchodnímu jménu podnikatelů – fyzických osob. Obchodní právo, 1994, č. 3; *Bartošíková, M.* K obchodnímu jménu společnosti s ručením omezeným. Obchodník, 1994, č. 7; *Eláš, K.* Některé otázky spojené s právní úpravou obchodního jména akciových společností. Obchodní právo, 1999, č. 2; *Hušek, J.* Novela obchodního zákoníku a firma podnikatele – fyzické osoby. Právo a podnikání, 2001, č. 3; *Macek, J.* Ochrana obchodního jména. Obchodní právo, 1994, č. 5; *Macek, J.* Ochrana obchodního jména – příklady z praxe. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 12; *Pelikánová, I.* Dodatky k obchodnímu jménu. Právní zpravodaj, 2001, č. 3; *Tomsa, M.* K obchodnímu jménu a jeho ochraně. Obchodní právo, 1995, č. 7, 8; *Tomsa, M.* Obchodní jméno advokáta. Bulletin advokacie, 1997, č. 4

Firmou fyzické osoby to znamená podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku je vždy jeho jméno a příjmení, to znamená celé jméno a příjmení, nejen tedy počáteční písmeno jména a nejen samotné příjmení. To je rozdíl oproti prvorepublikové právní úpravě firemního jména kupce jednotlivce ve všeobecném obchodním zákoníku. Podle tehdejší právní úpravy mohlo být jméno pouze dodatkem firmy kupce jednotlivce. Firma kupce jednotlivce se tvořila pouze z rodového jména.

Fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku podnikají dle § 8 odst. 1 pod svým jménem a příjmením a nemají tudíž firmu.

Jméno a příjmení (pro něž je zavedena legislativní zkratka „jméno“) musí být ve firmě fyzické osoby uvedeno tak, jak opravdu zní (zásada pravdivosti). Nesmí být zkracováno, nesmí se užívat zdrobnělin, domáckých jmen (např. Jenda místo Jan) nebo pseudonymů. Pokud jde o ženu podnikatelku, musí ve firmě, kterou vytváří při zahájení podnikání, použít takové příjmení, které jí v té době podle práva přísluší. To znamená, že vdaná

žena nesmí užít ve firmě svého dívčího příjmení, ovdovělá či rozvedená žena, která se znovu provdala, nesmí užít příjmení svého dřívějšího manžela apod. (jde opět o zásadu pravdivosti). Pokud by však žena podnikatelka v průběhu podnikání změnila své jméno, může používat ve firmě i své dřívější jméno s dodatkem obsahujícím nové jméno (např. Eva Nová-Svobodová, švadlena). To se však týká nejen žen podnikatelek, ale fyzických osob podnikatelů obecně, i když u žen bude docházet ke změně jména (příjmení) častěji (k tomu srov. komentář k § 11 odst. 2).

Vedle jména a příjmení podnikatele fyzické osoby, které tvoří základ, čili kmen firmy, připouští obchodní zákoník i dodatky odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání. Podle své povahy jsou tedy dodatky buď osobní nebo věcné. Novela obchodního zákoníku účinná od 1. 1. 2001 připouští vedle dodatku osobního a věcného i dodatek fantazijní, který nebyl podle restriktivního výkladu § 9 odst. 1 ve znění před 1. 1. 2001 připuštěn. Praxe živnostenských úřadů však fantazijní dodatek připouštěla. Novela obchodního zákoníku ustoupila zaužívané praxi a z nové dikce § 9 odst. 1 vyplývá, že k firmě podnikatele fyzické osoby lze dodat i fantazijní dodatek. Pravidlem by však i nadále měly zůstat dodatky osobní a věcné.

Příkladem osobního dodatku jsou např. akademické tituly, dále pak dodatky vyjadřující rodinný poměr – např. „otec“, „syn“, „starší“, „mladší“, atd. Dodatky věcné slouží k bližšímu označení podnikatelské činnosti a jsou jimi např. „krejčí“, „detektiv“, atd. Tak např. firma podnikatele fyzické osoby s osobním dodatkem může znít „Jan Novák, starší“ a firma s věcným dodatkem „Josef Kotůlek, zámečnick“.

Firma podnikatele fyzické osoby s fantazijním dodatkem pak může znít: „Jiří Pelc, Pegas“. Obchodní zákoník nedává odpověď na otázku, na kterém místě se dodatek uvádí. Zdali pouze za jménem a příjmením nebo ho lze uvádět i před ním. V této sporné otázce se názory právních teoretiků různí. Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník nepředepisuje pořadí dodatků, kloní se zatím soudní praxe i teorie k tomu, že dodatek lze uvádět i před jménem a příjmením fyzické osoby (např. „Detektiv – Vladimír Vališ“). Tento názor vychází z výkladu, že dodatek se dodává k firmě nikoliv za firmu. Vedle osobního, věcného a fantazijního dodatku k firmě podnikatele fyzické osoby, zná obchodní zákoník i dodatek místa podnikání (viz § 10 odst. 1). Má-li fyzická osoba stejné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě, je povinna doplnit ve firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem podle § 9 odst. 1. V takovém případě je dodatek věcný, osobní či fantazijní nutno považovat za dodatek povinný. Pokud jde o dodatek obsahující místo podnikání, bylo sporné, zdali má být tento dodatek vyjádřen plnou adresou místa podnikání nebo pouze názvem obce, popřípadě její místní části. Obchodní zákoník tuto otázku výslovně neřeší a právní výklady jednotlivých autorů se rozcházejí. Převládá však rozumný výklad považující za místo podnikání, jako odlišující dodatek firmy, pouze název obce, popřípadě její místní části. Firma podnikatele fyzické osoby s uvedením všech možných dodatků může znít takto: „Jan Novák, starší, kožešník v Postoloprtch“. Všechny tři výše uvedené dodatky k firmě podnikatele fyzické osoby jsou v zásadě dodatky fakultativními. Jen pokud by uvedení kmene firmy, to znamená jména a příjmení podnikatele fyzické osoby, nepostačovalo k odlišení, lze rozlišovací dodatek považovat za povinný. Záleží jen na úvaze a rozhodnutí samotného podnikatele, který ze tří možných dodatků zvolí. Pro případ, že by k odlišení firem dvou podnikatelů nepostačoval jeden dodatek, je povinností uvést ještě dodatek či dodatky další.

Firmou obchodních společností, družstev a právnických osob, které se zapisují do obchodního rejstříku na základě zvláštních zákonů (např. zák. č. 77/1997 Sb. v novelizovaném znění, zák. č. 171/1991 Sb., v novelizovaném znění atd.), je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu. To, co musí obsahovat firma u jednotlivých druhů obchodních společností a u družstev, upravují příslušná ustanovení druhé části obchodního zákoníku.

Firma veřejné obchodní společnosti musí podle § 77 obsahovat označení „veřejná obchodní společnost“, jež může být nahrazeno zkratkou „veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“. Obsahuje-li firma příjmení alespoň jednoho ze společníků, postačí dodatek „a spol.“. Dodatku „a spol.“ je možné používat pouze jako dodatku k firmě veřejné obchodní společnosti. Není možné, aby u společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, komanditní společnosti či družstva, které založily fyzické osoby, bylo ve firmě společnosti uvedeno jméno jednoho ze zakladatelů (společníků) s dodatkem a spol. a poté uveden dodatek označující právní formu společnosti či družstva. Totéž se týká osob, které podnikají pod společným jménem bez založení právnické osoby, např. na základě smlouvy o sdružení podle § 829 ObčZ. Dodatku „a spol.“ u veřejné obchodní společnosti nelze použít, pokud by ve firmě veřejné obchodní společnosti byla zastoupena jména všech společníků. Například, pokud by společníky veřejné obchodní společnosti byli tři pánové Myšák, Liška a Zachariáš, nemůže firma veřejné obchodní společnosti znít Myšák, Liška, Zachariáš a spol., neboť by vyvolávala klamavou představu, že společnost čítá více než tři společníky. Firma komanditní společnosti musí podle § 95 obsahovat označení „komanditní společnost“ nebo postačí zkratka „kom. spol.“ anebo „k. s.“ Firma společnosti s ručením omezeným musí podle § 107 obsahovat označení „společnost s ručením omezeným“ nebo postačí zkratka „spol. s r. o.“ nebo „s. r. o.“ Firma akciové společnosti musí obsahovat označení „akciová společnost“ nebo zkratku „akc. spol.“ nebo zkratku „a. s.“

Stejně jako u obchodních společností a družstva platí u ostatních právnických osob, které se zapisují do obchodního rejstříku, požadavek, aby jejich firma obsahovala dodatek označující jejich právní formu.

Dodatky k firmě společností, družstev a ostatních právnických osob je třeba považovat za dodatky povinné (§ 9 odst. 2 poslední věta). Přesto, že obchodní zákoník dává u společností na výběr zakladatelům či zakladateli zvolit znění dodatku (např. společnost s ručením omezeným, nebo spol. s r. o., nebo s. r. o.), je pak třeba v právních vztazích firmu používat přesně tak, jak je zapsána v obchodním rejstříku, včetně přesného označení dodatku. Firma musí být do obchodního rejstříku zapsána tak, jak je uvedeno v zakladatelském dokumentu a v návrhu na zápis do obchodního rejstříku [viz komentář k § 35 písm. a)]. Prakticky to znamená, je-li zapsána firma „CTL consulting, spol. s r. o.“, nelze ji používat s jiným zněním dodatku, např. „CTL consulting, s. r. o.“ nebo „CTL consulting, společnost s ručením omezeným“. Pokud přesto dojde při hmotněprávním úkonu k nepřesnému označení podnikatele firmou v tom smyslu, že bude uveden dodatek v jiném znění, než jak je zapsán v obchodním rejstříku, nezpůsobí tento nedostatek neplatnost právního úkonu. Pokud bude společnost označena nesprávným zněním dodatku v žalobě, půjde o odstranitelnou vadu podání dle § 43 odst. 1 OSŘ. Obchodní zákoník doplňují, pokud jde o požadavky kladené na firmu, některé zvláštní zákony (viz komentář k § 8). Právnické osoby, které na základě těchto zákonů vznikají, musí mít ve své firmě označení „penzijní fond“, „investiční společnost“, „investiční fond“, „burza“, „banka“, „spořitelna“. Jiné osoby nesmějí ve své firmě ani názvu tato označení používat. Na výše uvedené označení je třeba pohlížet jako na povinný dodatek firmy těchto právnických osob.

Obchodní zákoník s účinností od 1. 1. 2001 upravuje v § 10 odst. 1 druhé větě, že k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. Legislativní řešení této otázky je odrazem ustálené rozhodovací praxe soudů (k tomu srov. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze publikované v OP 5/94 níže). Zákonem neřešenou otázkou je, zdali může obchodní společnost zapsaná v obchodním rejstříku pod určitou firmou (např. První pražská investiční společnost, a. s.) užívat v právních vztazích místo, popřípadě vedle, své zapsané firmy, zkratky (např. PPIS, a. s.). Zde neexistuje ani jednotnost v rozhodovací praxi soudů. Zatímco z rozhodnutí publikovaného v PV 12/94 vyplývá,

že lze vedle plného obchodního jména (firmy) zapsat do obchodního rejstříku i zkratku obchodního jména (firmy), která pak požívá stejné ochrany jako plné obchodního jméno (firma), z rozhodnutí Krajského obchodního soudu v Ostravě publikovaného v PR 12/95 vyplývá, že zápis zkratky obchodního jména (firmy) do obchodního rejstříku by vedl k pluralitě obchodních jmen (firem). Poslední rozhodovací praxe soudů se spíše kloní k názoru vyjádřenému v druhém z výše uvedených rozhodnutí.

Z judikatury:

Právník 1907 s. 461: Firma kupcova musí být – stejně jako jméno osoby – toliko jediná (jednotná). Není přípustné užívatí firmy v rozličných zněních (alternativní vyznačení firmy je v rozporu se zásadou její jednotnosti). Nelze voliti firmu: N., společnost s r. o., anebo společnost s ručením omezeným.

Sb. r. n. s. Vážný 6241: Firma musí být jednotná, tj. obchodník může mít pro určitý podnik jen jedno jméno. Tím není však vyloučeno, aby obchodník nepoužíval téže firmy v různých jazycích. V takovém případě musí se znění firmy ve všech zvolených jazycích úplně shodovat. Netřeba ovšem překladu otrocky věrného, jakmile by tím trpěla jazyková správnost nebo byla porušena jasnost a srozumitelnost jinojazyčného znění firmy. Překlad musí především vystihnout smysl původní firmy, hlavně firmy věcné, a přiblížit se pokud možno doslovnému jejímu znění. Úkolem rejstříkového soudu jest, aby zkoumal, zda tato shoda jest zachována a tím i zvolené cizojazyčné znění firmy přípustným. Při tom musí mu být zůstaveno, by posoudil, zda jeho jazykové znalosti k tomu úkolu postačí, či zda si má od stran vyžádati překlad, porízený soudním tlumočníkem.

Sb. r. n. s. Vážný 4120: Provokuje-li kupec obchod sám, může jeho firmu tvořiti jen jeho jméno rodové buď s připojením osobního (křestního) jména, nebo bez něho. Že tímto osobním (křestním) jménem může být jen jeho vlastní (jméno), plyne nejen z doslovu a ze smyslu čl. 16 ObchZ a ze srovnání s doslovem druhého odst. čl. 20 ObchZ, nýbrž také z úvahy, že nová firma musí býti bezvýminečně pravdivou. Pro názor, že by majitel závodu ve firmě užívat mohl odlišného, nepravého osobního (křestního) jména, tehdy, když pod tímto jménem v obchodní život vstupuje a jest znám, není v zákoně opory.

Sb. r. n. s. Vážný 2636: Slovní známka, zapsaná do rejstříku ochranných známek, může býti připojena jako dodatek k firmě.

Sb. r. n. s. Vážný 5572: Rozhodl-li se opovídatel, že připojí ku svému příjmení (rodovému jménu), také jméno křestní (matriční), musí to býti jméno jeho a nikoli nějaké jméno cizí nebo jemu nepřislušející.

Sb. r. n. s. Vážný 7165: Kupec jednotlivec může připojiti dodatky, sloužící k bližšímu označení osoby nebo závodu. Dodatky tyto tvoří pak rovnocennou součást firmy se součástkami hlavními. Zkratka křestního jména společnice Albíny Mařnerové ve spojení s rodovým jménem bez koncovky „ová“ působí rozhodným dojmem, že jde o jméno mužské. To činí však firmu nepravdivou a tudíž i nepřipustnou.

Sb. r. n. s. Vážný 4203: Firemní dodatek „doktor“ k bližšímu označení osoby sloužící, jinak zásadně přípustný, možno připustiti jen tehdy, je-li pravdivým, tj., naby-la-li ho osoba, jejíž jméno jest součástíkou firmy, na některé tuzemské vysoké škole, neb byl-li její titul doktorský, nabytý v cizině, nostrifikován.

OP 5/1994 s. 16: Různý dodatek označující právní formu podnikání právnických osob (s. r. o., v. o. s., a. s., k. s., atd.) obvykle není sám o sobě dostatečným rozlišujícím prvkem v jinak zaměnitelných či přímo shodných obchodních jménech.

PPP9/1994: Účastníkem řízení nemůže být zaniklá právnická osoba, i když má právního nástupce, byla-li vymazána z obchodního rejstříku již v období, které předcházelo okamžiku zahájení řízení.

PV 12/1994: Pokud jde o užívání vžitých zkratk obchodního jména, lze konstatovat, že pokud zkratka označuje vžitý subjekt, lze ji poskytnout ochranu jako obchodnímu jménu pouze za předpokladu, že je zapsána vedle plného obchodního jména právnické osoby do obchodního rejstříku, event. je uvedena vedle plného názvu ve vřizovací listině, právním předpisu, atd. u subjektů, jež se do obchodního rejstříku nezapisují. V ostatních případech taková zkratka ochrany podle § 12 ObchZ nepožívá.

PR 12/1995 s. 499: Z hlediska ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) a odst. 5 ObchZ by nebyl zápis zkrácené formy obchodního jména společnosti (vedle již zapsaného obchodního jména) ničím jiným než změnou zapisovaných skutečností, obchodního jména společnosti se týkajícími. Takový postup by ve svém důsledku vedl k pluralitě obchodních jmen jedné a téže společnosti. Obchodní ani občanský (viz § 19b ObčZ) zákoník však s jinou variantou než s tou, že jeden podnikatel bude nositelem pouze jediného obchodního jména, nepočítá.

R 2/1995: Označí-li se žalobce, který je fyzickou osobou podnikající pod obchodním jménem, v žalobě jen tímto obchodním jménem a toto označení přes výzvu soudu neopraví, nezbyvá než řízení zastavit, bezsubjektní obchodní jméno nemá způsobilost mít práva a povinnosti, o něž má v řízení jít a není ani způsobilé činit procesní úkony.

PP 4/1996 s. 23: V procesním úkonu (podání) účastníka, adresovaném soudu, musí být účastník, kterým je fyzická osoba (podnikatel), označen jménem a příjmením v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 OSŘ, pokud je vedle jména a příjmení účastník označen též fantazijním obchodním jménem, je toto označení nadbytečné a tedy nepřesné, nemá však vliv na účinky procesního úkonu (podání).

PP 4/1996 s. 23: Je-li v návrhu na zahájení řízení fyzická osoba (podnikatel) jako účastník řízení označena fantazijním obchodním jménem a následným uvedením jména a příjmení fyzické osoby (podnikatele), jako „zástupce“, jedná se o nepřesné, popřípadě nedostatečné označení účastníka řízení v rozporu s ustanovením § 79 odst. 1 OSŘ, které je však možné opravit jako odstranitelnou vadu řízení postupem podle § 43 OSŘ.

SJ 7/2003 s. 510: Jestliže obchodní jméno (nyní obchodní firma) žalovaného obsahovalo označení družstvo, pak skutečnost, že k obchodnímu jménu (obchodní firmě) nebyl připojen dodatek označující právní formu žalovaného (družstvo), nepřekážela řádné identifikaci žalovaného jako družstva; nešlo o vadu řízení, která by bránila pokračování v řízení.

§ 10 [Nezaměnitelnost]

(1) Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. K odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. U fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení uvedení jiného místa podnikání. Má-li fyzická osoba stejné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě, je povinna doplnit ve firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem ve smyslu § 9 odst. 1.

(2) Podniká-li více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby, jsou tyto osoby povinny splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně. Společné jméno není firmou.

Související ustanovení: § 2 odst. 1, 2 a 3, § 7, 41, 44, 47

Související předpisy: § 11 n., § 18 n., § 829 ObčZ; zák. č. 143/2001 Sb.

Z literatury: *Bartošíková, M.* K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku. Právní rádce, 1994, č. 3; *Bartošíková, M.* K právní úpravě sídla společnosti s ručením omezeným. Právní praxe, 1995, č. 1; *Havlín, M.* Používání obchodního jména. Právní rádce, 1994, č. 3; *Macek, J.* Ochrana obchodního jména. Obchodní právo, 1994, č. 5; *Macek, J.* Ochrana obchodního jména – příklady z praxe. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 12; *Macek, J.* Obchodní jméno a jeho ochrana. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 6

V odstavci 1 je vyjádřena zásada nezaměnitelnosti (výlučnosti) firmy. Vzhledem k tomu, že platná právní úprava nestanoví územní omezení nezaměnitelnosti firmy, musí být firma výlučná (nezaměnitelná) na území celého státu. To však je velmi striktní a v praxi mnohdy jen těžce realizovatelný požadavek, zejména ve vztahu k podnikatelům fyzickým osobám.

První věta vyjadřuje zásadu nezaměnitelnosti firmy a to přísněji, nežli právní úprava předchozí, to znamená před 1. 1. 2001. Kromě toho, že firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele, nesmí ani působit klamavě. To znamená, nesmí vzbuzovat klamnou představu o podnikateli nebo předmětu podnikání. Dochází tu sice k překrytí s právem nekalé soutěže, avšak ochrana poskytovaná v § 10 odst. 1 (na rozdíl od ochrany poskytované podle norem práva proti nekalé soutěži) je ochranou absolutní a týká se tudíž všech vztahů bez ohledu na to, zda mají soutěžní povahu či nikoliv. Dosavadní druhá věta § 10 se vypouští bez náhrady, což znamená, že od 1. 1. 2001 již nebude možné odlišit dvě

firmy právnických osob nepodnikajících v tomtéž oboru nebo oborech zaměnitelných při hospodářské soutěži, sídlem. Vypuštěním této úpravy dochází rovněž k posílení zásady nezaměnitelnosti firmy. V souvislosti s vypuštěním druhé věty z § 10 odst. 1, je třeba do budoucna řešit, zda podnikatelé, kteří dosud nesli své obchodní jméno odlišitelné pouze sídlem (např. GAMMA, BRNO, s. r. o., GAMMA, PRAHA, a. s.) budou povinni změnit svou firmu. Jsem názoru, že na tyto případy dopadá přechodné ustanovení novely obchodního zákoníku uvedené v čl. VIII, bodě 4 přechodných ustanovení, v němž se říká, že podnikatelé jsou povinni přizpůsobit svoji firmu požadavkům obchodního zákoníku po novele do dvou let ode dne nabytí účinnosti zák. č. 370/2000 Sb. Otázkou je, zda soudy budou vyžadovat přizpůsobení firmy u všech podnikatelů, právnických osob lišících se pouze dodatkem sídla, nebo bude ctěn princip priority zápisu do obchodního rejstříku a první ze zapsaných firem obsahující dodatek sídla bude moci být zachována. Možný je rovněž výklad, že dosavadní dodatek sídla u firem právnických osob se bude považovat za součást kmene firmy. Na tuto otázku však může dát jednoznačnou odpověď až rozhodovací praxe soudů. Přechodné ustanovení vztahující se k přizpůsobení firmy dopadá i na případy, kdy firmy působí klamavě (§ 10 odst. 1 první věta). Naopak do § 10 odst. 1 se doplňuje díkce, že k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. Zařazení tohoto ustanovení je příkladem toho, jak může rozhodovací praxe soudů ovlivnit legislativní proces (viz Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze publikované v OP 5/94). Z uvedené díkce vyplývá, že jsou zaměnitelné dvě stejně znějící firmy, lišící se pouze dodatkem právní formy – např. Alfa, s. r. o. a Alfa, k. s. Rovněž na tyto případy, kdy se firmy právnických osob liší pouze dodatkem právní formy, dopadá přechodné ustanovení uvedené v bodě 4 čl. VIII. Dále se stanoví, že u fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení uvedení jiného místa podnikání. Místem se zde rozumí nikoliv úplná adresa, ale pouze název obce (viz podrobnější výklad k § 9 odst. 1). Má-li fyzická osoba shodné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě, je povinna doplnit ve firmě další dodatek dle § 9 odst. 1, to znamená dodatek věcný, osobní či fantazijský. V tomto případě je doplnění dodatku povinné. Pokud by nepostačovalo k rozlišení doplnění jednoho dodatku, je povinností podnikatele doplnit další dodatek či dodatky.

Odstavec 2 připouští i možnost, aby více osob podnikalo pod společným jménem společně, aniž by tyto osoby založily novou právnickou osobu. Mohlo by se jednat např. o společné podnikání na základě smlouvy o sdružení podle § 829 n. ObčZ. K ustanovení § 10 odst. 2 jsou výhrady jak ze strany právní teorie, tak i ze strany právní praxe. Je namítána především nesystematičnost zařazení tohoto ustanovení. Společné jméno totiž bylo v minulosti zaměňováno s obchodním jménem. Je zřejmé, že sdružení bez právní subjektivity ani obchodní jméno (po novu firmu), mít nemůže, neboť není subjektem práva. Společné jméno společně podnikajících osob není firmou, jak výslovně stanoví § 10 odst. 2 poslední věta. Tato poslední věta však byla do obchodního zákoníku zařazena až zák. č. 370/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001. Na společné jméno se nevztahují ustanovení o firmě a společné jméno tudíž nepožívá ani ochrany podle § 12. Společné jméno společně podnikajících osob by mohlo být chráněno podle § 47 ObchZ. Smyslem tohoto nesystematicky zařazeného ustanovení je především založení solidární odpovědnosti pro podnikání více osob pod společným jménem, bez založení právnické osoby.

Z judikatury:

Sb. r. n. s. Vážný 1973: Jméno ženy ve firmě dlužno vyznačit tak, aby nebyla dotčena zásada pravdivosti firmy (např. aby nevzbuzovalo domněnku, že jde o jméno muže).

Sb. r. n. s. Vážný 5429: Příklad, vyjadřující obsahově jméno místa, musí odpovídat skutečnosti, tj. krytí se jedině přípustným úředním jeho názvem.

Sb. r. n. s. Vážný 1845: Firmy musí být užívány věrně, tj. způsobem úplně stejným, jak jest zapsána v obchodním rejstříku. Užívání fonetického znění firmy (i v jiném jazyku) přiči se této zásadě.

OP 5/1994: Dodržení zákonného požadavku nezaměnitelnosti obchodních jmen (§ 10 odst. 1 věta první ObchZ) právnických osob – za předpokladu, že tyto osoby nepodnikají v tomtéž či

blízkém oboru, což by mohlo vést k jejich zaměnitelnosti při hospodářské soutěži – lze vyhovět i uvedením jiného sídla. Toto označení sídla se však musí stát – jak plyne ze systematicky zařazení této možnosti v právní úpravě obchodního jména – součástí obchodního jména (tedy např. DECOS O., v. o. s. oproti DECOS P., s. r. o.). Přitom ve smyslu § 10 ObchZ postačí i uvedení obce, v níž je sídlo podnikatele, a nejde o uvedení celé adresy nutné jinak podle § 2 odst. 3 ObchZ pro identifikaci sídla včetně zápisu do obchodního rejstříku podle § 28 odst. 1 písm. a) ObchZ. Možnost rozlišení dvou obchodních společností pouhým doplněním sídla do obchodního jména je však vyloučeno, pokud mají shodné předměty podnikání.

PR 4/1995: 1. Je v rozporu s dobrými mravy soutěže jednání, jež je způsobil k vyvolání nebezpečí záměny dvou soutěžitelů, možným předmětem záměny (a naopak z hlediska oprávněného předmětem ochrany) je podle § 47 písm. a), b) ObchZ jméno či zvláštní označení podniku, obě již po právu užívané jiným soutěžitelem, zvláštní označení podniku nebo zvláštní označení či úprava výrobků, výkonů nebo obchodních materiálů podniku, jež se stalo u zákazníků příznačné pro určitý podnik nebo závod soutěžitele. Zaměnitelnost uvedených předmětů je přitom třeba chápat v poloze objektivní, není nutno zkoumat úmysl soutěžitele, event. okolnost, zda věděl či mohl vědět o tom, že zde existují tyto předměty chráněné ve prospěch jiného soutěžitele. Navíc způsoblost k záměně nelze vázat pouze na shodnost výsledku jednání (prostředku záměny) soutěžitele – rušitele s předmětem ochrany oprávněného (tj. používání zvláštního označení podniku rušitelem ve vztahu k zvláštnímu označení podniku oprávněného).

2. Při posouzení zaměnitelnosti není výlučně rozhodující jen úplné slovní znění obou obchodních jmen (a obdobně též obchodního jména žalovaného a ochranné známky žalobkyně), ale je nutno přihlížet k dojmu, který vzniká u průměrného zákazníka. Tomu utkví v paměti celkový dojem, který na něj obchodní název a ochranná známka učinily. I když plné znění obchodních jmen se liší, je v přirozenosti zákazníků, že z delšího znění obchodního jména jim utkví jen určitá výrazná a rozlišující část.

PPP 2/1996 s. 19: Odstranění závadného stavu spočívajícího v zaměnitelnosti obchodního jména zapsaného v obchodním rejstříku s obchodním jménem jiného podnikatele rovněž zapsaným v obchodním rejstříku lze dosáhnout toliko změnou zápisu obchodního jména v obchodním rejstříku.

SR 3/2006 s. 103: 1. Dodatek označující právní formu musí být ve firmě obsažen, ale toliko jenou. Konec firmy nemusí být vždy nutně představován dodatkem o právní formě.

2. Do obchodního rejstříku nelze zapsat zkrácenou ani jinou podobu názvu, která je již v obchodním rejstříku jako firma u téže právnické osoby zapsána.

§ 11 [Převod, přechod a změny]

(1) Kdo zdědí podnik nebo jej nabude smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců nebo právního předchůdce.

(2) Je-li podnikatelem fyzická osoba, která změnila své jméno, může používat ve firmě i své dřívější jméno s dodatkem obsahujícím nové jméno.

(3) Firma právnické osoby přechází na nástupnickou právnickou osobu s podnikem, zaniká-li původní právnická osoba bez likvidace a nástupnická právnická osoba firmu převezme. Má-li nástupnická právnická osoba jinou právní formu, musí být změněn dodatek v souladu s její právní formou.

(4) Převod firmy bez současného převodu podniku je nepřipustný. Převod firmy je možný i při převodu části podniku, bude-li podnikatel zbývající část provozovat pod jinou firmou nebo tato část zanikne likvidací.

(5) Je-li součástí firmy právnické osoby jméno společníka nebo člena, který přestal být jejím společníkem nebo členem, může právnická osoba užívat dále jeho jméno jen s jeho souhlasem. V případě smrti nebo zániku společníka nebo člena se vyžaduje jeho předchozí souhlas anebo souhlas dědice nebo právního nástupce.

(6) Firmy podnikatelů, jejichž podniky příslušejí k témuž koncernu (§ 66a odst. 7), mohou obsahovat shodné prvky, obsahují-li dodatek o příslušnosti ke koncernu a jsou-li dostatečně navzájem rozlišitelné.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 5, 6, § 31, § 32 odst. 2 a 3, § 34, § 66a odst. 7, § 67a, 69, 69a, § 220p odst. 8, § 476 n., § 508 n.

Související předpisy: § 15, 19b ObčZ; § 49, 56 ŽZ; § 11 PřMajSt

Z literatury: *Bartošková, M.* K obchodnímu jménu podnikatelů – fyzických osob. Obchodní právo, 1994, č. 3; *Bartošková, M.* Obchodní firma společnosti v likvidaci. Obchodní právo, 2003, č. 5; *Hajn, P., Pokorná, J.* Jméno společnosti jako součást obchodního jména. Právní rozhledy, 2000, č. 4; *Kopáč, J. K.* problematice smlouvy o prodeji podniku. Právní rádce, 1994, č. 2

Ustanovení odstavce 1 je návratem k původní předválečné úpravě a znamená podstatné zjednodušení právní úpravy a odstranění dosavadních výkladových problémů.

Kdo (rozumí se fyzická či právnická osoba) zdědí podnik po podnikateli fyzické osobě, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců. Předně je třeba uvést, že ten, kdo zdědí podnik po podnikateli fyzické osobě, může (ale nemusí) podnikat pod dosavadní firmou. Pokud se dědic rozhodne podnikat pod dosavadní firmou, musí k firmě uvést nástupnický dodatek. Na rozdíl od předchozí právní úpravy postačuje pouze stručný nástupnický dodatek. Již se nevyžaduje uvádět jméno nástupce. Podmínkou zdědění podniku spolu s firmou je, že k tomu dá souhlas zůstavitel nebo dědicové. Nová právní úprava umožňuje, aby souhlas s podnikáním pod starou firmou dal ještě zůstavitel před svou smrtí. Tím se umožňuje dispozice firmou pro případ smrti, což nebylo dosud možné. I nadále tedy dává zákon dědici možnost využít dobré pověsti podniku (goodwill) a provozovat podnik pod starou firmou a zároveň zajišťuje, aby firma byla pravdivá, tím, že ukládá uvést nástupnický dodatek (nikoliv však jméno a příjmení, popřípadě firmu či název nástupce). Ustanovení o dědění firmy se vztahuje pouze na podnikatele – fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku, neboť podnikatelé, fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku firmu nemají. Změna firmy nastalá v důsledku dědění se zapisuje do obchodního rejstříku. Zápis změny firmy má konstitutivní účinky. Po zápisu změny firmy v obchodním rejstříku je třeba provést i změnu firmy v živnostenském listě či koncesní listině.

Ustanovení odstavce 1 upravuje rovněž převod firmy na základě smluvním. Kdo nabude podnik smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou, s nástupnickým dodatkem, má-li k tomu výslovný souhlas právního předchůdce. Ustanovení odstavce 1 platí, pokud v dalších ustanoveních není úprava speciální.

Na případ změny firmy podnikatele fyzické osoby pamatuje ustanovení odstavce 2. Jak již bylo vyloženo v § 9 odst. 1, bude změna firmy přicházet v úvahu zpravidla u žen podnikatelek. Pokud podnikatel(ka) fyzická osoba změní své jméno, může používat ve firmě i své jméno dřívější, ovšem s dodatkem obsahujícím jméno nové. Touto konstrukcí je zajištěna stejně jako v § 11 odst. 1 možnost využití dosavadní dobré pověsti podnikatele a současně v dodatku je zabezpečen požadavek pravdivosti firmy. Změna firmy v důsledku změny jména se zapisuje rovněž do obchodního rejstříku.

Přechod firmy právnické osoby je upraven v odstavci 3. Při přechodu podniku právnické osoby, resp. jejího obchodního jmění na nástupnickou právnickou osobu přechází i její firma, jestliže ji nástupnická právnická osoba převezme a původní právnická osoba zanikne bez likvidace, tzn. fúzí, převodem jmění na společníka nebo rozdělením. Speciální právní úprava je obsažena u zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře v ustanovení § 220p odst. 8, kde se uvádí, že hlavní akcionář, není-li fyzickou osobou, je oprávněn převzít firmu zaniklé společnosti s uvedením dodatku označujícího právní nástupnictví a bez dodatku vyjadřujícího právní formu akciové společnosti. Je-li součástí firmy zanikající společnosti jméno fyzické osoby, použije se přiměřeně § 11 odst. 5. Nástupnická právnická osoba má právo (nikoliv povinnost)

převzít firmu zaniklé právnické osoby. Jestliže nabyvatel firmu převezme, přechází firma spolu s podnikem.

Pro převod firmy platí ustanovení odstavce 4, z něhož vyplývá, že převod firmy je možný současně s převodem podniku jako celku, popřípadě i jeho části, ovšem s podmínky, že dosavadní podnikatel bude zbývající část podniku provozovat pod jinou firmou, nebo že tato zbývající část podniku zanikne likvidací. Pokud jde o převod části podniku, platí ustanovení § 487. Převáděná část podniku musí tvořit podle § 487 samostatnou organizační složku. K převodu firmy dochází na základě smlouvy o prodeji podniku, nevyplyvá-li z této smlouvy něco jiného. Z výše uvedeného vyplývá závěr, že firmu lze převést pouze s podnikem nebo za podmínek stanovených zákonem s částí podniku. Naopak podnik lze převést i bez firmy.

V odstavci 5 je upraven případ, kdy součástí firmy právnické osoby je jméno společníka nebo člena, který přestal být jejím společníkem nebo členem, ať již z důvodu vyloučení, zrušení jeho účasti soudem, vystoupením, dohodou o zrušení jeho účasti atd. V takovém případě může právnická osoba užívat nadále jeho jméno ve firmě jen s jeho souhlasem. Souhlas bývalého společníka či člena může být udělen jak na dobu určitou, tak i na dobu neurčitou. Nebude-li souhlas bývalým společníkem či členem udělen, je právnická osoba povinna svou firmu změnit a její změnu navrhnout k zápisu do obchodního rejstříku. Pokud společník či člen zemře, je právnická osoba povinna vyžádat si souhlas dědice, pokud však nebyl souhlas k užití jména ve firmě udělen společníkem či členem ještě za jejich života. I nadále zůstává sporné, koho rozumí ustanovení odstavce 5 pod pojmem dědice. Zda jsou to dědicové ve smyslu ustanovení § 460 n. ObčZ nebo osoby vyjmenované v § 15 ObčZ, tzn. manžel(ka), děti, či rodiče zemřelého, tedy osoby, jimž přísluší uplatňovat právo na ochranu osobnosti po smrti fyzické osoby, či zda jsou to jak dědicové tak i osoby, uvedené v § 15 ObčZ. Převládá názor, že pod pojmem dědic užitým v odstavci 5 lze rozumět jak dědice ve smyslu § 460 ObčZ, tak i osoby podle § 15 ObčZ. Stejný výkladový problém nastává v odstavci 1 téhož ustanovení.

V odstavci 6 se upravují ve vazbě na § 66a odst. 7 firmy podnikatelů, jejichž podniky přísluší k těmům koncernu. Koncern je definován v § 66a odst. 7. Firmy podnikatelů, jejichž podniky přísluší k těmům koncernu, mohou (ale nemusí) obsahovat shodné prvky, obsahují-li dodatek o příslušnosti ke koncernu a jsou-li dostatečně navzájem rozlišitelné. Předně je třeba uvést, že zákon neukládá povinnost koncernovým podnikům uvádět shodný prvek a dodatek o příslušnosti ke koncernu. Je sporné, zda pokud se podnikatelé v rámci koncernu rozhodnou o užívání shodného prvku vyjadřujícího příslušnost ke koncernu, zda musí tento prvek užívat ve firmě všichni podnikatelé koncernu. V teorii a zejména praxi rejstříkových soudů je rovněž sporné, jak mají znít obchodní firmy podnikatelů, jejichž podniky náleží k těmům koncernu. Jestliže shodný prvek bude Shell, rozlišení bude spočívat v tom, že jeden podnikatel koncernu bude poskytovat poradenské služby, druhý obchodovat s autodoplňky a třetí bude osobou koncern řídící, lze si představit firmy znějící:

1. Shell, holding, a. s., člen koncernu Shell
  2. Shell, poradenské služby, s. r. o., člen koncernu Shell
  3. Shell, autodoplňky, s. r. o., člen koncernu Shell
- nebo
1. Shell, holding, a. s., člen skupiny Shell
  2. Shell, poradenské služby, s. r. o., člen skupiny Shell
  3. Shell, autodoplňky, s. r. o., člen skupiny Shell.

Podle našeho názoru dodatek o příslušnosti ke koncernu lze vyjádřit např. spojením „člen koncernu“ nebo „člen skupiny“. Existují však názory, které odmítají vyjádření příslušnosti ke koncernu „člen skupiny“ s tím, že jde o příslušnost ke koncernu, nikoliv skupině, takže správné vyjádření je „člen koncernu“. S tímto názorem se neztotožňujeme.

Z judikatury:

R 89/2005: 1. Obchodní jméno (od 1. 1. 2001 obchodní firma) právnické osoby přechází na nástupnickou právnickou osobu spolu s podnikem pouze v případě, pokud nástupnická právnická osoba při převodu podniku projeví vůli obchodní jméno převzít.

2. Obchodní jméno není samostatně převoditelné a nelze je převzít, aniž by současně s ním nebyl převeden podnik.

3. Obchodní jméno, které nástupnická právnická osoba při převodu podniku nepřevzme, zaniká současně se zánikem právnické osoby, k níž se váže.

4. Platnému přechodu obchodního jména podle § 11 odst. 3 ObchZ nebrání jeho zaměnitelnost s obchodním jménem jiné právnické osoby.

§ 12 [Ochrana proti zásahům]

(1) Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích.

(2) Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona.

(3) Soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 8, 9, 47, 48, § 53 až 55, § 373 n., § 757

Související předpisy: § 11 n., § 451 n. ObčZ; § 58 ŽZ; § 9 odst. 3 písm. k), l), m), n) OSŘ; § 14 OchrSpot; § 150 TrZ; § 47 PfZ; § 44 KomBZ; § 3 BankZ

Z literatury: *Hajn, P.* Přiměřené zadostiučinění z nekalé soutěže. Právní rádce, 1994, č. 7; *Hajn, P.* Ochrana právnické osoby podle § 19b občanského zákoníku. Právo a podnikání, 1994, č. 10; *Hajn, P.* Vývolání nebezpečí záměny. Právo a podnikání, 1994, č. 6; *Macek, J.* K právním prostředkům ochrany proti jednání nekalé soutěže. Obchodní právo, 1993, č. 5; *Macek, J.* Ochrana obchodního jména – příklady z praxe. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 12; *Marek, K.* Poznámka k promlčení bezdůvodného obohacení v obchodněprávních vztazích. Bulletin advokacie, 2005, č. 10; *Munková, J.* Ochrana obchodního jména a hospodářská soutěž. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 1; *Teryngel, J.* K možnostem ochrany dobrého jména právnické osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7; *Tomsa, M.* K obchodnímu jménu a jeho ochraně. Obchodní právo, 1995, č. 7, 8; *Výparina, S.* Súčasně problémy s obchodním menom a ochranou proti zásahu do práva na obchodné meno. Právny obzor, 1993, č. 4

Firma je chráněna několika právními předpisy. Základní je ochrana obsažená v obchodním zákoníku. Tato ochrana se rozpadá do dvou samostatných systémů. První systém tvoří ochrana firmy podle § 12. Druhý systém obsahuje ochranu firmy podle ustanovení o nekalé soutěži. Ochrana firmy podle § 12 je ochranou absolutní, zatímco ochrana podle ustanovení o nekalé soutěži je ochranou relativní. Absolutní ochrana firmy spočívá v tom, že podnikatel, do jehož firemního práva bylo neoprávněně zasaženo, se může u soudu domáhat ochrany proti každému, kdo se takového jednání dopustil. Této ochrany požívá ten podnikatel, který začal firmu užívat po právu jako první.

Ten, kdo byl na svých právech dotčen neoprávněným užíváním firmy, se může na neoprávněném uživateli domáhat zdržení se takového jednání (tzv. zdržovací nárok), odstranění závadného stavu (tzv. odstraňovací nárok), poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, které může být uplatněno i v penězích, náhrady škody podle § 373 n. a vydání bezdůvodného obohacení dle § 451 n. ObčZ. Kromě toho může soud účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo na uveřejnění rozsudku na náklady toho

účastníka, který ve sporu neuspěl. Zdržovací nárok obecně spočívá v tom, že subjekt, dotčený na svých právech, má právo se u soudu domáhat, aby ten, kdo do jeho práv zasáhl nedovoleným způsobem, se takového jednání zdržel.

Dost těžko se však lze domáhat soudní cestou, zdržení se užívání firmy, jestliže tato byla zapsána do obchodního rejstříku na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu. Podle rozhodovací praxe soudů návrh žalobce na uložení povinnosti žalovanému zdržet se užívání obchodního jména (nyní firmy), které bylo zapsáno do obchodního rejstříku na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu, musí být zamítnut, neboť takto formulovaný zákaz by představoval ukončení činnosti takového podnikatele. (Rozsudek Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 808/93).

Odstraňovací nárok směřuje vždy k odstranění protiprávního stavu. Tak v případě popsaném shora se žalobce může soudní cestou domáhat, aby soud uložil žalovanému povinnost změnit jeho firmu a podat návrh na zápis změny firmy v obchodním rejstříku.

Z uvedeného vyplývá, že závadný stav spočívající v tom, že jsou v obchodním rejstříku zapsány dvě shodné či zaměnitelné firmy, lze odstranit pouze jedinou cestou, a to změnou firmy ve společenské smlouvě a v následném podání návrhu na změnu zápisu v obchodním rejstříku. Nárok na přiměřené zadostiučinění (satisfakci) má odstranit nemajetkovou újmu, která podnikateli vznikla tím, že někdo jiný neoprávněně užíval jeho firmu. Zadostiučinění může spočívat např. ve zveřejnění omluvy, v tiskové opravě, popřípadě i peněžní satisfakci. Nárok na náhradu škody se řídí ustanovením § 373 n. Nový nárok zavedený novelou obchodního zákoníku od 1. 1. 2001 spočívající ve vydání bezdůvodného obohacení se řídí § 451 n. ObčZ.

V rámci ochrany proti nekalé soutěži lze k neoprávněnému užívání firmy využít zejména skutkové podstaty upravené v § 47 – vyvolání nebezpečí záměny. Vyvoláním nebezpečí záměny je i užití firmy již po právu užívané jiným soutěžitelem. Ochrany firmy včetně ochrany proti nekalé soutěži lze využít jen ve vztahu mezi soutěžiteli. Jen výjimečně může proti neoprávněnému používání cizí firmy zasáhnout i jiná osoba, to znamená právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů. Právní prostředky ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání spočívajícímu ve vyvolání nebezpečí záměny protiprávním užíváním firmy jsou upraveny v § 53 n. a jsou jimi zdržení se nekalosoutěžního jednání, odstranění závadného stavu, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, poskytnutí náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení.

I podle ustanovení o nekalé soutěži lze účastníkovi, který byl ve sporu úspěšný, přiznat právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl.

Dále je třeba upozornit na právní předpisy, které upravují veřejnoprávní sankce za nesprávné užívání firmy. Jedná se např. o živnostenský zákon, zákon o ochraně spotřebitele, zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem, zákon o kolektivním investování, zákon o komoditních burzách atd.

Z judikatury:

PR 8/1994 s. 289: Předběžné opatření ukládající povinnost zdržet se užívání zapsaného obchodního jména není zpravidla v souladu se zákonnými podmínkami pro nařízení předběžného opatření podle ustanovení § 74 a násl. OSŘ.

PR 3/2002 s. 147: Při prokazování, zda došlo ke spáchání trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu (*Poznámka autorů:* dnes obchodní firmě) a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 TrZ, je nutno zjišťovat, jestli osoba, které přísluší výhradní právo k ochranné známce, již byly neoprávněně označeny služby (výrobky) uvedené do oběhu (dovezeny, vyvezeny), sama zmíněné služby (výrobky) pod tímto označením uvádí na trh (dovází, vyváží) a zda tak reálně došlo k porušení zájmu na ochraně řádného průběhu hospodářské soutěže.

Díl čtvrtý. Jednání podnikatele

§ 13 [Oprávnění k jednání]

(1) Je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně nebo za ni jedná zástupce. Právnícká osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

(2) Ustanovení tohoto zákona o jednotlivých obchodních společnostech a družstvu určují statutární orgán, jehož jednání je jednáním podnikatele.

(3) Vedoucí organizační složky podniku (§ 7 odst. 1 a 2), který je zapsán do obchodního rejstříku, je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se této složky.

(4) Je-li podnikatelem právnícká osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, i když překročil rozsah jejího předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon.

(5) Omezení jednatele oprávnění statutárního orgánu právnícké osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnícké osoby není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna.

Související ustanovení: § 7 odst. 1 a 2, § 14, 15, 16, § 70 odst. 3, § 72, 85, § 101 odst. 1, § 133, 191, § 243 odst. 2 a 3, § 245 odst. 2 a 3

Související předpisy: § 20, 20a, 20g, 20h, § 22 a násl. ObčZ; § 19 odst. 3 StP; zák. č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu

Z literatury: *Bartošíková M.* Podmínky výkonu funkce jednatele a jejich prokazování. *Obchodní právo*, 1997, č. 2; *Faldyna, F.* Právnícká osoba a její právní jednání a odpovědnost. *Právo a podnikání*, 2001, č. 2; *Pelíkánová, I.* Subjekt v obchodním právu. *Právo a podnikání*, 1993, č. 2; *Plíva, S.* Právní jednání podnikatele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 8, 9; *Plíva, S.* Některé změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*, 2001, č. 11; *Rada, I.* Statutární orgány obchodních společností. *Právo a podnikání*, 2001, č. 10; *Spáčil J.* Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 1; *Zahradníčková, M.* Právní jednání podnikatelů. *Daňová a hospodářská kartotéka*, 1994, č. 20

Jednáním podnikatele se rozumí právní jednání, které je nutné odlišovat od rozhodování, řízení a obchodního vedení. Rozhodování svojí podstatou představuje vytváření vůle v určité věci a děje se uvnitř podnikatelského subjektu. Naproti tomu právní jednání záleží v projevení vytvořené vůle (přijatého rozhodnutí) vůči třetí osobě s cílem způsobit vznik, změnu nebo zánik práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem vůle spojují. Jde tedy o provádění právních úkonů (§ 34 ObčZ). Obchodní vedení popřípadě řízení, jak je používá obchodní zákoník, se týká vnitřních záležitostí obchodní společnosti. Nezahrnuje v sobě oprávnění k právnímu jednání jménem společnosti.

Právní úprava jednání podnikatele v obchodním zákoníku nemá komplexní povahu, a proto ve smyslu § 1 odst. 2 přichází v úvahu i aplikace příslušných ustanovení občanského zákoníku, zejména pak pokud jde o zastoupení. Je možné rozlišovat jednání přímé a nepřímé. Přímým jednáním podnikatele – fyzické osoby je jeho osobní jednání, kdy podnikatel sám činí právní úkony. Přímým jednáním podnikatele – právnícké osoby je jednání jejího statutárního orgánu. Právní úkony učiněné statutárním orgánem jsou právními úkony právnícké osoby. Nepřímé jednání podnikatele, a to jak fyzické, tak i právnícké osoby, je pak jednání, při kterém projevuje vůli zástupce, a to jménem a s důsledky pro zastoupeného podnikatele. Oprávnění zástupce jednat za podnikatele

může vyplývat buď ze zákona nebo rozhodnutí státního orgánu, tzv. zákonné zastoupení, nebo z dohody o plné moci, tzv. smluvní zastoupení.

Zvláštní úpravu představuje § 64, který se týká jednání jménem společnosti před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, tj. před jejím vznikem jako právnické osoby. Takové jednání může jménem společnosti uskutečnit kdokoli (nejen zakladatelé společnosti), jednající je však z jednání zavázán sám, popřípadě jsou z jednání zavázány jednající osoby solidárně. Společnost se stane z takového jednání zavázanou za podmínky, že jednání schválí do tří měsíců od vzniku společnosti (tj. od zápisu do obchodního rejstříku) společníci, popřípadě příslušný orgán společnosti. Schválení má za následek, že společnost je z takového jednání zavázána místo jednající osoby. Přitom podle výslovného ustanovení § 64 odst. 1 platí, že společnost byla z uvedeného jednání zavázána od počátku. Jestliže však společníci, popřípadě příslušný orgán společnosti jednání učiněné před vznikem společnosti včas neschválí, zůstává z jednání zavázán ten, kdo jménem společnosti před jejím vznikem jednal (podrobněji komentář k § 64).

Obecně vymezení statutárního orgánu obsahuje několik obchodní zákoník, ale § 20 odst. 1 ObčZ. Podle něj je statutárním orgánem ten, kdo je oprávněn činit právní úkony právnické osoby ve všech věcech, a to buď na základě smlouvy o zřízení právnické osoby nebo na základě zakladací listiny nebo na základě zákona. Pro jednotlivé obchodní společnosti a pro družstva má obchodní zákoník ustanovení, která určují jejich statutární orgány (§ 85, § 101 odst. 1, § 133, 191, § 243 odst. 2 a 3, § 245 odst. 2 a 3). Od těchto ustanovení se nelze ve společenské smlouvě, zakladatelské listině a ve stanovách odchýlit, pokud to příslušné ustanovení výslovně neumožňuje (§ 85 a § 101 odst. 1). Pokud jde o jiné právnické osoby, je jejich statutární orgán určen zpravidla zvláštním zákonem, který upravuje založení a postavení takové právnické osoby. Určení statutárního orgánu smlouvou o zřízení právnické osoby nebo zakladací listinou přichází v úvahu, jestliže není takové určení provedeno zákonem. Za určení smlouvou je třeba považovat i určení uvedené ve stanovách připojených ke smlouvě nebo schválené zakladateli a připojené ke smlouvě (např. u zájmových sdružení právnických osob podle § 20g a 20h ObčZ).

Rozsah oprávnění statutárního orgánu jednat jménem právnické osoby je neomezený (ve všech věcech). Tento znak patří k pojmovým znakům statutárního orgánu. Oprávnění jednat ve všech věcech je zároveň neomeztitelné. Omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu by mohlo být důsledkem omezení způsobilosti právnické osoby nabývat práva a povinnosti (§ 19a odst. 1 ObčZ). Obchodní zákoník sice v některých případech (např. § 133, § 191 odst. 2) stanoví, že statutární orgán může být ve svém jednatelském oprávnění omezen společenskou smlouvou, stanovami, valnou hromadou nebo dozorčí radou, ale současně takové omezení prohlašuje za neúčinné vůči třetím osobám. Omezení má proto jen vnitřní povahu a jeho porušení neznamená, že by jednání, při němž k němu došlo, právnickou osobou nezavazovalo. Mělo by však za následek odpovědnost toho, kdo omezení porušil. Neúčinnost omezení platí i v případě, že o jeho porušení v konkrétním případě třetí osoba věděla. Pro odlišný názor není opora vzhledem k tomu, že § 20 odst. 2 ObčZ se na statutární orgán nevztahuje a obchodní zákoník výslovně stanoví, aniž by z této zásady připouštěl nějakou výjimku, že omezení je vůči třetím osobám neúčinné. Odstavec 5 omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu vylučuje vůči třetím osobám obecně pro všechny právnické osoby a současně výslovně i v případě, že bylo zveřejněno (§ 769).

Od určení statutárního orgánu a rozsahu jeho jednatelského oprávnění je třeba odlišovat určení způsobu jednání. Přichází v úvahu, jestliže má právnická osoba statutárních orgánů více (např. několik jednatelů u společnosti s ručením omezeným, několik společníků u veřejné obchodní společnosti) nebo má právnická osoba statutární orgán kolektivní, jímž je představenstvo u akciové společnosti a u družstva. V prvním případě jde o určení, zda může každý, kdo je statutárním orgánem, jednat samostatně nebo zda musí jednat všichni společně nebo alespoň několik z nich společně. V úpravě jednotlivých obchodních

společnosti se uplatňuje zásada, že může jednat každý samostatně, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného (§ 85 odst. 2, § 101 odst. 1). Pro představenstvo akciové společnosti je stanoveno, že jménem společnosti je oprávněn jednat každý člen představenstva, pokud stanovy neurčí jinak (§ 191 odst. 1). Za představenstvo družstva jedná navenek předseda nebo místopředseda, nevyplyvá-li ze stanov něco jiného (§ 243 odst. 3). Právní úkon představenstva družstva, jestliže je pro něj předepsána písemná forma, musí být vždy podepsán alespoň dvěma členy představenstva družstva.

Určením způsobu jednání osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členy [§ 35 písm. f)], není úprava (ve společenské smlouvě, stanovách, rozhodnutí valné hromady, rozhodnutí dozorčí rady, v organizačních předpisech právnické osoby), podle níž je statutární orgán nebo jeho člen oprávněn jednat jen společně s prokuristou nebo jinou osobou v takové úpravě určenou (např. ředitelem nebo některým společníkem). Obchodní zákoník takovou úpravu neumožňuje. Upravit způsob jednání statutárního orgánu nebo jeho členů mohou stanovy nebo společenská smlouva jen ve vztahu k těmto osobám. Podle našeho názoru není takovou úpravou možné ani omezit jednateelské oprávnění statutárního orgánu (viz též SR 6/2000 u § 14). Ve vztahu ke statutárnímu orgánu nepřichází v úvahu aplikace § 15. Výjimku by snad z hlediska § 15 mohli činit členové statutárního orgánu, kteří by podle stanov nebyli oprávněni za statutární orgán (představenstvo) jménem společnosti jednat.

Jestliže je společenskou smlouvou nebo stanovami stanoveno, že jménem společnosti je oprávněno jednat více statutárních orgánů nebo členů statutárního orgánu společně, vylučuje to v takovém případě oprávnění statutárního orgánu nebo jeho jednotlivého člena jednat samostatně.

Od 1. 7. 1996 není zápis statutárního orgánu podmínkou vzniku jeho oprávnění jednat jménem podnikatele jako statutární orgán (ve všech věcech) již ani u obchodních společností a družstev (u ostatních právnických osob tomu tak nebylo ani před tímto datem). Oprávnění statutárního orgánu právnické osoby – podnikatele nyní obecně vzniká okamžikem, kdy byl statutární orgán stanoveným způsobem ustaven (zvolen, jmenován). Zápis statutárního orgánu, popřípadě jeho člena do obchodního rejstříku není bez právního významu (viz § 29 odst. 1 a 2 a § 30 a komentář k těmto ustanovením).

Podle současné právní úpravy je tedy statutární orgán každé právnické osoby oprávněn jednat, i když není zapsán do obchodního rejstříku. V praxi mohou vznikat problémy s prokazováním toho, že určitá osoba nezapsaná v obchodní rejstříku je statutárním orgánem nebo jeho členem oprávněným jednat za statutární orgán. Důkazem může být usnesení orgánu oprávněného ke zvolení statutárního orgánu obsažené v zápise o schůzi takového orgánu (valné hromady, členské schůze) nebo písemné rozhodnutí orgánu příslušného jmenovat statutární orgán (např. rozhodnutí zakladatele o jmenování ředitele státního podniku). Podnikatel by měl od osob, které nejsou jako statutární orgán v obchodním rejstříku zapsány a chtějí jako statutární orgán v konkrétním případě jednat, takový důkaz vyžadovat. Jestliže by určitá, v obchodním rejstříku nezapsaná osoba jednala jako statutární orgán, ač by jí tím nebyla, bylo by takové jednání nutné posoudit buď podle § 15 nebo podle § 33 odst. 2 ObčZ. Podle § 15 za podmínky, že jednající osoba byla pověřena při provozování podniku určitou činností. Jestliže by učiněný právní úkon byl úkonem, ke kterému při takové činnosti obvykle dochází, potom by právnickou osobu zavazoval. Překročení uvedeného rámce by mělo pro právnickou osobu za následek vznik práv a povinností, jen pokud šlo o překročení, o kterém druhý účastník nevěděl a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu nemohl vědět (§ 15 odst. 2). Pro posouzení, zda druhý účastník – podnikatel mohl nebo nemohl vědět o překročení, by patrně nebylo bez významu, zda při jednání s osobou, která tvrdila, že je statutárním orgánem, ač nebyla v obchodním rejstříku jako takový orgán zapsána, tento účastník vyžadoval, aby bylo prokázáno oprávnění jednat jiným věrohodným způsobem.

I nadále platí ochrana dobré víry třetích osob v zápisy v obchodním rejstříku (§ 29 odst. 1). To má ve vztahu ke statutárnímu orgánu právnické osoby ten význam, že jednání osoby zapsané v obchodním rejstříku jako statutární orgán, třebaže v době jednání už statutárním orgánem není (z funkce byla odvolána či odstoupila aj.), právnickou osobu zásadně zavazuje jako jednání statutárního orgánu. To by neplatilo za podmínky, že by právnická osoba, za niž zapsaná osoba jednala, prokázala, že druhý účastník věděl, že jednající osoba není oprávněna jako statutární orgán (popřípadě jeho člen) jednat. Výjimku z ochrany důvěry v zápis by musel stanovit zákon.

V souvislosti se statutárním orgánem je třeba se zmínit ještě o likvidátorovi. Vstup obchodní společnosti nebo družstva do likvidace má především za následek, že je výrazně omezena působnost dosavadního statutárního orgánu a tato působnost převážně přechází na likvidátora (§ 70 odst. 3). Jestliže je jmenováno likvidátorů více, má působnost statutárního orgánu každý z nich. Likvidátor není oprávněn jednat jménem společnosti nebo družstva ve všech věcech, ale může činit pouze úkony směřující k likvidaci, tedy k vypořádání majetkových poměrů v důsledku zrušení společnosti nebo družstva. Vstupem do likvidace nezaniká statutární orgán a zůstává zapsán v obchodním rejstříku. Nemůže však činit právní úkony ani vykonávat jiná oprávnění, která přešla na likvidátora. Jestliže však není likvidátor jmenován, nebo jestliže skončila jeho funkce a není jmenován likvidátor nový, plní povinnosti likvidátora statutární orgán (§ 68 odst. 5). Úprava důsledků vstupu do likvidace pro jednání statutárního orgánu se podle výslovného ustanovení § 20a odst. 4 ObčZ použije přiměřeně i při likvidaci jiné právnické osoby než obchodní společnosti nebo družstva, pokud z ustanovení upravujících jiné právnické osoby nevyplývá něco jiného.

V třetím odstavci je upraven zvláštní případ zákonného zastoupení podnikatele. Ze zákona je zmocněn jednat za podnikatele vedoucí odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku zapsané do obchodního rejstříku. Podmínkou je, že uvedený vedoucí je rovněž zapsán do obchodního rejstříku. Zapisuje se jeho jméno, tj. jméno a příjmení (§ 9) a bydliště. Vedoucí organizační složky jedná jménem podnikatele. Rozsah jeho jednatelelského oprávnění je vymezen obchodním zákoníkem tak, že je oprávněn činit veškeré právní úkony týkající se organizační složky, jejímž je vedoucím. Možnost omezení interními pokyny podnikatele není výslovně upravena, nelze ji ale vyloučit. Takové omezení bude mít zřejmě pouze interní povahu, i když obchodní zákoník tuto zásadu výslovně nestanoví. Je však možné ji vyvodit z povahy úpravy ve třetím odstavci, která je nepochybně kogentní a nemůže být dohodou mezi podnikatelem a vedoucím organizační jednotky měněna s účinky pro třetí osoby. Je to v zájmu právní jistoty třetích osob.

Dalším případem zákonného zastoupení podnikatele je zastoupení podle § 15 tím, kdo byl pověřen určitou činností při provozování podniku. Od zákonného zastoupení při právním jednání podnikatele je třeba odlišovat případy, kdy obchodní zákoník opravňuje společníky nebo členy učinit určité procesní úkony, které jinak činí orgány společnosti (např. právo akcionáře uplatnit právo na náhradu škody nebo na splacení akcií jménem společnosti za podmínky § 182 odst. 2).

K odstranění pochybností byl zařazen odstavec 4. Z něho plyne, že zásadně podnikatele, který je právnickou osobou, zavazuje nejen jednání jeho statutárního orgánu v rámci předmětu podnikání právnické osoby, ale také v případě, že byl tento rámec překročen. Jde o ustanovení, které je dáno k ochraně třetích osob, které mají mít jistotu, že jim nemůže být namítáno nejen překročení omezení statutárního orgánu stanovami, společenskou smlouvou nebo jiným podobným dokumentem nebo rozhodnutím orgánu právnické osoby, ale ani překročení, které záleží v tom, že statutární orgán činil právní úkon nad rámec předmětu podnikání právnické osoby. Z uvedených zásad je stanovena výjimka pro případy, že jde o právní jednání statutárního orgánu, které překračuje působnost, kterou jednajícímu orgánu světuje nebo dovoluje světit zákon. Půjde například o právní

úkony, které podle zákona (nikoliv podle stanov) vyžadují rozhodnutí valné hromady [§ 187 odst. 1 písm. j), k) apod.]. Překročení zákonem vymezené působnosti statutárního orgánu bude mít za následek neplatnost právního úkonu statutárním orgánem při tomto překročení učiněného. Takové omezení statutárního orgánu může vyplývat i z jiného zákona než obchodního zákoníku (např. § 16 odst. 3 StP).

Uvedená úprava platí nejen pro jednání statutárního orgánu, ale také pro jednání likvidátora. Lze mít za to, že se výjimka ze závaznosti jednání i při překročení rozsahu předmětu právnické osoby týká především vybočení z rámce, v jakém na likvidátora přechází působnost statutárního orgánu (§ 70 odst. 3 a § 72). Takové jednání by právnickou osobu nezavazovalo a bylo by neplatné.

V odstavci 5 je zakotven princip neúčinnosti omezení jednatele oprávnění statutárního orgánu ve vztahu k třetím osobám stanovami, společenskou smlouvou nebo jiným obdobným dokumentem (např. zřizovací listinou), anebo rozhodnutím orgánů právnické osoby (např. rozhodnutím valné hromady společnosti s ručením omezeným podle § 125 odst. 3, rozhodnutím valné hromady nebo dozorčí rady akciové společnosti podle § 191 odst. 2). Tím není dotčena závaznost takových omezení ve vztahu ke statutárním orgánům. Jejich nerespektování by mělo pro osobu, která je statutárním orgánem nebo jeho členem za statutární orgán jednajícím nepochybně za následek odpovědnost za způsobenou škodu. Možný je také jiný sankční důsledek podle smlouvy o výkonu funkce (např. povinnost zaplatit sjednanou smluvní pokutu, nemožnost společnosti poskytnout statutárnímu orgánu příslušné smluvní plnění (§ 66 odst. 2 a 3), popřípadě možnost takovou osobu odvolat z funkce).

Smluvní zastoupení podnikatele může mít dvojí podobu. Především může jít o zastoupení na základě udělené prokury (§ 14). Kromě toho se může dát každý podnikatel zastoupit na základě obecné plné moci podle příslušných ustanovení občanského zákoníku (§ 31 až 33b ObčZ). Podmínkou je dohoda o plné moci mezi podnikatelem jako zastoupeným (zmocnitelem) a osobou, která má podnikatele zastupovat (zmocněncem).

Ke vzniku oprávnění zastupovat je nutné, aby podnikatel udělil zmocněnci plnou moc. U právnické osoby je k udělení plné moci nepochybně oprávněn statutární orgán. Stejně oprávnění lze přiznat i prokuristovi za podmínek § 14. U osob oprávněných jednat jménem podnikatele jako zákonní zástupci podle § 13 odst. 3 a § 15 je řešení této otázky spornější. Vyskytují se názory, že jménem právnické osoby může udělit plnou moc pouze statutární orgán i názory, že tak může učinit i zákonný zástupce. Podle našeho názoru je třeba vzít v úvahu ustanovení § 24 ObčZ, podle něhož musí zástupce, a to i zákonný, jednat osobně. Dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. Proto je třeba mít za to, že uvedení zákonního zástupce zásadně nejsou oprávnění udělit jménem právnické osoby plnou moc. Výjimku by tvořily případy, kdy by oprávnění zákonného zástupce ustanovit dalšího zástupce bylo stanoveno v právním předpise. Tak například, jestliže je vedoucí odštěpného závodu oprávněn činit za podnikatele veškeré právní úkony týkající se odštěpného závodu, je třeba dovodit, že je též oprávněn v tomto rozsahu udělit jménem podnikatele plnou moc. S určitou výhradou by bylo možné za výjimku považovat i případ, kdy by uvedené oprávnění bylo obsaženo ve vnitřních organizačních předpisech právnické osoby. To snad lze hodnotit jako dohodu mezi účastníky, tj. mezi právnickou osobou a zákonným zástupcem.

Zmocněncem může být jak fyzická osoba, tak i osoba právnická. Za právnickou osobu jako zmocněnce je oprávněn jednat její statutární orgán. Ten je oprávněn udělit plnou moc další osobě. Plnou moc lze udělit i více osobám společně. Přitom může být v plné moci určeno, jak mohou společní zmocněnci jednat, zejména zda může každý z nich jednat samostatně. Jestliže takové určení v plné moci chybí, platí, že musí jednat společní zmocněnci společně.

Plná moc musí být určitá (§ 37 odst. 1 ObčZ), zejména z ní musí být patrné, kdo a koho zmocňuje. Současně musí obsahovat vymezení rozsahu zmocněncova oprávnění, a to buď jako oprávnění ke všem právním úkonům (plná moc generální) nebo oprávnění k určitému druhu právních úkonů (plná moc speciální) nebo oprávnění k určitému jednotlivému nebo několika jednotlivým právním úkonům (plná moc individuální). Písemnou formu musí mít plná moc k určitému právnímu úkonu, který musí být podle zákona nebo dohody účastníků učiněn v písemné formě, a dále každá plná moc generální a speciální. Stejně tak musí mít písemnou formu plná moc, jestliže to stanoví zákon (např. § 63).

Zmocněnec musí jednat zpravidla osobně. Udělit plnou moc další osobě, aby místo něho jednala za zmocnitele, může jen zmocněnec, který je k tomu výslovně oprávněn podle plné moci, a dále zmocněnec, kterého k tomu opravňuje právní předpis (např. právnícká osoba podle § 31 odst. 2 ObčZ). Vždy platí, že z právních úkonů dalšího oprávněného ustanoveného zmocněnce (substituta) je zavázán přímo zastoupený.

Velmi důležitou otázkou je úprava důsledků překročení rozsahu jednatelského oprávnění. U statutárního orgánu nepřichází v úvahu vzhledem k tomu, že ten je oprávněn činit všechny právní úkony a omezení mají pouze interní povahu. Vedoucí oddělného závodu nebo jiné organizační složky zapsané do obchodního rejstříku může překročit rozsah svého oprávnění, jestliže učiní právní úkon, který se netýká organizační složky, již je vedoucím. Obchodní zákoník důsledky takového překročení neupravuje. Ve smyslu § 1 odst. 2 proto přichází v úvahu aplikace § 20 odst. 2 ObčZ. Podle něho, jestliže pracovníci nebo členové právnícké osoby překročí své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnícké osobě, jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnícké osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět. Vzhledem k tomu, že rozsah oprávnění vedoucího organizační složky je vymezen zákonem, lze mít za to, že druhý účastník vždy alespoň mohl vědět, zda vedoucí organizační složky jedná ve věcech týkajících se organizační složky. Proto jednání vedoucího organizační složky, při němž překročil obchodním zákoníkem vymezený rozsah jednatelského oprávnění, nebude zpravidla podnikatele zavazovat. Ke stejnému závěru je možné dojít také analogickou aplikací § 15 odst. 2. Použití tohoto ustanovení lze považovat za vhodnější vzhledem k tomu, že i vedoucího organizační složky je možné v širším smyslu považovat za osobu, která byla při provozování podniku pověřena určitou činností (vedením organizační složky s širokým jednatelským oprávněním týkajícím se této složky).

Důsledky překročení jednatelského oprávnění zmocněncem na základě plné moci nejsou v obchodním zákoníku upraveny. Úprava je v § 33 ObčZ. Podle tohoto ustanovení jednání, při němž zmocněnec překročil své oprávnění vyplývající z plné moci, zavazuje zmocnitele za podmínky, že takové překročení schválil. To může učinit především výslovně, a to i ústně, pokud nebylo dohodnuto, že tak musí být učiněno písemně. Za schválení překročení plné moci považuje občanský zákoník také schválení učiněné mlčky tím, že zmocnitel neoznámí osobě, se kterou zmocněnec jednal, bez zbytečného odkladu po tom, kdy se o překročení dověděl, že s překročením nesouhlasí. Lhůtu „bez zbytečného odkladu“ je třeba posuzovat individuálně, podle okolností případu. Odchylně je třeba, podle našeho názoru, posuzovat překročení zákonem vymezeného rozsahu prokury (viz komentář k § 14).

Pro zánik plné moci platí obecná úprava obsažená v občanském zákoníku s odchylkou v § 715a. Podle občanského zákoníku patří k důvodům zániku: provedení úkonu, na který byla plná moc omezena, odvolání plné moci zmocnitelem, vypovězení plné moci zmocněncem, smrt zmocněnce, smrt zmocnitele, pokud z obsahu plné moci nevyplývá něco jiného nebo něco jiného nestanoví zákon (např. § 14 odst. 7, § 15 odst. 3, § 715a odst. 3), zánik právnícké osoby, ať je zmocnitelem nebo zmocněncem, pokud její práva a závazky nepřecházejí na jinou osobu. Kromě toho může plná moc zaniknout také dohodou mezi zmocnitelem a zmocněncem a uplynutím stanovené doby, jestliže byla udělena na určitou

dobu. Vzdání se práva zmocnitele plnou moc kdykoliv odvolat je neplatné (§ 33b odst. 3 ObčZ). To neplatí pro vzdání se uvedeného práva zmocněncem. I po odvolání plné moci zmocnitelem mají právní úkony zmocněnce pro zmocnitele právní účinky až do té doby, než se stane odvolání zmocněnci známe, pokud druhý účastník o odvolání plné moci nevěděl ani vědět nemusel. Ve dvou případech je i po zániku plné moci zmocněnec povinen učinit ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu na svých právech. Je tomu tak v případě smrti zmocnitele a v případě, že zmocněnec vypověděl plnou moc. To však neplatí, jestliže by úkony učiněné po zániku zmocnění odporovaly tomu, co nařídil zmocnitel nebo jeho právní nástupce.

Rozsah jednateelského oprávnění zákonného zástupce podle § 15 je upraven v tomto ustanovení, stejně tak i důsledky jeho překročení.

Úprava zastoupení v § 13, 14 a 15 je úpravou hmotněprávní. Jednání v řízení před soudem má samostatnou úpravu v občanském soudním řádu. Podnikatel – fyzická osoba může před soudem jednat osobně. Může se též dát zastupovat zvoleným zástupcem, a to advokátem (§ 25 OSŘ), notářem (§ 25a OSŘ) nebo kteroukoliv fyzickou osobou, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu (§ 27 OSŘ). Za právnickou osobu je oprávněn jednat v řízení před soudem především její statutární orgán, popřípadě člen statutárního orgánu, který byl jednáním před soudem pověřen. Kromě toho mohou za právnickou osobu jednat i další osoby: zaměstnanec, popřípadě člen, který byl jednáním pověřen statutárním orgánem, dále vedoucí oddělného závodu nebo vedoucí jiné organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, jde-li o věci týkající se tohoto závodu (složky) a též prokurista, pokud může podle udělené prokury jednat samostatně. Tyto osoby však nemohou za právnickou osobu jednat, jestliže občanský soudní řád nebo zvláštní zákon stanoví, že za ni jednají jiné osoby (např. likvidátor podle § 72 ObchZ, společník podle § 131a odst. 1 a § 182 odst. 2 ObchZ, určený člen dozorčí rady podle § 199 odst. 2 ObchZ). Stejně jako fyzická osoba, může se i právnická osoba dát zastupovat zvoleným zástupcem. Zástupcem může být jen fyzická osoba a podnikatel může mít v téže věci jen jednoho zvoleného zástupce. Zvláštní úprava platí pro jednání státu před soudem (§ 21a OSŘ ve znění zák. č. 120/2004 Sb.).

Plná moc musí být udělena písemně nebo ústně do protokolu. Lze ji udělit buď pro celé řízení nebo jen pro určité úkony. Plnou moc udělenou advokátovi nemůže podnikatel omezit. Stejně tak nemůže omezit plnou moc udělenou pro celé řízení. Advokát je ze zákona oprávněn dát se zastupovat jiným advokátem, svým zaměstnancem nebo advokátním koncipientem (to neplatí, jestliže je zastoupení advokátem povinné, např. v řízení o dovolání podle § 241 odst. 1 OSŘ). Procesní plná moc může být podnikatelem odvolána nebo zástupcem vypovězena. Odvolání nebo výpověď jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly zastoupeným nebo zástupcem oznámeny. Vůči jiným účastníkům soudního řízení jsou účinné, jakmile jim byly oznámeny soudem.

Úprava jednání v řízení před soudem platí přiměřeně i pro řízení před rozhodci (§ 30 zák. č. 216/1994 Sb.)

Jednání ve správním řízení je upraveno ve správním řádu. Obsahově je úprava obdobná jako pro jednání v řízení před soudem.

Z judikatury:

PR 3/1996 s. 117: 1. Je třeba rozlišovat právní vztahy mezi zmocnitelem a zmocněncem vzniklé na základě dohody o plné moci (§ 23 ObčZ) a právní vztahy mezi zmocnitelem a třetími osobami, které vznikají v důsledku právních úkonů zmocněnce, učiněných jménem zmocnitele na základě plné moci. Pro vymezení rozsahu oprávnění zmocněnce jednat za zmocnitele je rozhodující znění plné moci, omezení vyplývající ze vztahů mezi zmocněncem a zmocnitelem (např. z dohody o plné moci) jsou vůči třetím osobám účinná, jen byla-li jim známa.

2. Zákon nevyžaduje, aby originál plné moci byl zmocněncem třetím osobám, s nimiž zmocněnec jedná, předložen, z jednání zmocněnce vzniknou práva a povinnosti zmocniteli v případě, že zmocněnec jedná jménem zmocnitele a mezích plné moci, která objektivně existuje.

3. Písemná plná moc má předepsané náležitosti, je-li v ní zejména obsažen projev vůle zmocnitele, splňující požadavky § 37 ObčZ, a je-li zmocnitelem vlastnoručně podepsána, zákon nevžaduje, aby sepsání plné moci předcházelo podpisu.

PR 4/1996 s. 176: V případě, že subjekt zapisovaný (zapsaný) do obchodního rejstříku má více odštěpných závodů, které mají sídlo v obvodu působnosti jiného rejstříkového soudu, než který je příslušný pro zápis samotného subjektu, je nutno, aby pro každý z těchto odštěpných závodů byla při jejich zápisu do obchodního rejstříku zřízena samostatná vložka, do níž bude každý z odštěpných závodů jednotlivě zapsán. To platí i v případě, že zapisované odštěpné závody mají svá sídla v obvodu působnosti téhož rejstříkového soudu.

SR 3/1998 s. 58: 1. Jestliže smlouvu uzavírá ze některou smluvní stranu na základě hmotněprávní plné moci zástupce (§ 31 odst. 1 ObčZ), musí být ze smlouvy patrné, že tak činí jako zástupce (§ 32 odst. 1 ObčZ).

2. Jestliže tento zákonný požadavek není splněn, je smlouva neplatná bez ohledu na to, že jednájící osobě byla udělena plná moc.

R 63/99: Z ustanovení § 14 odst. 2 zák. práce, jež vylučuje, aby jiného zastupoval ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastupovaného, lze analogicky dovodit, že statutární orgán nemůže jednat jménem společnosti, jsou-li jeho zájmy v rozporu se zájmy společnosti.

AN 2/1999 s. 35: Byl-li jednájící ke dni podání návrhu na vklad práv do katastru nemovitostí dle úplného výpisu z obchodního rejstříku zapsán v obchodním rejstříku jako místopředseda představenstva s právem za společnost samostatně jednat a podepisovat, byl jmenovaný oprávněn podepsat jak kupní smlouvu o převodu nemovitostí, tak i návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, ačkoli byl již před podpisem kupní smlouvy usnesením valné hromady z funkce odvolán. Z ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ vyplývá, že nejsou-li určité skutečnosti zapsány v obchodním rejstříku, ač tam zapsány být měly, je pro právní postavení třetích osob rozhodující stav vyplývající z obchodního rejstříku, jestliže jednájí v důvěře v zapsané skutečnosti.

SJ 12/1999 s. 455: Není-li plná moc udělená advokátu omezena jen na řízení před soudem určitého stupně a obsahuje-li zmocnění k podávání oprávněných prostředků, je tím prokázáno právo advokáta vystupovat v dovolacím i dovolacím řízení jako zástupce účastníka.

SR 12/1999 s. 407: Do obchodního rejstříku lze zapsat pouze jednoho vedoucího organizační složky podniku ve smyslu § 13 odst. 3 ObchZ.

PPP 3/2000 s. 24: Plná moc opatřená ověřenými podpisy všech členů představenstva akciové společnosti opravňující fyzickou osobu, aby jménem společnosti činila veškeré právní úkony, opravňuje tuto osobu i k podepsání směnky za společnost a nerozhoduje, že při podpisu směnky neměl podepisující plnou moc u sebe a nemohl se jí tedy prokázat.

PPP 5/2000 s. 19: Za právnickou osobu nejednájí pouze statutární orgány zapsané v obchodním rejstříku, ale mohou za ní jednat také její pracovníci jako zástupci. Ti mohou činit jak právní úkony v rozsahu stanoveném ve vnitřních organizačních předpisech, tak i takové právní úkony, které jsou vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Námitka, že určitý právní úkon je neplatný pouze proto, že nebyl učiněn statutárním orgánem, není tedy důvodná v případě, že takový úkon učinil pracovník právnické osoby jako její oprávněný zástupce.

R 37/2000: 1. Fyzická osoba, jež je statutárním orgánem právnické osoby – podnikatele (§ 13 odst. 1 ObchZ), nemá právo jednat jménem této právnické osoby – podnikatele, ve sporu, který s ní vede.

2. Jestliže právnická osoba nemá statutární orgán, oprávněný jejím jménem jednat, soud ji může stanovit opatrovníka pro řízení.

PR 2/2003 s. 91: Za omezení jednatele společnosti ve smyslu § 133 odst. 2 ObchZ nelze považovat případ, kdy společenská smlouva či statuty společnosti s ručením omezeným určují, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně.

SJ 1/2003 s. 1: Úsudek, že ve smyslu § 20 odst. 2 ObčZ se právní úkon právnické osoby týká jejího předmětu činnosti, je třeba založit na konkrétních zjištěních o jejím předmětu činnosti, včetně toho, jaký vztah je mezi tímto předmětem a právním úkonem, jímž právnická osoba nakládá se svým majetkem.

SJ 6/2003 s. 466: 1. Jednání statutárního orgánu právnické osoby není jednáním za jiného, ale jednáním této právnické osoby (§ 13 odst. 1 ObchZ). 2. Jestliže je do obchodního rejstříku zapsáno, že jménem představenstva jedná i jen jeden člen představenstva, jestliže tím byl představenstvem písemně pověřen, uplatní se ve vztahu ke třetím osobám ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se zápis týká namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti.

R 82/2004: Je-li jediným členem představenstva právnické osoby rovněž právnická osoba, pak jí přísluší i právo prostřednictvím vlastního statutárního orgánu zvolit právnické osobě, jejíž představenstvo tvoří, zástupce s procesní plnou mocí.

PP 1/2005 s. 30: Jednatel (jednatelé) je (jsou) statutárním orgánem s generální (obecnou) působností a jeho (jejich) jednání je přímým jednáním právnické osoby (společnosti s ručením omezeným), a proto nejednala-li právnická osoba – podnikatel řádně svým statutárním orgánem (ustanovení § 13 odst. 1 věta druhá ObchZ), když právně jednal pouze jeden z jednatelů, ač měli jednat oba jednatelé (ustanovení § 133 odst. 1 ObchZ), je nutno kupní smlouvu považovat za absolutně neplatnou.

R 80/2005: 1. Obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 ObchZ je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.

2. Právní úkon, kterým se realizuje rozhodnutí o obchodním vedení společnosti, jež má více jednatelů, je jednáním jménem společnosti, k němuž je oprávněn každý z jednatelů samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo statuty jinak (§ 133 odst. 1 ObchZ).

SJ 5/2005 s. 378: Jednal-li navrhovatel při podání návrhu na zahájení řízení jedním ze svých jednatelů, pak za navrhovatele ve smyslu § 21 odst. 1 písm. a) OSŘ jednala osoba k tomu oprávněná; to platí bez zřetele k tomu, že společenská smlouva předepisovala jednatelům jednat za navrhovatele společně (§ 133 odst. 1 ObchZ).

SJ 9/2005 s. 692: Advokát, který je předsedou představenstva družstva oprávněným jednat za družstvo v občanském soudním řízení podle § 21 odst. 1 písm. a) OSŘ, není oprávněn zastupovat družstvo v občanském soudním řízení jako jeho zástupce na základě plné moci.

R 51/2005: Jednatelé společnosti s ručením omezeným lze činit trestně odpovědným za úmyslné neodvedení povinných zákonných plateb za zaměstnance této společnosti ve smyslu § 147 odst. 1 TrZ jen ve vztahu k těm z uvedených plateb, které měly být odvedeny v době jeho výkonu funkce jednatele. Byl-li jednatel z této funkce odvolán rozhodnutím valné hromady, dnem uvedeným v tomto rozhodnutí mu zanikla povinnost odvádět zákonné platby, nevyplyvá-li tato povinnost z jeho jiného postavení ve společnosti. Zápis rozhodnutí valné hromady o odvolání jednatele do obchodního rejstříku má jen deklaratorní charakter.

Sou CR NS 3133/32: 1. Zvolí-li si účastník dalšího zástupce, aniž by dříve udělená plná moc byla výslovně odvolána, nebo by jinak zanikla, a je-li zřejmé, že účastník chce být v řízení nadále zastupován novým zmocněncem, lze mít za to, že zastoupení podle dřívější plné moci skončilo konkludentně; měl-li by však nový zmocněnec vystupovat v řízení vedle dosavadního zmocněnce, je pozdější plná moc neplatná.

2. Zástupce, jemuž byla udělena plná moc pro celé řízení, je oprávněn činit všechny úkony, které může v řízení učinit účastník, včetně těch procesních úkonů, k nimž nebyl účastníkem řízení výslovně zmocněn. Vnitřní omezení (pokyny, příkazy, zákazy), která si účastník řízení se svým zástupcem sjednal, žádné účinky vůči soudu a ostatním účastníkům řízení nemají. Skutečnost, že zástupce s procesní plnou mocí případně nerespektoval vnitřní pokyny zmocnítele, může být toliko základem odpovědnostního vztahu mezi ním a zmocnitelem.

SJ 11/2005 s. 848: Pověření k jednání za právnickou osobu [§ 21 písm. b) OSŘ], podle něhož jsou zaměstnanci (členové) právnické osoby oprávněni za ni jednat pouze společně, odporuje ustanovení § 21 odst. 5 větě druhé OSŘ; možnost pověřit jednou listinou více zaměstnanců (členů), aniž by jejich oprávnění jednat za právnickou osobu bylo omezeno „na společné jednání“, popřípadě možnost střídání pověřených osob u jednotlivých jednání či při jednotlivých procesních úkonech, tím není dotčena. (*Poznámka autorů:* vychází z § 28 OSŘ ve znění před 1. 1. 2000)

§ 13a Obchodní listiny

(1) Každý podnikatel je povinen na všech objednávkách, obchodních dopisech a fakturách uvádět údaj o své firmě, jménu nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle; podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku též údaj o tomto zápisu, včetně spisové značky, a podnikatelé nezapsaní v obchodním rejstříku též údaj o zápisu do jiné evidence, v níž jsou zapsáni. Údaj o výši základního kapitálu lze v těchto listinách uvádět, jen jestliže byl zcela splacen.

(2) Na všech objednávkách, obchodních dopisech a fakturách týkajících se podniku zahraniční osoby nebo jeho organizační složky je zahraniční osoba povinna uvádět údaje podle odstavce 1. a dále i údaj o zápisu podniku nebo jeho organizační složky do obchodního rejstříku, včetně spisové značky. Jde-li o osobu, na níž se

vztahuje § 21 odst. 5, uvádí stejné údaje jako česká osoba nezapsaná v obchodním rejstříku podle odstavce 1.

(3) Na objednávkách, obchodních dopisech a fakturách týkajících se podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby, jejíž sídlo nebo bydliště je ve státě, který není členem Evropské unie, nemusí být uveden údaj o zápisu zahraniční osoby do obchodního rejstříku, jestliže právo, kterým se tato osoba řídí, zápis do obchodního nebo obdobného rejstříku neukládá.

Související předpisy ES: První směrnice

Z literatury: *Plíva, S.* Některé změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2000, č. 11; *Štenglová, I.* K novelizaci první části obchodního zákoníku. Bulletin advokacie, 2001, č. 2

Jedná se o ustanovení, které úzce souvisí s jednáním podnikatele a ukládá podnikateli povinnost, kterou do 1. 1. 2001 neměl. Je do obchodního zákoníku převzato z První směrnice. Vztahuje se jak na podnikatele do obchodního rejstříku zapsané, tak i na podnikatele nezapsané. Stanoví povinnost na tzv. obchodních listinách uvádět zákonem určené údaje. Jako obchodní listiny jsou označeny objednávky, obchodní dopisy a faktury. Formulace není nejvhodnější. Smyslu úpravy by lépe vyhovovalo, jestliže by jako základní pojem byl použit pojem „obchodní listina“ a objednávky, obchodní dopisy a faktury byly uvedeny jen jako příklady.

Náš právní řád pojem „objedávka“ nevynechává. Je jím běžně označován písemný projev vůle směřující k uzavření smlouvy (návrh smlouvy), jestliže ho činí strana, které má být plnění poskytnuto (kupující, objednatel). Máme však za to, že pro účely tohoto ustanovení je objednávkou možné rozumět i návrh smlouvy, který činí strana, která má plnění poskytnout (prodávající, zhotovitel). Odpovídá tak smyslu této povinnosti, která sleduje, aby osoba adresující určitý projev vůle při své podnikatelské (obchodní) činnosti jiné osobě byla dostatečně identifikována základními údaji, které se jí týkají. Sporné je, zda povinnost uvádět stanovené údaje se má vztahovat na smlouvy, kdy projevy vůle smluvních stran jsou na těžké listině. Formulace odstavce 1 spíše hovoří pro zápornou odpověď. Na druhé straně již zmíněný účel stanovené povinnosti vede spíše k odpovědi kladné. Máme za to, že by se praxe měla přiklonit k tomuto druhému výkladu.

Rovněž pojem „obchodní dopisy“ není právním řádem vymezen. Kromě toho lze za obchodní dopisy považovat i objednávky a faktury, které jsou uváděny zvlášť. Vzhledem k tomu je možné v pojetí odstavce 1 považovat za obchodní dopisy jakékoliv jiné povinnosti než jsou objednávky a faktury, jestliže jsou adresovány třetí osobě a souvisejí s podnikatelskou (obchodní) činností odesílatele.

Použitý pojem „faktura“ rovněž není blíže vymezen. Lze pod ním nepochybně rozumět písemné vyúčtování strany, která podle smlouvy poskytl plnění, úplaty (ceny) za takové plnění (zpravidla se stanovením lhůty pro zaplacení). Fakturou z hlediska odstavce 1 lze však rozumět i jiné písemné vyúčtování nároku na peněžité plnění (např. smluvní pokuty, úroků z prodlení, peněžité náhrady za získané bezdůvodné obohacení, průměrného zadostiučinění). I když nejde o fakturu v běžném slova smyslu, má takové vyúčtování nepochybně povahu obchodní listiny, resp. obchodního dopisu.

Podnikatel, který má obchodní firmu podle § 8 odst. 1 a § 9, tedy podnikatel zapsaný do obchodního rejstříku, je povinen na svých obchodních listinách uvádět údaj o své firmě, identifikačním čísle a o zápisu v obchodním rejstříku, včetně spisové značky (např. zapsán v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. Rg C 2179). Dědič považuje za spisovou značku údaj o vložce, oddílu a čísle, pod nímž je podnikatel v obchodním rejstříku veden (*Dědič a kol.* Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. Praha :

Polygon, 2002, s. 107). Kromě toho musí podnikatel ještě uvádět údaj o svém sídle, jde-li o právnickou osobu, nebo údaj o svém místě podnikání, jde-li o fyzickou osobu.

Podnikatel, který nemá firmu (není zapsán v obchodním rejstříku), je povinen uvádět svůj název a sídlo, jde-li o právnickou osobu, nebo své jméno a příjmení a místo podnikání, jde-li o fyzickou osobu. Každý podnikatel nezapsaný do obchodního rejstříku je povinen vždy uvádět své identifikační číslo. Pokud je takový podnikatel (fyzická i právnická osoba) zapsán v jiné evidenci (např. v živnostenském rejstříku, v evidenci advokátů, vedené Českou advokátní komorou, v evidenci daňových poradců, vedené Komorou daňových poradců České republiky), je povinen uvádět na obchodních listinách také údaj o takovém zápisu. Od novely zák. č. 501/2001 Sb. není stanovena povinnost uvádět spisovou značku týkající se takového zápisu.

Obchodní listiny týkající se zahraničních osob musí obsahovat jednak ty údaje, které jsou stanoveny obecně v odstavci 1 a kromě toho též údaj o zápisu podniku nebo jeho organizační složky včetně spisové značky. Fyzické osoby uvedené v § 21 odst. 5 jsou povinny uvádět stejné údaje jako české osoby nezapsané v obchodním rejstříku. Omezená výjimka z této povinnosti je stanovena v odstavci 3. Pokud jde o obchodní listinu týkající se organizační složky podniku a podnikatel není zahraniční osobou, povinnost uvádět údaj o zápisu této organizační složky podniku není podnikateli uložena.

Neuvedení stanovených údajů na obchodní listině nezpůsobuje její neplatnost. Výjimkou by byla obchodní listina, která by měla povahu právního úkonu (objednávka) a neobstahovala by firmu (popřípadě jméno nebo název) podnikatele, který právní úkon činí.

Podnikatel může uvádět na svých obchodních listinách i jiné údaje. Záleží na jeho úvaze. Pouze uvádění základního kapitálu je podmíněno tím, že základní kapitál byl zcela splacen (odstavec 1). Podle čl. VII odst. 4 novely zák. č. 370/2000 Sb. bodu č. 4 bylo možné užívat obchodní listiny, které neměly náležitosti stanovené § 13a, ještě po dobu šesti měsíců od účinnosti novely, tj. do 2. 7. 2001 (§ 122 odst. 2 a 3 ObčZ).

§ 14 Prokura

(1) Prokurou zmocňuje podnikatel prokuristu ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku, i když se k nim jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Prokuru lze udělit jen fyzické osobě.

(2) V prokure není zahrnuto oprávnění zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, ledaže je toto oprávnění výslovně v udělení prokury uvedeno.

(3) Omezení prokury vnitřními pokyny nemá právní následky vůči třetím osobám.

(4) Více osobám lze prokuru udělit tak, že jsou k zastupování a podepisování oprávněny každá samostatně, nebo tak, že je přítom třeba souhlasného projevu vůle všech prokuristů nebo alespoň dvou z nich.

(5) Prokurista podepisuje tím způsobem, že k firmě podnikatele, za kterého jedná, připojí dodatek označující prokuru a svůj podpis.

(6) Udělení prokury je účinné od zápisu do obchodního rejstříku. Byla-li prokura udělena více osobám, musí návrh obsahovat i určení, zda každý prokurista může jednat samostatně, popřípadě kolik prokuristů musí jednat společně.

(7) Prokura nezaniká smrtí podnikatele, pokud podnikatel nestanovil, že má trvat pouze za jeho života. Po smrti podnikatele však může prokurista činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření, a je povinen podat neprodleně návrh na zápis tohoto omezení prokury soudu (§ 27 odst. 1). Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření může prokurista činit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.

Související ustanovení: § 13 odst. 1, § 28 odst. 1 písm. g)

Související předpisy: § 22, 23, 24, § 31 až 33b ObčZ

Z literatury: *Bejček, J.* O střetu zájmů podnikatelů a jejich manažerů. Právní rozhledy, 2004, č. 13; *Bejček, J.* Pět letných pozastavení nad poslední novelou obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2005, č. 11; *Eliáš, K.* Etuda o prokuře. Právník, 1993, č. 5; *Plíva, S.* Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 9; *Plíva, S.* K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2005, č. 9

Prokura představuje zvláštní druh plné moci. Její právní úprava je obsažena pouze v obchodním zákoníku, občanský zákoník ji vůbec nezná. Jde totiž o právní institut, který je typický právě pro obchodní vztahy. Pokud však určitou otázku v souvislosti s prokurou nelze řešit podle obchodního zákoníku, je třeba ji řešit podle obecné úpravy zastoupení v občanském zákoníku.

Jednou ze zvláštností prokury je to, že její rozsah je vymezen přímo zákonem. Prokurista je oprávněn jménem podnikatele činit všechny právní úkony, k nimž dochází při provozu podniku. Z formulace prvního odstavce plyne, že nezahrnuje ty právní úkony, ke kterým nedochází při provozu podniku. Bude tedy nepochybně záležet na povaze podniku a jeho provozu, které budou v konkrétním případě rozhodující pro vymezení okruhu právních úkonů, ke kterým bude prokurista oprávněn. Mimo tento okruh budou nesporně právní úkony týkající se osobního majetku podnikatele – fyzické osoby. Stejně tak právní úkony, které se u podnikatele – právnické osoby nebo i podnikatele – fyzické osoby týkají jiné činnosti než podnikání. Pochybnosti mohou vznikat, zda právními úkony, k nimž dochází při provozu podniku, jsou i úkony mimořádné, jako např. prodej movitého vybavení podniku, nájem podniku, zřízení zástavního práva a podobně.

Rozsah oprávnění prokuristy je zákonem omezen, pokud jde o zcizování a zatěžování nemovitostí. Tyto úkony je prokurista oprávněn činit jen za podmínky, že takové oprávnění je v prokuře výslovně uvedeno. Jinak však není důvod pro rozlišování mezi právními úkony mimořádnými a jinými. Obchodní zákoník oprávnění prokuristy neomezuje na obvyklé právní úkony nebo právní úkony jinak limitované. Jediné hledisko, které stanoví, je to, že jde o úkony, k nimž dochází při provozu podniku (tedy zásadně všechny), s výjimkou zcizování a zatěžování nemovitostí. Zcizování a zatěžování věcí movitých by proto bylo z oprávnění prokuristy vyloučeno jen za podmínky, že by se nejednalo o úkony, k nimž dochází při provozu podniku. Jinak je ale nepochybné, že hranice pro vymezení úkonů, k nimž dochází při provozu podniku, bude zřejmě specifikovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu judikatura.

Formulace druhého odstavce nevylučuje, aby bylo v prokuře uděleno prokuristovi jen oprávnění zcizovat nemovitosti nebo jen oprávnění nemovitosti zatěžovat. Stejně tak není vyloučeno, aby oprávnění nemovitosti zcizovat nebo zatěžovat bylo v prokuře určitým způsobem omezeno, např. cenou nemovitosti nebo jen na úplatné zcizení. Zcizením nemovitosti je třeba rozumět její prodej, darování, směnu za jinou věc, ale u státních podniků i převod na jinou státní organizaci. Zatěžováním se rozumí zřízení zástavního práva nebo věcného břemene.

Jiná omezení oprávnění prokuristy než výše uvedená obchodní zákoník nepřipouští. Pokud by udělená prokura nějaká omezení obsahovala, nebyla by způsobila k zápisu do obchodního rejstříku a neměla by povahu prokury. Bylo by ji možno posuzovat jako plnou moc podle obecné úpravy v občanském zákoníku, jestliže by obsahovala dostatečně určité vymezení zmocnění. Na případ lze také pohlížet tak, že prokura byla platně udělena a neplatná jsou pouze v ní obsažená omezení.

Pokud je platně udělena prokura, zahrnuje v sobě také zmocnění k právním úkonům, ke kterým se vyžaduje zvláštní plná moc (např. § 31 odst. 1). Vnitřní pokyny podnikatele omezující prokuristu mají význam pouze ve vztahu mezi prokuristou a podnikatelem a jejich porušení může zakládat odpovědnost prokuristy za způsobenou škodu. Vůči třetím osobám však nemají právní význam. Současná úprava neumožňuje omezení prokury jen na určitou část podniku (např. na odštěpný závod).

V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003, byl zaujat právní názor, podle kterého „překročil-li prokurista svá oprávnění vyplývající z udělené prokury, je podnikatel z jeho jednání zavázán, ledaže oznámil svůj nesouhlas osobě, se kterou prokurista jednal, bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení dozvěděl“. Tento názor byl odůvodněn aplikací § 33 odst. 1 ObčZ. Podle našeho názoru však není použití tohoto ustanovení ve vztahu k prokuře na místě.

Rozsah prokuristova zmocnění činit jménem podnikatele právní úkony je vymezen závazně zákonem (§ 14 odst. 1), nikoliv dohodou mezi podnikatelem a prokuristou. Toto zákonné vymezení neobsahuje oprávnění zcizovat a zatěžovat nemovitosti. Podmínkou takového oprávnění prokuristy je jeho výslovné uvedení v udělené prokuře. Bez výslovného zahrnutí oprávnění zcizovat a zatěžovat nemovitosti do prokury není jednání prokuristy jednáním na základě prokury. Takové jednání nepředstavuje prokuristovo překročení oprávnění vyplývajících z udělené plné moci, jak to vyžaduje § 33 odst. 1 ObčZ, ale jednání, které je v rozporu s kogentním ustanovením obchodního zákoníku (§ 14 odst. 2). Nemůže se jednat o ochranu dobré víry osoby, s níž prokurista jednal. Třetí osoba musí vědět, že prokuristovo oprávnění je jen v rozsahu vymezeném zákonem, pokud jí není prokázáno, že prokura zahrnuje i právo zcizovat a zatěžovat nemovitosti. Jednání prokuristy, které je v rozporu s odstavcem 2, podnikatele z těchto důvodů nezavazuje, ledaže by je podnikatel dodatečně bez zbytečného odkladu schválil (§ 33 odst. 2 ObčZ).

Prokuru může udělit pouze podnikatel, který je zapsán do obchodního rejstříku, ať již na základě zákona nebo, jestliže jde o fyzickou osobu, také na základě vlastní žádosti. Dosud nezapsaný podnikatel by sice mohl prokuru udělit, ale ta by se stala účinnou až ode dne zápisu podnikatele a prokuristy do obchodního rejstříku. Jestliže je podnikatel právnickou osobou, může prokuru udělit a odvolat pouze statutární orgán (u společnosti s ručením omezeným valná hromada, pokud společenská smlouva neurčí něco jiného – § 125 odst. 2), nikoliv zákonný zástupce podle § 15. Určité pochybnosti by se mohly týkat vedoucího odštěpného závodu (jiné organizační složky). Kloníme se k názoru, že ani on není oprávněn prokuru udělit. Vedoucí organizační složky zapsaný do obchodního rejstříku je oprávněn činit jménem podnikatele jen právní úkony týkající se organizační složky, jejímž je vedoucím. Prokura se vztahuje na podnik jako celek a nemůže být omezena jen na organizační složku.

Jako prokurista může podnikatele zastupovat pouze fyzická osoba. Nemusí jít o zaměstnance, společníka nebo člena. Z § 22 ObčZ vyplývá, že fyzická osoba, které byla prokura udělena, musí mít plnou způsobilost k právním úkonům. Prokuru lze udělit také několika osobám. Z odstavce čtvrtého vyplývá, že tak lze učinit trojím způsobem. Především může být prokura formulována tak, že jsou k zastupování a podepisování oprávněni všichni prokuristé samostatně. Druhá možnost spočívá v tom, že je oprávněno společně více prokuristů, alespoň dva. Třetí pak předpokládá, že je k zastupování a podepisování třeba souhlasného projevu vůle všech prokuristů. Z formulace čtvrtého a šestého odstavce ve spojení s § 35 písm. g) také plyne, že úprava výkonu prokury několika prokuristy je povinným obsahem jejího udělení a bez této úpravy není prokura způsobilá zápisu do obchodního rejstříku. Neplatí tu úprava obsažená v § 31 odst. 3 ObčZ. Nepovažujeme za správný názor, že zákon presumuje, že při ustanovení více prokuristů je k jednání

oprávněn každý samostatně, pokud podnikatel nenechá zapsat, o čem a kolik prokuristů musí jednat společně. Neodpovídá totiž znění odstavce 4, který určuje, jak lze více osobám prokuru udělit, aniž by stanovil jakoukoliv presumpci či právní domněnku. Naopak v odstavci 6 je stanoveno, že návrh na zápis více osob jako prokuristů musí obsahovat i určení, zda každý prokurista může jednat samostatně, popřípadě kolik prokuristů musí jednat společně.

Pokud jde o formu udělení prokury, je vyslovován názor (*Dědič J. a kol.* Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. Praha : Polygon, 2000, s. 110), že zákon neobsahuje požadavek, aby se tak stalo v písemné formě. Podle našeho názoru však zákon takový požadavek obsahuje. Nejde jen o to, že § 14 váže účinnost prokury na zápis do obchodního rejstříku. Prokura představuje plnou moc a pokud nelze otázku její formy řešit podle obchodního zákoníku, je třeba ji řešit podle občanského zákoníku. Podle jeho § 31 odst. 4 musí být plná moc udělena písemně v případě, že se netýká jen určitého úkonu. Máme za to, že to platí i pro udělení prokury, která je ze zákona zmocněním ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku (s omezením podle odstavce 2).

Podmínkou účinnosti prokury je její zápis do obchodního rejstříku. Výmaz prokury z rejstříku pak má za následek, že prokura přestává být účinná. Účinnost má význam ve vztahu k třetím osobám. Z šestého odstavce nelze vyvodit, že výmaz je podmínkou zániku prokury. Obchodní zákoník neměl až do poslední novelizace zvláštní úpravu, a proto platí pro zánik prokury obecná úprava plné moci v občanském zákoníku s modifikací podle odstavce 7. Prokura proto zaniká především odvoláním nebo vypovězením. Pokud nelze vyloučit udělení prokury na dobu určitou, zaniká prokura v takovém případě uplynutím doby, na níž byla udělena. Při každém zániku prokury je povinností podnikatele, aby požádal o výmaz prokury z obchodního rejstříku. Jestliže prokurista, který byl odvolán, ale nebyl proveden výmaz jeho prokury z obchodního rejstříku, provede po odvolání jménem podnikatele právní úkon jako prokurista, bude podnikatel tímto úkonem vázán. To však neplatí, jestliže podnikatel prokáže, že osoba, s níž odvolaný prokurista jednal, o odvolání prokuristy věděla, takže nejednala v důvěře v zápis do obchodního rejstříku (§ 29 odst. 1).

Zák. č. 554/2004 Sb. byl do § 14 doplněn s účinností od 1. 1. 2005 odstavce 7. Ten odchylkou od § 33b odst. 2 ObčZ obecně stanoví, že prokura smrtí podnikatele (tj. prokura udělená fyzickou osobou) zásadně nezaniká. Zaniká jen v případě, že podnikatel stanoví, že má trvat pouze za jeho života. Zákon neurčuje, kdy tak má podnikatel učinit. Máme za to, že takové prohlášení může učinit kdykoliv. I když smrtí podnikatele prokura nezaniká, je její rozsah omezen. Prokurista může činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření. Současně je povinen podat neprodleně soudu návrh na zápis uvedeného omezení prokury do obchodního rejstříku. Zmíněné omezení rozsahu prokury není absolutní. Úkony, které přesahují rámec obvyklého hospodaření, prokurista činit může, ale jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu. Z formulace poslední věty odstavce 7 vyplývá, že podmínkou platnosti úkonu přesahujícího rámec obvyklého hospodaření je jak souhlas dědiců (máme za to, že dědiců známých v době, kdy prokurista úkon činí), tak i svolení soudu. Z formulace podle našeho názoru rovněž plyne, že souhlas a svolení musí být dány předem (nejde o schválení úkonu, ale spíše o jeho umožnění).

Uvedená nová úprava v odstavci 7 se vztahuje na prokuru udělenou ode dne 1. 1. 2005. Zánik prokury udělené do tohoto dne se posuzuje podle dosavadních právních předpisů (čl. VI bod č. 3 přechodných ustanovení zák. č. 554/2004 Sb.). To znamená, že taková prokura smrtí podnikatele zaniká, pokud z jejího obsahu nevyplývá, že má trvat i nadále (§ 33b odst. 2 ObčZ). Pokud prokura trvá i nadále, zůstává prokurista zmocněn ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku, popřípadě i ke zcizování a zatěžování nemovitostí. K omezení rozsahu prokury podle odstavce 7 nedochází. Sou-

časně citované přechodné ustanovení umožňuje posuzování podle dosavadních právních předpisů dodatečně vyloučit. Podnikatel může po l. 1. 2005 písemným právním úkonem s úředně ověřeným podpisem prohlásit, že jím udělená prokura nezaniká po jeho smrti. V takovém případě platí pro prokuristu obdobně odstavec 7.

Na rozdíl od rozhodnutí uvedeného níže pod SR 4/96 máme za to, že neuvedení doložky o prokure nemá za následek, že nejde o podpis prokuristy. Oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury je účinné od zápisu do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru (viz též § 66 odst. 7).

Z judikatury:

SR 4/1996 s. 88: 1. Součástí podpisu prokuristy je podle § 14 odst. 5 ObchZ doložka o prokure. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku. Přesto může tento podpis podnikatele zavažovat, byl-li podepsaný oprávněn jednat za něj i z jiného důvodu.

2. V případě ředitele akciové společnosti – středního průmyslového podniku – který není statutárním orgánem ani jeho členem, jde o osobu, u níž je obvyklé, aby za tuto osobu podepisovala směnky podle § 20 odst. 2 ObčZ a § 15 ObchZ.

SR 6/2000 s. 170: 1. Jednatel je statutární orgán jednajícím jménem společnosti s ručením omezeným, zatímco prokurista je zástupcem společnosti jednajícím za společnost (v rámci úkonů týkajících se podniku).

2. U jednatele společnosti s ručením omezeným se do obchodního rejstříku zapisuje způsob, jakým jedná jménem společnosti, zatímco u prokuristy se zapisuje pouze způsob jeho podepisování za společnost (způsob jakým činí svůj podpis) a pouze je-li prokuristů více, zapisuje se určení, zda jde o prokuru samostatnou nebo společnou. Za způsob podepisování prokuristy tedy nelze považovat údaj o tom, že podepisuje společně se statutárním orgánem.

R 48/2005: Ze samotného zákonného postavení prokuristy obchodní společnosti (§ 14 ObchZ) ještě nevyplývá jeho zákonná povinnost, aby za podnikatele zajistil řádné odvedení pojistného a jiných zákonných plateb státu. Tato povinnost však může vyplývat z jiného jeho postavení ve společnosti.

§ 15 [Osoby pověřené určitou činností]

(1) Kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází.

(2) Překročí-li zástupce podnikatele zmocnění podle odstavce 1, je takovým jednáním podnikatel vázán, jen jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.

(3) Zmocnění podle odstavce 1 nezaniká smrtí podnikatele, pokud podnikatel nestanovil, že má trvat pouze za jeho života. Zmocněnec však může po smrti podnikatele činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření. Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření může činit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.

Související ustanovení: § 13 odst. 1

Související předpisy: § 20 odst. 2 ObčZ

Z literatury: *Bejček, J.* Pět letných pozastavení nad poslední novelou obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2005, č. 11; *Pelikánová, I.* Subjekt v obchodním právu. Právo a podnikání, 1993, č. 2; *Plíva, S.* Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 9; *Plíva, S.* Některé změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2000, č. 11; *Plíva, S.* K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2005, č. 9; *Tomša, M.* Vázanost podnikatele jednáním zástupce v obchodních vztazích na základě zákonného zmocnění. Obchodní právo, 1999, č. 1; *Zahradnicková, M.* Právní jednání podnikatelů. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 20

Osoby pověřené při provozování podniku určitou činností představují, vedle vedoucího odstěpného závodu nebo jiné organizační jednotky podniku zapsané do obchodního rejstříku, druhou skupinu zákonných zástupců. Jedná se o speciální úpravu v obchodním zákoníku, sice podobnou, ale přece jen odlišnou od § 20 odst. 2 ObčZ, takže toto ustanovení občanského zákoníku se pro jednání podnikatele nepoužije, pokud jde o vymezení okruhu osob oprávněných podnikatele ze zákona zastupovat. Po novele se neuplatní ani pokud jde o důsledek překročení rozsahu oprávnění jednajícími osobami.

K tomu, aby určitá osoba mohla jednat podle § 15 jako zákonný zástupce podnikatele, musí být splněny současně dvě podmínky. Především musí jít o osobu, která je pověřena určitou činností. Pověřená osoba nemusí být zaměstnancem, ani v jiném obdobném vztahu k podnikateli. Obchodní zákoník blíže nevymezuje, co se rozumí „pověřením“. Výslovně nevyžaduje, aby takové pověření bylo určitým způsobem formalizováno. Proto je třeba vycházet ze zásady, že rozhodující je skutečný stav. V praxi takové pověření může mít podobu vymezení pracovní náplně ve vnitřních organizačních předpisech podnikatele, i když tomu tak nemusí být. Na rozdíl od § 20 odst. 2 ObčZ není toto pověření vázáno nejen na vnitřní předpisy právnické osoby, ale ani na pracovní zařazení pracovníka nebo člena. Na druhé straně povahu pověření určitou činností nemá vykonávání činnosti na základě smlouvy mandátní, ani smlouvy o obchodním zastoupení. Oprávnění mandátáře a obchodního zástupce vzniká na základě plné moci udělené ve smlouvě nebo mimo ni (§ 568 odst. 3 a 4, § 654 odst. 2 a 3).

Druhou podmínkou vzniku oprávnění pověřené osoby zastupovat podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci je to, že činnost, kterou byla osoba pověřena, je činností při provozu podniku. V tomto směru platí obdobně to, co je uvedeno u § 14.

Rozsah jednatelského oprávnění osoby pověřené při provozu podniku určitou činností je v obchodním zákoníku stanoven tak, že jde o právní úkony, k nimž při činnosti, kterou byla osoba pověřena, obvykle dochází. Je tedy pověřená osoba oprávněna činit jako zákonný zástupce za podnikatele jen úkony obvyklé. Jiné úkony může činit jen na základě plné moci. Obvyklost je třeba posuzovat ve vztahu k činnosti, kterou byl někdo pověřen při provozu podniku. V praxi mohou vzniknout pochybnosti, které úkony jsou obvyklé a které už nikoliv. V zájmu právní jistoty lze doporučit v takových případech raději vyžadovat plnou moc.

Novelou zák. č. 370/2000 Sb. byl do tohoto ustanovení doplněn odstavce 2. Ten upravuje důsledek toho, že pověřená osoba jako zákonný zástupce překročí rozsah svého zákonem vymezeného jednatelského oprávnění a učiní jménem podnikatele jiné než obvyklé úkony. Tím je vyloučeno použití na řešení této otázky ustanovení § 20 odst. 2 druhé věty ObčZ, které muselo být až do novely aplikováno (§ 1 odst. 2). Přitom nová úprava v obchodním zákoníku se vztahuje na zástupce všech podnikatelů, nejen na zástupce právnických osob, jako je tomu v občanském zákoníku.

Věcně se úprava v odstavci 2 od úpravy v § 20 odst. 2 ObčZ zásadně neliší. Vychází ze zásady, v zájmu ochrany třetí osoby, že jednání, při němž došlo k překročení zákonného zmocnění, podnikatele zavazuje, jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.

Formulace odstavce 2 svádí k závěru, že důkazní břemeno je na třetí osobě, která musí prokázat, že o překročení nevěděla, ani vědět nemohla. Lze však o něm pochybovat. Je totiž problematické, zda lze prokazovat neexistenci určité skutečnosti. Vzhledem k tomu máme za to, že v praxi bude jednání, při němž došlo k překročení zmocnění, podnikatele zavazovat, pokud nebude zjištěno, že třetí osoba o překročení věděla nebo podle okolností konkrétního případu při náležitém profesionálním postupu podnikatele vědět mohla. Při posuzování závaznosti jednání pro podnikatele není rozhodující, zda k němu došlo v rámci jeho předmětu podnikání. I když zákon v tomto směru nemá ustanovení obdobné § 13 odst. 4, je třeba jeho princip aplikovat i na odst. 2. Toto ustanovení nemá

pro závaznost jednání zákonného zástupce stanovenou podmínkou, že se jednání musí týkat předmětu podnikání podnikatele, jako je tomu v § 20 odst. 2 ObčZ. Bylo by to i v rozporu s potřebou ochrany třetí osoby. Na druhé straně bude ke skutečnosti, že se právní jednání netýká předmětu podnikání, nutno přihlížet při posuzování, zda třetí osoba mohla alespoň vědět o tom, že zástupce překračuje rozsah svého zmocnění.

Novelou zák. č. 554/2004 Sb. byl do tohoto ustanovení s účinností od 1. 1. 2005 doplněn nový odstavec 3. Obsahově je obdobný jako nový odstavec 7 v § 14. Jeho znění však vyvolává řadu problémů a pochybností. V první větě se stanoví, že zmocnění podle odstavce 1 nezaniká smrtí podnikatele. K zániku zmocnění, podle našeho názoru, nedocházelo ani před účinností poslední novely. Zmocnění podle odstavce 1 je zmocněním ze zákona, nikoliv na základě plné moci. Povahu plné moci nemá ani pověření určitou činností při provozu podniku. Vzhledem k tomu se ve vztahu ke zmocnění podle odstavce 1 nemohlo uplatnit ustanovení § 33b odst. 2 ObčZ, které upravuje zánik plné moci.

Druhá věta odstavce 3 stanoví, že zmocněnec může činit po smrti podnikatele jen úkony v rámci obvyklého hospodaření. V návaznosti na to pak třetí věta váže úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření na souhlas dědiců a na svolení soudu. Tyto formulace nejsou zcela v souladu se zněním odstavce 1. Podle něho je osoba pověřená určitou činností zmocněna jen k obvyklým úkonům. Není jasné, jaký je vztah mezi „úkony, k nimž při této činnosti obvykle dochází“ (odstavec 1), a „úkony v rámci obvyklého hospodaření“ (odstavec 3).

Z druhé části první věty odstavce 3 plyne oprávnění podnikatele, aby stanovil, že zmocnění podle odstavce 1 zaniká jeho smrtí. Znamenalo by to, že osoby pověřené určitou činností při provozu podniku nebudou moci činit ani úkony obvyklé, resp. úkony v rámci obvyklého hospodaření. Také v tomto směru platí pochybnosti o vztahu výše uvedených dvou skupin úkonů.

V případě, že podnikatel nestanovil, že zmocnění podle odstavce 1 má trvat pouze za jeho života, jsou osoby uvedené v odstavci 1 oprávněny činit úkony v rámci obvyklého hospodaření (současně ale trvá zákonné zmocnění činit úkony obvyklé). Navíc zákon pověřené osoby zmocňuje (třetí věta odstavce 3) činit úkony nad rámec obvyklého hospodaření (bez omezení) za podmínky souhlasu dědiců a svolení soudu.

Máme za to, že úprava v odstavci 3 není jednoznačná a může působit interpretační a aplikační potíže. Základní příčinou zřejmě je, že nerespektuje odlišnou povahu zmocnění podle odstavce 1 jako zmocnění ze zákona se zákonem vymezeným rozsahem.

Stejně jako u § 14 obsahuje uvedená novela [čl. VI přechodných ustanovení bod č. 3 písm. a)] ustanovení, podle něhož se podle dosavadních právních předpisů posuzuje zánik „obchodní plné moci podle § 15 obchodního zákoníku“, „ledaže zmocnitel po nabytí účinnosti tohoto zákona písemným právním úkonem s úředně ověřeným podpisem prohlásí, že jim udělená ... obchodní plná moc nezaniká po jeho smrti“. I v tomto případě je „osoba zmocněná obchodní plnou mocí“ povinna postupovat obdobně podle § 15 odst. 3. Z důvodů výše uvedených považujeme toto přechodné ustanovení za značně problematické, až věcně nesprávné.

Z judikatury:

SR 4/1996 s. 88: 1. Součástí podpisu prokuristy je podle § 14 odst. 5 ObchZ doložka o prokře. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o sobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku. Přesto může tento podpis podnikatele zavazovat, byl-li podepsaný oprávněn jednat za něj i z jiného důvodu.

2. V případě ředitele akciové společnosti – středního průmyslového podniku – který není statutárním orgánem ani jeho členem, jde o osobu, u níž je obvyklé, aby za tuto osobu podepisovala směnky podle § 20 odst. 2 ObčZ a § 15 ObchZ.

OP 1/2001 s. 27: Pokud byl pracovník při provozování podniku pověřen výkonem technického dozoru při provádění díla, je podle § 15 ObchZ zmocněn ke všem úkonům, k nimž při

této činnosti obvykle dochází. Při této činnosti je mj. obvyklé, aby tento pracovník zhotovené dílo přebíral.

SJ 4/2002 s. 288: Přijetí směnky ekonomickým náměstkem ředitele obchodní společnosti lze považovat ve smyslu § 15 ObchZ za obvyklý úkon.

Sou R NS 15/2002 s. 97: Jednatelské oprávnění vyplývající z § 15 odst. 1 ObchZ není založeno na určení příslušných úkonů ve vnitřních organizačních předpisech, nýbrž na pověření určitou činností při provozu podniku a na obvyklosti právních úkonů, k nimž při této činnosti dochází. Obvyklost těchto právních úkonů je třeba posuzovat objektivně, nezávisle na jejich případném vymezení ve vnitropodnikových normách.

SJ 3/2003 s. 204: Ustanovení § 15 ObchZ neupravuje smluvní, nýbrž zákonné zastoupení podnikatele. Podmínkou vzniku oprávnění zastupovat podnikatele ve smyslu § 15 ObchZ je jednak to, že musí jít o osobu pověřenou určitou činností, jednak to, že taková činnost je činností při provozu podniku; zvláštní plná moc se nevyžaduje a zákon nestanoví ani další omezení zástupce co do jeho poměru k zastupovanému podnikateli.

SJ 6/2004 s. 471: Jmenování jednatele v době do 30. 6. 1996 nebylo do jeho zápisu do obchodního rejstříku samo o sobě pověřením k určité činnosti ve smyslu ustanovení § 15 ObchZ.

PR 2/2005 s. 62: Zákonným zástupcem podnikatele podle § 15 ObchZ nemusí být pouze zaměstnanec podnikatele, popřípadě osoba v jiném, obdobném vztahu k podnikateli.

SJ 1/2006 s. 1: 1. Překročí-li jiný pracovník nebo člen právnické osoby své oprávnění činit za právnickou osobu právní úkony, nejde ve smyslu ustanovení § 20 odst. 2 ObčZ o neplatný právní úkon. Právnická osoba je však takovým právním úkonem vázána, jen týká-li se předmětu její činnosti a jde-li současně o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

2. Překročení oprávnění jiného pracovníka nebo člena právnické osoby činit za právnickou osobu právní úkony se ve smyslu ustanovení § 20 odst. 2 ObčZ může dovolat jen dotčená právnická osoba.

§ 16 [Jednání jiné osoby]

Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednajícím osobou k tomu není oprávněna.

Související ustanovení: § 7 odst. 3, § 13 odst. 1

Související předpisy: § 33 odst. 2 a 3 ObčZ

Toto ustanovení představuje pro obchodní vztahy speciální úpravu případu, kdy někdo jedná jménem podnikatele, aniž by k tomu byl oprávněn jako zákonný zástupce nebo jako zástupce na základě plné moci (včetně prokury), tedy když jedná jako tzv. nezmocněný jednatel. Obchodní zákoník používá termínu „jiná osoba“, čímž se rozumí osoba, která není oprávněna za podnikatele jednat. Přesto její jednání podnikatele zavazuje při současném splnění dvou podmínek. Především musí k jednání dojít v provozovně podnikatele (§ 7 odst. 3). Druhou podmínkou je skutečnost, že třetí osoba nemohla vědět, že jednajícím osobou není k jednání oprávněna. Nestačí prokázat, že nevěděla. Bude třeba v konkrétním případě podle objektivního kritéria posoudit, zda s přihlédnutím ke všem okolnostem vědět mohla. Nedostatek oprávnění jednat zahrnuje případy, kdy jednajícím osobou vůbec nebyla oprávněna jednat (nejedná se o osobu, která byla v provozovně pověřena činností ve smyslu § 15, ani o osobu oprávněnou jednat podle § 13 nebo 14, popřípadě na základě obecné plné moci podle občanského zákoníku). Jestliže šlo o osobu, která sice byla oprávněna jednat, ale překročila rozsah svého jednatelského oprávnění, platí to, co je v této souvislosti uvedeno u § 13, 14 a 15.

Díl pátý. Obchodní tajemství

§ 17 [Vymezení pojmu]

Předmětem práv náležejících k podniku je i obchodní tajemství. Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Související ustanovení: § 2 odst. 1, § 5, 44, 51, 53, § 194 odst. 5, § 271, § 373 n., § 476 n., § 508 n., § 657

Související předpisy: § 116, 124 OSŘ; § 66, 89, 105, 106, 107, 122 TrZ; § 18 ZPr; § 124 PKT; § 31 zák. č. 38/1994 Sb.; § 16 zák. č. 89/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 30, 34 KomBZ; § 4 zák. č. 64/1986 Sb., v novelizovaném znění; § 28, 38 BankZ; § 3 zák. č. 148/1998 Sb., v novelizovaném znění; § 1 nař. vl. č. 246/1998 Sb., v novelizovaném znění; § 133 Kl; § 7 PfZ

Z literatury: *Bejček, J.* Může být účelem zákona samoučel? Právní rozhledy, 2003, č. 11; *Boháček, M.* Ochrana databází, dat a informací v českém právu. Obchodní právo, 1993, č. 5; *Hajn, P.* Soukromoprávní ochrana obchodního tajemství. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 2; *Hajn, P.* Novinářská informace a obchodní tajemství. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 4; *Kotásek, J.* Srovnávací reklama po novele obchodního zákoníku. Obchodní právo, 2001, č. 1; *Kotásek, J.* Co změnit v ustanovení § 50a ObchZ. Právní zpravodaj, 2001, č. 5; *Kunášek, J.* Ochrana proti krádeži KNOW-HOW zaměstnancem. Z rozhodovací praxe našich soudů v oblasti nekalé soutěže. Praha : ASPI, 1996; *Lisse L.* Know-how v českém právním řádu. Právní rozhledy, 2003, č. 10; *Munková, J.* Případy nekalé soutěže – zneužití obchodního tajemství. Bulletin advokacie, 1998, č. 1; *Špindler, K.* Ochrana obchodního tajemství. Právní rádce, 2001, č. 12; *Teryngel, J.* Právní ochrana tajemství v hospodářské a obchodní sféře. Právo a podnikání, 1992, č. 9

Právní úprava obchodního tajemství je součástí komplexu úpravy práv souvisejících s podnikáním. Ustanovení § 17 obsahuje definici obchodního tajemství, která je platná pro celou úpravu obchodního zákoníku, tedy i pro úpravu nekalé soutěže. V rámci právní úpravy nekalé soutěže je zařazena speciální skutková podstata nekalosoutěžního jednání spočívající v porušování obchodního tajemství (§ 51). Obchodní tajemství je pojmově vymezeno těmito znaky:

- jedná se o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem,
- mající skutečnou nebo alespoň potenciální hodnotu, ať již materiální či nemateriální povahy,
- nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné,
- podnikatel má zájem na jejich utajení,
- podnikatel jejich utajení odpovídajícím způsobem zajišťuje.

Naplnění a trvání všech výše uvedených znaků je předpokladem vzniku a trvání práva podnikatele na obchodní tajemství. Právo na obchodní tajemství je právem absolutním.

Náš obchodní zákoník na rozdíl od některých evropských úprav nerozlišuje mezi obchodním, výrobním a technickým tajemstvím, ale všechny tyto skutečnosti zahrnuje pod obchodní tajemství.

Mezi skutečnosti obchodní povahy, které lze považovat v určitém konkrétním případě za obchodní tajemství, patří např. seznamy prodávajících a kupujících, obchodní plány,

vedení a obsah obchodních knih, obchodní kalkulace atd. Za skutečnosti výrobní povahy tvořící obchodní tajemství lze považovat výrobní programy, technologické postupy, receptury atd. Ke skutečnostem technické povahy, které lze chránit jako obchodní tajemství, se dají řadit technické výkresy, projektová dokumentace atd.

Obchodní tajemství musí mít určitou hodnotu skutečnou či potencionální buď materiální či imateriální povahy.

Príslušné obchodní kruhy je třeba chápat široce, nejen jako ostatní podnikatele, kteří mohou obchodního tajemství využít, ale i jiné osoby, které by mohly obchodní tajemství prozradit a poškodit tak zájmy podnikatele.

Vůle podnikatele vedoucí k ochraně obchodního tajemství může být vyjádřena různým způsobem, např. v pracovní smlouvě, v obchodní smlouvě, v jednostranném závazku mlčenlivosti ohledně skutečností, které tvoří obchodní tajemství, ve vnitřní organizační normě podniku, ale i ve faktickém utajování.

Zajišťování obchodního tajemství může spočívat v opatřeních technické, organizační i jiné povahy, např. v uložení materiálů v trezoru, v zákazu přístupu osob nepovolovaných na určitá pracoviště, v začlenění příslušných ustanovení do pracovních smluv atd.

Charakter obchodního tajemství ztratí kterákoliv z výše uvedených skutečností, jestliže se stala v obchodních kruzích běžně dostupnou, nebo jestliže podnikatel nemá zájem ji nadále utajovat anebo ji přestal odpovídajícím způsobem utajovat.

Právní řád obsahuje i jiné úpravy vztahující se k utajení určitých skutečností, přičemž jde jak o skutečnosti, které se váží k podnikání, tak i o skutečnosti jiné, vybočující z rámce podnikání. V českém právním řádu se vedle pojmu obchodního tajemství setkáváme s dalšími pojmy – utajovanými skutečnostmi a bankovním tajemstvím. Utajovanou skutečností se ve smyslu § 3 zák. č. 148/1998 Sb., v novelizovaném znění, rozumí taková skutečnost, se kterou by neoprávněné nakládání mohlo způsobit újmu zájmům České republiky nebo zájmům, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala, nebo by mohlo být pro tyto zájmy nevýhodné, a která je vedena v seznamu utajovaných skutečností. Seznam utajovaných skutečností vydává vláda svým nařízením (nař. vl. 246/1998 Sb.). Utajovaným skutečností je poskytována ochrana též trestním právem (§ 105 až 107 TrZ). Bankovním tajemstvím se rozumí podle § 38 BankZ skutečnosti týkající se bankovních obchodů, peněžních služeb bank, stavů na účtech a deposit. Obchodní ani bankovní tajemství není chráněno normami trestního práva. Obchodní zákoník, vedle obecné úpravy obchodního tajemství v § 17 n. a vedle nekalosoutěžního deliktu porušení obchodního tajemství v § 51, obsahuje specifická ustanovení vztahující se k ochraně před zveřejněním nebo před neoprávněným užitím určitých skutečností, které mají obdobný charakter jako obchodní tajemství a nejsou přitom obchodním tajemstvím. Jedná se o důvěrné informace podle § 271, o informace, které získá obchodní zástupce od zastoupeného při své činnosti (§ 657), a o důvěrné informace, které jsou povinni zachovávat dle § 194 odst. 5 členové představenstva akciové společnosti. Pokud jde o pojem „důvěrné informace“ obchodní zákoník ho nedefinuje. Lze však mít za to, že pojem důvěrné informace není totožný s pojmem obchodní tajemství.

Z judikatury:

Sou R NS 11/2002 s. 30: Míru intenzity porušení pracovní kázně, již se zaměstnanec dopustil porušením obchodního tajemství, nesnižuje bez dalšího okolnost, že informace, které bylo možno zjistit z příslušných podkladů, jsou obecného charakteru a nejsou vázány na konkrétní osoby.

SJ 5/2003 s. 368: Při rozhodování o tom, zda společník porušil povinnost zachovávat obchodní tajemství, musí soud zkoumat, zda údaje, jejichž poskytnutím jiné osobě tak měl učinit, měly charakter obchodního tajemství ve smyslu § 17 ObchZ, tj. zda ohledně nich byly splněny všechny znaky uvedené ve druhé větě tohoto ustanovení.

§ 18 [Výlučné právo podnikatele]

Podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo tímto tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití.

Související ustanovení: § 2 odst. 2, § 5, § 476 n., § 508 n., § 657

V tomto ustanovení je vyjádřeno, že ten, kdo má jako jediný výlučné právo s obchodním tajemstvím nakládat, je samotný podnikatel. Jemu tedy přísluší posuzovat, které skutečnosti mají být jako tajemství utajovány a tudíž i chráněny a které skutečnosti již lze tzv. „odtajnit“, neboť se např. již zcela přirozeným vývojem a výzkumem ostatních soutěžitelů staly v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné. Jestliže má podnikatel právo nakládat s obchodním tajemstvím, má také právo udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití, tzn. uzavřít případně i licenční smlouvu ohledně obchodního tajemství. Podnikatel také může právo k obchodnímu tajemství převést na jiného. Právo k obchodnímu tajemství lze převádět na jiného spolu s celým podnikem nebo jeho částí (§ 476 n.) nebo i samostatně. Bude-li podnikatel v rámci převodu podniku nebo jeho části převádět i právo k obchodnímu tajemství, bude se tato skutečnost promítat i do ceny podniku, či jeho části.

§ 19 [Trvání práva]

Právo k obchodnímu tajemství trvá, pokud trvají skutečnosti uvedené v § 17.

Související ustanovení: § 17, § 476 n.

Ustanovení § 19 vyjadřuje, že právo k obchodnímu tajemství je časově neomezené a trvá tak dlouho, dokud trvá zájem podnikatele na ochraně obchodních, výrobních a technických skutečností.

§ 20 [Právní ochrana]

Proti porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli právní ochrana jako při nekalé soutěži.

Související ustanovení: § 51, 53, 54, 55, § 373 n.

Související předpisy: § 9 odst. 3 písm. c), § 74, 116, 124 OSŘ; § 451 n. ObčZ; § 89, 106, 107, 122 TrZ

Z literatury: *Hajn, P.* Soukromoprávní ochrana obchodního tajemství. Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 2; *Macek, J.* Ochrana proti jednání nekalé soutěže předběžným opatřením soudu. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 9; *Radošovský, P.* Spory o nekalou soutěž a aktivní legitimace. Právní rádce 1998 č. 6; *Raus, D.* Aktivní legitimace ve sporech o nekalou soutěž. Právní rádce, 1998 č. 3

Ustanovení § 20 upravuje ochranu podnikatele nejen proti porušení obchodního tajemství, ale i proti jeho ohrožení.

Ochrana upravená v § 20 se vztahuje k absolutnímu právu. S touto ochranou může působit souběžně i ochrana proti nekalé soutěži, což je jen relativní ochrana působící jen v rámci soutěžních vztahů.

Právní ochrana obchodního tajemství zahrnuje všechny prostředky, které jsou obsahem ochrany proti nekalé soutěži podle § 53 n.

Mezi právní prostředky ochrany patří ve smyslu § 53

- zdržení se protiprávního jednání,
- odstranění závadného stavu,
- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění,
- náhrada škody a
- vydání bezdůvodného obohacení.

Ve sporu, ve kterém bude rozhodováno, zdali se určitý subjekt dopustil porušení obchodního tajemství, může být rozhodnutím soudu na návrh nebo z úřední moci vyloučena veřejnost, neboť právě v tomto případě by mohlo dojít k dalšímu ohrožení či porušení obchodního tajemství. Dále soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl a podle okolností i určit rozsah, formu a způsob uveřejnění. Z povahy věci vyplývá, že nepřichází v úvahu použití ustanovení § 56. Výčet právních prostředků ochrany s odkazem na § 53 není konečný. V úvahu přichází i využití jiných právních prostředků podle obecných ustanovení občanského soudního řádu, jako např. předběžná opatření atd.

Hlava druhá. Podnikání zahraničních osob

Díl první. Základní ustanovení

§ 21 [Zahraniční osoby]

(1) Zahraniční osoby mohou podnikat na území České republiky za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby, pokud ze zákona nevyplyvá něco jiného.

(2) Zahraniční osobou se pro účely tohoto zákona rozumí fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Českou právnickou osobou pro účely tohoto zákona se rozumí právnická osoba se sídlem na území České republiky.

(3) Podnikáním zahraniční osoby na území České republiky se rozumí pro účely tohoto zákona podnikání této osoby, má-li podnik nebo jeho organizační složku umístěnou na území České republiky.

(4) Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vzniká ke dni zápisu této osoby, popřípadě organizační složky jejího podniku, v rozsahu předmětu podnikání zapsaném do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává zahraniční osoba.

(5) Ustanovení odstavce 4 se nevztahuje na fyzické osoby, které jsou státními příslušníky členských států Evropské unie nebo jiných států tvořících Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky; tyto osoby podléhají stejnému právnímu režimu jako české fyzické osoby, nestanoví-li zákon jinak.

Související ustanovení: § 2, 3, § 7 odst. 2, § 28 odst. 1 a 3, § 30, 31

Související předpisy: zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 326/1999 Sb., v novelizovaném znění; § 5 odst. 2, 3 a 4, § 10 odst. 4 ŽZ; sdělení MZV č. 44/2004 Sb. m. s.; zák. č. 219/1995 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: čl. 39 n., čl. 43 n. a čl. 49 n. Smlouvy ES

Z literatury: *Bartošíková, M.* K podnikání zahraničních osob prostřednictvím organizačních složek. Obchodní právo, 1993, č. 11; *Bělohávek, A. J., Kroft, M.* Společenské právo ve Spojených státech amerických v kontextu obchodních zájmů českých podnikatelů. Právní rádce, 1995, č. 1; *Bělohávek, A. J.* Nová právní forma obchodní společnosti v ekonomice EU – „EWIV“. Právní rádce, 1999, č. 1; *Čermohávek, J.* Obchodní zastupitelství zahraničních osob v České republice. Právo a podnikání, 1993, č. 3; *Eliáš, K.* Sídlo obchodních společností. Právní praxe v podnikání 1993, č. 7, 8; *Eliáš, K.* K vymezení podniku v českém obchodním zákoníku. Právní rozhledy, 1993, č. 3; *Jankovská, M.* Právní postavení organizační složky. Právní rozhledy, 1994, č. 8; *Klimeš, F.* Zahraničně obchodní činnost. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 4; *Kohout, A.* Podnikání v České republice se zahraniční účastí. Daňová a hospodářská kartotéka, 1993, č. 1, 2, 3, 6, 7, 8; *Marek, K.* Organizační složka zahraničního podnikatele. Ekonom, 1995, č. 1; *Novotná, M.* K postavení organizačních složek zahraniční osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7; *Pauknerová, M.* Svoboda usazování společností v Evropském společenství a české právo. Právník, 1994, č. 1; *Pauknerová, M.* Státní příslušnost právnických osob. Právník, 1997, č. 6; *Pauknerová, M.* K pojmu uznání zahraničních právnických osob. Právník, 1997, č. 10, 11; *Růžička, K.* Právní úprava podnikání cizinců v tuzemsku. Právní praxe v podnikání, 1992, č. 3; *Růžička, K.* Velké změny v českém cizineckém právu. Právní praxe v podnikání, 2000, č. 3; *Salač, J., Doležil, T.* Evropský soudní dvůr dotvrdí svobodu usazování (podnikání) obchodních společností – k rozsudku Inspire art. Právní rozhledy, 2004, č. 4; *Salačová, M.* Podnikání zahraničních osob a obchodní zákoník. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 9; *Slavíková, K.* Právní aspekty podnikání uprchlíků. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 5; *Staša, J.* Změny v živnostenském právu. Právo a podnikání, 1996, č. 1; *Škampová, K.* Podnikání zahraničních osob v ČR. Právo a podnikání, 1996, č. 5

Zahraniční osoba se co do možnosti podnikání na území České republiky staví zásadně naroveň českým osobám. Pro oblast vztahů upravovaných obchodním zákoníkem je tedy pro zahraniční osoby přijata zásada národního zacházení. Tento obecný cizinecký režim pro obchodní vztahy však může být modifikován jinými zákony, např. v oblasti devizových vztahů s přímým dopadem do majetkových práv (nabývání nemovitostí devizovými cizozemci, obchod se zbraněmi) nebo může dojít k odchylné úpravě mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána a která je uveřejněna ve Sbírce zákonů, popřípadě ve výjimečných případech může ministerstvo zahraničních věcí z důvodů reciprocity v dohodě s příslušnými českými orgány tento režim na základě ustanovení § 32 odst. 2 zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění, suspendovat.

Na druhé straně je ovšem třeba mít na zřeteli, že v důsledku členství České republiky v Evropské unii je třeba ve výkladu a aplikaci ustanovení o podnikání zahraničních osob v České republice, zejména pokud jde o posuzování podmínek práva usazování, vzít v úvahu i judikaturu Evropského soudního dvora (srov. rozsudky ve věci C 203/00 „Überseering“, C 212/97 „Centros“, C 167/01 „Inspire Art“).

Podnikáním zahraničních osob podle tohoto ustanovení se rozumí podnikání zahraničních osob pomocí organizační složky umístěné na území České republiky. Organizační složku nelze v tomto případě zaměňovat s právnickou osobou zřízenou v České republice zahraniční osobou. Pojem podnik použitý v odstavci 3 není jednoznačný. Na tom nic nemění povinnost zápisu zahraniční osoby i její organizační složky do obchodního rejstříku v České republice.

Od podnikání zahraniční osoby nutno odlišovat různé aktivity cizinců, související s podnikáním na území České republiky, např. účast ve statutárních orgánech obchodních společností či výkon funkce odpovědného zástupce apod. I v těchto případech musí však příslušní cizinci splňovat stanovené podmínky, jako je povolení k pobytu na území České republiky, nejde-li o občany Evropské unie, prokázání kvalifikace, resp. znalost českého jazyka atd.

Případy, kdy zahraniční osoba v rámci své podnikatelské aktivity jedná a uzavírá smlouvy bez pomoci své organizační složky v České republice (bez ohledu na to, zda takovou organizační složku nemá nebo ji sice má, ale jedná mimo ní), se nepovažují za její podnikání v České republice. Na právní vztahy vzniklé z takových úkonů se používají ustanovení obchodního zákoníku pro jednotlivé druhy závazkových vztahů, jestliže se má podle pravidel mezinárodního práva soukromého použít českého práva. Vedle zápisu do obchodního rejstříku musí zahraniční osoba podnikající v České republice pomocí organizační složky splnit i podmínky stanovené živnostenským zákonem. Oprávnění podnikat vzniká až dnem zápisu do obchodního rejstříku, předpokladem je vydání živnostenského listu nebo koncesní listiny a povinně musí být ustanoven odpovědný zástupce, který musí mít trvalý pobyt na území České republiky a být s to účastnit se provozu v potřebném rozsahu. Za stávající právní úpravy je však splnění podmínky trvalého pobytu pro podnikatelské (živnostenské) účely prakticky nereálné. Zahraniční doklady dokazující potřebnou živnostenskou kvalifikaci musí být nostrifikovány, popřípadě cizinec musí složit zkoušku v České republice, rovněž tak musí prokázat znalost českého jazyka. V souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii platí pro občany Evropské unie odlišná úprava.

Rovněž je třeba respektovat předpisy cizineckého práva, tj. především zák. č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zahraniční fyzická osoba, která chce podnikat na území ČR, musí získat vízum k pobytu na dobu delší než 90 dnů, nejde-li o občany Evropské unie.

Povolení k zaměstnání vydává úřad práce, je časově omezeno (zpravidla na max. jeden rok) a účelově vázáno na konkrétní povolání, místo výkonu práce a zaměstnavatele.

Cizinci, provozující živnost na základě živnostenského oprávnění a cizinci s povolením k trvalému pobytu nemusí mít pracovní povolení.

Zahraniční osoba musí respektovat platné české živnostenské předpisy, přičemž živnostenský zákon stanoví v některých případech pro zahraniční osoby zvláštní režim.

Návrh na zápis do obchodního rejstříku podává zahraniční osoba, nikoli její organizační složka a může tak učinit prostřednictvím tuzemského právního zástupce. V případě takového zápisu právnická osoba nevzniká, pouze vzniká její právo podnikat na území České republiky.

Zvláštní právní úprava pro fyzické osoby – státní příslušníky členských států Evropské unie nebo jiného státu, který je součástí Evropského hospodářského prostoru – musí být dána do souvislosti s právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami upravujícími Evropský hospodářský prostor. Evropský hospodářský prostor představuje hospodářské společenství 25 členských států Evropské unie a Norska, Islandu a Lichtenštejnska. Jeho podstatou je vytvoření jednotného trhu, aniž by se zmíněné tři státy podílely institucionálně na EU.

Z judikatury:

VS Praha 10 Cmo 755/1995: Způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 OSŘ) má pouze zahraniční fyzická nebo právnická osoba, nikoli organizační složka zahraniční osoby. (*Poznámka autorů:* shodně Nejvyšší soud v rozhodnutích sp. zn. 20 Cdo 2380/9, 30 Cdo 1634/2000, 32 Cdo 945/2002.)

§ 22 [Právní způsobilost]

Právní způsobilost, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, má rovněž v oblasti českého právního řádu. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena, se řídí i její vnitřní právní poměry a ručení členů nebo společníků za její závazky.

Související ustanovení: § 1, § 303n.

Související předpisy: § 3 zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění; § 18 odst. 1 ObčZ

Toto ustanovení je kolizní normou určující osobní statut právnické osoby. Její právní způsobilost, tj. způsobilost k právům a k právním úkonům, a rovněž jak její vznik, existence, tak i zánik, a dále její vnitřní poměry (zejména vztahy mezi společníky a společnostmi, součinnost orgánů apod.) se řídí právním řádem státu, podle něhož byla právnická osoba založena. Stejným právním řádem se řídí i ručení členů nebo společníků za závazky takovéto právnické osoby. Přejímá se tedy tzv. inkorporační zásada, z které vycházel i zákoník mezinárodního obchodu.

Použitím obratu „jiná než fyzická osoba“ reaguje zákonodárce na skutečnost, že v cizích právních řádech mohou existovat společenství nadaná např. procesní způsobilostí, ale jen některými atributy hmotněprávní způsobilosti.

Z uvedeného vyplývá, že na území České republiky mohou působit podnikatelé, s jejichž právními poměry nebude tuzemská veřejnost často seznámena, resp. budou použity právní formy podnikatelských subjektů, které se mohou i názvem shodovat s právními formami podnikání podle českého práva, ale které se budou obsahem odlišovat. Náš zákon přitom neukládá pro takovýto případ povinnost užívat v názvu společnosti identifikující údaj, podle jakého práva byla společnost zřízena.

§ 23 [Zahraniční osoba jako podnikatel]

Zahraniční osoby, které mají právo podnikat v zahraničí, se pokládají za podnikatele podle tohoto zákona.

Související ustanovení: § 1 odst. 1, § 2 odst. 1 a 2, § 21

Související předpisy: zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění

Viz komentář k § 21.

Díl druhý. Majetková účast zahraničních osob v českých právnických osobách

§ 24 [Zahraniční účast v tuzemsku]

(1) Zahraniční osoba se může podle ustanovení tohoto zákona za účelem podnikání podílet na založení české právnické osoby nebo se účastnit jako společník nebo člen v české právnické osobě již založené. Může také sama českou právnickou osobu založit nebo se stát jediným společníkem české právnické osoby, pokud tento zákon jediného zakladatele nebo jediného společníka připouští.

(2) Právnická osoba může být založena pouze podle českého práva.

(3) Ve věcech uvedených v odstavci 1 mají zahraniční osoby stejná práva a povinnosti jako české osoby.

Související ustanovení: § 21 odst. 2, § 26, § 56 odst. 2, § 162 odst. 1, § 221 odst. 3, § 224

Související předpisy: zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: čl. 43 n., 56 n. Smlouvy ES

Obchodní zákoník umožňuje majetkové účasti zahraničních osob v České republice. Výše podílu zahraniční osoby není stanovena, zahraniční osoba může tedy „výlučně vlastnit“ českou právnickou osobu a může ji sama založit.

Možnost založit českou právnickou osobu podle cizího práva byla s účinností od 1. 1. 2001 zrušena, neboť v praxi se připuštění této možnosti neosvědčilo.

Nadále se neupravuje tímto zákonem zvláštní povolovací režim pro majetkové účasti zahraničních osob v České republice a zahraniční osoby mají v tomto ohledu stejné právní postavení jako české osoby.

I když se obchodní zákoník o tom nezmiňuje, je možný i takový případ účasti zahraniční osoby na podnikání tuzemské osoby, kdy se tato účast neprojevuje zakládáním právnických osob a účastí na nich, ale spočívá na závazkovém vztahu. Takový závazkový vztah může být založen smlouvou o sdružení, smlouvou o tichém společenství apod. Tímto způsobem nelze ovšem právnickou osobu založit.

Z judikatury:

R 26/1987: V souladu s ustanovením § 53 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, může soud využít v zásadě jakýkoliv dostupný (dovolený) prostředek. Vedle vlastních vědomostí a případné informace ministerstva spra-

vedlnosti může soud požadovat od účastníka, aby předložil doklad o obsahu cizího práva vystavený k tomu příslušným orgánem cizího státu.

Díl třetí. Ochrana majetkových zájmů zahraničních osob při podnikání v České republice

§ 25 [Majetek zahraničních osob]

(1) Majetek zahraniční osoby související s podnikáním v České republice a majetek právnické osoby se zahraniční majetkovou účastí podle § 24 odst. 1 může být v České republice vyvlastněn nebo vlastnické právo omezeno jen na základě zákona a ve veřejném zájmu, který není možno uspokojit jinak. Proti takovému rozhodnutí lze podat opravný prostředek u soudu.

(2) Při opatřeních uvedených v odstavci 1 musí být poskytnuta bez prodlení náhrada odpovídající plně hodnotě majetku dotčeného těmito opatřeními v době, kdy byla uskutečněna, která je volně převoditelná do zahraničí v cizí měně.

(3) Mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nejsou dotčeny.

Související ustanovení: § 6 a 756

Související předpisy: Ústava České republiky; zák. č. 219/1995 Sb., devizový zákon, v novelizovaném znění; mezinárodní smlouvy upravující podporu a ochranu zahraničních investic se Francií (č. 453/1991 Sb.), s Rakouskem (č. 454/1991 Sb.), s Kanadou (č. 333/1992 Sb.), s Norskem (č. 530/1992 Sb.), s Nizozemím (č. 569/1992 Sb.), s Německem (č. 573/1992 Sb.), s Hospodářskou unií belgicko-lucemburskou (č. 574/1992 Sb.), s Dánskem (č. 575/1992 Sb.), s Velkou Británií (č. 646/1992 Sb.), se Španělskem (č. 647/1992 Sb.), s Čínou (č. 95/1993 Sb.), s Reckem (č. 102/1993 Sb.), s USA (č. 187/1993 Sb., č. 102/2004 Sb.m.s.), se Švýcarskem (č. 459/1991 Sb.), s Finskem (č. 478/1991 Sb.), se Švédskem (č. 479/1991 Sb.), s Egyptem (č. 128/1994 Sb.), se Slovinskem (č. 159/1994 Sb.), s Austrálií (č. 12/1994 Sb.), s Polskem (č. 181/1994 Sb.), s Rumunskem (č. 198/1994 Sb.), s EU (č. 7/1995 Sb.), s Portugalskem (č. 96/1995 Sb.), s Turkmenistánem (č. 98/1995 Sb.), s Koreou (č. 125/1995 Sb.), s Thajskem (č. 180/1995 Sb.), s Peru (č. 181/1995 Sb.), s Albánií (č. 183/1995 Sb.), s Litvou (č. 185/1995 Sb.), s Maďarskem (č. 200/1995 Sb.), s Estonskem (č. 203/1995 Sb.), s Lotyšskem (č. 204/1995 Sb.), s Ukrajinou (č. 23/1996 Sb.), s Azerbajdžánem (č. 37/1996 Sb.), s Tádžikistánem (č. 48/1996 Sb.), se Singapurem (č. 57/1996 Sb.), se Spojenými arabskými emiráty (č. 69/1996 Sb.), s Filipínami (č. 141/1996 Sb.), s Ruskem (č. 201/1996 Sb.), s Chile (č. 41/1997 Sb.), s Kuvajtem (č. 42/1997 Sb.), s Chorvatskem (č. 155/1997 Sb.), s Tureckem (č. 187/1997 Sb.), s Irskem (č. 226/1997 Sb.), s Itálií (č. 277/1997 Sb.), s Indii (č. 43/1998 Sb.), s Venezuelou (č. 99/1998 Sb.), s Uzbekistánem (č. 202/1998 Sb.), s Tunisem (č. 203/1998 Sb.), s Vietnamem (č. 212/1998 Sb.), s Běloruskem (č. 213/1998 Sb.), s Malajsií (č. 296/1998 Sb.), s Argentinou (č. 297/1998 Sb.), s Izraelem (č. 73/1999 Sb.), s Mongolskem (č. 104/1999 Sb.), s Indonésií (č. 156/1999 Sb.), s Kazachstánem (č. 217/1999 Sb.), s Koreou (č. 250/1999 Sb.), s JAR (č. 294/1999 Sb.), s Paraguají (č. 38/2000 Sb. m. s.), s Mauriciem (č. 62/2000 Sb. m. s.), s Bulharskem (č. 103/2000 Sb. m. s.), s Moldávií (č. 128/2000 Sb. m. s.), s Uruguají (č. 10/2001 Sb. m. s.), s Jugoslávií (č. 23/2001 Sb. m. s.), se Salvádorem (č. 34/2001 Sb. m. s.), s Jordánskem (č. 62/2001 Sb. m. s.), s Kostarikou (č. 68/2001 Sb. m. s.), s Libanonem (č. 106/2001 Sb. m. s.), s Kyprem (č. 115/2002 Sb. m. s.), s Makedonií (č. 116/2002 Sb. m. s.), s Marokem (č. 15/2003 Sb. m. s.), se Saudskou Arábií (č. 34/2003 Sb. m. s.), s Maltou (č. 115/2003 Sb. m. s.), s Mexikem (č. 45/2004 Sb. m. s.), s Nikaraguou (č. 51/2004 Sb. m. s.), s Bosnou a Hercegovinou (č. 74/2004 Sb. m. s.), s Guatemalou (č. 86/2005 Sb. m. s.), s Panamou (č. 96/2005 Sb. m. s.).

Z literatury: Eliáš, K. Veřejný zájem (Malá glosa k velkému tématu). Ad Notam, 1998, č. 5; Růžička, K. Řešení sporů z mezinárodních investic. Právní rádce, 1999, č. 12

V souladu s článkem II odst. 4 LPS, podle něhož vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu tak, aby odpovídalo zásadě poskytnutí spravedlivé, efektivní a promptní náhrady, se stanoví, že majetek zahraniční osoby související s podnikáním v České republice a majetek právnické osoby se zahraniční majetkovou účastí může být v České republice vyvlastněn nebo vlastnické právo omezeno jen na základě zákona a ve veřejném zájmu, který není možno uspokojit jinak. Náhrada odpovídající plné hodnotě majetku dotčeného expropriacními opatřeními musí být poskytnuta bez prodlení a musí být volně převoditelná do zahraničí v cizí měně. Tím je současně zajištěn potřebný devizový režim.

Velký význam v těchto otázkách je přikládán mezinárodním smlouvám o podpoře a ochraně investic, které Česká republika uzavírá s řadou států. V těchto smlouvách je upravena celá řada otázek souvisejících se zahraničními investicemi u nás a investicemi našich podnikatelů v zahraničí. Při úpravě ochrany majetkových práv cizích investorů u nás se jedná o určité zdvojení této ochrany, je však třeba v každém jednotlivém případě zkoumat, zda právní ochrana v příslušné mezinárodní smlouvě neobsahuje odlišnosti od obchodního zákoníku. V takovém případě má přednost právní úprava daná mezinárodní smlouvou. V případě vzniku sporů týkajících se ochrany majetku investorů je třeba vycházet z úpravy řešení těchto sporů v mezinárodní smlouvě o podpoře a ochraně investic, pokud se jedná o investici ze státu, s nímž má Česká republika smlouvu uzavřenu. Není-li takové smlouvy, má zahraniční investor stejné procesní postavení jako tuzemský subjekt, ale s tím rozdílem, že po vyčerpání všech prostředků daných mu českým právem se může uchýlit pod diplomatickou ochranu svého domovského státu.

Z judikatury:

NA 30/1995 (1/1995 US): Ke znakům právního státu nepochybně patří princip právní jistoty a ochrany důvěry občanů v právo. Součástí právní jistoty pak je také zákaz retroaktivity právních norem, resp. jejich retroaktivního výkladu. Tento zákaz, který je pro oblast trestního práva hmotného výslovně formulován v čl. 40 odst. 6 Listiny, lze pro ostatní právní oblasti dovodit z čl. 1 Ústavy ČR. Jestliže tedy někdo jedná v důvěře v nějaký zákon, nemá být v této své důvěře zklaman. Mezi principy právního státu by měla patřit i zásada, že k tíži účastníka řízení nemůže být přičítána doba, po kterou řízení neběží, s výjimkou případů, kdy účastník v řízení řádně nepokračuje.

Díl čtvrtý. Přemístění sídla

§ 26 [Přemístění sídla]

(1) Právnická osoba založená podle práva cizího státu za účelem podnikání, která má sídlo v zahraničí, může přemístit své sídlo na území České republiky, jestliže to umožňuje mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. To platí i pro přemístění sídla české právnické osoby do zahraničí.

(2) Přemístění sídla podle odstavce 1 je účinné ode dne jeho zápisu do obchodního rejstříku.

(3) Vnitřní právní poměry právnické osoby uvedené v odstavci 1 se i po přemístění jejího sídla do tuzemska řídí právním řádem státu, podle něhož byla založena. Tímto právním řádem se řídí i ručení jejích společníků nebo členů vůči třetím osobám, které však nesmí být nižší, než stanoví české právo pro tutéž nebo obdobnou formu právnické osoby.

(4) Přemístění sídla právnické osoby z České republiky do zahraničí nebo ze zahraničí do České republiky je přípustné také v případech a za podmínek stanovených právem Evropských společenství či zvláštním zákonem.

Související ustanovení: § 2 odst. 3, § 27 a násl., § 56 odst. 1, § 76, § 93 odst. 1, § 106

Související předpisy: zák. č. 97/1963 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 360/2004 Sb.; zák. č. 627/2004 Sb.

Související předpisy ES: nařízení č. 2137/85; nařízení č. 2157/2001/ES; nařízení č. 1435/2003/ES

Z literatury: *Dvořák, T.* Zapsané sídlo evropské společnosti a jeho přemístění. Právní Forum, 2005, č. 2; *Pauknerová, M.* Společnosti v mezinárodním právu. K novému vývoji v českém právu a v právu Evropských společenství. Právník, 2002, č. 3

Možnost přenesení sídla právnické osoby do a ze zahraničí je vstřícným krokem pro podnikatelské subjekty s mezinárodní působností. Vázání této možnosti na podmínky stanovené mezinárodní smlouvou umožňuje dbát zásad vzájemnosti a podporuje právní jistotu. V současnosti může být aktuální přemístění sídla evropského hospodářského zájmového sdružení nebo evropské společnosti, a to na základě příslušných nařízení Rady.

S přípustněním redomicilizace je současně stanoveno, že vnitřní právní poměry právnické osoby se řídí právem, podle něhož byla založena. Pouze v zájmu ochrany třetích osob se stanoví, že ručení společníků za závazky právnické osoby vůči třetím osobám nesmí být nižší, než jak to stanoví český právní řád pro tutéž nebo obdobnou formu právnické osoby. To znamená mimo jiné, že právnická osoba nesmí mít nižší základní jmění, než jak je předepisují české právní předpisy. Přemístění sídla by nemělo být směřováno se založením tuzemské právní osoby ani tehdy, je-li činnost původní mateřské společnosti v zemi sídla zcela utlumena.

Přemístění sídla zahraniční právnické osoby do tuzemska nevyžaduje zvláštní povolení, je však účinné až ode dne jeho zápisu do obchodního rejstříku. Protože ustanovení § 22, 23 a 26 připouští na území České republiky podnikání právnických osob založených podle cizího práva, uvádíme zde stručnou charakteristiku některých právních forem podnikání podle angloamerického, německého a rakouského práva.

Angloamerické právo (původně anglosaské) se po staletí vyvíjelo odlišně od práva na evropském kontinentě. To vedlo i ke vzniku jiných právních forem podnikatelských subjektů než v právu kontinentálním (evropském).

Společenství (partnership) je sdružení osob k společnému podnikatelskému záměru. Společenství má vlastní majetek, není však právnickou osobou. Ke vzniku společenství je třeba smlouvy. Společníci v zásadě ručí svým majetkem. Je-li společníkem právnická osoba, může ručit pouze omezeně. V případě „limited partnership“ ručí společníci pouze omezeně. (Společenství odpovídá pouze svým majetkem.) Ne všichni majetek, s kterým společenství hospodáří, musí být jeho majetkem. V případě pochybnosti nutno zkoumat podle zakladatelské smlouvy, zda se jedná o majetek do společenství společníky vložený, vytvořený obchodní činností společenství nebo společníky za majetek společenství považovaný.

V obchodních záležitostech se společníci navzájem zastupují. Je několik typů společníků. „General partner“ se plně majetkově a svojí řídicí činností podílí na společenství. „Dormant partner“ je tichým společníkem, podílí se majetkově, nikoli na řízení společenství. „Salaried partner“ se nepodílí majetkově, většinou neručí za dluhy společenství. „Partner by holding up“ zpravidla propůjčuje pouze své jméno do názvu společenství, většinou neručí za dluhy společenství.

Určité odchylky jsou u profesních společenství, např. právnických kanceláří, pokud tuto právní formu používají.

Podle práva platného v jednotlivých státech USA se rozlišují „general partners“ – neomezeně ručící společníci a „limited partners“ – omezeně ručící společníci. V pochybnostech se má za to, že společník je neomezeně ručící. Namísto anglického označení „unlimited partnership“ se používá v USA označení „general partnership“. Užívá se označení „silent partner“ pro společníka, který se nepodílí na činnosti společnosti, ale může být veřejně znám, na rozdíl od „secret partner“, který se podílí na řízení společnosti, ale není veřejně znám. Ke vzniku společenství nemusí mít smlouva písemnou formu. V jednotlivých státech USA se mohou vyskytnout odchylky, totéž platí o švédském právu.

Společenství, stejně jako individuální podnikatel, nepotřebuje ke svému vzniku a zahájení činnosti žádné úřední povolení. Stačí „otevřít dveře provozovny“. Musí se však registrovat u daňového úřadu.

Společnost (company) je nejčastěji se vyskytující typ obchodní organizace. Vedle ní existují ještě některé další druhy, tzv. corporations. Společnost je právnickou osobou.

Společnosti se rozlišují jednak na „limited“ – ručení společníků je omezeno, nebo „unlimited“ – ručení společníků je neomezené. Dalším kritériem je dělení podle toho, zda společnost může veřejně získávat kapitál – „public company“ (označované zkratkou „plc“), nebo nikoliv – „private company“.

Nejrozšířenější variantou je „company limited by shares“, kterou lze přirovnat k naší akciové společnosti. Dokladem o existenci takové společnosti v Anglii a Walesu je potvrzení Registru společností se sídlem v Cardiffu (pro Skotsko v Edinburghu).

Společnost může mít akcie (shares) řádné nebo preferenční. Mohou být v obou případech vydány i akcie, které jsou předem určeny ke zpětnému odkupu společnosti. Při veřejném úpisu je nutno veřejnost seznámit se společností dokumentem zvaným „prospectus“.

Nejvyšším orgánem je valná hromada. Společnost řídí ředitelé, kteří vytváří výbor ředitelů (board of directors). Ředitelé nejsou statutárním orgánem v našem pojetí, protože podle anglického práva jednají jako zástupci společnosti. Pravomoc ředitelů jednat jako zástupci společnosti se předpokládá. Každá public company musí mít nejméně dva ředitele a každá private company nejméně jednoho. V obou případech musí mít společnost sekretáře, kterým nemůže být žádný z ředitelů. Sekretář vede administrativní aparát společnosti.

K založení společnosti musí zakladatelé uzavřít zakladatelskou smlouvu – „memorandum of association“ a schválit stanovy – „articles of association“.

V USA se používá v některých případech odchylná terminologie, např. akcie se nazývá „stock“ a typ společnosti podobný naší akciové společnosti se nazývá „stock company“. Označení „public company“ je sice určeno pro společnosti založené státem nebo obcí za veřejným účelem, v praxi se však používá i pro společnosti ryze soukromoprávní, které veřejně prodávají své akcie. Vedoucí pracovníci bývají označováni jako prezidenti. Namísto zkratky „Ltd.“ se používá „Inc.“ apod.

Německé a rakouské právo je našemu právu mnohem bližší. V zásadě existují v těchto sousedních státech stejné typy obchodních společností, jaké upravuje náš obchodní zákoník.

Veřejná obchodní společnost (Offene Handelsgesellschaft – OHG). Veřejnou obchodní společností se rozumí obchodní společnost, v níž se sdruží osoby za účelem provozování společné obchodní činnosti pod společným obchodním jménem. Společníci ručí neomezeně za závazky společnosti. Nesmí být určena k provozování pouze drobné živnosti. Obchodní jméno (název) společnosti musí obsahovat jméno alespoň jednoho společníka. Společníky mohou být fyzické i právnické osoby.

Vzhledem ke svému historickému vzniku, který sahá do středověku, nevykrystalizovala právní subjektivita veřejné obchodní společnosti do plné abstrakce právnícké osoby. Procesní subjektivita veřejné obchodní společnosti je však nesporná. V případě uplatňování nároků proti společníkům z titulu jejich neomezeného ručení je třeba nárok uplatnit přímo proti nim. Rovněž nárok uplatnitelný proti společnosti lze uplatnit přímo proti nim. Tento nárok lze ale uspokojit toliko z majetku společnosti.

Komanditní společnost (Kommanditgesellschaft) je obchodní společnost, v níž alespoň jeden společník ručí neomezeně (komplementář) a nejméně jeden další ručí omezeně (komanditista). Společnost nesmí být určena k provozování pouze drobné živnosti. V názvu společnosti musí být uvedeno jméno alespoň jednoho neomezeně ručícího společníka. Společníky mohou být fyzické i právnícké osoby.

Jménem komanditní společnosti jednají pouze komplementáři. Komanditista by mohl jednat pouze na základě plné moci (prokury).

V praxi SRN se vytvořily i některé varianty komanditní společnosti jako je „Publikums KG“, která umožňuje podílet se jako komanditista na státem podporovaném podniku, což je daňově zvýhodňováno, nebo „GmbH & Co KG“, což je komanditní společnost, v níž je alespoň jedním komplementářem společnost s ručením omezeným.

Hybridní forma GmbH & Co KG se používá (SRN, Rakousko) rovněž z daňových důvodů a dále proto, že v mnoha případech se zakladatelům jeví výhodným použít jako neomezeně ručícího společníka kapitálovou společnost, čímž se ten, kdo tuto kapitálovou společnost ovládá, vyhne riziku svého osobního ručení a přitom může požívat zprostředkovaně veškerá práva komplementáře. Vzhledem k tomu, že pro tyto účely se používá kapitálová společnost pouze se zákonným minimem kapitálu, je třeba tuto skutečnost vzít v úvahu při hodnocení majetkové bonity takovýcho GmbH & Co KG.

Společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung – GmbH) je obchodní společností, jejíž společníci se podílejí svými vklady na kmenovém kapitálu, který je rozdělen na obchodní podíly. Společníky mohou být osoby fyzické i právnícké. Společnost je právnickou osobou. Společníci za závazky osobně neručí, společnost odpovídá za své závazky svým majetkem. Minimální kmenový kapitál musí činit nejméně 35 000 EUR. Řízením společnosti je pověřen obchodní vedoucí (Geschäftsführer). Společníci mohou ustavit i více obchodních vedoucích. Společník může být současně obchodním vedoucím. Obchodní vedoucí jedná jménem společnosti navenek. Pokud je ustaveno více obchodních vedoucích, může být určeno, že musí jednat společně.

Akciová společnost (Aktiengesellschaft) je obchodní společností, jejíž společníci se vklady podílejí na základním kapitálu rozděleném na akcie. Akciová společnost je právnickou osobou. Společníci (akcionáři) neručí osobně za závazky společnosti. Základním vnitřním předpisem akciové společnosti jsou stanovy. Základní kapitál musí činit alespoň 70 000 EUR.

Orgány společnosti: představenstvo – řídí společnost a jedná jejím jménem, dozorčí rada – dohlíží na činnost představenstva a ustanovuje a odvolává jeho členy, valná hromada – rozhoduje o zásadních právních a hospodářských otázkách činnosti společnosti.

Stávající právní úpravy akciové společnosti vykazují tendenci k posílení postavení představenstva a dozorčí rady.

Akciová společnost odpovídá za své závazky svým majetkem. V zájmu věřitelů je akciová společnost povinná udržovat svůj majetek minimálně na výši základního kapitálu.

Akcie mají trojí povahu: podílu na základním kapitálu, vyjádření členských práv a zároveň jsou cennými papíry. Akcie se rozlišují jednak na kmenové akcie (poskytují stejná práva svým vlastníkům) a přednostní akcie (poskytují některá rozsáhlejší práva,

jiná práva však omezují). Dále se rozlišují akcie na majitele a akcie na jméno. Lze se setkat i s dalšími druhy akcií.

Výdělečná společnost (Erwerbsgesellschaft) je příkladem neustálého vývoje právních úprav právnických osob. Výdělečná společnost podle této úpravy je právnickou osobou, která může být zřízena každým podnikatelem i když není živnostníkem, tedy i příslušníky svobodných povolání. Smyslem této úpravy je umožnit využívat výhod právnické osoby i v případě malého podnikání. Jakmile by činnost výdělečné společnosti překročila rozsah malého podnikání, mění se automaticky v osobní společnost obchodního práva (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost). To může v závislosti na vůli společníků nastat i v opačném případě.

Výdělečná společnost může vzniknout pouze na základě ústní smlouvy, musí však být zapsána v podnikovém rejstříku. Společníci ručí svým majetkem za závazky společnosti podobně jako u veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti. K jednání jménem společnosti je zmocněn každý ze společníků, pokud v zakladatelské smlouvě není ujednáno něco jiného. Pokud výdělečná společnost nepřekročí rozsah malého podnikání, nemusí vést obchodní knihy (podnikové účetnictví) jako obchodní společnosti. Zvláštní úprava pro „svobodná povolání“ je dána v německém právu, kde profese jako lékaři, advokáti, daňoví poradci, auditoři, architekti apod. mohou od 1. 7. 1995 zakládat tzv. partnerskou společnost (Partnerschaftsgesellschaft). Za závazky partnerské společnosti odpovídá společnost svým majetkem, též partneři ručí sami svým veškerým majetkem. Vnitřní poměry společnosti jsou upravovány smlouvou mezi partnery, jinak podřídně platí německý obchodní zákoník.

Hlava třetí. Obchodní rejstřík

§ 27 [Vymezení pojmu]

(1) Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Obchodní rejstřík je veden v elektronické podobě.

(2) Obchodní rejstřík vede k tomu zvláštním právním předpisem určený soud (dále jen „rejstříkový soud“).

(3) Rejstříkový soud vede pro každého zapsaného podnikatele, organizační složku podniku, podnik zahraniční osoby anebo jeho organizační složku zvláštní vložku, ledaže zákon stanoví jinak. Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin.

(4) Rejstříkový soud zveřejní zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu či výmaz, jakož i uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po zápisu, ledaže právní předpis ukládá tuto povinnost někomu jinému. Zveřejňované údaje rejstříkový soud nejpozději do jednoho týdne ode dne zápisu oznámí také příslušnému daňovému orgánu, orgánu státní statistiky a orgánu, který vydal průkaz živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění.

(5) Rozsah a způsob zveřejnění upraví vláda nařízením.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 21 odst. 4 a 5, § 28, 29, § 31 až 36, § 38a až 38k, § 56, § 62 odst. 1, § 66 odst. 1 a 2, § 67a, § 68 odst. 1, § 68a, 69, § 69a až 69e, § 70 odst. 2 a 3, § 71, § 75a odst. 2, § 75b, § 78 odst. 2, § 92a až 92e, § 96, § 104a až 104e, § 111, 112, 117a, § 131 odst. 8 a 9, § 143 odst. 5, § 145, § 147 odst. 3, § 153a až 153e, § 162, § 163a odst. 4, § 173 odst. 2, § 175, 183, § 202 odst. 5, § 203 odst. 4, § 211 odst. 4, § 215 odst. 2, § 216 odst. 3 a 4, § 216a odst. 2, § 220a odst. 9 a 10, § 220i, 220n, 220o, § 220p odst. 6, § 220y, 225, § 254 odst. 1, § 256, 764, 768, 769, 770

Související předpisy: § 125 TrZ; § 9 odst. 3 písm. a), § 10 odst. 2, § 10a, 21, § 35 odst. 1, písm. i), § 45 až 50, § 79, 85, § 120 odst. 3, § 200a až 200de OSŘ; položky 8, 23 a 24 přílohy SoudP; § 5 StP; § 4 zák. č. 171/1991 Sb., v novelizovaném znění; § 2, 6, 9 zák. č. 189/1994 Sb., v novelizovaném znění; § 3 zák. č. 231/2001 Sb., v novelizovaném znění; § 1 zák. č. 569/1991 Sb., v novelizovaném znění; § 10, 41a BankZ; § 3, 5, 8 KomBZ; § 1 zák. č. 239/1992 Sb.; § 1 zák. č. 241/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 5 zák. č. 280/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 2 zák. č. 301/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 1 zák. č. 517/1992 Sb.; § 6 zák. č. 77/2002 Sb.; § 6 a 8 vyhl. č. 37/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 5 zák. č. 248/1995 Sb.; § 6 zák. č. 26/2000 Sb.; § 10 zák. č. 72/1994 Sb.; § 2 zák. č. 87/1995 Sb.; § 3 zák. č. 363/1999 Sb.; § 2 zák. č. 239/2001 Sb.; § 62, 72, 80a NotR; § 10, 47, 50, 54 ZZ; § 22 zák. č. 89/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 34 zák. č. 337/1992 Sb., v novelizovaném znění; nař. vl. 503/2000 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 365/2000 Sb.; zák. č. 305/2000 Sb.; zák. č. 227/2004 Sb., v novelizovaném znění; § 5 zák. č. 627/2004 Sb.

Související předpisy ES: První směrnice

Z literatury: *Bartošíková, M.* Obchodní rejstřík po novele obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 1996, č. 10; *Bartošíková, M.* Obchodní rejstřík po novele obchodního zákoníku. Právní rádce, 2001, č. 12, příloha; *Čech, P.* Novela první směrnice ES – průlom do vedení obchodních rejstříků. Právní zpravodaj, 2003 č. 8; *Dvořák, T. K.* Některým otázkám obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 2001, č. 2; *Eliáš, K.* Obchodní rejstřík. Právník, 1995, č. 1; *Gregorová, R., Týrner, M.* K právním názorům a praxi rejstříkových soudů. Právní rozhledy, 1994, č. 9; *Gregorová, R., Týrner, M.* Vyměřování soudních poplatků, náležitosti návrhu a listin při řízení před rejstříkovým soudem, statutární orgány a převody obchodních podílů ve společnosti s ručením omezeným. Právní rozhledy, 1995, č. 2; *Hlavsa, P. K.* nové úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2001, č. 4; *Holeček, J.* Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6; *Holejšovský, J.* Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy. Praha : C. H. Beck, 2003; *Hušek, J.* Údaje zveřejňované (uveřejňované) v Obchodním věstníku. Obchodní právo, 1992, č. 3; *Jankovská, M.* Rejstříkové peripetie. Právní rádce, 1997, č. 2; *Marek, K., Schulz, J.* Poznámky k obchodnímu rejstříku

a Obchodnímu věstníku. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 9; *Myslíl, S.* Právní úprava obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2002, č. 10; *Ryšánek, Z.* O rozhodování a nerozhodování ve věcech katastru nemovitostí a obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 2006, č. 10

Nové ustanovení odstavce prvního vychází z dřívějšího ustanovení § 27 odst. 1 a shodně definuje obchodní rejstřík jako veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Podle nové právní úpravy je ustanovení odstavce prvního zjednodušeno a dřívější ustanovení § 27 odst. 1 je rozděleno do více odstavců (srov. § 27 odst. 2).

O tom, které osoby se zapisují do obchodního rejstříku, viz komentář k § 34.

Ustanovení § 34 je převzato s menšími úpravami z původního § 3 (k tomu viz výklad k § 34). Novela obchodního zákoníku, přijatá zák. č. 216/2005 Sb., vázala dobrovolný zápis fyzické osoby podnikatele do obchodního rejstříku na to, zda má trvalý pobyt nebo bydliště v České republice nebo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor. Tato formulace byla nepřesná a rozcházela se s nařízením Evropské unie o svobodě usazovací. Proto byl výše uvedený text nahrazen tak, že fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie anebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, se mohou zapsat do obchodního rejstříku, pokud o to požádají. To platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt. Pokud jde o povinný zápis dalších osob do obchodního rejstříku, domníváme se, že pod ustanovení § 34 odst. 1 písm. d) lze zahrnout jak právnické osoby, tak i fyzické osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis. Dřívější ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) obsahovalo formulaci, stanoví-li tak zvláštní zákon, a § 3 odst. 3 písm. c) stanoví-li tak zvláštní právní předpis. Současná právní úprava odkazuje na zvláštní právní předpis, nikoliv na zákon.

K zvláštním zákonům, na jejichž základě se zapisují do obchodního rejstříku další právnické osoby, patří: zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku, v novelizovaném znění (§ 5), zák. č. 305/2000 Sb., o povodních, zák. č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, v novelizovaném znění (§ 2), zák. č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, v novelizovaném znění (§ 8), zák. č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších pojišťovnách, v novelizovaném znění (§ 5), zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, v novelizovaném znění (§ 41a), zák. č. 87/1995 Sb., o spořitelnách a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (§ 2), zák. č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodu majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, v novelizovaném znění (§ 4), zák. č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, v novelizovaném znění (§ 1), zák. č. 241/1992 Sb., o Státní fondu České republiky pro podporu a rozvoj kinematografie, v novelizovaném znění (§ 1), zák. č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky (§ 1), zák. č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře (§ 2), zák. č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři (§ 1), zák. č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železniční dopravní cesty a o změně zák. č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů, a zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů (§ 6).

Z historického hlediska je třeba uvést, že obchodní rejstřík navazuje na podnikový rejstřík a zápisy v podnikovém rejstříku se považují od účinnosti obchodního zákoníku, tj. od 1. 1. 1992 za zápisy v obchodním rejstříku (viz § 768 odst. 1). Právnické osoby, které se zapisovaly do podnikového rejstříku, se od účinnosti obchodního zákoníku zapisují do obchodního rejstříku (viz § 768 odst. 2). Pokud se právnické osoby či organizační složky jejich podniků zapisují do obchodního rejstříku, ale ke dni účinnosti obchodního

zákoníku nebyly zapsány v podnikovém rejstříku, byly tyto osoby povinny podat návrh na zápis do obchodního rejstříku do 6 měsíců od nabytí účinnosti tohoto zákona (viz § 768 odst. 4). Zápisy v podnikovém rejstříku, které neodpovídaly novým ustanovením obchodního zákoníku, uložil zákon uvést do souladu s těmito ustanoveními nejpozději do jednoho roku od účinnosti obchodního zákoníku.

Rovněž novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 142/1996 Sb. obsahovala v přechodných ustanoveních některá ustanovení vázící se k obchodnímu rejstříku. Bod 2 přechodných ustanovení upravoval postup pro řízení zahájená ve věcech zápisu do obchodního rejstříku ke dni účinnosti novely obchodního zákoníku tak, že tato řízení se dokončí podle dosavadní právní úpravy, pokud navrhovatel nevezme návrh zpět nebo návrh nezmění. Obchodního rejstříku se dále dotkly body 9 a 11 přechodných ustanovení. Pokud zákon, jímž byla přijata novela obchodního zákoníku z roku 1996, vyžadoval zapsání určitých údajů do obchodního rejstříku, byly osoby zapsané v obchodním rejstříku povinny podat návrh na zápis těchto údajů do 31. 12. 1996 (viz bod 9 přechodných ustanovení). Bod 11 těchto přechodných ustanovení však uložil v rozporu s bodem 9 podat návrh na zápis údajů do 30. 6. 1997. Tato ustanovení si odporovala a byla jen obtížně vyložitelná. Praxe rejstříkových soudů se vyvinula tak, že tato rozporná ustanovení soudy vykládaly ve prospěch účastníků řízení, tzn. akceptovaly termín pozdější. Dále se osobám zapsaným do obchodního rejstříku ke dni účinnosti novely obchodního zákoníku přijaté zák. č. 142/1996 Sb. stanovila povinnost uložit do sbírky listin úplné znění společenských smluv a stanov do 30. 6. 1997. Účetní závěrky se ukládaly poprvé do sbírky listin za období roku 1996.

Přechodné ustanovení k zák. č. 370/2000 Sb. obsažené v čl. VIII. bodě 3 stanovilo, že pokud zákon ukládá povinnost provést v obchodním rejstříku zápis skutečnosti, jež se dosud nezapisovala (např. výši obchodního podílu u společníka společnosti s ručením omezeným, den vzniku, popřípadě zániku funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu či člena dozorčí rady, podobu akcií atp.), nebo do sbírky listin uložit listinu, jež se dosud neukládala (např. podpisové vzory osob, které jsou zapsány jako osoby zavazující společnost) musel ten, komu taková povinnost svěřila, podat návrh na zápis do obchodního rejstříku nebo uložit listinu do sbírky listin do jednoho roku ode dne nabytí účinnosti zák. č. 370/2000 Sb., pokud tento zákon nestanovil jinak.

Poslední věta odstavce prvního obsahuje konstatování, že obchodní rejstřík je veden v elektronické podobě. Toto ustanovení je třeba vykládat v souladu čl. V. odst. 3 přechodných ustanovení k zák. č. 216/2005 Sb., které určuje, že do 31. 12. 2006 lze obchodní rejstřík vést pouze v listinné podobě; ustanovení § 27 odst. 1 věta druhá a § 33 odst. 2 ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti zák. č. 216/2005 Sb. se nepoužijí.

Ustanovení poslední věty dřívějšího ustanovení § 27 odst. 1 bylo přeřazeno do ustanovení odstavce druhého, z něhož vyplývá, že obchodní rejstřík vede k tomu zvláštním předpisem určený soud, který se označuje jako rejstříkový soud.

Již novela občanského soudního řádu přijatá zák. č. 30/2000 Sb. nově upravila místní příslušnost rejstříkového soudu. K řízení je příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby, již se zápis v rejstříku týká. Věcná příslušnost krajských soudů vyplývá z § 9 odst. 3 písm. a) OSŘ. Věcně příslušným je krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby podnikatele (§ 85 odst. 2 a 3 OSŘ), které se zápis týká. Místní příslušnost zahraničních osob se řídí podle umístění podniku nebo organizační složky podniku zahraniční osoby (§ 200a odst. 1 OSŘ). Ustanovení občanského soudního řádu o místní příslušnosti jsou doplněna § 38f, podle něhož se odstěpný závod nebo jiná organizační složka podniku umístěná v obvodu jiného rejstříkového soudu запиše do obchodního rejstříku také u tohoto soudu. Novela občanského soudního řádu přijatá zák. č. 30/2000 Sb. nově upravila přenesení místní příslušnosti při změně okolností ji určujících (§ 200a odst. 3 OSŘ). Změnil-li se okolnosti,

podle nichž se posuzuje místní příslušnost, soud přenesle svou příslušnost na soud nově příslušný. Soud, na nějž byla příslušnost přenesena, s tím nemusí souhlasit. Nesouhlasil-li soud s přenesením příslušnosti, rozhodne jeho nadřízený soud. Po právní moci usnesení o přenesení místní příslušnosti se příslušné zápisy převedou do obchodního rejstříku nově příslušného soudu.

Rízení ve věcech obchodního rejstříku se zahajuje na návrh nebo bez návrhu, má-li být dosaženo shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem (§ 200b odst. 1 OSŘ, dříve § 200b odst. 1 a 2 OSŘ). Návrh musí být podán na předepsaném formuláři. Zpětvzetí návrhu na zahájení řízení není účinné, ledaže se jedná o zápis skutečnosti, jejíž účinnost nebo platnost nastává podle zvláštního právního předpisu zázpisem do obchodního rejstříku (§ 200b odst. 2 OSŘ). Z této dikce vyplývá, že zpětvzetí návrhu na zápis skutečnosti, který má deklaratorní účinky, je vždy neúčinné. Pro zpětvzetí návrhu neexistuje samostatný formulář. Proto se zpětvzetí návrhu provádí volnou formou.

Novela občanského soudního řádu přijatá zák. č. 216/2005 Sb. nově upravila účastníky řízení v § 200c odst. 1 OSŘ. Účastníky řízení jsou osoba, která podala návrh, k němuž je oprávněna podle zvláštního právního předpisu, a podnikatel. Ustanovení § 94 odst. 1 a 2 se nepoužijí. Nová právní úprava je zužující oproti dřívější právní úpravě. Podle § 31 ve znění zák. č. 216/2005 Sb. návrh na zápis nebo změnu nebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku mohou podat pouze osoby uvedené v § 34, to znamená obchodní společnosti, družstva, zahraniční osoby, fyzické osoby české i zahraniční a další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpisy. V této souvislosti vznikla otázka, zda vzhledem k nové dikci § 31 mohou návrh na první zápis obchodní společnosti a družstva do obchodního rejstříku podat osoby určené ve zvláštních ustanoveních obchodního zákoníku o obchodních společnostech a družstvu, to znamená, všichni společníci veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, všichni jednatele společnosti s ručením omezeným a představenstvo akciové společnosti a družstva. I po novele obchodního zákoníku přijaté zák. č. 216/2005 Sb. jsme byli názoru, že první návrh na zápis obchodní společnosti a družstva podávají tytéž osoby, které je podávaly před novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. Za pravdu nám dala i novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb., která změnila ustanovení § 31 odst. 1 tak, že návrh na zápis může podat pouze osoba uvedená v § 34, případně osoba, o které tak stanoví zákon. Z toho vyplývá, že návrh na zápis společnosti a družstva (tzv. prvozápis) do obchodního rejstříku podávají osoby uvedené ve zvláštních ustanoveních obchodního zákoníku o obchodních společnostech a družstvu. Dřívější právní úprava obsažená v občanském soudním řádu vyžadovala, aby rejstříkový soud o svých rozhodnutích týkajících se zápisu podnikatelů a údajů o nich, zápisu změn a výmazu zásadně vydával písemné usnesení. Novela občanského soudního řádu přijatá zák. č. 216/2005 Sb. podstatně rozšiřuje případy, kdy rejstříkový soud provádí zápis do rejstříku bez písemného usnesení (viz § 200da OSŘ). Usnesením může rejstříkový soud návrhu vyhovět (viz § 200da odst. 4 OSŘ), návrh odmítnout (viz § 200d odst. 1 OSŘ) nebo návrh zamítnout (viz § 200da odst. 1 OSŘ).

Nově se zavádí fikce zápisu do obchodního rejstříku. Podle § 200db odst. 1 OSŘ je soud povinen provést zápis do obchodního rejstříku nebo rozhodnout o návrhu usnesením ve lhůtě stanovené zvláštním právním předpisem, jinak nejpozději do pěti pracovních dnů. Neprovede-li soud zápis do obchodního rejstříku podle § 200da odst. 3 OSŘ a ani o návrhu nerozhodne podle § 200da odst. 4 OSŘ ve lhůtě pěti pracovních dnů, považuje se navrhovaný zápis za provedený dnem následujícím po uplynutí této lhůty (to neplatí, byl-li před uplynutím této lhůty návrh vzat účinně zpět).

V této souvislosti je třeba vzít v úvahu čl. V bod 2 přechodných ustanovení zák. č. 216/2005 Sb., podle něhož se v období jednoho roku ode dne nabytí jeho účinnosti lhůta podle § 200db odst. 1 OSŘ prodlužuje o dalších pět pracovních dnů, a to i v případě, byla-li prodloužena podle § 200db odst. 2 OSŘ.

Ochrana podnikatelů a osob, které se podle zvláštního právního předpisu zapisují do obchodního rejstříku, je poskytnuta v ustanovení § 200db odst. 4 OSŘ. Tyto osoby se mohou do 1 měsíce od zápisu návrhem domáhat u rejstříkového soudu výmazu nebo změny provedeného zápisu. Lhůta jednoho měsíce je lhůtou prekluzivní (nelze ji prominout). Návrh na výmaz nebo změnu provedeného zápisu musí být podán na formuláři (viz § 32 odst. 1).

O zápisu provedeném na základě ustanovení § 200db odst. 3 OSŘ (stejně jako o provedení zápisu bez vydání usnesení dle § 200da odst. 3 OSŘ) soud vyrozumí účastníky řízení tím, že jim bezplatně zašle výpis z rejstříku obsahující zápis.

Jestliže v rejstříkovém řízení v prvním stupni rozhodují krajské soudy usnesením, o odvolání rozhodují dle § 10 odst. 2 OSŘ vrchní soudy a o dovolání rozhoduje dle § 10a OSŘ Nejvyšší soud České republiky.

Podle sazebníku poplatků, který je přílohou zák. č. 549/1991 Sb., v novelizovaném znění, se zápisy, změny nebo doplnění zápisů a výmazy zpouplatňují takto:

Položka 8

Za návrh na zahájení řízení ve věcech obchodního rejstříku

a) za první zápis podnikatele do obchodního rejstříku	5 000 Kč
b) za výmaz podnikatele	3 000 Kč
c) za změny nebo doplnění zápisu u podnikatele	1 000 Kč

Poznámky:

1. *Poplatek podle písmena c) této položky se vybere za návrh pouze jednou bez ohledu na počet měněných nebo doplňovaných skutečností uvedených v návrhu. Změnou se rozumí i návrh na výmaz skutečnosti, není-li nahrazována jinou skutečností, nebo pouze návrh na zápis doplňované skutečnosti, nenahrazuje-li jinou skutečnost.*

2. *Podle této položky se platí poplatek také za řízení ve věcech obchodního rejstříku zahájené bez návrhu, ve kterém soud rozhodl o provedení zápisu.*

Ustanovení odstavce třetího upravuje, že pro každého podnikatele, organizační složku podniku, podnik zahraniční osoby nebo jeho organizační složku vede rejstříkový soud zvláštní vložku. Podrobnosti členění obchodního rejstříku jsou upraveny instrukcí Ministerstva spravedlnosti č. 501/2001, o vnitřním a kancelářském řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy. Obchodní rejstřík se tedy skládá z rejstříkových vložek a sbírky listin. Rejstříkové vložky jsou uspořádány do oddílů. V současné době existuje celkem pět oddílů obchodního rejstříku, které se označují takto: oddíl A, oddíl B, oddíl C, oddíl Dr a oddíl Pr. Do oddílu A se zapisují fyzické osoby podnikatelů, veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, státní podniky, odštěpné závody se sídlem odlišným od sídla podnikatele, jiné právnické osoby, pokud se nezapisují do jiného oddílu. Do oddílu B se zapisují akciové společnosti. Do oddílu C se zapisují společnosti s ručením omezeným. Do oddílu Dr se zapisují družstva a do oddílu Pr příspěvkové organizace. Pro každý zapisovaný subjekt se v příslušném oddílu zřídí samostatná vložka označená písmenem oddílu a číslem (např. oddíl C, vložka 15 533). V tomto ustanovení je rovněž vyjádřeno, že součástí obchodního rejstříku je sbírka listin (dříve viz § 27a odst. 2). Co vše musí obsahovat sbírka listin, bylo dříve upraveno v § 27a odst. 2. Po novele obchodního zákoníku provedené zák. č. 216/2005 Sb. je obsah sbírky listin upraven v § 381.

Do odstavce čtvrtého bylo zařazeno dřívější ustanovení § 33 odst. 1 a 2. Z dřívějšího i současného ustanovení vyplývá, že rejstříkový soud zveřejňuje zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu či výmaz, jakož i uložení listiny do sbírky listin. Ke zveřejnění údajů a listin slouží Obchodní věstník, který je upraven v nař. vl. č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, v novelizovaném znění. Vydávání Obchodního věstníku zabezpečuje Ministerstvo informatiky prostřednictvím portálu veřejné správy. V Obchodním věstníku se zveřejňují údaje v případech, ve kterých zveřejnění stanoví obchodní zákoník, dále se

zveřejňují skutečnosti v řízení o konkursu a vyrovnání, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis, to znamená zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v novelizovaném znění, a konečně jiná oznámení a údaje, pokud tuto povinnost stanoví zvláštní právní předpis (např. zák. č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, v novelizovaném znění, apod.).

Z údajů zapisovaných do obchodního rejstříku se v Obchodním věstníku zveřejňují:

- a) veškeré údaje uvedené dříve v § 28 odst. 1, dnes v § 35,
- b) dále u komanditní společnosti, u společnosti s ručením omezeným, u akciové společnosti a družstva výše základního kapitálu nebo zapisovaného základního kapitálu, u veřejné obchodní společnosti jména nebo názvy nebo firmy společníků, u akciové společnosti též počet, druh, forma, podoba a jmenovitá hodnota akcií a údaj o tom, zda je či není omezena převoditelnost akcií na jméno, u státního podniku, kdo vykonává jménem státu funkci zakladatele, a výše kmenového jmění,
- c) u podniku zahraniční osoby a u organizační složky podniku zahraniční osoby údaje podle dřívějšího ustanovení § 28 odst. 3, nyní podle ustanovení § 38h,
- d) u podniku zahraniční osoby a u organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo v některém z členských států Evropské unie, údaje podle dřívějšího ustanovení § 28 odst. 4, nyní podle ustanovení § 38h odst. 2,
- e) údaje uvedené v dřívějším ustanovení § 28 odst. 6 (nyní v ustanovení § 38g) s výjimkou údajů, jež se zveřejňují podle § 2 odst. 2 nař. vl. č. 503/2000 Sb.,
- f) v případě fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy údaje podle dřívějšího ustanovení § 28a odst. 1 až 4 (nyní podle § 38 až 38c) s výjimkou údajů zapisovaných při vzniku právnické osoby, které se zveřejňují jen v rozsahu uvedeném v § 3 odst. 1 písm. a) a b) nař. vl. č. 503/2000 Sb.,
- g) den zápisu údajů podle písmen a) a e), označení soudu určeného zvláštním právním předpisem k vedení obchodního rejstříku, spisová značka, pod kterou je veden rejstříkový spis, jakož i změna a zánik zapisovaných skutečností, které byly zveřejněné.

Na základě žádosti obsažené v návrhu na zápis do obchodního rejstříku postačí, jestliže bude v Obchodním věstníku zveřejněno oznámení, že byl povolen zápis do obchodního rejstříku. V oznámení nutno uvést o zápis jaké skutečnosti jde, koho se zápis týká, den zápisu, u kterého soudu je veden rejstříkový spis a spisová značka.

V Obchodním věstníku se zveřejňuje den a obsah zápisu v obchodním rejstříku, včetně toho, u kterého soudu je veden rejstříkový spis a pod jakou spisovou značkou, jde-li o

- a) usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu podle § 203 odst. 4, § 207 odst. 3 a § 209a odst. 4,
- b) rozhodnutí představenstva akciové společnosti podle § 210 odst. 1 a 4,
- c) usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního kapitálu podle § 211 odst. 1.

V Obchodním věstníku se také zveřejňují v plném znění údaje, jejichž zveřejnění ukládá podnikatelům obchodní zákoník, s uvedením firmy, sídla nebo místa podnikání a identifikačního čísla podnikatele. Je-li podnikatel zapsán v obchodním rejstříku, uvede se i u kterého soudu je veden rejstříkový spis a pod jakou spisovou značkou.

Dále se v Obchodním věstníku zveřejňuje oznámení o uložení každé listiny do sbírky listin obchodního rejstříku. Oznámení obsahuje označení listiny, osoby nebo osob, jichž se listina týká, a jsou-li tyto osoby zapsány v obchodním rejstříku, i u kterého soudu je veden rejstříkový spis a pod jakou spisovou značkou a datum, kdy byla uložena listina do sbírky listin rejstříkového soudu. Na základě žádosti připojené k listině ukládané do sbírky listin rejstříkového soudu se spolu s oznámením zveřejňuje i obsah ukládané listiny buď v plném znění, nebo výňatky z něj; ve výňatku je třeba uvést podstatné části obsahu listiny.

V Obchodním věstníku se mohou uveřejňovat údaje v případech, ve kterých zákon stanoví povinnost jejich uveřejnění, avšak neurčuje způsob uveřejnění. V Obchodním

věstníku lze dále uveřejňovat rozsudky ve věcech obchodních, pokud soud v rozsudku přiznal právo na uveřejnění a oznámení nebo rozhodnutí správních úřadů týkající se podnikatelů.

Podkladem pro zveřejnění nebo uveřejnění v Obchodním věstníku jsou originály nebo úředně ověřené kopie dokladů o údajích, oznámeních nebo rozhodnutích, které se mají zveřejnit nebo uveřejnit.

Cenu za zveřejnění nebo uveřejnění je povinen provozovateli portálu hradit v případech uvedených v § 2 až 4 vl. nař. č. 503/2000 Sb. ten, koho se zveřejněný údaj týká, v ostatních případech ten, kdo o uveřejnění požádal nebo komu bylo pravomocným rozhodnutím uloženo cenu uhradit.

Údaje určené ke zveřejnění v Obchodním věstníku se v případech uvedených v § 2 až 4 nař. vl. č. 503/2000 Sb. zasílají provozovateli portálu. Údaje určené ke zveřejnění podle § 3 odst. 1 až 3 a § 4 nař. vl. č. 503/2000 Sb., nestanoví-li zákon jinak, je povinen zaslat provozovateli portálu rejstříkový soud, který zápis údaje do obchodního rejstříku provedl nebo přijal listinu do sbírky listin, nejpozději do 2 týdnů od provedení zápisu nebo přijetí listiny do sbírky listin.

Za obsahovou správnost podkladů pro zveřejnění nebo uveřejnění zodpovídá předkladatel. Za soulad obsahu zveřejněných nebo uveřejněných údajů s poskytnutým podkladem zodpovídá provozovatel portálu.

Z judikatury:

OP 12/1995 s. 16: Nařízení předběžného opatření, kterým se ukládá statutárnímu orgánu obchodní společnosti zdržet se podání návrhu na povolení zápisu do obchodního rejstříku, je porušením práva zakotveného v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

PR 4/1996 s. 177: V případě, že subjekt zapisovaný (zapsaný) do obchodního rejstříku má více odštěpných závodů, které mají sídlo v obvodu působnosti jiného rejstříkového soudu, než který je příslušný pro zápis samotného subjektu, je nutno, aby pro každý z těchto odštěpných závodů byla při jejich zápisu do obchodního rejstříku zřízena samostatná vložka, do níž bude každý z odštěpných závodů jednotlivě zapsán. To platí i v případě, že zapisované odštěpné závody mají svá sídla v obvodu působnosti téhož rejstříkového soudu.

ÚS/Nál. sv. 7/12 s. 83: Ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ poskytlující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, vyjadřuje princip „materiální publicity“, resp. veřejné důvěry (víry), jenž společně s principem „formální publicity“ vyplývajícím z ustanovení § 200c OSŘ se vztahuje nejen na účastníky řízení, ale i na rozhodující soudní orgán. Jestliže tedy stěžovatelka v projednávané věci ve svém návrhu uvedla jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku a toto jméno již není v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 ObchZ, měly obecné soudy dostát své povinnosti zakotvené v ustanovení § 32 ObchZ, tedy upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku a teprve poté vyzvat stěžovatelku k odstranění vad návrhu ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ.

ÚS/Nál. sv. 7/44 s. 297: Neshoda mezi skutečným stavem a stavem zápisů v obchodním rejstříku může být nejen porušením § 27 ObchZ, ale i zásahem do práv osob, které mají být zapsány v tomto rejstříku nebo z něj vymazány, jakož i zásahem do práv dotčené společnosti, která má právo na to, aby údaje o ní v rejstříku odpovídaly skutečnosti, tak do práv ostatních fyzických a právnických osob, které se musí v dobré víře spolehnout při ochraně svých zájmů na zápis v obchodním rejstříku a vycházet z něj.

ÚS/Nál. sv. 68/18 s. 105: Občanský zákoník sice zdůrazňuje i vlastní péči subjektů o jejich subjektivní práva, avšak tuto péči nelze samozřejmě vyžadovat bez určitých hranic, nelze na oprávněný subjekt přenášet veškeré riziko řádného výkonu jeho práva. Je samozřejmé, že každý subjekt musí sám pečovat o svá práva, avšak účastníkovi řízení nelze přičítat k tíži, že za daných skutkových poměrů vycházel z toho, že údaje v obchodním rejstříku odpovídají skutečnosti. Zápis v podnikovém rejstříku (i v obchodním rejstříku) má sice jen deklaratorní povahu, ale jedná se v každém případě o úřední listinu, rozhodnutí obecného soudu, u něhož lze předpokládat jeho správnost. Nelze oprávněně požadovat na subjektech, aby každé rozhodnutí o zápisu v obchodním rejstříku prověřovaly a tak zjišťovaly, zda vůbec odpovídá skutečnosti. *(Poznámka autorů: jen některé zápisy do obchodního rejstříku mají deklaratorní povahu.)*

Sou R NS 15/2002 s. 87: Ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ, poskytující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, poskytuje ochranu nejen účastníkům řízení, ale vztahuje se i na soud.

SR 12/2002 s. 436: Jestliže je v řízení ve věcech obchodního rejstříku třeba provádět dokazování, musí soud k jeho provedení svolat jednání a umožnit účastníkům řízení, aby se k prováděným důkazům vyjádřili.

R 70/2003: Občanské sdružení nemůže být zapsáno do obchodního rejstříku.

PR 6/2003 s. 312: V řízení ve věcech obchodního rejstříku a od 1. 12. 2001 i ve věcech rejstříku společenství vlastníků jednotek není vedlejší účastnictví přípustné.

PR 7/2003 s. 374: 1. Do obchodního rejstříku se zapisují jak příspěvkové organizace vzniklé zcela nově podle § 27 zák. č. 250/2000 Sb., tak i příspěvkové organizace, na něž byly obcemi přeměněny dosavadní rozpočtové organizace postupem podle § 41 odst. 2 zák. č. 250/2000 Sb.

2. Příspěvková organizace zapisovaná do obchodního rejstříku musí mít ve svém zapisovaném názvu (firmě) uveden dodatek označující její právní formu, tedy určení, že jde o příspěvkovou organizaci. Příspěvkovou organizaci nesplňující tuto zákonnou podmínku nelze do obchodního rejstříku zapsat.

§ 28 [Princip formální publicity]

(1) Obchodní rejstřík je každému přístupný. Každý do něj může nahlížet a pořizovat si z něj kopie či výpisy.

(2) Na žádost vydá rejstříkový soud listinný úředně ověřený částečný nebo úplný opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin nebo potvrzení o tom, že určitý údaj v obchodním rejstříku není, ledaže žadatel výslovně požádá o opis úředně neověřený.

(3) Nebude-li výslovně požádáno o listinný částečný nebo úplný opis podle odstavce 2, vydá rejstříkový soud částečný nebo úplný opis vždy v elektronické podobě. O úředně ověřený elektronický opis může žadatel požádat jen, je-li jeho žádost podepsána uznávaným elektronickým podpisem podle zvláštního právního předpisu. O skutečnostech zapsaných do obchodního rejstříku a listinách uložených do sbírky listin před 1. lednem 1997 vydá rejstříkový soud vždy jen listinný opis, ledaže jsou i tyto skutečnosti nebo listiny již uchovávány v elektronické podobě.

(4) Úředním ověřením se potvrzuje shoda opisu se zápisem v obchodním rejstříku nebo s listinou uloženou ve sbírce listin.

(5) Rejstříkový soud může požadovat za vydání opisu úhradu nákladů, jejíž výše nesmí překročit výši skutečných a účelných administrativních nákladů.

Související ustanovení: § 27, 32, 34, 35, 36, 37, § 38 až 38k

Související předpisy: § 9 odst. 3 písm. a), § 85, 200a, 44 OSŘ; § 62, 73, 77, 80a NotŘ; § 2 odst. 1 písm. b) bod 7, § 6 odst. 2 písm. p), § 8 vyhl. č. 37/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 549/1991 Sb., v novelizovaném znění; § 2, 3, 4 a 11 zák. č. 227/2000 Sb., v novelizovaném znění; položka 23 a 24 přílohy Soud P; zák. č. 21/2006 Sb., v novelizovaném znění; § 6 odst. 1, § 9, 13 zák. č. 189/1994 Sb., v novelizovaném znění; § 1, 2 a 3 nař. vl. č. 495/2004 Sb.

Z literatury: *Bartošíková, M.* O sbírce listin a o důvěře veřejnosti v právo. Právní rádce, 1996, č. 10; *Dědič, J.* Několik povzdechů nad poslední novelou obchodního zákoníku. Právní zpravodaj, 2004, č. 11; *Pikna, P.* Sbírka listin a její rozdílné pojmání. Právní rádce, 1997, č. 7; *Štenglová, I.* Právní úprava sbírky listin v obchodním zákoníku ve vazbě na komunitární právo. Obchodní právo, 1997, č. 7, 8

V odstavci prvním a druhém je s menšími úpravami zařazeno dřívější ustanovení § 27a. V dřívějším ustanovení § 27a a v současném ustanovení § 28 je vyjádřen formální princip publicity obchodního rejstříku.

V odstavci 1 je vyjádřen formální princip publicity. Z ustanovení odstavce 1 vyplývá, že opisy zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin lze dělit na částečné a úplné, na úředně ověřené a neověřené (viz § 28 odst. 1 a 2). Dále se opisy zápisu a listiny uložené ve sbírce listin dělí na listinné nebo v elektronické podobě (viz § 28 odst. 3). Nebude-li výslovně požádáno o listinný opis (částečný nebo úplný), vydá rejstříkový soud ten který opis vždy v elektronické podobě. O úředně ověřený elektronický opis může žadatel požádat jen, je-li jeho žádost podepsána uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu zák. č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, v novelizovaném znění. V této souvislosti je třeba připomenout čl. V bod 3 přechodných ustanovení, kde je stanoveno, že až do 31. 12. 2006 vydá rejstříkový soud na žádost vždy listinný úředně ověřený částečný nebo úplný opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin nebo potvrzení o tom, že určitý údaj v obchodním rejstříku není. Neověřený opis nebo potvrzení ani opis nebo potvrzení v elektronické podobě se nevzdávají a ustanovení § 28 odst. 3 se nepoužijí. O skutečnostech zapsaných v obchodním rejstříku a listinách uložených ve sbírce listin před 1. 1. 1997 vydá rejstříkový soud vždy, to znamená i po 31. 12. 2006, jen listinný opis, ledaže jsou i tyto skutečnosti nebo listiny již uchovány v elektronické podobě.

Právo nahlížet do rejstříku se vztahuje na vlastní rejstřík a na sbírku listin. Veřejnosti není přístupný rejstříkový spis. Do tohoto spisu mohou nahlížet jen účastníci řízení a jejich právní zástupci, popřípadě na základě povolení předsedy senátu ten, kdo na tom má právní zájem nebo kdo pro to má vážné důvody (viz § 44 OSŘ). Do obchodního rejstříku lze u soudu nahlížet a pořizovat z něho opisy a výpisy v úředních hodinách pod dozorem pověřeného zaměstnance soudu. Místnosti k tomu určené musí být zřetelně označeny a uvedeny na orientační tabuli soudu (viz § 8 vyhl. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v novelizovaném znění). Výpis, osvědčení či opis z obchodního rejstříku se zpoplatňuje, a to podle zák. č. 549/1991 Sb., v novelizovaném znění.

Z judikatury:

ÚS/Nál. sv. 7/12 s. 83: Ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ poskytující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, vyjadřuje princip „materiální publicity“, resp. veřejné důvěry (víry), jenž společně s principem „formální publicity“ vyplývajícím z ustanovení § 200c OSŘ, se vztahuje nejen na účastníky řízení, ale i na rozhodující soudní orgán. Jestliže tedy stěžovatelka v projednávané věci ve svém návrhu uvedla jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku a toto jméno již není v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 ObchZ, měly obecné soudy dostat své povinnosti zakotvené v ustanovení § 32 ObchZ, tedy upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku a teprve poté vyzvat stěžovatelku k odstranění vad návrhu ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ. (*Poznámka autorů:* dnes je princip formální publicity začleněn do § 28 ObchZ)

§ 29 [Princip materiální publicity]

(1) Proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis v obchodním rejstříku, nemůže ten, jehož se takový zápis týká, namítat, že tento zápis neodpovídá skutečnosti.

(2) Skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve.

(3) Údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve. Těchto údajů a obsahu listin se však zapsaná osoba nemůže dovolávat do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoba prokáže, že o nich nemohla vědět.

(4) Při nesouladu mezi zapsanými a zveřejněnými údaji nebo mezi uloženými a zveřejněnými listinami se není možné dovolat vůči třetím osobám zveřejněného

znění. Třetí osoba se však zveřejněného znění může dovolat jen tehdy, pokud zapsaná osoba neprokáže, že této třetí osobě byly zapsané údaje nebo obsah uložených listin známy.

(5) Třetí osoby se mohou vždy dovolat nezveřejněných údajů a obsahu listin, neodnímá-li jim skutečnost nezveřejnění účinnost.

(6) Jestliže obsah zápisu v obchodním rejstříku odporuje donucujícímu ustanovení zákona a nelze dosáhnout nápravy jinak, rejstříkový soud vyzve podnikatele ke zjednání nápravy. Jde-li o právnickou osobu a tato osoba ve stanovené lhůtě nezjedná nápravu, může soud i bez návrhu, je-li takový postup v zájmu ochrany třetích osob, rozhodnout o jejím zrušení s likvidací.

(7) Údajů obsažených v listinách uložených ve sbírce listin v některém z úředních jazyků Evropské unie (§ 38k odst. 4) se může třetí osoba dovolat, ledaže zapsaná osoba prokáže, že taková osoba věděla o rozporu s listinami zveřejňovanými v českém jazyce. Zapsaná osoba se může dovolat jen údajů obsažených v listinách zveřejněných v českém jazyce.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 21 odst. 4 a 5, § 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38k, 56, § 62 odst. 1, § 66 odst. 1 a 2, § 67a odst. 5, § 68 odst. 1, § 68a, 69, § 69a až 69e, § 70 odst. 2 a 3, § 71, § 75a odst. 2, § 75b, § 78 odst. 2, § 92a až 92e, § 96, § 104a až 104e, § 111, 112, 117a, § 131 odst. 8 a 9, § 143 odst. 5, § 145, § 147 odst. 3, § 153a až 153e, § 162, § 163a odst. 4, § 173 odst. 2, § 175, 183, § 202 odst. 5, § 203 odst. 4, § 211 odst. 4, § 215 odst. 2, § 216 odst. 3 a 4, § 216a odst. 2, § 220a odst. 9 a 10, § 220i, 220n, 220o, § 220p odst. 6, § 220y, 225, § 254 odst. 1, § 256, 764, 768, 769, 770

Související předpisy: § 125 TrZ; § 9 odst. 3 písm. a), § 35 odst. 1 písm. i) nař. vl. č. 503/2000 Sb.; § 45 až 50, § 79, 85, § 120 odst. 3, § 200a až 200dc OSŘ

Z literatury: Bartošiková, M. Obchodní rejstřík po novele obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 1996, č. 10; Bartošiková, M. Obchodní rejstřík po novele obchodního zákoníku. Právní rádce, 2001, č. 12, příloha; Čech, P. Novela první směrnice ES – průlom do vedení obchodních rejstříků. Právní zpravodaj, 2003 č. 8; Dědič, J. Řízení ve věcech obchodního rejstříku. Právo a zákonost, 1992, č. 6, 7; Dvořák, T. K některým otázkám obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 2001, č. 2; Eliáš, K. Obchodní rejstřík. Právník, 1995, č. 1; Gregorová, R., Tyrner, M. K právním názorům a praxi rejstříkových soudů. Právní rozhledy, 1994, č. 9; Gregorová, R., Tyrner, M. Vyměřování soudních poplatků, náležitosti návrhu a listin při řízení před rejstříkovým soudem, statutární orgány a převody obchodních podílů ve společnosti s ručením omezeným. Právní rozhledy, 1995, č. 2; Hlavsa, P. K nové úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2001, č. 4; Jankovská, M. Rejstříkové peripetie. Právní rádce, 1997, č. 2; Marek, K., Schulz, J. Poznámky k obchodnímu rejstříku a Obchodnímu věstníku. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 9; Myslík, S. Právní úprava obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2002, č. 10

V ustanovení tohoto paragrafu je v první řadě upraven princip materiální publicity nazývaný též principem dobré víry. Dříve byl princip materiální publicity upraven v § 27 odst. 2 a 3. Princip materiální publicity má dvě stránky – pozitivní a negativní.

Pozitivní stránka principu publicity v materiálním smyslu spočívá v tom, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění (odstavec 2), ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve. Do ustanovení odstavce druhého bylo pojata dřívější ustanovení § 27 odst. 3 poslední věta s tím, že dřívější ustanovení bylo zpřesněno. Do odstavce třetího bylo převzato dřívější ustanovení § 27 odst. 3 první a druhá věta.

Údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve. Důkazní břemeno o známosti údaje či obsahu listiny třetí osobou leží na osobě, již se zápis týká.

Z této zásady však zákon stanoví výjimku spočívající v tom, že údaje a obsah listin není možno namítat vůči třetím osobám až do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoby prokážou (důkazní břemeno v šestnáctidenní lhůtě leží na třetích osobách), že o nich nemohly vědět.

Z negativní stránky principu publicity v materiálním smyslu vyplývá, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti (viz § 29 odst. 1).

Jestliže zákon rozlišuje mezi zapsanými a zveřejněnými údaji a uloženými a zveřejněnými listinami, musí rovněž určit pravidla pro situaci, kdy je nesoulad mezi zapsanými a zveřejněnými údaji nebo uloženými a zveřejněnými listinami. Tento nesoulad řeší současný odstavec čtvrtý (dříve § 27 odst. 1) ve prospěch zapsaných údajů a uložených listin. Třetí osoby se přesto mohou dovolávat zveřejněného znění, neprokáže-li zapsaná osoba, že jim byly známy údaje zapsané v obchodním rejstříku nebo obsah listin tam uložených. Důkazní břemeno leží tedy na zapsané osobě.

Třetí osoby se mohou vždy dovolat nezveřejněných údajů a obsahu listin, neodnímá-li jim skutečnost nezveřejnění účinnost, což znamená, že ustanovení odstavce pátého se vztahuje pouze na deklaratorní zápisy a nemůže se vztahovat na zápisy konstitutivní. Oproti dřívějšímu ustanovení § 27 odst. 5 vypadlo slovo platnost a zůstala vazba pouze na účinnost, což nemění původní smysl ustanovení.

Do odstavce šestého bylo pojmato dřívější ustanovení § 32 věty druhé. Jestliže obsah zápisu v obchodním rejstříku odporuje donucujícímu ustanovení zákona (např. není zapsáný skutečné sídlo ve smyslu § 19c ObčZ) a nápravy nelze dosáhnout jinak, rejstříkový soud vyzve podnikatele ke zjednání nápravy. Jde-li o právnickou osobu a tato osoba ve stanovené lhůtě nezjedná nápravu, může soud i bez návrhu, je-li takový postup v zájmu ochrany třetích osob, rozhodnout o jejím zrušení s likvidací. Oproti dřívějšímu ustanovení § 32 byla vypuštěna poslední věta znějící: „Tím není dotčeno ustanovení § 131, 183 a 242.“ Vypuštění této věty však nic nemění na smyslu dřívější i současné úpravy. V této souvislosti je třeba upozornit, že první věta dřívějšího ustanovení § 32 byla zařazena do § 200b odst. 3 OSŘ.

Ustanovení odstavce sedmého je ustanovením novým. Toto ustanovení řeší konflikt dvou jazyků, českého a úředních jazyků Evropské unie.

Z judikatury:

US/Nál. sv. 7/12 s. 83: Ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ poskytující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, vyjadřuje princip „materiální publicity“, resp. veřejné důvěry (víry), jenž společně s principem „formální publicity“ vyplývajícím z ustanovení § 200c OSŘ, se vztahuje nejen na účastníky řízení, ale i na rozhodující soudní orgán. Jestliže tedy stěžovatelka v projednávané věci ve svém návrhu uvedla jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku a toto jméno již není v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 ObchZ, měly obecné soudy dostát své povinnosti zakotvené v ustanovení § 32 ObchZ, tedy upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku a teprve poté vyzvat stěžovatelku k odstranění vad návrhu ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ. (*Poznámka autorů:* dnes je princip formální publicity začleněn do § 28 ObchZ)

US/Nál. sv. 7/44 s. 297: Neshoda mezi skutečným stavem a stavem zápisů v obchodním rejstříku může být nejen porušením § 27 ObchZ, ale i zásahem do práv osob, které mají být zapsány v tomto rejstříku nebo z něj vymazány, jakož i zásahem do práv dotčené společnosti, která má právo na to, aby údaje o ní v rejstříku odpovídaly skutečnosti, tak do práv ostatních fyzických a právnických osob, které se musí v dobré víře spolehnout při ochraně svých zájmů na zápis v obchodním rejstříku a vycházet z něj.

Sou R NS 2/2001 s. 252: 1. Zápisy do obchodního rejstříku mají konstitutivní povahu, pokud to výslovně stanoví právní norma. V ostatních případech mají zápisy pouze deklaratorní povahu, což znamená, že účinky zapisovaných skutečností nastávají nezávisle na zápisu do obchodního rejstříku.

2. Zápis společníků veřejné obchodní společnosti do obchodního (podnikového) rejstříku má pouze deklaratorní povahu.

US/Nál. sv. 68/18 s. 105: Občanský zákoník sice zdůrazňuje i vlastní péči subjektů o jejich subjektivní práva, avšak tuto péči nelze samozřejmě vyžadovat bez určitých hranic, nelze na oprávněný subjekt přenášet veškeré riziko řádného výkonu jeho práva. Je samozřejmé, že každý subjekt musí sám pečovat o svá práva, avšak účastníkovi řízení nelze přičítat k tíži, že za daných skutkových poměrů vycházel z toho, že údaje v obchodním rejstříku odpovídají skutečnosti. Zápis v podnikovém rejstříku (i v obchodním rejstříku) má sice jen deklaratorní povahu, ale jedná se v každém případě o úřední listinu, rozhodnutí obecného soudu, u něhož lze předpokládat jeho správnost. Nelze oprávněně požadovat na subjektech, aby každé rozhodnutí o zápisu v obchodním rejstříku prověřovaly a tak zjišťovaly, zda vůbec odpovídá skutečnosti. (*Poznámka autorů:* jen některé zápisy do obchodního rejstříku mají deklaratorní povahu.)

US/Nál. sv. 63/18 s. 77: Jestliže navrhovatel v řízení před obecnými soudy ve svém návrhu uvedl jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku, a toto jméno již není v souladu s § 9 odst. 1 ObchZ, měly obecné soudy dostat své povinnosti zakotvené v § 32 ObchZ, tedy upozornit rejstříkový soud na nesoulad mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku a teprve poté vyzvat navrhovatele k odstranění vad návrhu podle § 43 odst. 1 OSŘ. Pokud obecné soudy takto nepostupovaly, odepřely tím navrhovateli právo na soudní ochranu zakotvené v čl. 36 odst. 1 LPS. (*Poznámka autorů:* rejstříkový soud nemůže sám změnit obchodní firmu podnikatele, může jej pouze vyzvat k její změně. V úvahu připadá též postup podle § 12 a postup podle předposlední věty § 32. To však neplatí, jestliže je obchodní firma v rozporu s ustanovením § 10, pokud jde o firmu fyzické osoby neobsahující její jméno a příjmení a o firmu právnické osoby neobsahující její právní formu.)

OP 11/2001 s. 17: Sama skutečnost, že byla podána žaloba na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti, na základě kterého či kterých požaduje navrhovatelka provedení změn zápisu v obchodním rejstříku, nebrání tomu, aby v rámci zkoumání naplnění zákonných předpokladů pro provedení požadovaného zápisu do obchodního rejstříku (tj. i zápisu změn) rejstříkový soud sám posoudil i platnost usnesení valné hromady společnosti. Důvodem pro přerušení rejstříkového řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ není bez dalšího žaloba podaná podle § 131 a 183 ObchZ. Je na rejstříkovém soudu, aby uvážil s ohledem na důvody, pro něž je neplatnost usnesení valné hromady namítána, zda jsou dány důvody pro postup podle § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ.

Sou R NS 2/2001 s. 252: 1. Zápisy do obchodního rejstříku mají konstitutivní povahu, pokud to výslovně stanoví právní norma. V ostatních případech mají zápisy pouze deklaratorní povahu, což znamená, že účinky zapisovaných skutečností nastávají nezávisle na zápisu do obchodního rejstříku.

2. Zápis společníků veřejné obchodní společnosti do obchodního (podnikového) rejstříku má pouze deklaratorní povahu.

Sou R NS 15/2002 s. 87: Ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ, poskytující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, poskytuje ochranu nejen účastníkům řízení, ale vztahuje se i na soud.

SJ 6/2003 s. 451: Nemůže-li soud rozhodnout o obsahu zápisu jen na základě předložených listin, jež jsou logicky navrhovateli zápisu známy, je povinen o věci rozhodnout po jednání. Rozhodování o obsahu zápisu jen na základě předložených listin přitom předpokládá, že rejstříkovému soudu byly předloženy všechny listiny rozhodné pro závěr, že požadovaný zápis lze provést.

§ 30 [Zápis statutárních orgánů]

(1) Od okamžiku zveřejnění zápisu osoby, která je orgánem nebo členem orgánu právnické osoby, se nikdo nemůže vůči třetím osobám dovolávat porušení právních předpisů, společenské smlouvy nebo stanov při volbě nebo jmenování uvedených orgánů nebo jejich členů, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osoba o porušení věděla. Tím nejsou dotčena ustanovení § 131, 183 a 242.

(2) Jestliže rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu osoby, která je orgánem nebo členem orgánu právnické osoby, považuje se její volba nebo jmenování od počátku za neplatnou; tím nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v době dříve. Zamítavé rozhodnutí rejstříkový soud po nabytí právní moci zveřejní.

Do zveřejnění nemůže právnická osoba namítat neplatnost volby nebo jmenování vůči třetím osobám, ledaže prokáže, že o neplatnosti tyto osoby věděly.

Související ustanovení: § 13 odst. 2, 3, 4 a 5, § 27, 35, 36, 38 h, 38 l, 66, 71, 78, 79, 85, 94, § 101 odst. 1, § 110, § 125 odst. 1 písm. f), g) a i), § 131, 133, 137, 138, 139, § 163 odst. 1, § 173, 174, 183, § 187 odst. 1 písm. d), e) a i), § 191, 194, 197, 200, § 237 až 239, § 242 až 248, § 764, 768, 769, 770

Související předpisy: § 125 TrZ; § 167 až 171, § 200a až 200d, § 200da až 200dc OSŘ; § 11, 12, 13 StP; § 6, 7, 10, 12 zák. č. 171/1991 Sb., v novelizovaném znění; § 4, 7, 9 zák. č. 231/2001 Sb., v novelizovaném znění; § 3, 4, 7, 9 zák. č. 569/1991 Sb., v novelizovaném znění; § 8 BankZ; § 9, 15, 16 KomBZ; § 2 zák. č. 239/1992 Sb.; § 2 zák. č. 241/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 9, 10 zák. č. 280/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 7 zák. č. 301/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 4, 9 zák. č. 517/1992 Sb.; § 12, 13, 15 zák. č. 77/2002 Sb., v novelizovaném znění; § 10, 14, 15 zák. č. 248/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 9 zák. č. 72/1994 Sb., v novelizovaném znění; § 6 zák. č. 87/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 4, 6 zák. č. 239/2001 Sb., v novelizovaném znění; § 23 až 42 zák. č. 627/2004 Sb.; zák. č. 26/2000 Sb.

Z literatury: *Bartošíková, M.* Prokazování bezúhonnosti zahraničních fyzických osob. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 9; *Bartošíková, M.* Zahraniční osoba statutárním orgánem české obchodní společnosti. Právní rádce, 2005, č. 5; *Bartošíková, M.* Podmínky výkonu funkce jednatele a jejich prokazování. Obchodní právo, 1997, č. 2

Ustanovení odstavce prvního je převzato z dřívějšího ustanovení § 27 odst. 6.

Z ustanovení odstavce prvního vyplývá, že od zveřejnění zápisu osob, které jsou oprávněny právnickou osobu zavazovat jako orgány nebo členové orgánů (jedná se např. o jednatele společnosti s ručením omezeným, členy představenstva akciové společnosti, likvidátory atd.) se nikdo (tzn. ani sama společnost) nemůže dovolávat vůči třetím osobám porušení právních předpisů, společenské smlouvy nebo stanov při volbě nebo jmenování orgánů nebo jejich členů, ledaže je prokázáno, že třetí osoba o porušení věděla. Z uvedeného vyplývá, že právní úkony učiněné uvedenými orgány jsou právními úkony platnými. Jediné, co může zvratit zápis orgánu či člena orgánu již zapsaného v obchodním rejstříku, je žaloba pro neplatnost usnesení valné hromady, ovšem za předpokladu, že bude úspěšná a soud rozhodne, že usnesení valné hromady, jímž byla určitá osoba zvolena či jmenována do funkce orgánu či člena orgánu, je neplatné (viz § 131, 183 a 242).

V odstavci druhém je obsaženo řešení pro případ, kdy rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu osoby, která je oprávněna právnickou osobu zavazovat jako její orgán nebo člen orgánu, do obchodního rejstříku. Před novelou obchodního zákoníku přijatou zák. č. 370/2000 Sb. tato situace nebyla v obchodním zákoníku řešena a názory na ni byly rozporuplné. Problém spočíval zejména v tom, že návrh na zápis statutárního orgánu do obchodního rejstříku je deklaratorním zápisem a nedostatek takového zápisu neodnímá volbě nebo jmenování statutárního orgánu nebo jeho člena účinnost – to mohlo učinit pouze rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady o volbě nebo jmenování takového orgánu nebo jeho člena. Obchodní zákoník po novele přijaté zák. č. 370/2000 Sb. považuje takovou volbu nebo jmenování, o které rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu do obchodního rejstříku, za neplatnou od samého počátku. Jestliže zákon považuje volbu nebo jmenování orgánu nebo člena orgánu za neplatné, je třeba řešit, co se stane s právními úkony, které takto zvolené nebo jmenované osoby učinily v mezidobí od svého jmenování či volby do vydání zamítavého usnesení rejstříkového soudu. Zákon řeší tuto situaci ve prospěch třetích osob, neboť stanoví, že práva třetích osob nabytá v dobré víře tím nejsou dotčena. Zamítavé rozhodnutí je rejstříkový soud povinen zveřejnit v Obchodním věstníku. Až do tohoto zveřejnění nemůže právnická osoba namítat neplatnost volby nebo jmenování vůči třetím osobám, ledaže by prokázala, že o neplatnosti tyto osoby věděly.

Z judikatury:

SpJ 1/1999, s. 1: Způsobilost ředitele jednat za státní podnik končí dnem, k němuž je zakladatelem odvolán z funkce, byť je zápis o tom v obchodním rejstříku učiněn později.

AN 2/1999, s. 35: Byl-li jednající ke dni podání návrhu na vklad práv do katastru nemovitostí dle úplného výpisu z obchodního rejstříku zapsán v obchodním rejstříku jako místopředseda představenstva s právem za společnost samostatně jednat a podepisovat, byl jmenovaný oprávněn podepsat jak kupní smlouvu o převodu nemovitostí, tak i návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, ačkoli již byl před podpisem kupní smlouvy usnesením valné hromady z funkce odvolán. Z ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ vyplývá, že nejsou-li určité skutečnosti zapsány v obchodním rejstříku, ač tam zapsány být měly, je pro právní postavení třetích osob rozhodující stav vyplývající z obchodního rejstříku, jestliže jednají v důvěře v zapsané skutečnosti.

ÚS/Nál. sv. 7/44 s. 297: Neshoda mezi skutečným stavem a stavem zápisů v obchodním rejstříku může být nejen porušením § 27 ObchZ, ale i zásahem do práv osob, které mají být zapsány v tomto rejstříku nebo z něj vymazány, jakož i zásahem do práv dotčené společnosti, která má právo na to, aby údaje o ní v rejstříku odpovídaly skutečnosti, tak do práv ostatních fyzických a právnických osob, které se musí v dobré víře spolehnout při ochraně svých zájmů na zápis v obchodním rejstříku a vycházet z něj.

R 16/2002: Jestliže došlo k zániku funkcí členů představenstva akciové společnosti, je povinností rejstříkového soudu tuto změnu zapsat do obchodního rejstříku (představenstvo vymazat) i přesto, že členové představenstva nebyli ve svých funkcích nahrazeni. To platí i u společnosti v likvidaci.

§ 31 [Způsobilí navrhovatelé]

(1) Návrh na zápis nebo změnu anebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku (dále jen „návrh na zápis“) může podat pouze osoba uvedená v § 34, případně osoba, o které tak stanoví zákon.

(2) Nesplní-li osoba podle odstavce 1 povinnost podat návrh na zápis do patnácti dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla, může návrh na zápis podat osoba, která na něm doloží právní zájem a k návrhu přiloží předepsané listiny (přílohy).

(3) Navrhovatel podle odstavce 1 nebo 2 současně s návrhem doloží písemný souhlas osob, které se podle tohoto zákona nebo zvláštního právního předpisu zapisují v rámci zápisu podnikatele, ledaže takový souhlas plyne z jiných k návrhu dokládáných listin; u výmazu osoby zapsané v rámci zápisu podnikatele se souhlas nevyžaduje. Podpis na souhlasu podle předchozí věty musí být úředně ověřen, ledaže je obsažen v listině vyhotovené ve formě notářského zápisu.

(4) Jestliže tento zákon stanoví podmínky pro povolení zápisu do obchodního rejstříku, rozumí se tím provedení zápisu nebo rozhodnutí o zápisu podle zvláštního právního předpisu.

Související ustanovení: § 27, § 32 až 38, § 38a až 38k, § 78 odst. 2, § 85, 96, 101, § 112 odst. 1, § 133, 171, § 175 odst. 2 a 3, § 191, § 225 odst. 2, § 243, 245

Související předpisy: § 42, 53, 79, 82, 90, 94, § 200a až 200d, § 200da až 200dc OSŘ; § 62, 74 NotŘ; § 31 an. ObčZ; § 5 odst. 1 StP; položka 8 přílohy SoudP; zák. č. 21/2006 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 138/1993 Sb.; vyhl. č. 37/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 9 zák. č. 189/1994 Sb., v novelizovaném znění

Z literatury: Bartošíková, M. K zápisu společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 7, 8; Bartošíková, M. K podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku po „rejstříkové“ novele. Obchodní právo 2006 č. 2; Dědič, J. Řízení ve věcech obchodního rejstříku. Právo a zákonnost, 1992, č. 6, 7; Eliáš, K. Právní povaha lhůty k podání návrhu na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku. Právní praxe, 1994, č. 10; Gregorová, R., Tyrner, M. Vyměřování soudních poplatků, náležitosti návrhu a listin při řízení před rejstříkovým soudem, statutární orgány a převody obchodních podílů ve

společnosti s ručením omezeným. Právní rozhledy, 1995, č. 2; *Hlavsa, P.* K nové úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2001, č. 4; *Štenglová, I.* Účastníci řízení v rejstříkových věcech. Právní praxe, 1994, č. 2; *Voštová, L.* Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí. Ad Notam, 2003, č. 6

Podle odstavce 1 může podat návrh na zápis, změnu nebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku jen obchodní společnost, družstvo, zahraniční osoba podle § 21 odst. 4, česká či zahraniční fyzická osoba, která je podnikatelem a další osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku podle zvláštního právního předpisu (např. státní podniky, Fond národního majetku, Pozemkový fond atd.) Z ustanovení odstavce 1 s účinností od 1. 7. 2005 nebylo zcela zřejmé, kdo podává návrh na první zápis obchodní společnosti a družstva do obchodního rejstříku. Z tohoto ustanovení se ve vazbě na ustanovení § 200c OSŘ (při vyloučení ustanovení § 94 odst. 1 a 2 OSŘ) spíše dalo dovodit, že návrh podávaly již založené obchodní společnosti a družstva, které však zatím nebyly subjekty práva, neboť nevznikly, to znamená, že jejich jménem jednaly osoby dle § 64. Současně však zákonodárce nezrušil speciální ustanovení § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1, § 175 odst. 2 a § 225 odst. 2.

Soudili jsme, že konstrukce, že návrh na první zápis společnosti a družstva do obchodního rejstříku podávají osoby oprávněné činit právní úkony před vznikem společnosti dle § 64, je pro tyto účely zcela nevyhovující. Úkony učiněné osobami před vznikem společnosti musí být do 3 měsíců schváleny buď společníky (u veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti), nebo valnými hromadami (u společností s ručením omezeným a akciové společnosti). Neřešitelnou se jevila situace, kdyby společníci či valné hromady podání návrhu na zápis společnosti do 3 měsíců od vzniku společnosti neschválily a společnost byla již zapsána do obchodního rejstříku a vznikla jako subjekt práva. Dospěli jsme tedy k názoru, že ustanovení § 64 je pro tento případ nepoužitelné. Proto lze, podle našeho názoru, učinit závěr, že i po novele obchodního zákoníku přijaté zák. č. 216/2005 Sb. podávají návrh a podepisují ho u jednotlivých obchodních společností osoby označené ve speciálních ustanoveních obchodního zákoníku, to znamená všichni společníci veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti a všichni jednatelé společnosti s ručením omezeným. U akciové společnosti a družstva podává návrh na zápis do obchodního rejstříku představenstvo a podepisují ho všichni členové představenstva.

Za pravdu nám dala i novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb., která doplnila ustanovení § 31 odst. 1 v tom smyslu, že kromě osob uvedených v § 34 může návrh podat případně osoba, o které tak stanoví zákon (tzn. např. všichni společníci veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, všichni jednatelé společnosti s ručením omezeným apod.).

Ustanovení odstavce 1 rozlišuje návrh na zápis nebo změnu zápisu anebo výmaz zápisu. Z této, byť nepřesné dikce, lze podle našeho názoru dovodit, že ve skutečnosti půjde o první zápis určité osoby do obchodního rejstříku, o zápis změn a zápis výmazu zapisovaných skutečností a zápis výmazu již zapsaných osob. Jak výše zdůrazněno, obchodní zákoník v části druhé v rámci speciální úpravy obchodních společností výslovně upravuje, kdo je oprávněn podat návrh na zápis jednotlivých forem obchodních společností a družstva. U ostatních osob zapisovaných do obchodního rejstříku řeší tuto otázku zpravidla zvláštní zákony (srov. např. § 5 odst. 1 StP, § 8 KombZ atd.).

Návrh na zápis organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby podává dle § 21 odst. 4 zahraniční osoba. U fyzické osoby – podnikatele podává návrh na zápis samotná fyzická osoba. Pravost podpisu osob podávajících návrh na zápis musí být úředně ověřena, to znamená, buď před notářem, nebo na matrice obecního úřadu (viz § 32 odst. 1, dříve § 31 odst. 5). Osoby oprávněné podat návrh na zápis do obchodního rejstříku mohou k tomu písemně zmocnit jiné osoby, zpravidla advokáta. Pravost pod-

pisu na plné moci musí být písemně ověřena. Plná moc vydaná za tímto účelem bude speciální plnou mocí.

Návrh na zápis změny určité skutečnosti či návrh na zápis výmazu určité skutečnosti (např. na výmaz prokuristy, odstěpného závodu atd.) podává právnická osoba jednající svým statutárním orgánem či podnikatel – fyzická osoba.

Na návrhu na změnu již zapsaných skutečností či na návrhu na výmaz těchto skutečností, podává-li ho právnická osoba jednající svým statutárním orgánem, bude postačovat úředně ověřený podpis statutárního orgánu, který je k takovému úkonu oprávněn. Je-li společnost v likvidaci, může návrh na zápis změny určité skutečnosti a návrh na výmaz zapsané skutečnosti podat jejím jménem i likvidátor, neboť podle § 72 odst. 1 je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku.

V souvislosti s podáním návrhu na zápis změn či výmaz určitých skutečností u právnických osob je třeba poukázat na ustanovení § 21 odst. 1 OSŘ, které bylo do občanského soudního řádu vtlačeno novelou provedenou zák. č. 30/2000 Sb. V ustanovení § 21 odst. 1 OSŘ se uvádí, že za právnickou osobu jedná statutární orgán, a pokud tvoří statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě člen, který tím byl pověřen. Z uvedeného ustanovení se dovozuje, že § 21 odst. 1 OSŘ je lex specialis ve vztahu k ustanovením obchodního zákoníku upravujícím způsob jednání více statutárních orgánů či kolektivního statutárního orgánu navenek. To znamená, že návrh na zápis změn či výmaz zapsaných skutečností v obchodním rejstříku podává v souladu s ustanovením § 21 odst. 1 OSŘ jménem společnosti jednatel, předseda představenstva, popřípadě pověřený člen, nikoliv jednatelé či členové představenstva podle způsobu jednání, který je zapsán v obchodním rejstříku. Podle § 21 OSŘ může návrh na zápis změn či návrh na výmaz určitých skutečností do (a z) obchodního rejstříku za právnickou osobu podat i pověřená osoba, vedoucí odstěpného závodu, je-li zapsán v obchodním rejstříku a zápis se týká odstěpného závodu, a zapsaný prokurista. Z uvedeného vyplývá rozdílný způsob jednání hmotněprávní a procesněprávní.

Návrh na zápis výmazu osoby zapsané v obchodním rejstříku podávají samotné fyzické osoby a jménem obchodní společnosti a družstva při jejich výmazu z důvodu jejich přeměn osoby uvedené v § 38 až 38d. Pokud se jedná o výmaz výše uvedených právnických osob z důvodu jejich zrušení s likvidací, podává tento návrh likvidátor.

Odstavec druhý uvádí, že kromě osob uvedených v § 31 odst. 1 může návrh na zápis podat i osoba, která na něm doloží právní zájem a k návrhu přiloží předepsané listiny (to znamená například zápis z valné hromady a členské schůze, notářský zápis učiněný dle § 80a NotŘ, dohodu o ukončení účasti společníka ve společnosti, dohodu o převodu obchodního podílu apod.).

Podmínkou návrhu podaného jinou osobou podle odstavce 2 je, že osoba určená v odstavci 1 nesplní svou povinnost do 15 dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla. Podle našeho názoru je lhůta k podání návrhu jinou osobou, nežli osobou uvedenou v odstavci 1, lhůtou složenou, která se skládá z lhůty upravené v § 32 odst. 3, to znamená lhůty „bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti“ a na ni navazující lhůty 15denní. Výkladový problém bude v praxi činit patrně lhůta „bez zbytečného odkladu“, která není zákonem nikterak vymezena. Jak dlouhá má být lhůta bez zbytečného odkladu, počítaná od rozhodné skutečnosti, již bude například rozhodnutí valné hromady, o němž bude pořízen notářský zápis dle § 80a NotŘ? Bude lhůta bez zbytečného odkladu stejně dlouhá, když se bude sepisovat tzv. „prostý“ zápis z valné hromady bez účasti notáře? Bude se lhůta bez zbytečného odkladu při sepisování notářského zápisu dle § 80a NotŘ počítat od konání valné hromady či od vyhotovení notářského zápisu notářem nebo od doručení notářského zápisu společnosti? Na tyto a další otázky bude moci odpovědět až rozhodovací praxe soudů. Už v současné době, kdy s aplikací ustanovení odstavce

2 nejsou zatím, z pochopitelných důvodů, žádné zkušenosti, lze usoudit, že lhůtu bez zbytečného dokladu počítanou od rozhodné skutečnosti bude třeba posuzovat od případu k případu spíše s akcentem na její krátkost, což vyplývá ze samotného účelu a smyslu přijaté novely – zkrátit proces zápisu společnosti, družstev a ostatních zapisovaných osob do obchodního rejstříku.

V souvislosti s ustanovením odstavce 2 se naskytá i další závažná otázka. Jak získá osoba, která podává návrh a doloží právní zájem, listiny (přílohy), které se k návrhu dokládají. Problémy patrně nebudou činit stejnopisy jednotlivých druhů osvědčujících notářských zápisů. Stejnopisy notářských zápisů o osvědčení se vydávají dle § 91 odst. 1 poslední věty NotŘ všem osobám, které prokáží právní zájem na vydání. Mezi notářské zápisy o osvědčení lze řadit i notářské zápisy podle § 80a NotŘ. Mezi osvědčující notářské zápisy však nepatří notářské zápisy dle § 62 NotŘ, to znamená notářské zápisy o právních úkonech. Někomu jinému než účastníku úkonu lze jiné notářské zápisy než zápisy o osvědčení vydat jen, jestliže s tím souhlasí všichni účastníci. Je tedy myslitelný případ, kdy jediný společník společnosti s ručením omezeným rozhodne v působnosti valné hromady o změně zakladatelské listiny. Bude sepsán notářský zápis o právním úkonu dle § 62 NotŘ. Osoba oprávněná, která doloží právní zájem na zápisu určité skutečnosti vyplývající ze změněné zakladatelské listiny, bude například člen dozorčí rady společnosti s ručením omezeným. Tomu však bude moci být vydán notářský zápis o právním úkonu pouze se souhlasem účastníka, tj. jediného společníka společnosti s ručením omezeným.

Z uvedeného vyplývá, že mohou v praxi nastat případy, že jiná osoba, která sice doloží právní zájem na zápisu, změně zápisu či výmazu zapisované skutečnosti, nebude disponovat potřebnými listinami, takže nebude moci návrh podat nebo ho podá bez doložení a soud bude postupovat podle § 200d odst. 1 písm. e) OSŘ a návrh odmítne. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb. zrušila ustanovení o nemožnosti výzvy; podle této novely rejstříkový soud usnesením vydaným ve lhůtě 3 pracovních dnů od dojití návrhu soudu vyzve navrhovatele k doplnění chybějících listin. Pokud však půjde o případ navrhovatele podle odstavce druhého, v praxi často potřebné listiny nezíská a tudíž nedoloží ani na základě výzvy. Rovněž může v praxi nastat případ, že osoba oprávněná podle odstavce 2 doloží právní zájem a přiloží předepsané listiny, ale návrh podá dříve, než uběhne složená lhůta (tj. lhůta bez zbytečného odkladu a k ní připočtená lhůta 15denní), svědčící osobě navrhovatele dle odstavce 1. I v takovém případě bude soud muset postupovat podle § 200d odst. 1 písm. a) OSŘ a návrh odmítnout, neboť byl podán osobou, která k návrhu není v době podání ještě oprávněná.

V odstavci 3 je vyjádřena „staronová“ myšlenka, že současně s návrhem musí být doložen písemný souhlas osob, které se podle obchodního zákoníku nebo zvláštního právního předpisu zapisují v rámci zápisu podnikatele. Domníváme se, že ustanovení odstavce 3 bylo možno i po 1. 7. 2005 vykládat v souladu s dřívější právní úpravou a u osob vymazávaných nevyžadovat souhlas s jejich výmazem. V souvislosti se zápisem výmazu zapsané osoby z obchodního rejstříku jinak mohl nastat problém s osobami, které se z obchodního rejstříku vymazávají, jako například odvolaní jednatelé, členové představenstev, dozorčích rad apod. Dá se důvodně předpokládat, že v některých konfliktních situacích, kdy byli členové představenstva odvoláni z funkce proti svému přesvědčení, dobrovolně souhlas se svým výmazem z obchodního rejstříku nedají, v důsledku čehož by nebylo možno na základě návrhu nedoloženého potřebným souhlasem výmaz provést. Takový stav by ale byl v příkrém rozporu s účelem nové úpravy obchodního rejstříku. Dříve než mohly k této otázce zaujmout stanovisko vyšší stupně soudů, přinesla novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb. podstatnou změnu tohoto ustanovení v tom smyslu, že do § 31 odst. 3 zařadila větu, že u výmazu osoby zapsané v rámci podnikatele se souhlas nevyžaduje.

Souhlas se zápisem jednatele, člena představenstva, člena dozorčí rady může vyplývat například z čestného prohlášení, v němž tato osoba prohlašuje, že souhlasí s volbou (jmenováním) a že splňuje předepsané podmínky a předpoklady pro výkon funkce. Podpis na souhlasu musí být úředně ověřen, ledaže je obsažen v listině vyhotovené ve formě notářského zápisu. Vzhledem k novelizaci § 80a NotŘ se dá důvodně předpokládat, že akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným budou požadovat sepsání notářského zápisu podle § 80a NotŘ i o rozhodnutích, jimiž budou odvolávání a volení statutární orgány (popřípadě jejich členové) a členové dozorčích rad, likvidátoři apod. Tentýž notářský zápis by pak mohl obsahovat i souhlas příslušné osoby s přijetím funkce.

Z judikatury:

PPP č. 9/1994 s. 27: Účastníkem řízení nemůže být zaniklá právnická osoba, i když má právního nástupce, byla-li vymazána z obchodního rejstříku již v období, které předcházelo okamžiku zahájení řízení.

SJ č. 6/1994 s. 209: Řízení o zápisu družstva do obchodního rejstříku (tzv. prvozápisu) nemůže rejstříkový soud zahájit bez návrhu.

R 47/1996: Návrh na zápis zkráceného znění obchodního jména společnosti v obchodním rejstříku (vedle již zapsaného obchodního jména) je nutno ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 písm. a), odst. 5 ObchZ posuzovat jako změnu zapisovaných skutečností týkajících se obchodního jména společnosti. Vyhovění takovému návrhu by ve svých důsledcích vedlo k pluralitě obchodních jmen jedné a téže společnosti.

SR č. 5/1996 s. 130; Z § 154 odst. 2 v návaznosti na § 9 odst. 2 ObchZ vyplývá, že akciová společnost si musí vybrat jedno z označení právní formy – „akciová společnost“ nebo zkratku „akc. spol.“ nebo „a. s.“ – které je jako dodatek součástí jejího obchodního jména; dvě nebo i tři uvedená označení vedle sebe nejsou přípustná.

SJ č. 3/1997 s. 71: Jestliže podnikatel – fyzická osoba hodlá po výmazu z obchodního rejstříku pokračovat v činnosti, na niž má vydané živnostenské či jiné podnikatelské oprávnění, není třeba předkládat rejstříkovému soudu za účelem výmazu z obchodního rejstříku souhlas správce daně.

Souhlas správce daně se vždy váže k ukončení činnosti daňového subjektu, nikoli k takovému výmazu z obchodního rejstříku, který zánik zapsaného subjektu nezpůsobuje.

SJ III/1999 s. 16: Akcionáři nejsou účastníky řízení o povolení změny zápisu akciové společnosti do obchodního rejstříku. (*Poznámka autorů:* to neplatilo od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2005 o řízení o zápisu jediného akcionáře do obchodního rejstříku)

R 36/2000: S účinností od 1. 7. 1996 nelze po právní moci usnesení, kterým soud povolil zápis právních nástupců obchodní společnosti do obchodního rejstříku, rozhodnout o neplatnosti usnesení valné hromady, na jehož základě byl do obchodního rejstříku zapsán výmaz rozdělovací společnosti a složeny nástupnické společnosti. Řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která rozhodla o rozdělení společnosti, jejímž je žalovaný (dlužník) právním nástupcem, je řízením o nároku, který se týká majetku patřícího do jeho konkursní podstaty.

R 8/2002: Třicetidenní lhůta k podání návrhu na zápis změny do obchodního rejstříku, uvedená v ustanovení § 211 odst. 4 ObchZ, je lhůtou pořádkovou.

R 16/2002: Jestliže došlo k zániku funkcí členů představenstva akciové společnosti, je povinností rejstříkového soudu toto změnu zapsat do obchodního rejstříku (představenstvo vymazat) i přesto, že členové představenstva nebyli ve svých funkcích nahrazeni. To platí i u společnosti v likvidaci.

PR 7/2002 s. 345: Vlastník jednotky či jednotek není z titulu vlastníka účastníkem rejstříkového řízení zahájeného na návrh společenství vlastníků jednotek o zápis společenství do rejstříku společenství vlastníků jednotek

Sou R NS 17/2002 s. 56: Jednatel společnosti s ručením omezeným není účastníkem řízení o provedení zápisu výmazu tohoto jednatele do obchodního rejstříku. (*Poznámka autorů:* to neplatilo od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2005)

Sou R NS 20/2003 s. 117: 1. Účastníkem řízení o povolení výmazu akciové společnosti z obchodního rejstříku se stává ten akcionář, který využil práva domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, která o zrušení společnosti bez právního nástupce rozhodla.

2. Rejstříkový soud nesmí rozhodnout o povolení výmazu právnické osoby z obchodního rejstříku bez právního nástupce, dokud není ukončeno řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která o zrušení společnosti rozhodla. (*Poznámka autorů:* zda se tento závěr uplatní i po 1. 7. 2005, nelze zatím jednoznačně uzavřít)

SJ 2/2003 s. 114: Akcionář, který podal žalobu na určení neplatnosti přeměny investičního fondu na otevřený podílový fond, není účastníkem řízení o povolení zápisu výmazu investičního fondu do obchodního rejstříku.

SJ 6/2003 s. 451: Nemůže-li soud rozhodnout o obsahu zápisu jen na základě předložených listin, jež jsou logicky navrhovatelé zápisu známy, je povinen o věci rozhodnout po jednání. Rozhodování o obsahu zápisu jen na základě předložených listin přitom předpokládá, že rejstříkovému soudu byly předloženy všechny listiny rozhodné pro závěr, že požadovaný zápis lze provést. (*Poznámka autorů:* platilo do 1. 7. 2005)

PR 7/2003 s. 376: Správce konkursní podstaty obchodní společnosti v konkursu není účastníkem rejstříkového řízení ve věci této společnosti, jestliže není ani navrhovatelem ani nejde o řízení ve věci zápisu (výmazu či změny zápisu) osoby správce (nejde o řízení, v němž by správce byl osobou, která se podle zvláštních právních předpisů – § 28 odst. 6 ObchZ zapisuje do obchodního rejstříku).

PR 10/2003 s. 527: První jednatelé společnosti s ručením omezeným uvedení ve společenské smlouvě (zakladatelské listině) jsou věcně legitimovanými osobami k podání návrhu na zápis takto založené společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku. Návrh na prvozápis společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku musí být podán všemi jednateli společnosti.

PR 10/2003 s. 528: Osobou aktivně věcně legitimovanou k podání návrhu na výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku po skončení likvidace je sama společnost. Likvidátor je oprávněn jménem společnosti podat návrh na výmaz. Likvidátor obchodní společnosti či družstva není účastníkem řízení o její výmaz z obchodního rejstříku z titulu, že je osobou zapisovanou do obchodního rejstříku podle zvláštních předpisů v rámci zápisu podnikatele (§ 200c odst. 1 OSŘ a § 28 odst. 6 ObchZ).

§ 32 [Návrh na zápis]

(1) Návrh na návrh na zápis lze podat pouze na formuláři; podpis musí být úředně ověřen.

(2) Návrh na zápis musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin.

(3) Návrh na zápis zapisovaných údajů musí být podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti.

(4) Ministerstvo spravedlnosti stanoví vyhláškou závazné formuláře na podávání návrhů na zápis a seznam listin (příloh), které se k návrhům přikládají. Formuláře a seznam přikládaných listin Ministerstvo spravedlnosti zároveň uveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup; tato služba nesmí být zpoplatněna.

(5) Povinnost podat návrh na zápis na formuláři podle odstavce 1 neplatí pro řízení týkající se státních podniků, právnických osob veřejného práva zřízených zvláštním právním předpisem a v případech, kdy se zápis provádí nebo mění z úřední povinnosti.

Související ustanovení: § 27, 31, § 33 až 38, § 38a až 38k, § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1, § 175 odst. 2 a 3, § 225 odst. 2

Související předpisy: § 9 odst. 3 písm. a), § 10 odst. 2, § 10a, § 35 odst. 1, § 42, 79, 82, 85, 120, § 125 an., § 200a až 200d, § 200da až 200dc OSŘ; § 74 NotR; položka 8 přílohy SoudP; vyhl. č. 138/1993 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.; § 5 StP; zák. č. 171/1991 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 231/2001 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 569/1991 Sb., v novelizovaném znění; KomBZ; zák. č. 239/1992 Sb.; zák. č. 241/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 280/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 301/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 517/1992 Sb.; zák. č. 77/2002 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 248/1995 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 239/2001 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 21/2006 Sb.

Z literatury: Bartošíková, M. K zápisu společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 7,8; Bartošíková, M. K podání návrhu na zápis

do obchodního rejstříku po „rejstříkové“ novele. Obchodní právo, 2006, č. 2; *Dědič, J.* Řízení ve věcech obchodního rejstříku. Právo a zákonnost, 1992, č. 6,7; *Eliáš, K.* Právní povaha lhůty k podání návrhu na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku. Právní praxe, 1994, č. 10; *Hlavsa, P.* K nové úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2001, č. 4; *Štenglová, I.* Účastníci řízení v rejstříkových věcech. Právní praxe, 1994, č. 2; *Voštová, L.* Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí. Ad Notam, 2003, č. 6

V odstavci 1 je zařazeno nové ustanovení, které určuje, že návrh na zápis, zápis změn a výmaz do (a z) obchodního rejstříku lze podat pouze na formuláři. Formuláře jsou v souladu se zmocněním vyjádřeným v odstavci 4 upraveny ve vyhl. č. 250/2005 Sb.

Vyhláška obsahuje jak formuláře, tak i přehled příloh, které se k jednotlivým dokumentům přikládají. Závazných formulářů je celkem 14. Jedná se o následující formuláře:

1. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů akciové společnosti do obchodního rejstříku
2. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů družstva do obchodního rejstříku
3. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů evropského zájmového hospodářského sdružení do obchodního rejstříku
4. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů podnikatele – fyzické osoby do obchodního rejstříku
5. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů komanditní společnosti do obchodního rejstříku
6. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů odštěpného závodu do obchodního rejstříku
7. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů organizační složky podniku zahraniční osoby do obchodního rejstříku
8. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů příspěvkové organizace do obchodního rejstříku
9. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku
10. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku
11. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů přemístěné (cizí) právnické osoby do obchodního rejstříku
12. Návrh na zápis / zápis změny zapsaných údajů společnosti jiné právní formy do obchodního rejstříku
13. Návrh na výmaz zapsané fyzické nebo právnické osoby z obchodního rejstříku
14. Dodatkový list

Ke každému formuláři existuje přehled příloh, jimiž se zapisované skutečnosti dokládají. Struktura příloh ke každému formuláři je vnitřně rozčleněna podle toho kterého druhu zapisovaného subjektu (akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, družstva, fyzické osoby) zpravidla na základní údaje, statutární orgán, likvidátora, prokuru, dozorčí radu (pokud ji společnost zřizuje), základní kapitál (pokud ho společnost vytváří), ostatní skutečnosti, odštěpný závod nebo jinou organizační složku. K návrhu na zápis zapisované osoby a údajů o ní, jakož i k zápisu změn slouží jeden formulář. Čili nerozlišuje se formulář pro první návrh na zápis a formulář pro změnu zápisu zapisovaných údajů a výmaz zapsaných údajů. Výmaz zapsaných údajů se považuje za zápis změny zapsaných údajů. Speciální formulář slouží pro výmaz zapsané fyzické nebo právnické osoby z obchodního rejstříku.

Otázkou je, zda seznam příloh uvedený ve vyhl. č. 250/2005 Sb. je nepřekročitelný, to znamená, zda si může rejstříkový soud vyžádat na základě výzvy dle § 43 OSŘ ve spojení s § 200d odst. 3 a 4 OSŘ či přijmout i jiné listinné důkazy než ty, které jsou uvedeny v přehledu příloh. Z přehledu příloh, při jejich podrobném studiu vyplynulo,

že není úplný, že mohou nastat situace, kdy navrhovatel bude muset doložit k prokázání zapisované skutečnosti jiný listinný důkaz než ten, který je uveden v příloze. Příkladem může být převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o prodeji podniku. S takovou přílohou vyhláška nepočítá. Pokud smlouvu o prodeji podniku předloží sám navrhovatel, jde sice o listinný důkaz nad rámec vyhlášky, ale měl by být připuštěn na základě obecného ustanovení § 32 odst. 2. Pokud by takový listinný důkaz předložen nebyl, musel by soud vyzývat navrhovatele dle § 200d odst. 3 a 4 OSŘ. Výzva soudu dle § 43 OSŘ byla zavedena zpět do rejstříkového řízení novelou občanského soudního řádu přijatou zák. č. 79/2006 Sb.

Kromě tohoto problému, který snad v budoucnu vyřeší rozhodovací praxe soudů, založil sám zákonodárce neprovázanost obchodního zákoníku a vyhl. č. 250/2005 Sb. další problémy. Jedná se například o ustanovení § 37 odst. 2, kde je upraveno jak se prokazuje právní důvod užívání prostor, do nichž podnikatel umístil sídlo nebo místo podnikání. K doložení sídla nebo místa podnikání dle § 37 odst. 2 postačí buď písemné prohlášení vlastníka nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru kde jsou prostory umístěny, nebo prohlášení osoby oprávněné nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem nakládat. Obchodní zákoník nic nestanoví o výpisu z katastru nemovitostí. Vyhl. č. 250/2005 Sb. však výpis z katastru nemovitostí vyjmenovává jako povinný listinný důkaz k prokázání sídla. S těmito rozporů se bude muset rovněž vypořádat rozhodovací praxe soudů.

V souvislosti s listinnými důkazy vzniká otázka, co mohou soudy přezkoumávat. Zda pouze přezkoumají, zda byly předloženy všechny listiny, které zákon a prováděcí předpis předepisují, nebo zda mohou či dokonce musí přezkoumat, zda listinné důkazy obsahují obligatorní náležitosti předepsané pro ten který právní úkon.

Na návrhu podaném na formuláři musí být úředně ověřený podpis navrhovatele, fyzické osoby či statutárního orgánu právnické osoby, popřípadě zmocněnce navrhovatele či jiné osoby jednající za navrhovatele. Úprava dříve obsažená v ustanovení § 31 odst. 1 a 5, to znamená, že podpis zmocnitele na plné moci musí být úředně ověřen, stejně jako podpis zmocněnce na návrhu, byla z obchodního zákoníku vypuštěna. I nadále však platí, že podpis (y) osob (y), které jménem obchodní společnosti plnou moc udělily, musí být úředně ověřeny. Tato úprava vyplývá z přehledu příloh k jednotlivým formulářům – konkrétně ze závěrečné části ke každé příloze.

Za úřední ověření podpisu a listiny se považuje jak ověření notářem, tak i ověření obecním, městským úřadem a ověření zastupitelským úřadem České republiky. Ověření příslušným úřadem cizího státu se uznává za předpokladu, že s tímto státem máme uzavřenu smlouvu o právní pomoci. Nemáme-li uzavřenu smlouvu o právní pomoci, musí být úřední ověření podpisu či veřejná listina cizího státu buďto opatřena apostilační doložkou, nebo superlegalizována. Apostilace znamená zjednodušení postupu při verifikaci veřejných listin. Základ tohoto způsobu ověření vychází z Haagské úmluvy o apostilaci. Tato úmluva vstoupila v platnost pro Českou republiku 16. 3. 1999. Její znění bylo publikováno jako Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb. Z Haagské úmluvy vyplývá, že každý stát, který k úmluvě přistoupil, určuje jeden nebo více orgánů oprávněných vydávat apostilu – tj. konečné ověření ve formě razítka či doložky, která je bez jakékoli další verifikace uznávána v ostatních smluvních státech. Nemá-li Česká republika smlouvu o právní pomoci s některým ze států, a není-li tento stát ani signatářem Haagské úmluvy, musí být veřejné listiny pocházející z tohoto státu superlegalizovány. Superlegalizaci se rozumí vyšší forma ověření, to znamená, že veřejné listiny musí být opatřeny legalizační doložkou vydanou příslušným zastupitelským úřadem České republiky.

Smlouvy o právní pomoci, podle kterých se nevyžaduje ověření dokladů vydaných nebo ověřených v cizině příslušnými orgány cizího státu:

– Afghánistán vyhl. č. 44/1983 Sb.

- Albánie vyhl. č. 97/1960 Sb.
- Alžírsko vyhl. č. 17/1984 Sb.
- Belgie vyhl. č. 59/1986 Sb. (pokud listinu vydaly justiční orgány)
- Bulharsko vyhl. č. 3/1978 Sb.
- Francie vyhl. č. 83/1985 Sb.
- Itálie sdělení č. 508/1990 Sb.
- Jemen sdělení č. 76/1990 Sb.
- Nástupnické státy SFRJ vyhl. č. 207/1964 Sb. (Srbsko a Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Slovinsko, Makedonie)*
- KLDK vyhl. č. 93/1989 Sb.
- Kuba vyhl. č. 80/1981 Sb.
- Kypr vyhl. č. 96/1983 Sb.
- Maďarsko sdělení č. 63/1990 Sb.
- Mongolsko vyhl. č. 106/1978 Sb.
- Polsko vyhl. č. 66/1962 Sb., ve znění vyhl. č. 42/1989 Sb.
- Portugalsko vyhl. č. 22/1931 Sb.
- Rakousko vyhl. č. 9/1963 Sb.
- Rumunsko sdělení č. 31/1959 Sb.
- Řecko vyhl. č. 102/1983 Sb.
- Slovenská republika vyhl. č. 209/1993 Sb.
- Sýrie vyhl. č. 8/1986 Sb.
- Nástupnické státy SSSR vyhl. č. 95/1983 Sb. (Arménie, Ázerbajdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldávie, Rusko, Ukrajina, Uzbekistán, Tádžikistán a Turkménie)*
- Španělsko vyhl. č. 6/1989 Sb.
- Švýcarsko vyhl. č. 9/1928 Sb.
- Ukrajina sdělení č. 123/2002 Sb. m. s.
- Vietnam vyhl. č. 98/1984 Sb.

Přehled signatářů haagské Úmluvy o apostilaci:

Andorra, Anguilla, Antigua a Barbuda, Argentina, Aruba, Arménie, Austrálie, Bahamy, Barbados, Belgie, Belize, Bermudy, Bosna a Hercegovina, Botswana, Britské Panenské ostrovy, Brunej, Česká republika, Dominika, Fidži, Finsko, Francie, Gibraltar, Grenada, Guyana, Guernsey, Hong Kong, Chorvatsko, Irsko, Izrael, Itálie, Japonsko, JAR, Jersey, Jugoslávie, Kajmanské ostrovy, Kiribati, Kypr, Lesotho, Libérie, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Makedonie, Malawi, Malta, Man, Marshallovy ostrovy, Mauritius, Mexiko, Montserrat, Německo, Nizozemské Antily, Nizozemsko, Norsko, Panama, Portugalsko, Rakousko, Rusko, San Marino, Seychely, Slovinsko, Surinam, Sv. Helena, Sv. Lucie, Sv. Kryštof a Nevis, Sv. Vincent, Svazijsko, Šalamounovy ostrovy, Španělsko, Švýcarsko, Tonga, Turecko, Turks a Caicos, Tuvalu, USA, Vanautu, Velká Británie, Zimbabwe.

Přehled příloh (listin), kterým musí být návrh podle odstavce 2 doložen, je uveden v přehledu příloh k formulářům 1–14, obsažených ve vyhl. č. 250/2005 Sb.

U statutárních orgánů, členů statutárních orgánů, členů dozorčích rad, jakož i u společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti musí být doloženo, že jsou bezúhonní. Při zápisu těchto osob, pokud jde o občany členského státu

* S nástupnickými státy SFRJ a SSSR výše uvedenými (u SSSR s výjimkou Litvy, Lotyšska a Estonska, které samy sebe nepovažují za nástupnické státy SSSR) zatím probíhají jednání o uzavření smlouvy o právní pomoci. S Ukrajinou smlouva o právní pomoci již byla uzavřena. Praxe je však taková, že nástupnické státy SFRJ a SSSR (s výjimkou Litvy, Lotyšska a Estonska) a Česká republika si vzájemně uznávají doklady vydané nebo ověřené v těchto zemích.

Evropské unie, se dokládá výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad státu, jehož je zapisovaná osoba občanem, vydaným příslušným soudním nebo správním orgánem. Jestliže tento stát příslušný výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává, předloží se čestné prohlášení učiněné příslušnou osobou před notářem nebo orgánem členského státu Evropské unie, jehož je občanem, nebo členského státu posledního pobytu.

Pokud zapisovaná osoba není občanem České republiky ani jiného členského státu Evropské unie, dokládá výpis z Rejstříku trestů ne starší 3 měsíců a výpis z evidence trestů nebo odpovídající doklad státu, jehož je občanem, a států, ve kterých se nepřetržitě alespoň 3 měsíce zdržovala v posledních třech letech. Ani tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců.

Pro lepší orientaci v problematice uvádíme přehled vybraných států s uvedením orgánů, které vydávají doklad o bezúhonnosti.

Přehled vybraných států s uvedením orgánů, které vydávají doklad o bezúhonnosti s poznámkou, zda se vyžaduje superlegalizace dokladů:

<i>Země</i>	<i>Orgán vydávající doklad o bezúhonnosti</i>	<i>Účastník Úmluvy o apostilaci</i>	<i>Superlegalizace</i>
Arménie	Oddělení milice dle pobytu žadatele	ano	nevyžaduje se
Ázerbajdžán	Centrální koordinační informační komise Ministerstva vnitra Ázerbajdžánské republiky	ne	nevyžaduje se
Belgie	Příslušný orgán komuny, v níž má žadatel bydliště (zpravidla je to orgán policie, může to být ale i obecní, resp. Matriční úřad). Pro belgické občany žijící v zahraničí vydává doklad o bezúhonnosti Ministerstvo spravedlnosti Belgie	ano	nevyžaduje se
Bělorusko	Správy pro vnitřní věci při městských, okresních a oblastních Výkonných výborech případně speciální Informační centra těchto správ	ne	nevyžaduje se
Bulharsko	Obvodní soud podle místa narození žadatele	ne	nevyžaduje se
Čína	Notářské úřady v místě trvalého bydliště žadatele	ne	nevyžaduje se
Dánsko	Policejní oddělení příslušného obvodu (komuny) podle místa bydliště žadatele	ne	nevyžaduje se
Francie	Francouzský trestní rejstřík Casier judiciaire	ano	nevyžaduje se
Gruzie	Oddělení milice podle místa trvalého pobytu žadatele	ne	nevyžaduje se

<i>Země</i>	<i>Orgán vydávající doklad o bezúhonnosti</i>	<i>Účastník Úmluvy o aposti- laci</i>	<i>Superlegali- zace</i>
Holandsko	Starosta okresního úřadu místa trvalého bydliště žadatele na základě údajů vyžádaných od CRI (Criminal Investigation Servis), kde je vedena centrální evidence odsouzených osob	ano	nevyžaduje se
Chorvatsko	Opcinski sud, tj. místně příslušný soud žadatele	ano	nevyžaduje se
Indonésie	Úřad šéfa Policie Office of the Chief Police Jl. Trunojoyo 3 Kabayovan Baru Jakarta Selatan	ne	nevyžaduje se
Irák	Ředitelství policejního vyšetřování Direction of Criminal Investigation	ne	vyžaduje se
Itálie	Prokuratura při soudu v Římě	ano	nevyžaduje se
Japonsko	Národní policejní agentura Japonska National Police Agency of Japan	ano	nevyžaduje se
Jemen	Jemenský soud vydává doklady o bezúhonnosti a ověřuje je Jemenské velvyslanectví v Praze	ne	nevyžaduje se
Kanada	Místní úřad kanadské policie podle místa bydliště žadatele	ne	nevyžaduje se
Kazachstán	Hlavní ústředna pro kriminální informace Státního vyšetřovacího výboru republiky Kazachstán	ne	nevyžaduje se
Kuba	Centrální rejstřík trestaných (Registro Central de Sancionados), Ministerstvo vnitra (Ministerio del Interior)	ne	nevyžaduje se
Kuvajt	Ministerstvo vnitra Kuvajtského státu	ne	nevyžaduje se
Kyrgyzská republika	Příslušný orgán Kyrgyzské republiky vyžádaný Zastupitelským úřadem v Alma Atě	ne	nevyžaduje se
Maďarsko	Úřad oprávněný vydávat výpisy z rejstříku trestu Maďarské republiky	ano	nevyžaduje se
Makedonie	Obvodní soud podle místa bydliště žadatele	ano	nevyžaduje se
Moldávie	Ministerstvo vnitra Moldávie	ne	nevyžaduje se
Polsko	Ústřední evidence odsouzených a dočasně uvězněných	ne	nevyžaduje se

<i>Země</i>	<i>Orgán vydávající doklad o bezúhonnosti</i>	<i>Účastník Úmluvy o aposti- laci</i>	<i>Superlegali- zace</i>
Portugalsko	Ministerio da Justica Praca do Comerio 1100 Lisboa – Portugal	ano	nevyžaduje se
Rakousko	Bundespolizeidirektion Wien, Strafre- gisteramt 1020 Wien	ano	nevyžaduje se
Rumunsko	Generální inspektorát policie MV	ne	nevyžaduje se
Rusko	Hlavní informační centrum Minister- stva vnitra RF	ano	nevyžaduje se
Slovenská republika	Rejstřík trestů v Bratislavě	ne	nevyžaduje se
Slovinsko	Ministerstvo spravedlnosti Republiky Slovinsko	ano	nevyžaduje se
Spolková republika Německo	Úřad spolkového rejstříku v Berlíně (Bundeszentralregister, Auslândabtei- lung, D 109 00 Berlín)	ano	nevyžaduje se
Svazová repub- lika Jugoslávie	Okresní, resp. Krajský soud podle posledního místa pobytu žadatele ve Svazové republice Jugoslávie	ne	nevyžaduje se
Španělsko	Ministerstvo spravedlnosti a vnitra Ministerio de Justicia e Interior Secre- tario de Estado de Justicia San Bernardo 45 28 015 Madrid	ano	nevyžaduje se
Švédsko	Zemské policejní ředitelství, které vydává výpis z rejstříku trestu (Rikspo- lisstyrelsen, Domseuheten, BOX 122 36 102 26 Stockholm, Sverige	ne	vyžaduje se
Švýcarsko	Švýcarská centrální policejní kancelář v Bernu (Schweizer Zentralpolizei- buro) Tyto výpisy ověřuje Švýcarská spolková kancelář (Schweizerrische Bundeskanzlei)	ano	nevyžaduje se
Tádžikistán	Oddělení milice podle místa bydliště žadatele	ne	nevyžaduje se
Turecko	Veřejný prokurátor podle místa bydliště žadatele	ano	nevyžaduje se
Turkmenistán	Oddělení milice dle místa trvalého bydliště žadatele	ne	nevyžaduje se

<i>Země</i>	<i>Orgán vydávající doklad o bezúhonnosti</i>	<i>Účastník Úmluvy o apostilaci</i>	<i>Superlegalizace</i>
U. S. A.	<p>Institut výpisu z rejstříku trestu v USA neexistuje. Centrální evidence odsouzených nebo udělených trestů se na federální úrovni nevede. Pokud by některý orgán v jednotlivém státu podobné potvrzení vystavil, pak by mělo pouze omezenou, lokální platnost. V praxi by to znamenalo, že potvrzení bezúhonnosti vydané např. ve státu Maryland by nedoložilo, že dotyčná osoba nebyla trestána ve státu bezprostředně sousedícím. Jediné, co lze zjistit z centrálního registru policejních nebo vyšetřovacích orgánů, jsou vydané zatykače anebo jména osob, po kterých je vyhlášeno pátrání a jsou na útěku. Centrální registr se složkami na jména jednotlivých osob se nevede. Existují databáze různých specializovaných složek státní správy, ale ty nejsou volně přístupné. Občané se však mohou na základě zákona „Freedom of Information Act“ domáhat svého práva dozvědět se, jaké informace o něm určitá konkrétní instituce má k dispozici. Imigrační a naturalizační služba (INS) spadající pod ministerstvo spravedlnosti zpracovává žádosti o povolení trvalého pobytu v USA. V žádosti se mají uvést informace, zda žadatel byl trestán. Doklad o bezúhonnosti se však nevyžaduje. Pouze se místopřísežně prohlašuje, že poskytnuté informace jsou pravdivé. Místo dokladu o bezúhonnosti se vyžaduje čestné prohlášení o tom, že občan USA nebyl v USA trestán, resp. že nespáchal trestný čin, který by způsobil ztrátu bezúhonnosti ve smyslu § 6 odst. 2 ŽZ</p>	ano	nevyžaduje se
Ukrajina	Místní (okresní) oddělení milice a místní (okresní) soudy	ne	nevyžaduje se
Uzbekistán	Informační centrum Ministerstva vnitra Republiky Uzbekistán	ne	nevyžaduje se

<i>Země</i>	<i>Orgán vydávající doklad o bezúhonnosti</i>	<i>Účastník Úmluvy o apostolaci</i>	<i>Superlegalizace</i>
Velká Británie	Ve Velké Británii sice existuje trestní (policejní) rejstřík, ale o výpis z něho nemůže osoba, již se údaje týkají, požádat, může do něho pouze nahlédnout. Vzhledem k přísným předpisům na ochranu osobnosti je i pro soud obtížné tento výpis získat. Místo dokladu o bezúhonnosti se vyžaduje čestné prohlášení o tom, že občan nebyl ve Velké Británii trestán, resp. že nespáchal trestný čin, který by způsobil ztrátu bezúhonnosti	ano	nevyžaduje se
Vietnam	Správy spravedlnosti na úrovni provincie a města podle trvalého pobytu občana. V zahraničí je tento doklad vydáván občanům Vietnamu prostřednictvím diplomatických a konzulárních misí. Kromě správ spravedlnosti výše uvedených je oprávněn vydávat doklady o bezúhonnosti i zastupitelský úřad Vietnamu	ne	nevyžaduje se

V odstavci třetím je upravena lhůta k podání návrhu na zápis zapisovaných údajů do obchodního rejstříku. Jde o lhůtu bez zbytečného odkladu, která není blíže vymezena ani specifikována. Jak výše uvedeno, tato lhůta začíná běžet od vzniku rozhodné skutečnosti. Lhůta bez zbytečného odkladu je první částí složené lhůty dle § 31 odst. 2 – viz též komentář k tomuto ustanovení.

Dálkovým přístupem podle odstavce 4 se rozumí dle § 2 písm. o) zák. č. 365/2000 Sb. přístup do informačního systému prostřednictvím telekomunikačního zařízení (např. internetu).

V odstavci 5 je upravena výjimka z povinnosti podat návrh na formuláři. Tato výjimka platí pro státní podniky a dále právnické osoby veřejného práva zřízené zvláštním právním předpisem. Právnické osoby veřejného práva nejsou v obchodním zákoníku ani v jiném právním předpise definovány. Budou mezi ně patřit právnické osoby zřízené zvláštními zákony, jako např. Pozemkový fond, Česká tisková kancelář, Česká konsolidační agentura a další. Výjimka z povinnosti podat návrh na formuláři platí, jak výše uvedeno, pro státní podniky a právnické osoby veřejného práva. Výjimka dle tohoto ustanovení neplatí a contrario pro právnické osoby soukromého práva, jako např. pro obecně prospěšné společnosti, společenství vlastníků bytových jednotek, nadace, nadační fondy atd.

V této souvislosti vyvstává otázka, zda návrh na zápis soukromých subjektů výše uvedených musí být podán na formuláři či nikoliv, když sice výjimka stanovena není, ale vyhl. č. 250/2005 Sb. uvedený formulář neobsahuje. Některé z těchto formulářů pouze zpřístupnilo Ministerstvo spravedlnosti způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Domníváme se, že pokud není formulář právnické osoby soukromého práva publikován ve vyhl. č. 250/2005 Sb. vydané na základě zmocnění dle odstavce čtvrtého, i přesto, že je formulář uveřejněn způsobem umožňujícím dálkový přístup, nemají navrhovatelé povinnost podat návrh na formuláři.

Z judikatury:

PPP 9/1994 s. 27: Účastníkem řízení nemůže být zaniklá právnická osoba, i když má právního nástupce, byla-li vymazána z obchodního rejstříku již v období, které předcházelo okamžiku zahájení řízení.

PR 4/1994 s. 135: 1. Znalecká činnost slouží, mimo jiné, k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost proto je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností.

2. I kdyby však znalecká činnost podnikatelskou činností nebyla, nebránila by tato skutečnost zápisu společnosti s ručením omezeným zabývající se znaleckou činností do obchodního rejstříku. Podle ustanovení § 56 odst. 1 ObchZ lze totiž založit společnost s ručením omezeným i za jiným účelem, než za účelem podnikání a i taková společnost se zapisuje do obchodního rejstříku.

3. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, nepředepisuje, aby právnické osoby zapsané do seznamu znalců vykonávaly znaleckou činnost pomocí fyzických osob oprávněných ke znalecké činnosti; tento zákon ani jiný zákon rovněž nestanoví, že znaleckou činnost mohou vykonávat pouze fyzické osoby, tak jak to uvádí ustanovení § 30 odst. 2 ObchZ.

PR 4/1996 s. 173: Skutečnost, že podnikatel – fyzická osoba byl nejprve zapsán v obchodním rejstříku a později z něj byl vymazán, nemění nic na jeho postavení dlužníka z právních vztahů, které vznikly před jeho výmazem z obchodního rejstříku. K tomu, aby jeho dluhy přešly na společnost s ručením omezeným, kterou založil, je nutná právní skutečnost, se kterou je tento účinek spojen. Touto skutečností není jen samotné založení společnosti ani při současném výmazu zakládajícího společníka jako podnikatele z obchodního rejstříku.

SJ 3/1997s. 71: Jestliže podnikatel – fyzická osoba hodlá po výmazu z obchodního rejstříku pokračovat v činnosti, na niž má vydané živnostenské či jiné podnikatelské oprávnění, není třeba předkládat rejstříkovému soudu za účelem výmazu z obchodního rejstříku souhlas správce daně.

Souhlas správce daně se vždy váže k ukončení činnosti daňového subjektu, nikoli k takovému výmazu z obchodního rejstříku, který zánik zapsaného subjektu nezpůsobuje.

R 8/2002: Třicetidenní lhůta k podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku, uvedená v ustanovení § 211 odst. 4 ObchZ, je lhůtou pořádkovou.

R 16/2002: Jestliže došlo k zániku funkcí členů představenstva akciové společnosti, je povinností rejstříkového soudu tuto změnu zapsat do obchodního rejstříku (představenstvo vymazat) i přesto, že členové představenstva nebyli ve svých funkcích nahrazeni. To platí i u společnosti v likvidaci.

SJ 7/2004 s. 261: Pokud navrhovatel předložil soudu plnou moc s podpisy ověřenými na velvyslanectví České republiky, bylo povinností soudu posoudit, zda je toto velvyslanectví oprávněno tuto plnou moc ověřit s účinky úředního ověření v České republice, popřípadě zda takto ověřená listina se řídí právním režimem Haagské úmluvy ze dne 5. 10. 1961.

Sou CR NS 3232/32: V řízení o návrhu na zápis do obchodního rejstříku musí ten, kdo vystupuje jako zástupce účastníka, předložit plnou moc s úředně ověřeným podpisem zmocnitele.

§ 33 [Podoba návrhu]

(1) **Návrh na zápis lze podat v listinné nebo elektronické podobě; to platí obdobně pro dokládání listin prokazujících skutečnosti uvedené v návrhu a listin zakládajících do sbírky listin.**

(2) **Návrhy v elektronické podobě může podávat pouze osoba podepsaná uznávaným elektronickým podpisem podle zvláštního právního předpisu.**

(3) **Návrhy a listiny uchovává rejstříkový soud pouze v elektronické podobě, ledaže to charakter takového návrhu nebo listiny neumožňuje. Návrhy a listiny**

doručené v listinné podobě převede rejstříkový soud bez zbytečného odkladu do elektronické podoby.

(4) Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou stanoví způsob převedení listin do elektronické podoby, jakož i způsob nakládání s převedenými listinami. Rovněž může vyhláškou stanovit, které návrhy na zápis a listiny lze podávat pouze v elektronické podobě.

Související ustanovení: § 27, 28, 31, 32, 37, § 38i až 38k

Související předpisy: § 42, 79, 82, 200a, 200b OSŘ; zák. č. 365/2000 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 227/2000 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Odstavec 1 byl zařazen nově do obchodního zákoníku zák. č. 216/2005 Sb. Návrh na zápis lze podat jak v listinné, tak i v elektronické podobě. To platí obdobně pro listiny zakládající do rejstříkového spisu a do sbírky listin. Vzhledem k čl. V bodu 3 přechodných ustanovení nelze návrh na zápis do obchodního rejstříku podat v elektronické podobě do 31. 12. 2006.

Návrhy v elektronické podobě bude moci po 1. 1. 2007 podávat pouze osoba podepsaná uznávaným elektronickým podpisem podle zák. č. 227/2000 Sb. Uznávaným elektronickým podpisem se rozumí elektronický podpis, který splňuje následující požadavky:

- a) je jednoznačně spojen s podepisující osobou,
- b) umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě,
- c) byl vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou,
- d) je k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoli následnou změnu dat.

Použití uznávaného elektronického podpisu založeného na kvalifikovaném certifikátu a vytvoření pomocí prostředku pro bezpečné vytvoření podpisu umožňuje ověřit, že datovou zprávu podepsala osoba uvedená na kvalifikovaném certifikátu.

Ustanovení odstavce 4 je zmocňovacím ustanovením, které zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti k vydání vyhlášky stanovící způsob převedení listin do elektronické podoby.

§ 34 [Osoby zapisované do obchodního rejstříku]

(1) Do obchodního rejstříku se zapisují:

- a) obchodní společnosti a družstva,
- b) zahraniční osoby podle § 21 odst. 4,
- c) fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají; to platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt, a
- d) další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.

(2) Fyzická osoba, která je podnikatelem, se zapisuje do obchodního rejstříku vždy, jestliže

- a) výše jejích výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč, nebo
- b) provozuje živnost průmyslovým způsobem.

(3) Fyzická osoba, která splní kteroukoliv z podmínek podle odstavce 2, podá bez zbytečného odkladu návrh na zápis do obchodního rejstříku.

(4) Fyzická osoba, která přestala splňovat podmínky, na jejichž základě byla povinná podat návrh na zápis do obchodního rejstříku podle odstavce 3, může podat návrh na výmaz z obchodního rejstříku.

Související ustanovení: § 21 odst. 4 a 5, § 27 až 381

Související předpisy: § 3 odst. 3 zák. č. 231/2001 Sb.; § 200a až 200dc OSŘ

Nové znění tohoto ustanovení vymezuje okruh osob, které se zapisují do obchodního rejstříku. Nahrazuje původní § 3, který byl zrušen novelou zák. č. 216/2005 Sb. Z hlediska věcného k výrazným změnám nedošlo. Jde převážně jen o dílčí změny formulační a o částečně odlišné vnitřní členění nového ustanovení.

Právní úprava nadále rozlišuje dva druhy zápisů osob do obchodního rejstříku. Základem jsou zápisy povinné. Ty se týkají jak právnických osob, tak i fyzických osob. Na základě obchodního zákoníku jsou to všechny obchodní společnosti a družstva. Jiné právnické osoby se do obchodního rejstříku zapisují pouze v případě, že tak stanoví zvláštní právní předpis (např. státní podniky, Česká konsolidační agentura). Povinnost zápisu nemůže stanovit smlouva o založení právnické osoby, ani zakladatelská listina.

Pokud jde o zahraniční osoby, odkazuje odstavec 1 na § 21 odst. 4, tedy na ustanovení upravující vznik oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky. Novela zák. č. 370/2000 Sb. doplnila do § 21 odstavce 5, který byl dále novelizován zák. č. 554/2004 Sb. Podle něho se ustanovení odstavce 4 nevztahuje na fyzické osoby, které jsou státními příslušníky členských států Evropské unie nebo jiných států tvořících Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky. Ve vztahu k § 34 odst. 1 písm. b) to vede k závěru, že se uvedené fyzické osoby povinně nezapisují do obchodního rejstříku, když se na ně § 21 odst. 4, na který je odkázáno, nevztahuje. To pak znamená, že povinný zápis do obchodního rejstříku podle odstavce 1 se zahraničních osob týká, jen jestliže jde o právnické osoby (tyto bez výjimky) a dále o jiné fyzické osoby než uvedené v § 21 odst. 5.

Zápis na vlastní žádost je možný pouze u fyzické osoby, která je podnikatelem a občanem České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor. O zápis na vlastní žádost může požádat také fyzická osoba, která je podnikatelem a má v některém z uvedených států trvalý pobyt. Dobrovolný zápis není možný u osoby právnické (bez ohledu na to, zda má sídlo na území České republiky či jiného státu), ani u fyzických osob jiných než výše uvedených. Oprávněná fyzická osoba může o zápis požádat bez ohledu na rozsah své podnikatelské činnosti, jedinou podmínkou je prokázání, že je podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) až d), popřípadě § 23. Fakticky jsou z možnosti dobrovolného zápisu vyloučeny fyzické osoby, na které se vztahuje povinný zápis podle odstavce 2. Obchodní zákoník výslovně neupravuje, zda fyzická osoba, která je zapsána do obchodního rejstříku na vlastní žádost, může také požádat o výmaz z obchodního rejstříku. Vzhledem k tomu, že její zapsání je dobrovolné, z vlastní vůle, není věcný ani formální důvod, aby neměla mít možnost žádat o výmaz (určitou odchylku představuje fyzická osoba, která uzavřela smlouvu o nájmu podniku – viz § 488d a komentář k tomuto ustanovení).

Obchodní zákoník ani jiný zákon obecně nespojuje se zápisem fyzické osoby do obchodního rejstříku odlišný právní režim oproti fyzickým osobám do obchodního rejstříku nezapsaným. Rozlišení provádí jen v určitých konkrétních případech (např. oprávnění udělit prokuru podle § 14 odst. 6, oprávnění zapsat organizační složku a jejího vedoucího do obchodního rejstříku podle § 7 odst. 1 a § 13 odst. 3, možnost být nájemcem podniku podle § 488d).

V odstavci 2 je obecně upravena povinnost zápisu do obchodního rejstříku fyzické osoby, která je podnikatelem. Již z odstavce 1 písm. d) vyplývá povinnost zápisu, jestliže tak stanoví zvláštní právní předpis. Novela zák. č. 370/2000 Sb. v původním § 3 povinný zápis fyzické osoby rozšířila o další dva případy. Jedním z nich je skutečnost, že fyzická osoba provozuje živnost průmyslovým způsobem. Tento případ zůstává zachován i podle nového znění tohoto ustanovení. Provozování živnosti průmyslovým způsobem je vymezeno živnostenským zákonem (§ 7a). Rozhoduje o něm živnostenský úřad na návrh podnikatele. Povinnost zápisu vzniká právní mocí rozhodnutí, kterým bylo návrhu vyhověno.

Povinnost zápisu stanovená v původním znění odstavce 3 písm. a) byla značně problematická. Proto došlo novelou zák. č. 501/2001 Sb. ke změně. Zápis nebyl vázán na splnění podmínky dosažení nebo překročení výše čistého obrátu zjištěné podle zvláštního předpisu (a to v posledních dvou účetních obdobích), která zakládala povinnost ověření účetní závěrky auditorem. Podle současné úpravy [odstavec 2 písm. a)] je rozhodující výše výnosů nebo příjmů fyzické osoby snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů. Současně je přímo stanovena hranice těchto výnosů nebo příjmů, a to absolutní částkou 120 milionů Kč. Přitom se počítá průměr za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období. Z tohoto hlediska proto není podmínkou vzniku povinnosti k zápisu do obchodního rejstříku, aby výše výnosů nebo příjmů činila uvedenou částku v každém ze dvou po sobě bezprostředně následujících účetních období. Povinnost zápisu bude mít při jinak splněných podmínkách [zejména musí jít o podnikatele ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) až d)] fyzická osoba, výše jejichž výnosů nebo příjmů bude sice v jednom účetním období nižší než uvedená částka, ale v druhém bezprostředně navazujícím účetním období (předcházejícím nebo následujícím) bude taková, že průměr za uvedená dvě účetní období dosáhne za každé z nich alespoň částky 120 milionů Kč.

Lhůtu „bez zbytečného odkladu“ podle odstavce 3 je třeba počítat v případě písmena a) od konce druhého účetního období, ve kterém výše čistého obrátu v průměru dosáhla nebo přesáhla stanovenou částku. V případě písmena b) pak od právní moci rozhodnutí živnostenského úřadu, kterým bylo vyhověno návrhu podnikatele na provozování živnosti průmyslovým způsobem. V případě odstavce 1 písm. d) od okamžiku, který zvláštní právní předpis stanoví, jinak od účinnosti tohoto právního předpisu. Přitom délka lhůty „bez zbytečného odkladu“ bude různá podle důvodu zakládajícího povinnost zápisu. V případě písmena a) nutné vzít v úvahu, kdy fyzická osoba může při řádném plnění svých povinností zjistit, že jí vznikla povinnost zápisu do obchodního rejstříku.

Nové je ustanovení odstavce 4, které výslovně dává možnost fyzické osobě, která přestala splňovat podmínky pro povinný zápis do obchodního rejstříku podle odstavce 2, podat návrh na výmaz z obchodního rejstříku. Máme za to, že pokud tak neučiní, je třeba její zápis po odpadnutí důvodů povinného zápisu považovat za zápis na vlastní žádost [odstavec 1 písm. c)].

Z čl. VIII (přechodná ustanovení k části první) bodu 2 zák. č. 370/2000 Sb. vyplývá, že fyzická osoba, která měla nově podle původního § 3 odstavce 3 povinnost zapsat se do obchodního rejstříku, byla povinna podat návrh na zápis do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. do 2. 7. 2001 včetně (viz § 122 odst. 2 a 3 ObčZ). Současně je třeba upozornit na čl. II (přechodná ustanovení k části první) zák. č. 501/2001 Sb., v jehož bodu 1 je stanoveno, že ustanovení čl. I bodu 3, tj. nové znění § 3 odst. 3 písm. a), se použije poprvé počínaje účetním obdobím započatým v roce 2002. Z toho lze dovodit, že pro vznik povinnosti k zápisu podle citovaného ustanovení nemá význam výše výnosů nebo příjmů fyzické osoby dosažených v roce 2001 a dříve. Povinnost zápisu podle nového znění odstavce 3 písm. a) proto mohla vzniknout nejdříve v roce 2004. Čl. II ve svém bodu 2 pak dává fyzickým osobám, které se zapsaly do obchodního rejstříku

na základě dřívější úpravy § 3 odst. 3 písm. a) a čl. VIII bodu 2 zák. č. 370/2000 Sb., právo podat návrh na výmaz z obchodního rejstříku. Musely tak však učinit nejpozději do 31. 12. 2002. Při takovém postupu jim povinnost účtovat v soustavě podvojného účetnictví z důvodu tohoto zápisu do obchodního rejstříku nevznikla.

Z judikatury:

PR 4/1996 s. 172: Skutečnost, že podnikatel – fyzická osoba byl nejprve zapsán v obchodním rejstříku a později z něj byl vymazán, nemění nic na jeho postavení dlužníka z právních vztahů, které vznikly před jeho výmazem z obchodního rejstříku. K tomu, aby jeho dluhy přešly na společnost s ručením omezeným, kterou založil, je nutná právní skutečnost, se kterou je tento účinek spojen. Touto skutečností není jen samotné založení společnosti, ani při současném výmazu zakládajícího společníka jako podnikatele z obchodního rejstříku.

SJ 3/1997 s. 71: 1. Jestliže podnikatel – fyzická osoba hodlá po výmazu z obchodního rejstříku pokračovat v činnosti, na niž má vydané živnostenské či jiné podnikatelské oprávnění, není třeba předkládat rejstříkovému soudu za účelem výmazu z obchodního rejstříku souhlas správce daně.

2. Souhlas správce daně vždy váže k ukončení činnosti daňového subjektu, nikoliv k takovému výmazu z obchodního rejstříku, který zánik zapsaného subjektu nezpůsobuje.

§ 35 [Obecně zapisované údaje]

Do obchodního rejstříku se zapisí:

- a) firma, u právnických osob sídlo, u fyzických osob bydliště a místo podnikání, liší-li se od bydliště,
- b) předmět podnikání (činnosti),
- c) právní forma právnické osoby,
- d) u fyzické osoby rodné číslo nebo datum jejího narození, nebylo-li jí rodné číslo přiděleno,
- e) identifikační číslo, které podnikateli přidělí rejstříkový soud; potřebná identifikační čísla sdělí rejstříkovému soudu příslušný orgán státní správy,
- f) jméno a bydliště nebo firma a sídlo osoby, která je statutárním orgánem právnické osoby nebo jeho členem, s uvedením způsobu, jak jménem právnické osoby jedná, a den vzniku a zániku její funkce; je-li statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, též jméno a bydliště osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem,
- g) jméno a bydliště prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná,
- h) u právnické osoby identifikační číslo, pokud jí bylo přiděleno,
- i) další skutečnosti, o kterých to stanoví právní předpis.

Související ustanovení: § 2 odst. 1, 2 a 3, § 8 n., § 13 odst. 1 a 3, § 14, 37, § 38a až 38l, § 56, 57, 62, 85, 101, 133, 191, 194, § 203 odst. 4, § 207 odst. 4, § 209a odst. 5, § 210 odst. 2, § 216c odst. 3

Související předpisy: § 32 odst. 3 MPSaP; § 3, 4, 5, 6, 7, 7a, 8, 10, 11, 45, 47, 53, 54 ŽZ; § 18, 19c, § 20 odst. 1 ObčZ; § 62, 77, 91, § 200a až 200dc OSR; § 4 odst. 3 a § 10 StP; položka 8 přílohy SoudP; § 29, 31 BankZ; § 6 odst. 3 písm. f), § 8 vyhl. č. 37/1992 Sb., v novelizovaném znění; § 12 zák. č. 38/1994 Sb.; § 22 zák. č. 89/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 3, 8, 26, 39 KombZ; § 33 BurZ; nař. vl. 503/2000 Sb.; § 11, 12, 18 zák. č. 42/1992 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 250/2005 Sb.; § 4, 8 zák. č. 305/2005 Sb.; § 2 zák. č. 239/2001 Sb.; § 112 zák. č. 189/2004 Sb.; § 142 zák. č. 256/2004 Sb.; § 28e zák. č. 87/1995 Sb., v novelizovaném znění; § 30 zák. č. 363/1999 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: nařízení č. 2137/85/ES; nařízení č. 2157/2001/ES; nařízení č. 1435/2003/ES

Z literatury: *Bartošíková, M.* K zápisu společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 7, 8; *Bartošíková, M.* Ke změně sídla obchodních společností. Obchodní právo, 1996, č. 4; *Bartošíková, M.* Prokazování bezúhonnosti zahraničních fyzických osob. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 9; *Bartošíková, M.* Podmínky výkonu funkce jednatele a jejich prokazování. Obchodní právo, 1997, č. 2; *Bartošíková, M.* Zahraniční osoba statutárním orgánem české obchodní společnosti. Právní rádce, 2005, č. 5; *Dědič, J.* Řízení ve věcech obchodního rejstříku. Právo a zákonnost, 1992, č. 6, 7; *Eliáš, K.* Prokura. Bulletin advokacie, 1993, č. 3; *Eliáš, K.* Sídlo obchodních společností. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 7–8; *Eliáš, K.* Sídlo právnických osob. Právník, 1993, č. 9; *Peláková, I.* Firemní právo v praxi rejstříkových soudů. Právo a zákonnost, 1992, č. 10; *Salačová, M.* Zápis statutárního orgánu, popřípadě členů statutárního orgánu obchodní společnosti do obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 1996, č. 4; *Štenglová, I.* Účastníci řízení v rejstříkových věcech. Právní praxe, 1994, č. 2

Do ustanovení § 35 bylo převzato dřívější ustanovení § 28 odst. 1. V ustanovení § 35 jsou uvedeny údaje, které se zapisují v všech podnikatelů bez ohledu na to, zda se zapisují do obchodního rejstříku povinně či dobrovolně.

K jednotlivým údajům:

K písm. a) Firma je upravena v § 8 až 12. Firmou se rozumí název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku. K firmě fyzické osoby viz § 9 odst. 1. K firmě společnosti, družstev a právnických osob, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, viz § 9 odst. 2. K firmě veřejné obchodní společnosti viz § 77, komanditní společnosti viz § 95, společnosti s ručením omezeným viz § 107, akciové společnosti viz § 154 odst. 2 a družstva viz § 221 odst. 3.

Sídlo právnické osoby je s účinností od 31. 12. 2001 upraveno v § 19c ObčZ. Místo podnikání fyzické osoby je upraveno § 2 odst. 3. Sídlo musí být v souladu s ustanovením § 19c ObčZ určeno adresou, kde právnická osoba sídlí skutečně, tedy místem, kde je umístěna její správa a kde se veřejnost může s právnickou osobou stýkat. Uvede-li právnická osoba jako své sídlo jiné místo než své sídlo skutečné, může se každý dovolat i jejího skutečného sídla.

Osoby zapisované do obchodního rejstříku jsou povinny ve smyslu § 37 odst. 2 doložit právní důvod užívání prostor, do nichž umístily sídlo nebo místo podnikání. K doložení právního důvodu užívání prostor postačí podle § 37 odst. 2 písemné prohlášení vlastníka nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru, kde jsou prostory umístěny, případně prohlášení osoby oprávněné nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem jinak nakládat, že s umístěním souhlasí. Vyhl. č. 250/2005 Sb. navíc vyžaduje výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců osvědčující vlastnické právo k prostorám. Jde o zřejmý nesoulad zákona a podzákoného právního předpisu. Ani zákon, ani vyhl. č. 250/2005 Sb. nevyžadují na písemném prohlášení vlastníka, ani osoby oprávněné prostorem disponovat úředně ověřený podpis. Sídlo obchodní společnosti a družstva je podstatnou náležitostí společenské smlouvy, zakladatelské smlouvy a zakladatelské listiny. V zakladatelském dokumentu postačí u právnické osoby uvést namísto adresy sídla jen obec, kde má sídlo. K zápisu do obchodního rejstříku je však třeba navrhnout plnou adresu sídla. Zápis změny sídla v obchodním rejstříku má účinky deklaratorní nikoli konstitutivní.

K tomu srov. § 78 odst. 1 písm. a), § 94 písm. a), § 110 odst. 1 písm. a), § 163 odst. 1, § 173 písm. a) a § 226 odst. 1 písm. a). Sídlo společností, družstev jakož i ostatních právnických osob je důležité z hlediska určení jejich státní příslušnosti. K tomu srov. § 21 odst. 2 a 3 a § 32 odst. 3 MPSaP. Podle sídla právnických osob se určuje i místní příslušnost státních orgánů, jejichž rozhodovací pravomoci podléhají. Jedná se o obecné soudy, rejstříkové soudy, živnostenské úřady, finanční úřady, stavební úřady a další státní orgány a správní úřady.

K písm. b) Další ze zapisovaných skutečností je předmět podnikání nebo předmět činnosti, nejedná-li se o podnikatelskou činnost. Některé obchodní společnosti (společnost

s ručením omezeným a akciová společnost) mohou být založeny i za jiným než podnikatelským účelem (viz § 56 odst. 1). U nich se tedy zapisuje předmět činnosti nikoliv předmět podnikání. Navrhovatel zápisu do obchodního rejstříku je povinen doložit, že nejpозději dnem zápisu mu vznikne živnostenské či jiné oprávnění k činnosti, která má být jako předmět podnikání do obchodního rejstříku zapsána, ledaže zvláštní právní předpisy stanoví jinak (viz § 37 odst. 1). Předmět podnikání musí být doložen živnostenským listem či koncesní listinou vydanou místně příslušným živnostenským úřadem nebo průkazem o oprávnění k jiné podnikatelské činnosti, např. povolením či rozhodnutím příslušných ústředních správních úřadů (ministerstev) podle zvláštních předpisů. Pokud jde o zápis činnosti, která není živností, popřípadě jinou podnikatelskou činností a není tudíž vydáno živnostenské či jiné podnikatelské oprávnění, zapisuje rejstříkový soud tuto činnosti bez doložení. V této souvislosti je třeba upozornit, že z obchodního zákoníku bylo bez náhrady zák. č. 216/2005 Sb. vypuštěno dřívější ustanovení § 30 odst. 2, které upravovalo, že předmětem podnikání obchodní společnosti nebo družstva mohou být i činnosti, které podle zvláštních předpisů mohou vykonávat pouze fyzické osoby, jestliže je prokázáno, že tyto činnosti budou vykonávány pomocí osob, které jsou k tomu oprávněny podle zvláštních předpisů.

Novelou obchodního zákoníku zák. č. 377/2005 Sb. však bylo do ustanovení § 37 odst. 1 vráceno ustanovení, podle něhož u činností, které podle zvláštního právního předpisu mohou vykonávat pouze fyzické osoby, se tato činnost zapisuje jako předmět podnikání obchodní společnosti nebo družstva, jen jestliže žadatel prokáže, že tato činnost bude vykonávána pomocí osob, které jsou k tomu oprávněny podle zvláštního právního předpisu.

Vypuštění ustanovení § 30 odst. 2 zák. č. 216/2005 Sb. bylo neuvážené. Předkladatelé rejstříkové novely vycházeli z přesvědčení, že ustanovení § 30 odst. 2 je v obchodním zákoníku nadbytečné, neboť možnost provozování činností vyhrazených fyzickým osobám je pro obchodní společnosti a družstva upravena rovněž ve zvláštních předpisech. Mnohé zvláštní předpisy však tuto otázku neupravovaly a vycházelo se z ustanovení § 30 odst. 2. Proto, jak výše uvedeno, bylo ihned následující novelou toto ustanovení do obchodního zákoníku vráceno.

K písm. c) Jako právní forma právnické osoby se zapisuje veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo, státní podnik, popřípadě další.

K písm. d) U fyzické osoby se zapisuje rodné číslo nebo datum jejího narození, nebylo-li jí rodné číslo přiděleno. Tato formulace nasvědčuje, že rodné číslo nebo datum narození se zapisuje pouze u fyzické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku v postavení podnikatele, nikoliv v postavení společníka společnosti, statutárního orgánu, likvidátora, prokuristy atd. Z obchodního zákoníku bylo novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. bez náhrady vypuštěno ustanovení § 28 odst. 9, podle něhož se rodné číslo či datum narození u fyzické osoby a identifikační číslo u právnické (bylo-li přiděleno) zapisovaly u všech fyzických a právnických osob bez ohledu na to, z jakého důvodu byly tyto osoby do obchodního rejstříku zapisovány. Praxe rejstříkových soudů se v mezioddobí vyvinula tak, že rodné číslo, popřípadě datum narození se zapisují u všech fyzických osob, bez ohledu na to, z jakého důvodu jsou do obchodního zákoníku zapisovány. Tento výklad je opřen o vyhl. č. 250/2005 Sb., podle níž se rodné číslo, popřípadě datum narození, zapisuje u statutárních orgánů a členů statutárních orgánů fyzických osob, u likvidátora, u prokuristy, u členů dozorčích rad, u společníků veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, jsou-li fyzickými osobami, jakož i u jediného akcionáře akciové společnosti, je-li fyzickou osobou, apod.

K písm. e) Identifikační číslo je číselný kód, který slouží identifikaci ekonomického subjektu. Ekonomickým subjektem je každá právnická osoba, organizační složka státu

a dále fyzická osoba, která má podle § 2 odst. 2 postavení podnikatele. Identifikační číslo slouží k jednoznačné identifikaci ekonomického subjektu a má pouze identifikační význam. Způsob tvorby identifikačního čísla stanoví Český statistický úřad. Identifikační číslo se přiděluje každému ekonomickému subjektu.

Identifikační číslo, které bylo přiděleno určitému ekonomickému subjektu, nesmí být přiděleno jinému, a to ani v případě, že ekonomický subjekt, kterému bylo přiděleno, zanikl. Každému ekonomickému subjektu se přiděluje pouze jedno identifikační číslo. Identifikační čísla přiděluje právníkům osobám zapsaným do obchodního rejstříku, zahraničním osobám a organizačním složkám zahraničních osob rejstříkový soud. Fyzickým osobám provozujícím živnost přiděluje identifikační číslo živnostenský úřad. Fyzickým osobám – podnikatelům, kteří provozují podnikatelskou činnost, která není živností ve smyslu živnostenského zákona, přiděluje identifikační číslo Český statistický úřad. K identifikaci odštěpného závodu a jiné organizační složky s obdobným postavením jako má odštěpný závod se použije identifikační číslo ekonomického subjektu, jehož je součástí, s tím, že do závorky se připojí číslice vyjadřující pořadí tohoto závodu v obchodním rejstříku. Podrobnosti o přidělování identifikačních čísel jsou upraveny v zák. č. 89/1995 Sb., v novelizovaném znění.

Zápis identifikačního čísla se podle novely obchodního zákoníku přijaté zák. č. 216/2005 Sb. vázal pouze k zápisu podnikatelů, a to jak fyzických, tak i právnických osob. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 216/2005 Sb. zcela jasně neupravila (stejně jako v případě rodného čísla či data narození), že identifikační číslo se zapisuje i v všech podnikatelův právnických osob bez ohledu na to, z jakého důvodu jsou do obchodního rejstříku zapisovány. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb. doplnila do ustanovení § 35 písm. h), z něhož vyplývá, že u právnické osoby se zapisuje identifikační číslo, pokud ji bylo přiděleno.

K písm. f) Podle tohoto ustanovení se zapisuje jméno a bydliště osoby nebo osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členy, s uvedením způsobu jakým jednají jménem společnosti. Skutečnost, že právníká osoba jedná statutárním orgánem, je vyjádřena v § 13, to, že statutární orgán jedná ve všech věcech právníké osoby, upravuje § 20 odst. 1 ObčZ. Kdo je statutárním orgánem jednotlivých obchodních společností a družstva upravuje obchodní zákoník v rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodního společnosti.

Statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti je každý ze společníků. Společenská smlouva však může stanovit, že statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti jsou pouze někteří ze společníků, popřípadě jen jeden společník. Vzhledem k tomu, že společníkem veřejné obchodní společnosti může být i právníká osoba, je i právníká osoba – společník statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti, nevyloučí-li společenská smlouva takového společníka z jednání jménem společnosti. Pověří-li společenská smlouva funkci statutárního orgánu jen některé ze společníků, nejedná se o omezení jednatelského oprávnění. Pokud jde o způsob jednání statutárních orgánů veřejné obchodní společnost, platí, že každý jedná samostatně, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Statutárním orgánem komanditní společnosti jsou všichni komplementáři. Společenská smlouva však může stanovit, že jsou to pouze někteří z komplementářů, popřípadě jen jeden komplementář. Každý z komplementářů je oprávněn jednat za společnost samostatně, nevylučuje-li se společenské smlouvy něco jiného (§ 101). Pokud je komplementářem právníká osoba, je také tato statutárním orgánem komanditní společnosti, nevyloučí-li ji společenská smlouva.

Je-li statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti právníká osoba, zapisuje se do rubriky statutárního orgánu její firma a sídlo. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 216/2005 Sb. již neobsahovala ustanovení, podle něhož se zapisovalo, byla-li statutárním orgánem právníká osoba, jméno a bydliště

osob, které byly jejím statutárním orgánem nebo členem. Protože vypuštění této úpravy bylo soudci i samotnou praxí kritizováno, zařadila novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 79/2006 Sb. zpět toto ustanovení do obchodního zákoníku [viz § 35 písm. f) věta za středníkem]. Je-li statutární orgán veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti zahraniční fyzickou osobou, nemusí již prokazovat, že má pobyt na území České republiky, neboť ustanovení § 30 odst. 3 bylo z obchodního zákoníku vypuštěno. Statutární orgán veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti musí prokázat, že splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti ve smyslu § 6 ŽZ (viz § 76 odst. 2 a § 93 odst. 2) a že u něho nejsou dány překážky provozování živnosti ve smyslu § 8 ŽZ. Nutno však zdůraznit, že kromě statutárních orgánů musí uvedené podmínky splnit a jejich splnění prokázat i ostatní společníci veřejné obchodní společnosti a všichni komplementáři společnosti, to znamená i ti, kteří nejsou statutárními orgány. Pokud je statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti právnická osoba, musí podmínky dle § 6 a 8 ŽZ splnit statutární orgán takové právnické osoby nebo jím pověřený zástupce (viz § 76 odst. 3 a § 93 odst. 3). U statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti nesmí být dána překážka výkonu funkce dle § 38l, což je třeba rovněž rejstříkovému soudu prokázat. Statutární orgán veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti z titulu toho, že je vždy společníkem, musí prokázat, že není společníkem s neomezeným ručením v jiné obchodní společnosti. Splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a neexistenci překážek provozování živnosti prokazují statutární orgány veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti čestným prohlášením, které musí obsahovat prohlášení o tom, že

- statutární orgán je plně způsobilý k právním úkonům,
- splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a není dána překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem, bez ohledu na předmět podnikání společnosti a
- splňuje podmínky podle § 38l a § 56 odst. 4.

Na čestném prohlášení musí být úředně ověřený podpis statutárního orgánu.

Bezúhonnost statutárního orgánu se prokazuje rozdílně podle toho, zdali je statutární orgán státním příslušníkem České republiky, státním příslušníkem jiného členského státu Evropské unie nebo státním příslušníkem jiného státu než členského státu Evropské unie.

Bezúhonnost se dokládá:

- při zápisu statutárního orgánu – občana České republiky do obchodního rejstříku výpisem z rejstříku trestů ne starším 3 měsíců,
- při zápisu statutárního orgánu – občana jiného členského státu Evropské unie výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem státu, jehož je občanem, vydaným příslušným soudním nebo správním orgánem. Jestliže tento stát příslušný výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává, předloží se čestné prohlášení učiněné před notářem nebo orgánem členského státu Evropské unie, jehož je statutární orgán občanem, nebo členského státu Evropské unie posledního pobytu,
- při zápisu statutárního orgánu, který není občanem České republiky ani jiného členského státu Evropské unie, výpisem z rejstříku trestů a výpisem z evidence trestů nebo odpovídajícím dokladem státu, jehož je statutární orgán občanem, a států, ve kterých se po dobu nepřetržitě alespoň 3 měsíců zdržoval v posledních 3 letech; tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců.

Dále se u statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti zapisuje den vzniku a zániku funkce. To platí již od 1. 1. 2001. Den vzniku funkce statutárního orgánu při prvozápisu veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti do obchodního rejstříku se prokazuje společenskou smlouvou. Den zániku funkce se prokazuje listinou osvědčující změnu společenské smlouvy v osobě statutárního orgánu nebo prohlášením statutárního orgánu o odstoupení z funkce.

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů (§ 133 odst. 1). První jednatel či první jednatelé, je-li jich více, musí být určeni ve smyslu § 110 odst. 1 písm. e) ve společenské smlouvě. Další jednatele pak jmenuje valná hromada [§ 125 odst. 1 písm. g)]. U jednatele(ů) společnosti s ručením omezeným se do obchodního rejstříku ve smyslu tohoto ustanovení zapisují údaje o jménu, příjmení, bydlišti a rodném čísle či datu narození. Je-li jednatelem zahraniční fyzická osoba, obchodní zákoník již nevyžaduje k zápisu této osoby do obchodního rejstříku doklad o povolení k pobytu na území České republiky, neboť ustanovení § 30 odst. 3 bylo z obchodního zákoníku s účinností od 1. 7. 2005 vypuštěno. Ustanovení § 30 odst. 3 se již od 1. 5. 2004 nevztahovalo na zahraniční fyzické osoby, které byly státními příslušníky členských států Evropské unie a států tvořících Evropský hospodářský prostor, neboť od vstupu České republiky do Evropské unie platilo na území České republiky Nařízení Evropské unie o svobodě usazovací. Jednatelé společnosti s ručením omezeným jsou jmenováni ze společníků nebo jiných fyzických osob (§ 133 odst. 3).

Jako jednatel může být po 1. 1. 2001 zapsána do obchodního rejstříku pouze taková fyzická osoba, která splňuje podmínku věku 18 let, je plně způsobilá k právním úkonům a bezúhonná ve smyslu zákona o živnostenském podnikání a není u ní dána překážka provozování živnosti podle zákona o živnostenském podnikání. Osoba, která uvedené podmínky nesplňuje, nebo na jejíž straně je dána překážka výkonu funkce, se jednatelem nestane, i když o tom rozhodl příslušný orgán (§ 135 odst. 2 s odkazem na § 194 odst. 7). Dále je třeba, aby u jednatele nebyla dána překážka výkonu funkce podle § 381 (viz komentář k § 381). Od 1. 1. 2001 se již u jednatelů neprokazuje, že nemají nedoplatky na daních, platbách sociálního zabezpečení a státním příspěvku zaměstnanosti, neboť § 194 odst. 7 ve vazbě na § 135 odst. 2 neodkazuje na § 6 ŽZ, ale všeobecné podmínky provozování živnosti, které musí člen statutárního orgánu splňovat, výslovně vyjmenovává. Tento ustálený výklad však poněkud komplikuje vyhl. č. 250/2005 Sb., která stanoví, že obsahem čestného prohlášení jednatele je, že splňuje podmínky provozování živnosti podle § 6 ŽZ. Domníváme se, že jednatel musí splňovat pouze ty ze všeobecných podmínek provozování živnosti upravených v § 6 ŽZ, které jsou vyjmenovány v § 194 odst. 7. Totéž se týká členů představenstva akciové společnosti a členů dozorčích rad obou kapitálových společností. Tyto osoby nemusí splňovat a ani prokazovat neexistenci nedoplatků na daních a na platbách sociálního zabezpečení a státním příspěvku zaměstnanosti. Formulace vyhl. č. 250/2005 Sb. je v tomto ohledu nepřesná.

Splnění podmínek výkonu funkce jednatele a neexistenci překážek provozování živnosti prokazuje jednatel čestným prohlášením, které musí obsahovat prohlášení, že:

- jednatel je plně způsobilý k právním úkonům,
- splňuje podmínky provozování živnosti (podle našeho názoru jen dle § 194 odst. 7 ve vazbě na § 135 odst. 2, nikoliv podle § 6 ŽZ) a že u něho nenastala skutečnost, jež je překážkou provozování živnosti podle § 8 ŽZ,
- u něj není dána překážka výkonu funkce podle § 381.

Podpis jednatele na čestném prohlášení musí být úředně ověřen.

Bezúhonnost jednatele se prokazuje rozdílně, podle toho, zda-li je jednatel státním příslušníkem České republiky, státním příslušníkem jiného členského státu Evropské unie nebo státním příslušníkem jiného státu než členského státu Evropské unie.

Bezúhonnost jednatele se dokládá stejně, jako u statutárních orgánů osobních společností.

Způsob jednání jednatelů, má-li jich společnost více, je upraven v § 131 odst. 2 věta druhá tak, že každý z jednatelů je oprávněn jednat jménem společnosti samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak. Společenská smlouva nebo stanovy mohou např. určit, že všichni jednatelé či někteří z nich jednají společně ve všech věcech, anebo mohou určit, že všichni či někteří jednatelé jednají společně ve vymezeném okruhu věcí. Takovéto určení způsobu jednání jednatelů se nepovažuje za omezení jednatelejšího

oprávnění a tudíž se zapisuje do obchodního rejstříku a je účinné vůči třetím osobám. Způsob jednání jednatele jménem společnosti nelze kombinovat se způsobem jednání zákonných či smluvních zástupců. Nelze např. kombinovat způsob jednání takto: „Za společnost jedná vždy společně jeden jednatel a jeden prokurista“.

Od 1. 1. 2001 se zapisuje do obchodního rejstříku den vzniku a den zániku funkce jednatele. Den vzniku funkce jednatele se při zápisu společnosti s ručením omezeným prokazuje společenskou smlouvou. Den vzniku funkce dalších jednatelů se prokazuje usnesením valné hromady o jmenování jednatele do funkce. Den zániku funkce jednatele se prokazuje usnesením valné hromady o odvolání jednatele z funkce nebo prohlášením jednatele o odstoupení z funkce a dokladem o jeho doručení. Jako důkaz zániku funkce slouží i pravomocné rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, že jednatel přestal splňovat některou z podmínek způsobilosti pro výkon funkce jednatele, v důsledku čehož mu zanikla funkce.

Statutárními orgánem akciové společnosti je představenstvo. Jedná se o kolektivní statutární orgán. První členové představenstva jsou voleni na ustavující valné hromadě (viz § 171) nebo jsou určení zakladateli v zakladatelské smlouvě, zakládá-li se akciová společnost bez veřejné nabídky akcií (viz § 172). Další členy představenstva volí valná hromada, pokud stanovy neurčují, že členy představenstva volí dozorčí rada způsobem ve stanovách uvedeným. Za představenstvo jedná navenek každý člen představenstva, nestanoví-li stanovy něco jiného. Způsobem jednání jménem společnosti se rozumí, zda každý člen představenstva jedná samostatně nebo zda více členů či všichni členové představenstva jednají společně. Člen představenstva, který zavazuje společnost a který je zahraniční fyzickou osobou, již nemusí prokazovat, že má pobyt na území České republiky, neboť ustanovení § 30 odst. 3 bylo z obchodního zákoníku vypuštěno novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. s účinností od 1. 7. 2005. Do obchodního rejstříku se u člena představenstva zapisují podle tohoto ustanovení údaje o jménu, příjmení a bydlišti a rodném čísle, popřípadě datu narození. Stejně jako jednatel společnosti s ručením omezeným musí i člen představenstva splnit podmínku věku 18 let, plné způsobilosti k právním úkonům a bezúhonnosti a nesmí být u něho dány překážky provozování živnosti ve smyslu § 8 ŽZ. Splnění podmínek výše uvedených a absence překážek provozování živnosti se prokazuje stejně jako u jednatelů společnosti s ručením omezeným. Rovněž člen představenstva nemusí po 1. 1. 2001 prokazovat bezdlužnost, to znamená, že nemá vůči státu nedoplatky na daních a na platbách sociálního zabezpečení a státním příspěvku zaměstnanosti. Naopak člen představenstva bude muset prokázat, že u něho není dána překážka výkonu funkce dle § 381. Skutečnost, že jednatelé společnosti s ručením omezeným a členové představenstva akciové společnosti nemusí po novele obchodního zákoníku provedené zák. č. 370/2000 Sb. splňovat podmínku bezdlužnosti, vyplývá z dílky § 194 odst. 7, kde jsou podmínky výkonu funkce výslovně vyjmenovány a nejsou řešeny odkazem na ustanovení § 6 ŽZ. Paradoxně společníci veřejné obchodní společnosti a komplementáři komanditní společnosti budou muset bezdlužnost prokazovat (srov. dílky § 76 odst. 2 a § 93 odst. 2). Ani u akciové společnosti nelze kombinovat způsob jednání členů představenstva se způsobem jednání zákonných či smluvních zástupců.

U členů představenstva se do obchodního rejstříku zapisuje den vzniku funkce a den zániku funkce. U kolektivního statutárního orgánu, jímž představenstvo je, se ještě rozlišuje vznik členství v představenstvu a vznik funkce v představenstvu (např. předsedy).

Vznik členství v představenstvu, vznik funkce v představenstvu, stejně jako zánik členství v představenstvu a zánik funkce v představenstvu musí být rejstříkovému soudu prokázán. Vznik členství v představenstvu u prvních členů představenstva se dokládá notářským zápisem osvědčujícím průběh ustavující valné hromady, nebo zakladatelskou smlouvou, která musí obsahovat rozhodnutí, která jinak přijímá ustavující valná hromada, jedná-li se o založení společnosti bez veřejné nabídky akcií. Den vzniku členství v představenstvu dalších členů představenstva se prokazuje zápisem o usnesení valné hromady

nebo dozorčí rady o jejich zvolení nebo zápisem z jednání představenstva o kooptaci člena představenstva. Vznik funkce v představenstvu se prokazuje zápisem o usnesení představenstva o zvolení člena do funkce v představenstvu. Zánik členství v představenstvu se prokazuje zápisem o usnesení valné hromady nebo dozorčí rady o odvolání člena představenstva nebo prohlášením člena představenstva o odstoupení z funkce, dokladem o jeho doručení příslušnému orgánu společnosti včetně dokladu o projednání odstoupení příslušným orgánem. Zánik funkce člena či předsedy představenstva se dokládá zápisem o usnesení představenstva o odvolání člena představenstva z funkce nebo prohlášením člena představenstva o odstoupení z funkce, dokladem o jeho doručení příslušnému orgánu společnosti včetně dokladů o projednání odstoupení. Důvodem pro zánik funkce v představenstvu je i zánik podmínek pro způsobilost výkonu funkce. Tento důvod se dokládá pravomocným rozhodnutím soudu nebo správního úřadu, že člen představenstva přestal splňovat některou z podmínek způsobilosti pro členství v představenstvu.

K písm. g) Prokura je upravena v § 14 n. Do obchodního rejstříku se zapisuje jméno, bydliště a rodné číslo, popřípadě datum narození prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná. Má-li podnikatel jediného prokuristu, jedná tento samostatně. Má-li podnikatel více prokuristů, může jednat každý z prokuristů samostatně, všichni prokuristé společně nebo alespoň dva prokuristé společně (viz § 14 odst. 6). Podle § 14 odst. 7 se do obchodního rejstříku zapisuje omezení prokury po smrti podnikatele na úkony v rámci obvyklého hospodaření. Zápis prokuristy do obchodního rejstříku se dokládá dle vyhl. č. 250/2005 Sb. listinou o vzniku prokury, čímž je třeba rozumět listinu, kterou bylo o udělení prokury rozhodnuto (prokura vzniká až zápisem do obchodního rejstříku, takže k návrhu na zápis prokury nelze logicky doložit listinu o vzniku prokury). Dále se zápis prokuristy dokládá dokladem o jmenování prokuristy a čestným prohlášením prokuristy, že splňuje podmínky podle § 38l. Prokurista není statutárním orgánem obchodní společnosti či družstva, ale je jejím zmocněncem. Proto se na prokuristu nevztahují podmínky a předpoklady pro výkon funkce statutárního orgánu. Vyhl. č. 250/2005 Sb. ukládá doložit čestné prohlášení o splnění podmínek dle § 38l. Ustanovení § 38l se však na prokuristu nevztahuje. Vyhláška nemůže stanovit více povinností, než ukládá zákon. Prokurista ani nemusí prokazovat a dokladat bezúhonnost. Výmaz prokuristy z obchodního rejstříku se dokládá listinou o zániku prokury. V průběhu existence prokury lze prokuru rozšiřovat i zužovat, a to jak věcně, tak osobně. Zápis prokuristy do obchodního rejstříku je zápisem konstitutivním, zatímco jeho výmaz z obchodního rejstříku je zápisem deklaratorním. Prokura zaniká doručením odvolání prokury prokuristovi, nikoliv až výmazem prokuristy z obchodního rejstříku. Pokud je prokurista v obchodním rejstříku zapsán, chrání třetí osoby dobrá víra v zápis v obchodní rejstřík, že zapsaný prokurista prokuristou je.

K písm. h) U právnické osoby se zapisuje identifikační číslo, pokud již bylo přiděleno [viz komentář k písmenu e)].

K písm. i) Dalšími skutečnostmi, které se zapisují do obchodního rejstříku, jsou skutečnosti, o nichž to stanoví právní předpis, tzn. obchodní zákoník nebo jiné zákony. Obchodní zákoník upravuje zápis dalších skutečností zejména v § 38g:

- zrušení právnické osoby a jeho právní důvod (§ 38g),
- vstup do likvidace (§ 38g),
- jméno a bydliště nebo firma a sídlo likvidátora, likvidátorů (§ 38g),
- jméno a bydliště osoby, která bude vykonávat činnost likvidátora za právnickou osobu (§ 38g),
- prohlášení konkursu se jménem a bydlištěm nebo firmou a sídlem správce konkursní podstaty (§ 38g),
- jméno a bydliště osoby, která bude vykonávat činnost správce konkursní podstaty za právnickou osobu (§ 38g),
- zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka nepostačuje k náhradě nákladů konkursu (§ 38g),

- zahájení řízení o vyrovnání (§ 38g),
- rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, prodejem podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí soudu o zastavení výkonu tohoto rozhodnutí (§ 38g),
- exekuční příkaz k postižení podílu některého společníka ve společnosti, na prodej podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí o zastavení exekuce nebo sdělení, že exekuce skončila jinak než zastavením (§ 38g),
- rozhodnutí soudu o neplatnosti právnické osoby (§ 38g),
- ukončení likvidace a právní důvod výmazu podnikatele (§ 38g).

Na jiných místech obchodního zákoníku je upraven zápis následujících skutečností do obchodního rejstříku:

- den vzniku právnické osoby (§ 62, 225),
- usnesení valné hromady akciové společnosti o zvýšení základního kapitálu (§ 203 odst. 4, § 209a odst. 5),
- usnesení valné hromady akciové společnosti o podmíněném zvýšení základního kapitálu (§ 207 odst. 4),
- usnesení představenstva akciové společnosti o zvýšení základního kapitálu (§ 210 odst. 2),
- usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního kapitálu (§ 211 odst. 4),
- usnesení valné hromady akciové společnosti o souběžném snížení a zvýšení základního kapitálu (§ 216c odst. 3),
- zápisy přeměn obchodních společností (§ 38a až 38e),
- zápis prodeje podniku (§ 488 odst. 1).

Zvláštními právními předpisy, které upravují zápis dalších skutečností, jsou např.:

- zák. č. 305/2000 Sb., o povodích (§ 4, 8),
- zák. č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře (§ 2),
- zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, v novelizovaném znění (§ 112),
- zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v novelizovaném znění (§ 142),
- zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, v novelizovaném znění (§ 31),
- zák. č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, v novelizovaném znění (§ 28c),
- zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v novelizovaném znění (§ 30).

Z judikatury:

PR 4/1994 s. 134: 1. Znalecká činnost slouží, mimo jiné, k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost proto je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností.

2. I kdyby však znalecká činnost podnikatelskou činností nebyla, nebránila by tato skutečnost zápisu společnosti s ručením omezeným zabývající se znaleckou činností do obchodního rejstříku. Podle ustanovení § 56 odst. 1 ObchZ lze totiž založit společnost s ručením omezeným i za jiným účelem než za účelem podnikání a i taková společnost se zapisuje do obchodního rejstříku.

3. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, nepředepisuje, aby právnické osoby zapsané do seznamu znalců vykonávaly znaleckou činnost pomocí fyzických osob oprávněných ke znalecké činnosti; tento zákon ani jiný zákon rovněž nestanoví, že znaleckou činnost mohou vykonávat pouze fyzické osoby, tak jak to uvádí ustanovení § 30 odst. 2 ObchZ.

R 47/1996: Návrh na zkrácené znění obchodního jména společnosti v obchodním rejstříku (vedle již zapsaného obchodního jména) je nutno ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) a odst. 5 ObchZ posuzovat jako změnu zapisovaných skutečností, týkajících se obchodního

jména společnosti. Vyhovění takovému návrhu by ve svých důsledcích vedlo k pluralitě obchodních jmen jedné a téže společnosti.

R 2/1996: 1. Na právní poměry drobných provozoven, které dosud nezanikly, jsou aplikovatelné dosavadní předpisy, zejména dosud nezrušené nařízení vlády č. 214/1998 Sb. a přiměřeně zákon č. 111/1990 Sb., o státním podniku.

2. Podle nyní platné právní úpravy se drobné provozovny s právní subjektivitou zapisují do obchodního rejstříku, tato povinnost jim byla uložena již zák. č. 103/1990 Sb. Pokud nebyla drobná provozovna s právní subjektivitou, vzniklá před účinností zák. č. 103/1990 Sb., do obchodního rejstříku zapsána, nezaniká a existuje i nadále, vznikla jí však povinnost zapsat se do obchodního rejstříku a nemůže zaniknout, nebude-li z obchodního rejstříku vymazána.

R 7/1996: Z hlediska ustanovení § 28 odst. 1 písm. y) a odst. 5 ObchZ by nebyl zápis zkrácené formy obchodního jména společnosti (vedle již zapsaného obchodního jména) ničím jiným než přeměnou zapisovaných skutečností, obchodního jména společnosti se týkajících. Takový postup by ve svém důsledku vedl k pluralitě obchodních jmen jedné a téže společnosti. Obchodní ani občanský (viz § 19b ObčZ) zákoník však s jinou variantou než s tou, že jeden podnikatel bude nositelem pouze jediného obchodního jména, nepočítá.

SR 5/1996 s. 130: Z § 154 odst. 2 v návaznosti na § 9 odst. 2 ObchZ vyplývá, že akciová společnost si musí vybrat jedno z označení právní formy – „akciová společnost“ nebo zkratku „akc. spol.“ nebo „a.s.“ – které je jako dodatek součástí jejího obchodního jména; dvě nebo i tři uvedená označení vedle sebe nejsou přípustná.

PR 4/1996 s. 173: Skutečnost, že podnikatel – fyzická osoba byl nejprve zapsán v obchodním rejstříku a později z něj byl vymazán, nemění nic na jeho postavení dlužníka z právních vztahů, které vznikly před jeho výmazem v obchodním rejstříku. K tomu, aby jeho dluhy přešly na společnost s ručením omezeným, kterou založil, je nutná právní skutečnost, se kterou je tento účinek spojen. Touto skutečností není jen samotné založení společnosti ani při současném výmazu zakládajícího společníka jako podnikatele z obchodního rejstříku.

SR 12/2001 s. 424: Provozovna podnikatele není údajem zapisovaným do obchodního rejstříku.

R 16/2002: Jestliže došlo k zániku funkcí členů představenstva akciové společnosti, je povinností rejstříkového soudu tuto změnu zapsat do obchodního rejstříku (představenstvo vymazat) i přesto, že členové představenstva nebyli ve svých funkcích nahrazeni. To platí i u společnosti v likvidaci.

SR 3/2005 s. 104: Den zániku prokury není údajem ani skutečností, která se zapisuje do obchodního rejstříku.

SJ 2/2006 s. 68: K provozování hotelu postačuje živnostenské oprávnění k provozování hostinské činnosti.

§ 36 [Údaje zapisované u právnických osob]

Do obchodního rejstříku se dále запиší tyto údaje týkající se právnických osob:

a) u veřejné obchodní společnosti jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků,

b) u komanditní společnosti jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků, s uvedením, který ze společníků je komplementář a který komanditista, výše vkladu každého komanditisty a rozsah jeho splacení,

c) u společnosti s ručením omezeným jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků, výše základního kapitálu, výše vkladu každého společníka do základního kapitálu a rozsah jeho splacení, výše podílu každého společníka, zástavní právo k obchodnímu podílu, dále jméno a bydliště členů dozorčí rady, byla-li zřízena, a den vzniku a zániku jejích funkce,

d) u akciové společnosti výše základního kapitálu, rozsah jeho splacení, počet, druh, forma, podoba a jmenovitá hodnota akcií, případné omezení převoditelnosti akcií na jméno, jméno a bydliště členů dozorčí rady a den vzniku, popřípadě zániku jejích funkce; má-li společnost jediného akcionáře, zapisuje se i jméno a bydliště nebo firma a sídlo tohoto akcionáře,

e) u družstva výše zapisovaného základního kapitálu a výše základního členského vkladu, případně vkladů,

f) u státních podniků zakladatel, výše kmenového jmění, minimální výše kmenového jmění, kterou je státní podnik povinen zachovávat, a určený majetek.

Související ustanovení: § 2, 13, § 31 až 35, § 56, 57, 60, 62, § 76 odst. 2 a 3, § 77, 78, 85, § 92a odst. 7, § 92c odst. 4, § 92e, § 93 odst. 3 a 4, § 94, 95, 101, § 104a až 104d, § 105, 106, 107, 108, 110, 111, 117a, 118, § 131 odst. 9, § 133, 145, § 147 odst. 3, § 151, 152, § 153a až 153e, § 154 odst. 2, § 162, § 163 odst. 1 a 2, § 172, § 173 odst. 1, § 175, 191, 194, § 202 odst. 4, § 203 odst. 4, § 204 odst. 7, § 207 odst. 6, § 209 odst. 6, § 209a odst. 5, § 211 odst. 4, § 220, § 220a odst. 5 až 10, § 220i, 220n, § 220p odst. 6 až 8, § 220y, 220z, § 221 odst. 3, § 225, 226, 254, 259, § 488 odst. 1, § 764, 765, 770

Související předpisy: § 32 odst. 3 MPSaP; § 18, 19c, § 20 odst. 1 ObčZ; § 35, 62, 77, 91, § 80a až 80d, § 200a až 200dc OSŘ; § 4 odst. 3 a § 10 StP, položka 8 přílohy SoudP; § 8 vyhl. č. 37/1992 Sb., v novelizovaném znění; nař. vl. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Z literatury: *Bartošíková, M.* K převodu obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 7–8; *Bartošíková, M.* K zápisu společnosti s ručením omezeným. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 7–8; *Bartošíková, M.* Ještě k převodu obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 1; *Dědič, J.* Činnost notáře a novela obchodního zákoníku. Ad Notam, 1996, č. 4; *Eliáš, K.* Vklady do obchodních společností. Právník, 1994, č. 5; *Eliáš, K.* Valná hromada společnosti s ručením omezeným. Právník, 1994, č. 12; *Eliáš, K.* Dozorčí rada ve s. r. o. Právní praxe, 1995, č. 1; *Eliáš, K.* K některým sporným otázkám rozhodování valné hromady s. r. o. o změnách společenské smlouvy. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 7–8; *Eliáš, K.* Společenská smlouva o založení společnosti s ručením omezeným a stanovky s.r.o. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 9; *Eliáš, K.* Založení a vznik akciové společnosti. Právní praxe v podnikání, 1998, č. 4; *Jindřich, M.* Notářské zápisy po novele obchodního zákoníku a notářského řádu. Právní rozhledy, 2001, č. 5; *Kalss, S., Bučková, I.* Převod akcií a obchodních podílů ve společnosti s r. o. v Rakousku a České republice. Právní rozhledy, 1996, č. 3; *Pliva, S.* Majetkové vklady do obchodních společností. I. díl a II. díl. Právo a podnikání, 1994, č. 4 a 5; *Pliva, S.* Některé otázky převoditelnosti akcií. Právo a podnikání, 1998, č. 7–8; *Pokorná, J.* K účasti notářů na valných hromadách kapitálových společností. Právo a podnikání, 1997, č. 1; *Pokorná, J.* K některým otázkám společného obchodního podílu na společnosti s ručením omezeným. Časopis pro právní vědu a praxi, 1995, č. 2; *Pokorná, J.* K vymezení pojmu obchodní podíl. Právník, 1995, č. 9; *Pokorná, J.* Registrace na valných hromadách a příchody akcionářů po ukončení registrace. Právní rádce, 1998, č. 1; *Ryšánek, Z.* Změny společenské smlouvy u společnosti s ručením omezeným. Ad Notam, 2001, č. 1; *Slováková, Z.* K zastavení obchodního podílu, podílu komanditisty a podniku. Právo a podnikání, 2002, č. 3; *Štenglová, I.* Převod obchodního podílu. Obchodní právo, 1994, č. 2; *Štenglová, I.* Splácení vkladů v obchodní společnosti. Obchodní právo, 1994, č. 11; *Štenglová, I.* Smlouva o převodu obchodního podílu. Právo a podnikání, 1995, č. 7; *Štenglová, I.* Změny formy, druhu a povahy akcií. Obchodní právo, 1995, č. 7 a 8; *Štenglová, I.* Přeměna jednočlenné s.r.o. ve vícečlennou a naopak. Právní rozhledy, 1998, č. 6; *Štenglová, I.* Právní důsledky uplynutí funkčního období představenstva akciové společnosti. Právní rozhledy, 1999, č. 3; *Weinhold, D.* Obchodní podíl a akcie náležející více osobám. Právní rádce, 1995, č. 5.

Podle ustanovení § 36 se zapisují do obchodního rejstříku údaje týkající se jednotlivých forem obchodních společností, družstev a státních podniků. Jedná se o údaje, které se zapisují vedle údajů dle § 35 písm. a) až i). V podstatě je do ustanovení § 36 převzato, s menšími odchylkami, dřívější ustanovení § 28 odst. 2.

Z novely obchodního zákoníku provedené zák. č. 216/2005 Sb. vyplývalo, že u společnosti veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným a jediného akcionáře akciové společnosti se do obchodního rejstříku zapisuje i místo podnikání, liší-li se od bydliště. To byla nesporně chyba zákonodárce. Zák. č. 79/2006 Sb. tento požadavek, to znamená zápis místa podnikání, liší-li se od bydliště u společnosti veřejné obchodní společnosti (ale také komanditní společnosti, společ-

nosti s ručením omezeným a jediného akcionáře akciové společnosti), zrušil. K firmě společníků právnických osob viz § 8 n. K sídlu společníků právnických osob viz § 19c ObčZ a komentář k § 2 odst. 3. Důkazem o tom, že fyzická osoba či právnická osoba je společníkem veřejné obchodní společnosti je společenská smlouva. Důkazem o tom, že společník – právnická osoba existuje, je výpis z obchodního rejstříku. Vyhl. č. 250/2005 Sb. však předložení takového důkazu u společníka veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti nevyžaduje. Výpis z obchodního rejstříku by měly předkládat alespoň zahraniční právnické osoby, které jsou společníky českých obchodních společností. Při změně v osobě společníka je třeba doložit listinu osvědčující změnu v osobě společníka, např. změnu společenské smlouvy nebo usnesení dědického soudu.

Společníkem veřejné obchodní společnosti může být jen fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a u níž není dána překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem bez ohledu na předmět podnikání společnosti (viz § 76 odst. 2). Je-li společníkem právnická osoba, vykonává práva a povinnosti spojené s účastí ve společnosti její statutární orgán, popřípadě jim pověřený zástupce, který splňuje podmínky podle § 76 odst. 2.

Splnění podmínek dle § 76 odst. 2 a 3 musí být při zápisu společníka veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku doloženo. Splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a neexistence překážky provozování živnosti a plná způsobilost k právním úkonům společníka fyzické osoby se prokazuje čestným prohlášením, na němž musí být úředně ověřený podpis společníka fyzické osoby. Je-li společníkem veřejné obchodní společnosti právnická osoba, musí čestné prohlášení učinit statutární orgán společníka právnické osoby nebo jím pověřený zástupce. Statutární orgán společníka právnické osoby či statutárním orgánem pověřený zástupce se v rámci společníka (právnické osoby) veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku nezapisuje, neboť zápis tohoto údaje § 35 ani § 36 nevyžaduje.

Kromě čestného prohlášení se dokládá bezúhonnost společníka, a to rozdílně podle toho, zda jde o společníka – státního příslušníka České republiky, státního příslušníka jiného členského státu Evropské unie nebo státního příslušníka jiného státu než členského státu Evropské unie.

Bezúhonnost se dokládá:

- a) při zápisu společníka – občana České republiky do obchodního rejstříku výpisem z Rejstříku trestů ne starším 3 měsíců,
- b) při zápisu společníka – občana jiného členského státu Evropské unie výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem státu, jehož je společník občanem, vydaným příslušným soudním nebo správním orgánem. Jestliže tento stát příslušný výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává, předloží se čestné prohlášení učiněné společníkem před notářem nebo orgánem členského státu Evropské unie, jehož je občanem, nebo členského státu Evropské unie posledního pobytu,
- c) při zápisu společníka, který není občanem České republiky ani jiného členského státu Evropské unie, výpisem z Rejstříku trestů a výpisem z evidence trestů nebo odpovídajícím dokladem státu, jehož je společník občanem, a státy, ve kterých se po dobu nepřetržitě alespoň 3 měsíců zdržoval v posledních 3 letech. Tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců.

Dále musí společník prokázat, že nemá nedoplatky na daních a nedoplatky na platbách pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní podporu zaměstnanosti [viz § 6 odst. 1 písm. d) a e) ZZJ]. V přehledu příloh k formuláři č. 10 (veřejná obchodní společnost) se uvádí pouze potvrzení správce daně o tom, že společník nemá v evidenci daní evidovány žádné splatné daňové nedoplatky. Potvrzení příslušné správy sociálního zabezpečení o tom, že společník veřejné obchodní společnosti nemá evidovány nedoplatky na platbách sociálního zabezpečení a státním příspěvku zaměstnanosti se podle vyhl.

č. 250/2005 Sb. nevyžaduje. Znamená to, že společník veřejné obchodní společnosti bude zapsán do obchodního rejstříku i bez doložení této skutečnosti, nebo je možné takový důkaz požadovat na základě obecného ustanovení § 32 odst. 2? Domníváme se, že soud nejen může, ale musí požadovat jako důkaz potvrzení správy sociálního zabezpečení podle ustanovení § 32 odst. 2.

Pokud zanikne účast společníka ve veřejné obchodní společnosti, musí být z obchodního rejstříku vymazán. Důkazem o zániku účasti společníka ve veřejné obchodní společnosti je změna společenské smlouvy, usnesení dědického soudu nebo pravomocné rozhodnutí soudu nebo správního úřadu dokládající, že společník přestal splňovat některou z podmínek způsobilosti pro účast ve veřejné obchodní společnosti, v důsledku čehož přestal být jejím společníkem. Zápis, změna zápisu a výmaz společníka do obchodního rejstříku a z obchodního rejstříku má deklaratorní účinky s výjimkou zápisu prvních společníků při vzniku společnosti.

K firmě společníka komanditní společnosti – právnické osoby viz § 8 n. K sídlu společníka právnické osoby viz § 19c ObčZ a komentář k § 2 odst. 3. K výši vkladu komanditisty a ke splacení vkladu viz § 97a.

Komplementář komanditní společnosti musí splňovat stejně jako společník veřejné obchodní společnosti všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a nesmí u něho být dána překážka provozování živnosti stanovená zvláštním předpisem bez ohledu na předmět podnikání (viz § 92 odst. 3). Je-li komplementářem právnická osoba, musí podmínky splnit její statutární orgán nebo jím pověřený zástupce (viz § 92 odst. 4). Splnění podmínek dle § 92 odst. 3 a 4 se prokazuje u komplementářů komanditní společnosti stejně jako u společníků veřejné obchodní společnosti.

Důkazem o tom, že určitá osoba je komplementářem či komanditistou komanditní společnosti, je společenská smlouva. Předložení dokladu o existenci společníka právnické osoby vyhl. č. 250/2005 Sb. nevyžaduje. Skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku v části týkající se komplementáře a komanditisty se dokládají následovně:

- a) listinami osvědčujícími změnu v osobě společníka (např. změna společenské smlouvy, smlouvy o převodech obchodních podílů, usnesení dědického soudu),
- b) převzetím závazku k novému vkladu nebo ke zvýšení vkladu,
- c) potvrzením auditora o existenci pohledávky započítávané na vklad společníka, včetně dokladu prokazujícího právní důvod vzniku pohledávky,
- d) smlouvou o započtení pohledávky,
- e) doklady o splacení vkladů,
- f) doklady o doplacení vkladů.

Zápisy, změna zápisu a výmaz společníka komanditní společnosti do (a z) obchodního rejstříku má deklaratorní účinky. Pouze zápisy prvních společníků v souvislosti se vznikem společnosti mají účinky konstitutivní.

K firmě společníka společnosti s ručením omezeným – právnické osoby viz § 8 n. K sídlu viz § 19c ObčZ. Důkazem o tom, že společníci jsou společníky společnosti s ručením omezeným v době vzniku společnosti, je společenská smlouva. Dalšími údaji, které se zapisují a váží se k osobám společníků, je výše jejich vkladu do základního kapitálu a rozsah jeho splacení a výše obchodního podílu a případné zastavení obchodního podílu.

Skutečnosti zapisované v rubrice společníci a společný obchodní podíl se podle vyhl. č. 250/2005 Sb. dokládají takto:

- a) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady o změně obsahu společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny,
- b) smlouvou o převodu obchodního podílu nebo jeho části,
- c) smlouvou o zastavení obchodního podílu,

- d) listinou osvědčující přechod obchodního podílu (např. pravomocným usnesením dědického soudu),
- e) listinou osvědčující zánik zástavního práva k obchodnímu podílu,
- f) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady, kterým byl udělen souhlas ke vzniku zástavního práva,
- g) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady, kterým byl udělen souhlas s převodem obchodního podílu,
- h) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady, kterým byl udělen souhlas s rozdělením obchodního podílu,
- i) dohodou společníků o ukončení účasti některého z nich ve společnosti podle § 149a,
- j) pokud je společníkem zahraniční právnická osoba, dokladem o její existenci,
- k) listinou osvědčující jinou změnu zapisovaného údaje (např. při změně bydliště fotokopie občanského průkazu).

V této souvislosti je třeba podotknout, že vyhl. č. 250/2005 Sb., resp. přehled příloh ke společnosti s ručením omezeným nese v této části název Společníci a Společný obchodní podíl, přičemž konkrétní listinné důkazy směřují k obchodnímu podílu a naopak chybí přehled listin vázících se k převodům mezi spolumajiteli společného obchodního podílu, ledaže smlouvy o převodu mezi spolumajiteli společného obchodního podílu by bylo možné subsumovat pod listiny osvědčující jinou změnu zapisovaného údaje [písmeno k)]. Jakými listinami se bude např. dokládat dohoda mezi spolumajiteli společného obchodního podílu o zrušení spolumajitelství a o vzájemném vypořádání (viz § 141 ObčZ)?

Pokud jde o převod obchodního podílu, uvádí vyhl. č. 250/2005 Sb. jako přílohu smlouvy o převodu obchodního podílu nebo jeho části. Co když se bude obchodní podíl převádět v rámci smlouvy o prodeji podniku?

Dále se u společnosti s ručením omezeným zapisuje základní kapitál společnosti. Doklady, jimiž se dokládají skutečnosti zapisované v části základního kapitálu, jsou spojeny s doklady, jimiž se prokazuje výše vkladů společníků a rozsah jejich splacení, byť tyto údaje se zapisují v rubrice společníků, nikoliv v rubrice základního kapitálu.

Podle vyhl. č. 250/2005 Sb. se skutečnosti zapisované v části základního kapitálu dokládají takto:

- a) doklady o splnění vkladové povinnosti,
- b) usnesením soudu o jmenování znalce podle § 59 odst. 3,
- c) posudkem znalce o ocenění nepeněžitých vkladů,
- d) doklady o splacení vkladů ve smyslu § 60 odst. 2 a 4,
- e) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu,
- f) prohlášením o převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu,
- g) potvrzením auditora o existenci pohledávky započítávané na vklad společníka, včetně dokladu prokazujícího právní důvod vzniku pohledávky,
- h) smlouvou o započtení pohledávky,
- i) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu,
- j) dokladem o zveřejnění rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu podle § 147 odst. 1.

U člena dozorčí rady (byla-li dozorčí rada zřízena) se zapisuje jméno a bydliště a den vzniku a zániku funkce, tzn. den vzniku a zániku členství v dozorčí radě, jakož i den vzniku a zániku funkce uvnitř dozorčí rady (jako např. předsedy).

Skutečnosti zapisované v části dozorčí rada se dokládají:

- a) zápisem o usnesení valné hromady o zvolení nebo odvolání člena dozorčí rady,
- b) prohlášením člena dozorčí rady o odstoupení z členství v dozorčí radě, doklad o jeho doručení a projednání odstoupení příslušným orgánem společnosti,

c) při zápisu člena dozorčí rady – občana České republiky do obchodního rejstříku výpisem z Rejstříku trestů ne starším 3 měsíců,

d) při zápisu člena dozorčí rady – občana jiného členského státu Evropské unie výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem státu, jehož je člen dozorčí rady občanem, vydaným příslušným soudním nebo správním orgánem. Jestliže tento stát příslušný výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává, předloží se čestné prohlášení učiněné členem dozorčí rady před notářem nebo orgánem členského státu Evropské unie, jehož je občanem, nebo členského státu Evropské unie posledního pobytu,

e) při zápisu člena dozorčí rady, který není občanem České republiky ani jiného členského státu Evropské unie, výpisem z Rejstříku trestů a výpisem z evidence trestů nebo odpovídajícím dokladem státu, jehož je člen dozorčí rady občanem, a státu, ve kterých se po dobu nepřetržitě alespoň 3 měsíců zdržoval v posledních 3 letech; tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců,

f) čestným prohlášením člena dozorčí rady, že:

– je plně způsobilý k právním úkonům,

– splňuje podmínky provozování živnosti podle § 194 odst. 7 (nikoliv podle § 6 ŽZ, jak stanoví vyhl. č. 250/2005 Sb.) a nenastala u něho skutečnost, jež je překážkou provozování živnosti dle § 8 ŽZ,

– splňuje podmínky podle § 381;

podpis musí být úředně ověřen,

g) pravomocným rozhodnutím soudu nebo správního úřadu dokládajícím, že člen dozorčí rady přestal splňovat některou z podmínek způsobilosti pro členství v dozorčí radě, v důsledku čehož mu zaniklo jeho členství.

Pokud jde o čestné prohlášení člena dozorčí rady, uvádí vyhl. č. 250/2005 Sb., že člen dozorčí rady musí prohlásit, že splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti dle § 6 ŽZ. Tato formulace je nepřesná, neboť člen dozorčí rady musí splňovat pouze ty všeobecné podmínky provozování živnosti, které jsou uvedeny v § 194 odst. 7 (viz § 200 odst. 3).

Zápisy společníků, výše vkladů a rozsahu jejich splacení, obchodního podílu a členů dozorčí rady s výjimkou zápisu těchto skutečností při vzniku společnosti jsou zápisy deklaratorními. Totéž se týká změny těchto skutečností a jejich výmazu.

Naproti tomu zápis zvýšení a snížení základního kapitálu a zápis zastavení obchodního podílu jsou zápisy konstitutivními (viz § 117a a § 145 odst. 3).

U akciové společnosti se u členů dozorčí rady kromě jména a bydliště zapisuje od 1. 1. 2001 i den vzniku, popřípadě zániku jejich funkce, tzn. den vzniku a zániku členství v dozorčí radě a den vzniku a zániku funkce uvnitř dozorčí rady (např. funkce předsedy). Přesto, že akciovou společnost nemůže založit jediný akcionář – fyzická osoba, není vyloučeno, aby v průběhu trvání akciové společnosti se všechny akcie soustředily v ruku jediného akcionáře – fyzické osoby. Soustředění akcií v ruku jediné fyzické osoby nezakládá neplatnost společnosti ani není důvodem pro zrušení společnosti soudem (viz § 162 odst. 1).

Skutečnosti zapisované v části základního kapitálu se dokládají:

a) usnesením soudu o jmenování znalce podle § 59 odst. 3,

b) posudkem znalce o ocenění nepeněžitých vkladů,

c) doklady o splacení vkladů ve smyslu § 60 odst. 2 a 4,

d) doklady o doplacení základního kapitálu,

e) notářským zápisem osvědčujícím přijetí rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu,

f) notářským zápisem osvědčujícím přijetí rozhodnutí valné hromady o pověření představenstva podle § 210,

g) notářským zápisem osvědčujícím přijetí rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu podle § 210,

h) smlouvou o úpisu akcií,

i) dohodou akcionářů podle § 205,

j) dokladem o splacení emisního kursu akcií při zvýšení základního kapitálu peněžitými i nepeněžitými vklady,

k) potvrzením auditora o existenci pohledávky započítávané na emisní kurs akcií, včetně dokladu prokazujícího právní důvod vzniku pohledávky,

l) smlouvou o započtení pohledávky,

m) notářským zápisem osvědčujícím přijetí rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu,

n) dokladem o zveřejnění rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu podle § 215,

o) dokladem o splnění podmínek stanovených v § 216a odst. 1.

Skutečnosti zapisované v části akcie se dokládají:

a) veřejnou nabídkou akcií,

b) prospektem cenného papíru nebo užším prospektem cenného papíru schváleným Českou národní bankou (dříve Komisí pro cenné papíry),

c) veřejnou nabídkou cenných papírů,

d) notářským zápisem o rozhodnutí valné hromady o změně jmenovité hodnoty, druhu, formy, podoby, spojení a štěpení akcií, popřípadě i jinými doklady,

e) smlouvou o upsání akcií.

Skutečnosti zapisované v části jediného akcionáře se dokládají:

a) listinami osvědčujícími nabytí nebo pozbytí všech akcií jedinou osobou,

b) pokud je akcionářem zahraniční právnická osoba, dokladem o její existenci.

Skutečnosti zapisované u členů dozorčí rady se dokládají:

a) zápisem o usnesení valné hromady o zvolení nebo odvolání člena dozorčí rady voleného valnou hromadou,

b) listinami osvědčujícími volbu nebo odvolání člena dozorčí rady voleného zaměstnancem, popřípadě čestným prohlášením představenstva, že společnost neměla 50 zaměstnanců ve smyslu § 200 odst. 1,

c) zápisem o usnesení dozorčí rady o zvolení nebo odvolání člena dozorčí rady do funkce v dozorčí radě,

d) zápisem z jednání dozorčí rady o kooptaci člena dozorčí rady,

e) prohlášením člena dozorčí rady o odstoupení z funkce v dozorčí radě, dokladem o jeho doručení dozorčí radě, včetně dokladu o projednání odstoupení dozorčí radou,

f) prohlášením člena dozorčí rady o odstoupení z členství v dozorčí radě, dokladem o jeho doručení příslušnému orgánu společnosti, včetně dokladu o projednání odstoupení příslušným orgánem,

g) při zápisu člena dozorčí rady – občana České republiky do obchodního rejstříku výpisem z Rejstříku trestů ne starším 3 měsíců,

h) při zápisu člena dozorčí rady – občana jiného členského státu Evropské unie výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem státu, jehož je společník občanem, vydaným příslušným soudním nebo správním orgánem. Jestliže tento stát příslušný výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává, předloží se čestné prohlášení učiněné členem dozorčí rady před notářem nebo orgánem členského státu Evropské unie, jehož je občanem, nebo členského státu Evropské unie posledního pobytu,

i) při zápisu člena dozorčí rady, který není občanem České republiky ani jiného členského státu Evropské unie, výpisem z Rejstříku trestů a výpisem z evidence trestů nebo odpovídajícím dokladem státu, jehož je člen dozorčí rady občanem, a státy, ve kterých

se po dobu nepřetržitě alespoň 3 měsíců zdržoval v posledních 3 letech. Tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců,

j) čestným prohlášením člena dozorčí rady, že:

– je plně způsobilý k právním úkonům,

– splňuje podmínky provozování živnosti podle § 192 odst. 7 (nikoliv podle § 6 ŽZ, jak stanoví vyhl. č. 250/2005 Sb.) a nenastala u něho skutečnost, jež je překážkou provozování živnosti podle § 8 ŽZ,

– splňuje podmínky podle § 381;

podpis musí být úředně ověřen,

k) pravomocným rozhodnutím soudu nebo správního úřadu dokládajícím, že člen dozorčí rady přestal splňovat některou z podmínek způsobilosti pro členství v dozorčí radě, v důsledku čehož mu zaniklo jeho členství.

Zápis zvýšení a snížení základního kapitálu, zápis počtu a jmenovitě hodnoty akcií při jejich stěpení či spojení do jedné akcie, zápis změny formy akcií nebo druhu akcií a zápis omezení převoditelnosti akcií jsou zápisy konstitutivní. U družstva se jako zvláštní údaj zapisuje výše zapisovaného základního kapitálu a výše základního členského vkladu, případně vkladů. Skutečnosti zapisované v části základní členský vklad se dokládají při vzniku družstva zápisem o ustavující schůzi družstva a notářským zápisem o rozhodnutí ustavující schůze družstva o schválení stanov a notářským zápisem osvědčujícím přijetí změny stanov.

Skutečnosti zapisované v části zapisovaný základní kapitál se dokládají notářským zápisem o ustavující schůzi družstva, dokladem o splacení stanovené části zapisovaného základního kapitálu, prohlášením správce vkladu podle § 60 odst. 4 a dokladem o počtu členů družstva.

Zakladatelem státního podniku je stát. Jeho jménem vykonává funkci ministerstvo, do jehož působnosti spadá předmět podnikání podniku (§ 3 odst. 1 StP). Kmenovým jménem podniku je obchodní majetek podniku, s nímž má podnik právo hospodařit při svém vzniku. Zakládací listina musí obsahovat minimální výši kmenového jmění, kterou je podnik povinen zachovat [§ 4 odst. 3 písm. d) StP]. Určeným majetkem je majetek státu, který je vymezen jako určený majetek v zakládací listině. Mezi obligatorní náležitosti zakládací listiny patří i určení majetku státu, s nímž má podnik právo hospodařit [§ 4 odst. 3 písm. e) StP]. Nedílnou součástí zakládací listiny je příloha obsahující vymezení určeného majetku (§ 4 odst. 2 StP). Návrh na první zápis státního podniku do obchodního rejstříku podává zakladatel dle zvláštního právního předpisu. Návrh na zápis změn podává státní podnik jednající svým statutárním orgánem. Pro státní podnik neplatí povinnost podávat návrh na zápis, změnu zápisu a výmaz zapisovaných údajů na formuláři (viz § 32 odst. 5),

Z judikatury:

R 60/1994: Jestliže družstvo k návrhu na zápis svého výmazu v obchodním rejstříku nepřiložilo písemný souhlas správce daně podle ustanovení § 35 odst. 2 zák. č. 337/1992 Sb., ve znění zák. č. 35/1993 Sb., ani nedoložilo postup podle ustanovení § 35 odst. 5 téhož zákona a rejstříkový soud, aniž vyzval navrhovatele, aby osvědčil splnění uvedené povinnosti, povolil zápis výmazu družstva v obchodním rejstříku, porušil zákon v ustanovení § 120 a § 200b odst. 1 OSŘ.

R 36/2000: S účinností od 1. 7. 1996 nelze po právní moci usnesení, kterým soud povolil zápis právních nástupců obchodní společnosti do obchodního rejstříku, rozhodnout o neplatnosti usnesení valné hromady, na jehož základě byl do obchodního rejstříku zapsán výmaz rozdělované společnosti a založeny nástupnické společnosti. Řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která rozhodla o rozdělení společnosti, jejímž je žalovaný (dlužník) právním nástupcem, je řízením o nároku, který se týká majetku patřícího do jeho konkursní podstaty.

R 8/2002: Třicetidenní lhůta k podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku, uvedená v ustanovení § 211 odst. 4 ObchZ, je lhůtou pořádkovou.

R 16/2002: Jestliže došlo k zániku funkcí členů představenstva akciové společnosti, je povinností rejstříkového soudu tuto změnu zapsat do obchodního rejstříku (představenstvo vymazat) i přesto, že členové představenstva nebyli ve svých funkcích nahrazeni. To platí i u společnosti v likvidaci.

R 79/2004: Podle ustanovení § 28 odst. 2 písm. c) ObchZ se do obchodního rejstříku zapisuje i zástavní právo k obchodnímu podílu zřízené rozhodnutím finančního úřadu.

§ 37 [Listiny přikládáné k návrhu]

(1) Navrhovatel zápisu do obchodního rejstříku doloží, že mu nejpozději dnem zápisu vznikne živnostenské či jiné oprávnění k činnosti, která má být jako předmět podnikání (činnosti) do obchodního rejstříku zapsána, ledaže zvláštní právní předpis stanoví jinak. U činností, které podle zvláštního právního předpisu mohou vykonávat pouze fyzické osoby, se tato činnost zapisuje jako předmět podnikání obchodní společnosti nebo družstva, jen jestliže žadatel prokáže, že tato činnost bude vykonávána pomocí osob, které jsou k tomu oprávněny podle zvláštního právního předpisu.

(2) Navrhovatel při návrhu na zápis do obchodního rejstříku doloží právní důvod užívání prostor, do nichž umístil sídlo nebo místo podnikání; to platí obdobně také pro jejich případnou změnu. K doložení právního důvodu užívání prostor postačí písemně prohlášení vlastníka nemovitostí, bytu nebo nebytového prostoru, kde jsou prostory umístěny, případně prohlášení osoby oprávněné nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem jinak nakládat, že s umístěním souhlasí.

(3) Je-li navrhovatelem zahraniční osoba, sdělí rejstříkovému soudu doručovací adresu na území České republiky nebo zmocněnce pro přijímání písemností s doručovací adresou v České republice; to platí obdobně pro každou změnu těchto údajů.

(4) Listina prokazující splnění povinností podle odstavců 1 až 3 se přikládá k návrhu na zápis.

Související ustanovení: § 2 odst. 1 a 2, § 13, § 21 odst. 4 a 5, § 27, 31, 34, 35, 36, § 38 až 38l, § 85, 101, 133, 191, 194, § 243 odst. 2

Související předpisy: § 2, 3, 4, 10, 11, 45, 49, 50, 54 ŽZ; § 200da odst. 6 OSŘ; § 31 n. ObčZ; zák. č. 85/1996 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 220/1991 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 523/1992 Sb.; zák. č. 254/2000 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 237/1991 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 417/2004 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 36/1967 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 326/1999 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 38/1994 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 116/1990 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 72/1994 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Z literatury: *Dědič, J.* K některým otázkám právní úpravy podnikání. Právo a zákonnost, 1992, č. 1; *Hušek, J.* Živnostenské oprávnění – předmět podnikání. Právo a podnikání, 1993, č. 1; *Marčánová, J.* Živnostenské oprávnění. Obchodní právo, 1992, č. 3; *Mrázek, J.* Podnikání zahraničních osob v České republice. Právník, 1994, č. 3; *Randlová, N.* Zahraniční fyzická osoba odpovědným zástupcem. Právní rozhledy, 1993, č. 3

Živnostenským oprávněním podle odstavce 1 je živnostenský list nebo koncesní listina, které vydávají živnostenské úřady. Živnostenský list opravňuje podnikatele provozovat některou z ohlašovacích živností (tzn. řemeslnou, vázanou či volnou). Koncesní listina opravňuje podnikatele provozovat koncesovanou živnost. Náležitosti ohlášení živnosti a vydání živnostenského listu jsou upraveny v § 45 až 49 ŽZ. Náležitosti žádosti o kon-

cesi, projednání žádosti, rozhodování o koncesi a vydání koncesní listiny jsou upraveny v § 50 n. ŽZ. Jiným oprávněním k podnikatelské činnosti než živnostenský list a koncesní listina je oprávnění udělené podle zvláštních zákonů. Právo podnikat v ohlašovací živnosti vzniká zásadně ohlášením živnosti živnostenskému úřadu. Právo podnikat v koncesované živnosti vzniká nabytím právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Od tohoto okamžiku mohou zahájit podnikatelskou činnost fyzické osoby, právnické osoby, které se nezapisují do obchodního rejstříku, a právnické osoby již v obchodním rejstříku zapsané. Z uvedeného vyplývá, že právnickým osobám, které se zapisují do obchodního rejstříku, ale nejsou dosud zapsány, vzniká živnostenské oprávnění, jakož i další podnikatelské oprávnění až k okamžiku zápisu do obchodního rejstříku. Právnické osobě již zapsané v obchodním rejstříku, která pouze rozšiřuje svůj předmět podnikání, vzniká oprávnění podnikat v nové živnosti dnem ohlášení ohlašovací živnosti, dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese, nebo jedná-li se o podnikatelskou činnost provozovanou na základě zvláštního zákona, dnem nabytí právní moci správního rozhodnutí, jímž je podnikatelská činnost povolena, pokud zvláštní zákon nestanoví něco jiného. Např. zák. č. 38/1994 Sb., v novelizovaném znění, v § 12 výslovně stanoví, že obchodovat s vojenským materiálem lze v souladu s vydaným povolením nejdříve od zápisu tohoto předmětu činnosti do obchodního rejstříku (to platí i pro právnické osoby již zapsané v obchodním rejstříku). Ustanovení § 37 odst. 1 je převzato z dřívějšího ustanovení § 30 odst. 1.

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že z obchodního zákoníku bylo novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. vypuštěno dřívější ustanovení § 30 odst. 2, podle něhož bylo možno zapsat jako předmět podnikání obchodní společnosti a družstva činnost, kterou podle zvláštních předpisů mohly vykonávat pouze fyzické osoby (např. daňoví poradci, auditori atd.) s tím, že obchodní společnosti a družstva mohly tyto činnosti vykonávat pouze pomocí fyzických osob k tomu oprávněných. Vypuštění tohoto ustanovení způsobilo problémy v těch případech, kdy zvláštní předpisy regulující příslušnou podnikatelskou činnost takovou možnost neupravovaly.

Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 377/2005 Sb. však problémy z toho vzniklé odstranila opětovným začleněním úpravy této možnosti do odstavce 1.

Do odstavce 2 bylo s určitými modifikacemi zařazeno dřívější ustanovení § 30 odst. 4 upravující doložení právního důvodu užívání prostor, do nichž podnikatel umístil své sídlo nebo místo podnikání. K doložení právního důvodu užívání prostor se dokládá buď písemné prohlášení vlastníka nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru, kde jsou prostory umístěny, nebo prohlášení osoby oprávněné nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem jinak nakládat, že s umístěním sídla, popřípadě místa podnikání souhlasí. Na těchto prohlášeních zákon ani vyhl. č. 250/2005 Sb. nevyžadují úředně ověřený podpis vlastníka nebo osoby oprávněné nemovitostí (bytem nebo nebytovým prostorem) nakládat. V případech, kdy vyhl. č. 250/2005 Sb. úředně ověřený podpis na určité listině vyžaduje, stanoví to výslovně, například na čestném prohlášení statutárního orgánu, člena statutárního orgánu či člena dozorčí rady. Z těchto souvislostí lze spíše dovodit, že na prohlášeních dle § 37 odst. 2 úředně ověřený podpis oprávněné osoby být nemusí. V souvislosti s doložením právního důvodu užívání prostor vzniká další problém. Zákon uvádí pouze výše uvedená prohlášení jako dostačující důkazy, zatímco vyhl. č. 250/2005 Sb. v rámci přehledu příloh uvádí výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců osvědčující vlastnické právo k prostorům. Jsme názoru, že byť zákon výpis z katastru nemovitostí nevyžaduje, je třeba ho dokládat na základě vyhl. č. 250/2005 Sb. Doložení právního důvodu užívání nebytových prostor platí i pro případ změny sídla či místa podnikání.

Zahraniční právnická nebo fyzická osoba je návrhovatelem zápisu do obchodního rejstříku, pokud žije na území České republiky organizační složkou svého podniku a tuto nechává zapsat do obchodního rejstříku. Dále je návrhovatelem zahraniční fyzic-

ká osoba, která se zapisuje jako podnikatel do obchodního rejstříku ať už na základě dobrovolnosti, či povinně. Jestliže první návrh na zápis obchodních společností podávají a podepisují osoby uvedené v § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1, § 175 odst. 2 a § 225 odst. 2, pak navrhovatelem veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti může být zahraniční fyzická nebo právnická osoba, která je společníkem uvedených společností, navrhovatelem společnosti s ručením omezeným může být jednatel společnosti – zahraniční fyzická osoba. Smyslem právní úpravy obsažené v odstavci třetím je vyhnout se složitému doručování do zahraničí.

Listiny prokazující splnění povinnosti dle odstavce prvního až třetího jsou stanoveny ve vyhlášce č. 250/2005 Sb. a příkládají se k návrhu na zápis.

Z judikatury:

PR 4/1994 s. 135: 1. Znalecká činnost slouží, mimo jiné, k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost tedy je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností.

2. I kdyby však znalecká činnost podnikatelskou činností nebyla, nebránila by tato skutečnost zápisu společnosti s ručením omezeným zabývajících se znaleckou činností do obchodního rejstříku. Podle ustanovení § 56 odst. 1 ObchZ lze totiž založit společnost s ručením omezeným i za jiným účelem než za účelem podnikání a i taková společnost se zapisuje do obchodního rejstříku.

3. Zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, nepředepisuje, aby právnické osoby zapsané do seznamu znalců vykonávaly znaleckou činnost pomocí fyzických osob oprávněných ke znalecké činnosti, tento zákon ani jiný zákon rovněž nestanoví, že znaleckou činnost mohou vykonávat pouze fyzické osoby, tak jak to uvádí ustanovení § 30 odst. 2.

BA 3/1999 s. 49: Nelze zamítnout návrh na zápis odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku (§ 7 odst. 1, 2 ObchZ) do obchodního rejstříku pouze z toho důvodu, že jeho sídlo je mimo území České republiky.

§ 38 [Zápis fúze]

(1) Při fúzi právnických osob (dále jen „zápis fúze“) se do obchodního rejstříku u každé zanikající právnické osoby zapíše údaj o tom, že zanikla sloučením nebo splnutím s uvedením firmy, sídla a identifikačního čísla nástupnické právnické osoby, popřípadě všech ostatních zanikajících právnických osob.

(2) U nástupnické právnické osoby se zapíše:

a) při sloučení údaj o tom, že došlo ke sloučení, že na ni přešlo jmění zanikající právnické osoby (osob), firma, sídlo a identifikační číslo zanikající právnické osoby (osob), a případné změny dosud zapsaných údajů o nástupnické právnické osobě,

b) při splnutí, kromě údajů zapisovaných při vzniku právnické osoby, údaj o tom, že vznikla splnutím, že na ni přešlo jmění zanikajících právnických osob, firma, sídlo a identifikační číslo zanikajících právnických osob.

Související ustanovení: § 2, 13, 27, 28, 29, § 31 až 37, § 38d, 38e, 38g, 38j, 38l, 69, 69a, 92a, 92b, 104a, 104b, 153a, 153b, § 220a až 220o

Související předpisy: nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Související předpisy ES: Třetí směrnice

Z literatury: Bárta, J. Výchozí otázky právního nástupnictví a zániku právnické osoby bez likvidace. Právní rozhledy, 1995, č. 9; Bárta, J. Některé otázky zrušení obchodněprávních

subjektů při jejich zániku bez likvidace. Právní rozhledy, 1995, č. 12; Bartošíková, M. Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. Právní fórum 2006 č. 4; Černá, Š. Fúze akciových společností. Právo a podnikání, 2001, č. 2 a 3; Dědič, J. Spojování právnických osob. Obchodní právo, 1995, č. 11; Doralt, P. Přeměna obchodních společností. Právní rozhledy, 1997, č. 1; Havel, B. Ke smlouvě o fúzi podle obchodního zákoníku. EMP, 2001, č. 5–6; Ryneš, P. Slučování a splývání obchodních společností. Účetnictví, 1996, č. 9 a 10; Weinhold, D. Povahy a subjekty dohody podle § 220a odst. 1 Obch. zák. při sloučení akciových společností. Právo a podnikání, 1998, č. 5

Ustanovení § 38 koresponduje s dřívějším ustanovením § 28a odst. 1. V odstavci prvním je upraven zápis skutečností u každé zanikající právnické osoby, která zanikla sloučením nebo splynutím. U zanikající právnické osoby se od účinnosti novely obchodního zákoníku přijaté zák. č. 216/2005 Sb., tj. od 1. 7. 2005 nezapisovaly firmy, sídla a identifikační čísla ostatních zanikajících právnických osob. Tento stav trval až do přijetí novely zák. č. 79/2006 Sb. Změny v zapisovaných údajích v důsledku sloučení mohou být u jednotlivých forem nástupnických obchodních společností následující:

Je-li nástupnickou společností veřejná obchodní společnost, mohou se případné změny údajů podle odstavce 2 písmena a) týkat:

- a) údajů o osobách, jež se v důsledku sloučení staly společníky nástupnické společnosti,
- b) údaje o změně firmy,
- c) údaje o změně sídla.

Je-li nástupnickou společností komanditní společnost, mohou se změny údajů podle odstavce 2 písmena a) týkat:

- a) údajů o osobách, jež se v důsledku sloučení staly společníky nástupnické společnosti,
- b) u nově zapisovaných komanditistů údajů o vkladech a jejich splacení,
- c) údaje o změně firmy,
- d) údaje o změně sídla.

Je-li nástupnickou společností společnost s ručením omezeným, mohou se změny údajů podle odstavce 2 písmena a) týkat:

- a) údajů o osobách, jež se v důsledku sloučení staly společníky nástupnické společnosti,
- b) u nově zapisovaných společníků údajů o vkladech a jejich splacení,
- c) výše základního kapitálu,
- d) výše vkladů dosavadních společníků,
- e) údaje o změně firmy,
- f) údaje o změně sídla.

Je-li nástupnickou společností akciová společnost, mohou se změny údajů podle odstavce 2 písmena a) týkat:

- a) změny výše základního kapitálu a počtu akcií,
- b) změny jmenovité hodnoty, formy a podoby akcií a omezení převoditelnosti akcií na jméno,
- c) splacení základního kapitálu,
- d) údaje o změně firmy,
- e) údaje o změně sídla.

Je-li nástupnickým subjektem družstvo, mohou se změny údajů podle odstavce 2 písmena a) týkat:

- a) výše zapisovaného základního kapitálu,
- b) údaje o změně firmy,
- c) údaje o změně sídla,

Návrh na zápis fúze sloučením podávají společně všechny zanikající právnické osoby a nástupnická právnická osoba jednající svým statutárním orgánem nebo zmocněncem.

Návrh na zápis fúze splynutím podávají všechny zanikající právnické osoby a všechny osoby, jež jsou statutárními orgány nástupnických osob nebo jeho členy (viz § 38d).

Vzhledem k tomu, že právní úprava § 38d je převzata z dřívějšího ustanovení § 28a odst. 5, již před novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. se vedly diskuse, zdali ustanovení dřívějšího ustanovení § 28a odst. 5 (nyní § 38d) je *lex specialis* ve vztahu k ustanovením § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2. Jinými slovy řečeno, zda návrh na zápis nové obchodní společnosti podávají tytéž osoby jako návrh na zápis nové společnosti vzniklé fúzí splynutím. Soudíme, že ustanovení § 38d lze považovat za *lex specialis* k ustanovením § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2. Pro případ zápisu nové veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti vzniklé splynutím platí ustanovení § 92a odst. 7 a § 104a odst. 1, podle nichž návrh na zápis fúze splynutím podávají všichni společníci veřejné obchodní společnosti a všichni společníci komanditní společnosti. U společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti se podle ustanovení § 153a odst. 11 a § 220n odst. 4 obecná ustanovení § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2 nepoužijí, takže platí ustanovení § 38d. To znamená, že návrh na zápis nové společnosti s ručením omezeným vzniklé splynutím podávají všichni jednatelé a návrh na zápis nové akciové společnosti vzniklé splynutím podávají všichni členové představenstva. V této souvislosti se vedou diskuse, zdali díkce § 175 odst. 2 a díkce § 38d je pouze jiným vyjádřením téhož, že v obou případech podávají návrh na zápis akciové společnosti všichni členové představenstva, anebo zda díkce § 175 odst. 2 znamená, že návrh podává představenstvo jakožto orgán dosud nevzniklé společnosti.

K návrhu na zápis fúze do obchodního rejstříku se podle vyhl. č. 250/2005 Sb. dokládá:

- a) smlouva o fúzi,
- b) stejnopisy notářských zápisů o rozhodnutí valných hromad zúčastněných společností o sloučení, jestliže se vyžaduje konání valné hromady,
- c) společná zpráva představenstva nebo zprávy představenstev všech zúčastněných společností o fúzi, jestliže se vyžadují,
- d) společné zprávy dozorčích rad nebo zprávy dozorčích rad všech zúčastněných společností o přezkoumání fúze, jestliže se vyžadují,
- e) společná znalecká zpráva nebo znalecké zprávy o fúzi, jestliže se vyžadují,
- f) pravomocná rozhodnutí příslušných státních orgánů, jsou-li podmínkou účinnosti smlouvy o fúzi,
- g) konečné, popřípadě mezitimní účetní závěrky zúčastněných společností a zahajovací rozvaha nástupnické společnosti,
- h) posudek znalce podle § 69a odst. 6, není-li součástí znalecké zprávy o fúzi,
- i) průkaz o zveřejnění upozornění podle ustanovení § 220d odst. 1,
- j) prohlášení členů představenstva každé ze zúčastněných společností, že jim není známo, že byl podán návrh na určení neplatnosti smlouvy o fúzi nebo na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o sloučení nebo že bylo řízení o ní pravomocně zastaveno anebo že se všechny oprávněné osoby vzdaly práva na podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady nebo určení neplatnosti smlouvy o fúzi, je-li některá z těchto podmínek splněna,
- k) průkaz o tom, že peněžní prostředky potřebné k vyplacení doplatků byla předány osobě pověřené vyplacením doplatků,
- l) doklad o tom, že listinné akcie potřebné k výměně jak pro akcionáře zanikajících společností, tak akcionářů nástupnické společnosti byly předány osobě, jež tuto výměnu obstarává, má-li společnost listinné akcie,

m) doklad o doručení oznámení centrálnímu depozitáři o vydání akcií potřebných k výměně pro akcionáře zanikajících společností a o změně údajů v akciích akcionářů nástupnické společnosti, mají-li být vydány nebo změněny zaknihované akcie,

n) průkaz, že společnost má dostatek peněžních prostředků nebo likvidního majetku, jež slouží jako jistota pro oprávněné akcionáře, má-li nástupnická společnost v důsledku sloučení odkupovat vlastní akcie,

o) prohlášení představenstva společnosti, jež nekonala valnou hromadu, o tom, že oprávnění akcionáři nepožádali o svolání valné hromady nebo že se tohoto práva vzdali, je-li vyžadováno.

Jedná se v podstatě o seznam listin uvedených v § 220i odst. 1 písm. a) až n) a v odst. 2. Tento seznam příloh není úplný a mnohé listinné důkazy bude potřeba doložit podle ustanovení § 32 odst. 2.

§ 38a [Zápis převodu jmění na společníka]

(1) Při převodu jmění na společníka (dále jen „zápis převodu jmění“) se do obchodního rejstříku u zanikající obchodní společnosti zapíše údaj, že zanikla s převodem jmění na společníka, a firma, sídlo nebo bydliště a místo podnikání, liší-li se od bydliště, a identifikační číslo společníka, na něhož přešlo jmění zanikající obchodní společnosti.

(2) U osoby, na niž jmění zaniklé obchodní společnosti přechází, se zapíše údaj o přechodu, firma, sídlo a identifikační číslo zanikající obchodní společnosti.

Související ustanovení: § 2, 12, § 27 až 29, § 31 až 37, § 38d, 38e, 38g, 38j, 38l, 69, 69b, 92c, 104c, 153c, 220p, § 254 až 256, § 260

Související předpisy: nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Z literatury: Bartošíková, M. Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. Právní fórum 2006 č. 4; Černá, S. Zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře. Právo a podnikání, 2001, č. 4; Doralt, P. Přeměna obchodních společností. Právní rozhledy, 1997, č. 1

Do ustanovení § 38a bylo převzato dřívější ustanovení § 28a odst. 2. Zanikající osobou může být pouze obchodní společnost, neboť u družstva převod jmění na člena družstva obchodní zákoník neumožňuje. Nástupnická osoba – společník, na něhož přešlo jmění zanikající společnosti, může být jak právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku, tak i fyzická osoba – podnikatel zapsaná v obchodním rejstříku. U právnické osoby se zapíše údaj o firmě, sídle a identifikačním čísle. U fyzické osoby – podnikatele údaj o firmě, bydlišti a místu podnikání, liší-li se od bydliště. Kromě toho, že osoba přebírající jmění musí být zapsána v obchodním rejstříku, což vyplývá z údajů zapisovaných u zanikající společnosti, musí mít sídlo nebo bydliště na území České republiky (§ 69b odst. 1). Při převodu jmění akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným na společníka – právnickou osobu, může dojít i ke změně firmy. Přebírající společník, resp. akcionář, není-li fyzickou osobou, je oprávněn převzít firmu zaniklé společnosti s uvedením dodatku označujícího právní nástupnictví a bez dodatku vyjadřujícího právní formu zaniklé společnosti.

Návrh na zápis převodu jmění podávají společně zanikající právnická osoba, již může být jen společnost, a společník, na něhož se jmění převádí (viz § 38d odst. 2).

Listiny, které se dokládají k zápisu převodu jmění na společníka, jsou ve vyhlášce č. 250/2005 Sb. vyjmenovány takto:

- a) smlouva o převzetí,
- b) výpis z obchodního rejstříku prokazující zápis hlavního akcionáře do obchodního rejstříku,
- c) stejnopis notářského zápisu z valné hromady, která schválila převod jmění na hlavního akcionáře, popřípadě jiné listiny prokazující souhlas s převodem jmění na hlavního akcionáře,
- d) souhlas příslušných státních orgánů,
- e) zprávy statutárního orgánu a dozorčí rady,
- f) posudek znalce podle § 220p odst. 2,
- g) konečná účetní závěrka zanikající společnosti, popřípadě zahajovací rozvaha hlavního akcionáře a zpráva auditora o jejich ověření.

Jde v podstatě o seznam listinných důkazů uvedených v § 220p odst. 7.

§ 38b [Zápis rozdělení]

(1) Při rozdělení právnické osoby (dále jen „zápis rozdělení“) se do obchodního rejstříku u zanikající nebo rozdělované právnické osoby zapíše údaj, že zanikla rozdělením nebo že došlo k odštěpení části jejího jmění, s uvedením firmy, sídla a identifikačního čísla všech nástupnických právnických osob.

(2) U nástupnické osoby se zapíše:

a) při rozdělení se založením nových právnických osob, kromě údajů zapisovaných při vzniku právnické osoby, údaj, že vznikla rozdělením, že na ni přešlo jmění zanikající právnické osoby, které bylo uvedeno v projektu rozdělení, firma, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, jejímž rozdělením vznikla, a firmy, sídla a identifikační čísla ostatních právnických osob, které současně rozdělením vznikly; to platí obdobně pro odštěpení se založením nových společností (§ 69c odst. 2),

b) při rozdělení sloučením právnických osob údaj, že na ni přešlo jmění zanikající právnické osoby, které bylo uvedeno v projektu rozdělení, firma, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, která rozdělením zanikla, a firmy, sídla a identifikační čísla ostatních právnických osob, na které přešly ostatní části jmění zanikající právnické osoby, a případné změny dosud zapsaných údajů o nástupnické právnické osobě; to platí obdobně pro odštěpení sloučením (§ 69c odst. 2).

Související ustanovení: § 2, 13, § 27 až 29, § 31 až 37, § 38d, 38e, 38g, 38j, 38l, 69, 69c, 92d, 104d, 153d, § 220r až 220za, § 254 až 256, § 260

Související předpisy: nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Související předpisy ES: Šestá směrnice

Z literatury: Bartošíková, M. Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. Právní fórum 2006 č. 4; Dědič, J., Hájek, M. Rozdělení akciové společnosti s nerovnoměrným výměnným poměrem. Právo a podnikání, 2002, č. 2; Vomáčková, H. Zanik obchodních společností rozdělením. Účetnictví, 1996, č. 7

Do ustanovení § 38b bylo převzato dřívější ustanovení § 28a odst. 3. Ustanovení § 38b bylo novelizováno zák. č. 56/2006 Sb. V souvislosti se zavedením nových forem rozdělení do obchodního zákoníku, a to rozdělením, odštěpením se založením nových společností a rozdělením odštěpením sloučením [viz § 69 odst. 4 písm. c) a d)].

Návrh na rozdělení se založením nových právnických osob podává dle § 38d zanikající právnická osoba a osoby, jež jsou statutárními orgány nástupnických osob nebo jejich

členy. Vzhledem k tomu, že právní úprava § 38d je převzata z dřívějšího ustanovení § 28a odst. 5, již před novelou přijatou zák. č. 216/2005 Sb. se vedly diskuse, zdali ustanovení upravující, kdo podává návrh na zápis do obchodního rejstříku nově založených právnických osob vzniklých rozdělením, je ve vztahu k obecným ustanovením § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2 ustanovením speciálním. Pokud by ustanovení § 38d bylo speciálním ustanovením k výše uvedeným ustanovením, znamenalo by to, že návrh na zápis právnické osoby vzniklé rozdělením podávají vždy statutární orgány nebo jejich členové, nikoliv všichni společníci veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, nikoliv představenstvo akciové společnosti, ale všichni členové představenstva akciové společnosti. Ustanovení § 38d je podle našeho názoru modifikováno ustanoveními § 92a odst. 7 a § 104a odst. 1, z nichž vyplývá, že návrh na zápis nově vznikající právnické osoby při rozdělení podávají a podepisují všichni budoucí společníci. Podle § 153a odst. 11 a § 220n odst. 4 se ustanovení § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2 nepoužijí, takže bude platit ustanovení § 38d.

Návrh na zápis rozdělení sloučením podávají společně všechny zanikající právnické osoby a nástupnická právnická osoba, která jedná svým statutárním orgánem nebo zmocněncem. Návrh na zápis rozdělení odstěpením se založením nových právnických osob podává dle § 38d rozdělovaná právnická osoba a všechny osoby, které jsou statutárními orgány nástupnických právnických osob nebo jejich členy (viz rozdělení se založením nových právnických osob).

Návrh na zápis rozdělení odstěpením sloučením podávají dle § 38d rozdělovaná právnická osoba a nástupnická osoba, přičemž obě jednají svým statutárním orgánem nebo zmocněncem. Obě jsou v době podání návrhu na rozdělení odstěpením sloučením existujícími subjekty (viz rozdělení sloučením).

Návrh na zápis rozdělení do obchodního rejstříku se dokládá dle vyhl. č. 250/2005 Sb. následujícími listinami:

- a) projektem rozdělení,
- b) stejnopisem notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady o rozdělení,
- c) zprávou o rozdělení, zprávou o přezkoumání rozdělení, znaleckou zprávou o rozdělení, jestliže se vyžadují,
- d) pravomocnými rozhodnutími příslušných státních orgánů, jsou-li podmínkou účinnosti rozdělení,
- e) posudkem znalce podle § 69c odst. 5, není-li součástí znalecké zprávy o rozdělení,
- f) průkazem o splnění povinnosti zveřejnit upozornění věřitelům, dlužníkům a akcionářům podle § 220t odst. 1,
- g) konečnou účetní závěrkou zanikající společnosti a zahajovací rozvahou nástupnických společností,
- h) prohlášením třetích osob podle § 220r odst. 4, je-li vydáno,
- i) průkazem o složení doplatků a listinných akcií, jestliže se vyplácejí nebo vydávají,
- j) prohlášením členů představenstva zanikající společnosti, že jim není známo, že byla podána žaloba (správně má být návrh) na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o rozdělení nebo že bylo řízení o ní pravomocně zastaveno anebo že se všechny oprávněné osoby vzdaly práva na podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady, je-li některá z těchto podmínek splněna,
- k) stejnopisem notářského zápisu o rozhodnutí podle § 183i.

V podstatě jde o shodný seznam příloh, který je uveden v § 220g odst. 1. Rovněž tento seznam příloh není úplný a mnohé listiny bude třeba doložit dle § 32 odst. 2.

Z judikatury:

R 36/2000: S účinností od 1. 7. 1996 nelze po právní moci usnesení, kterým soud povolil zápis právních nástupců obchodní společnosti do obchodního rejstříku, rozhodnout o neplat-

nosti usnesení valné hromady, na jehož základě byl do obchodního rejstříku zapsán výmaz rozdělované společnosti a založeny nástupnické společnosti. Řízení o neplatnost usnesení valné hromady, která rozhodla o rozdělení společnosti, jejímž je žalovaný (dlužník) právním nástupcem, je řízením o nároku, který se týká majetku patřícího do jeho konkursní podstaty.

§ 38c [Zápis změny právní formy]

Při změně právní formy právnické osoby (dále jen „zápis změny právní formy“) se do obchodního rejstříku u právnické osoby, která mění právní formu, zapisuje, že změnila právní formu s uvedením původní a nové právní formy, a dále údaje zapisované při vzniku právnické osoby, jejíž právní formu dosavadní právnická osoba nabývá.

Související ustanovení: § 2, 13, § 27 až 29, § 31 až 37, § 38d, 38e, 38g, 38j, 38l, 69, 69e, 92e, 104e, 153e, 220zb, § 254 až 256, § 260

Související předpisy: nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Z literatury: Bartošíková, M. Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. Právní fórum, 2006, č. 4; Pelech, P. Převod společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost bez likvidace. Finanční, daňový a účetní bulletin, 1995, č. 1

Do ustanovení § 38c bylo začleněno dřívější ustanovení § 28a odst. 4. Od 1. 1. 2001 je v obchodním zákoníku upraveno nové pojetí změny právní formy právnické osoby, jež je na rozdíl od úpravy předchozí založeno na principu právní kontinuity právnické osoby měnící právní formu. To znamená, že právnická osoba, která mění právní formu, se z obchodního rejstříku nevymazává ani se nezapisuje její právní nástupce.

Návrh na zápis změny právní formy podává osoba, jejíž právní forma se mění (§ 38d odst. 2).

Návrh na zápis změny právní formy se dokládá v souladu s vyhl. č. 250/2005 Sb. těmito doklady:

- a) rozhodnutím o změně právní formy,
- b) zprávou o změně právní formy, pokud ji zákon vyžaduje, nebo souhlasem společníků podle § 69d odst. 4 s tím, že zprávu nevyžadují,
- c) povolením příslušných státních orgánů, pokud je zákon vyžaduje,
- d) doklady o poskytnutí jistoty podle § 69f odst. 1, pokud zákon její poskytnutí vyžaduje,
- e) mezitímní účetní závěrkou, včetně zprávy auditora, je-li takové ověření předepsáno, sestavenou ke dni zpracování změny právní formy.

§ 38d [Osoby podávající návrh na zápis přeměny]

(1) Návrh na zápis fúze nebo zápis rozdělení podávají všechny zanikající nebo rozdělované a nástupnické právnické osoby společně, popřípadě všechny osoby, jež jsou statutárními orgány nástupnických osob nebo jeho členy.

(2) Návrh na zápis převodu jmění podávají společně zanikající právnická osoba a společník, na něhož se jmění převádí. Návrh na zápis změny právní formy podává právnická osoba, jejíž právní forma se mění.

Související ustanovení: § 2, 13, § 27 až 29, § 31 až 37, § 38a až 38c, § 69, § 69a až 69e, § 92a až 92e, § 104a až 104c, § 153a až 153e, § 220a až 220zb, § 254 až 256, § 260

Související předpisy: § 42, 79, 82, 90, 94, § 200a až 200d, § 200da až § 200dc OSŘ; nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Z literatury: *Bartošíková, M.* Zápisy přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. Právní fórum, 2006, č. 4

Do ustanovení § 38d bylo zařazeno dřívější ustanovení § 28a odst. 5. Ustanovení § 38d bylo novelizováno zák. č. 56/2006 Sb.

Protože všechny zúčastněné osoby v době podání návrhu na zápis fúze sloučením existují, návrh na zápis fúze sloučením podávají tyto právnické osoby a podepisují osoby oprávněné jednat jménem právnických osob nebo osoby jimi zmocněné.

Ustanovení § 38d lze považovat za *lex specialis* ve vztahu k ustanovením § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2. Ustanovení § 38d je však modifikováno ustanoveními § 92a odst. 7 a § 104a odst. 1. Podle těchto ustanovení návrh na zápis fúze splnutím podávají všichni společníci veřejné obchodní společnosti a všichni společníci komanditní společnosti.

U společnosti s ručením omezeným a u akciové společnosti se podle ustanovení § 153a odst. 11 a § 220n odst. 4 nepoužijí ustanovení § 112 odst. 1 a § 175 odst. 2, takže plně platí ustanovení § 38d. To znamená, že návrh na zápis nové společnosti s ručením omezeným vzniklé splnutím podávají všichni jednatelé a návrh na zápis nové akciové společnosti vzniklé splnutím všichni členové představenstva. K rozdílnosti dle § 175 odst. 2 a § 38d viz komentář k § 38. Návrh na zápis převodu jmění podávají společně zanikající právnická osoba, kterou může být pouze společnost, nikoliv družstvo a společník, na něhož se převádí jmění zanikající osoby.

Návrh na zápis rozdělení se založením nových společností a návrh na rozdělení odstěpením se založením nových společností podávají společně všechny zanikající právnické osoby a všechny osoby, které jsou statutárními orgány nebo členy statutárních orgánů nástupnické právnické osoby. K problematice podání návrhu na zápis nově založené veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti v procesu rozdělení se vznikem nových právnických osob viz komentář k návrhu na zápis společností vzniklých fúzí splnutím.

Návrh na zápis rozdělení sloučením a návrh na rozdělení odstěpením sloučením podávají společně všechny zanikající právnické osoby a nástupnické právnické osoby. Protože všechny zúčastněné osoby v době podání návrhu na zápis rozdělení sloučením a rozdělení odstěpením sloučením existují, návrh na zápis rozdělení sloučením a rozdělení odstěpením sloučením podepisují osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby nebo osoby k tomu zmocněné.

Návrh na zápis změny právní formy podává osoba, jejíž právní forma se mění. Návrh na zápis podepisují jménem přeměňující se právnické osoby osoby oprávněné jednat jejím jménem nebo osoby k tomu zmocněné.

§ 38e [Provedení zápisu přeměny]

(1) Jestliže mají zanikající, rozdělované i nástupnické osoby sídla v obvodech různých rejstříkových soudů, podává se návrh u kteréhokoliv z nich.

(2) Rejstříkový soud provede zápis skutečností k těmž dni. Jestliže soud rozhodl o zápisu usnesením, pak ostatní rejstříkové soudy, v jejichž obvodech mají zúčastněné právnické osoby sídla, provedou do obchodního rejstříku příslušné zápisy až po právní moci rozhodnutí o povolení zápisu.

(3) Zápis fúze, převodu jmění nebo rozdělení povolí rejstříkový soud u zanikající, rozdělované i nástupnické právnické osoby pouze k těmž dni.

Související ustanovení: § 2, 13, §27 až 29, § 31 až 37, § 38a až 38c, § 69, § 69a až 69e, § 92a až 92e, § 104a až 104e, § 153a až 153e, 220a až 220zb, § 254 až 256, § 260

Související předpisy: § 9 odst. 3 písm a), § 35, 42, 79, 82, 85, 90, 94, § 167 až 171, § 200a až 200d, § 200da až 200dc OSR; nař. vl. č. 503/2000 Sb.

Ustanovení § 38e obsahuje dřívější ustanovení § 28a odst. 6. Ustanovení § 38e bylo novelizováno zák. č. 56/2006 Sb. Obchodní zákoník s účinností od 1. 1. 2001 nově upravil způsob podávání návrhů na zápis fúzí, převodu jmění na společníka a rozdělení právnických osob. Podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001 se podává jeden společný návrh na zápis fúze, převodu jmění na společníka a rozdělení právnických osob. Před 1. 1. 2001 obchodní zákoník ukládal povinnost zapsat výmaz právnické osoby a zápis nástupnické právnické osoby, popřípadě zápis změn u nástupnické právnické osoby k těmž dni, aniž byla řešena pravidla postupu pro případ, kdy sídla zanikajících osob a nástupnických osob byla v obvodech různých rejstříkových soudů. Tento problém vyřešila nová právní úprava s účinností od 1. 1. 2001 tak, že umožňuje podat návrh na zápis přeměn právnických osob, které mají sídlo v obvodech různých rejstříkových soudů, u kteréhokoli z nich. Jestliže soud rozhodne o návrhu usnesením, pak po právní moci usnesení provedou ostatní rejstříkové soudy, v jejichž obvodu mají sídla ostatní zúčastněné osoby, příslušné zápisy, aniž by o tom musely zúčastněné právnické osoby rejstříkové soudy žádat. Tím došlo ke značenému zjednodušení postupu při zápisu přeměn právnických osob do obchodního rejstříku.

Novou, zjednodušenou právní úpravu účinnou od 1. 1. 2001 poněkud komplikuje novelizace obchodního zákoníku přijatá zák. č. 216/2005 Sb. Návrhy na zápisy fúze, převodu jmění na společníka a rozdělení právnické osoby se podávají od 1. 7. 2005 na formulářích. Vzhledem k tomu, že i nadále platí, že návrh na zápis přeměn je jeden – společný, je třeba jediný společný návrh sestavit z několika formulářů, resp. částí formulářů. Tak například návrh na zápis fúze sloučením se podává na části formuláře týkajícího se výmazu zapsané právnické osoby a na části formuláře týkajícího se změny zapsaných údajů nástupnické společnosti.

§ 38f [Zápis odštěpného závodu]

(1) Do obchodního rejstříku se ohledně odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku zapisují její označení, sídlo (umístění), předmět činnosti, jméno a bydliště jejího vedoucího.

(2) Odštěpný závod nebo jiná organizační složka podniku se запиše do obchodního rejstříku u rejstříkového soudu, v jehož obvodu je podle sídla, popřípadě bydliště nebo místa podnikání, liší-li se od bydliště, podnikatel zapsán.

(3) Odštěpný závod nebo jiná organizační složka podniku umístěná v obvodu jiného rejstříkového soudu se запиše do obchodního rejstříku také u tohoto soudu.

Související ustanovení: § 2 odst. 1, 2 a 3, § 5, 7, § 13 odst. 3, § 28 odst. 1 písm. f), odst. 3 a 5, § 29, 31, 38i, 38j

Související předpisy: § 17 ŽZ; § 19c ObčZ; § 200a n. OSŘ; § 3 nař. vl. 503/2000 Sb.; čl. 1 sdělení č. 330/1993 Sb.; § 27 zák. č. 89/1995 Sb., v novelizovaném znění

Z literatury: *Bartošíková, M.* K podnikání zahraničních osob prostřednictvím organizačních složek jejich podniku na území České republiky. Obchodní právo, 1993, č. 11; *Bartošíková, M.* O odštěpném závodu. Obchodní právo, 1995, č. 7, 8; *Bartošíková, M.* Zápis odštěpného závodu do obchodního rejstříku. Právní rádce, 1995, č. 12; *Brož, J.* Pobočka obchodní společnosti. Ekonom, 1994, č. 39; *Eliáš, K.* K vymezení podniku v českém obchodním zákoníku. Právní rozhledy, 1993, č. 3; *Faldyna, F.* Právní postavení odštěpného závodu státního podniku. Právo a podnikání, 1996, č. 6; *Jankovská, M.* Právní postavení organizační složky. Právní rádce, 1994, č. 8; *Novotná, M.* K postavení organizačních složek zahraniční osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7; *Peláková, I.* Podnik ve smyslu obchodního zákoníku. Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 5

V ustanovení § 38f je obsaženo dřívější ustanovení § 28 odst. 1 písm. f) a § 29. Odštěpný závod je organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním rejstříku (§ 7 odst. 1). Obdobné postavení jako odštěpný závod má i jiná organizační složka podniku, jestliže zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku (§ 7 odst. 2). Z uvedeného vyplývá, že organizační složky podniku lze dělit na odštěpné závody a jiné organizační složky podniku (zapisované a nezapisované do obchodního rejstříku).

Odštěpný závod podniku může být zřízen podnikatelem, právnickou i fyzickou osobou, který je zapsán v obchodním rejstříku. Odštěpný závod se může nacházet v jiném místě, než je sídlo či bydliště, popřípadě místo podnikání podnikatele (tzv. odloučený odštěpný závod), ale může mít své umístění i v sídle, bydlišti či místě podnikání podnikatele.

Při provozování odštěpného závodu se užívá firma podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod. Firma podnikatele právnické osoby s dodatkem odštěpného závodu může znít: „Omega, a. s., odštěpný závod“. Označení odštěpného závodu může blíže odštěpný závod charakterizovat. Může se jednat o následující označení: „Omega, a. s., odštěpný závod 01“ nebo „Omega, a. s., odštěpný závod Brno“ nebo „Omega, a. s., odštěpný závod poskytování software“. V prvním případě jde o číselné označení jednoho z více odštěpných závodů, v druhém případě o označení odštěpného závodu podle umístění, ve třetím případě o označení odštěpného závodu podle předmětu podnikání. Označení odštěpného závodu se tedy skládá z firmy podnikatele, z dodatku odštěpný závod a z případné další charakteristiky (specifikace). Sídlem organizační složky podniku, tudíž i odštěpného závodu, se rozumí adresa jejího umístění (§ 2 odst. 3).

Předmět podnikání odštěpného závodu se odvíjí od předmětu podnikání podnikatele. Předmět podnikání v odštěpném závodě může být stejně široký jako předmět podnikání podnikatele, může být (a zpravidla bývá) užší, ale nemůže být širší. Vedoucím odštěpného závodu musí být fyzická osoba. U vedoucího odštěpného závodu se zapisuje do obchodního rejstříku jeho jméno a bydliště, rodné číslo nebo datum narození. Vedoucí odštěpného závodu není statutárním orgánem podnikatele, ale jeho zákonným zmocněncem. Vedoucí odštěpného závodu je oprávněn činit za podnikatele pouze úkony týkající se odštěpného závodu.

Návrh na zápis odštěpného závodu do obchodního rejstříku podává podnikatel – právnická či fyzická osoba. Jménem právnické osoby jedná statutární orgán či zmocněnec. Podnikatel – fyzická osoba podává návrh sám či prostřednictvím zmocněnce. V žádném případě nemůže být navrhovatelem samotný odštěpný závod, neboť není subjektem práva. První návrh na zápis odštěpného závodu nemůže za podnikatele podat ani vedoucí odštěpného závodu, neboť vedoucí odštěpného závodu může činit úkony za podnikatele až zápisem do obchodního rejstříku. Nejednotně vykládanou otázkou je, zda vedoucí odštěpného závodu může za podnikatele podat návrh na zápis změn týkajících se odštěpného závodu. Vzhledem k dílei § 21 odst. 1 písm. c) OSŘ může, podle našeho názoru, podat návrh na zápis změn týkajících se odštěpného závodu za právnickou osobu i jeho

vedoucí. Otázkou zůstává, zdali návrh na zápis změn u odštěpného závodu může podat i vedoucí odštěpného závodu podnikatele – fyzické osoby jako jeho zákonný zmocněnec. Otázkou rovněž je, zda odvolaný vedoucí odštěpného závodu může podat za právnickou osobu návrh na výmaz sebe sama z obchodního rejstříku a zápis nového vedoucího odštěpného závodu, když doručením odvolání z funkce mu končí výkon funkce vedoucího odštěpného závodu. Tento problém je řešitelný tak, že v odvolání se stanoví, že nabývá účinků až ke dni zápisu nového vedoucího odštěpného závodu do obchodního rejstříku. Rovněž je sporné, zda může vedoucí odštěpného závodu podat návrh na výmaz odštěpného závodu z obchodního rejstříku, když příslušný orgán právnické osoby (popřípadě podnikatel – fyzická osoba) svým rozhodnutím odštěpný závod zruší. Je-li zrušena vnitřní organizační složka podniku, přestává být vedoucí této složky (odštěpného závodu) jejím vedoucím, byť až do svého výmazu je zapsán v obchodním rejstříku. Proto doporučujeme, aby návrh na výmaz odštěpného závodu z obchodního rejstříku podal podnikatel – právnická osoba svým statutárním orgánem nebo zmocněncem.

Zápis odštěpného závodu a údajů o něm do obchodního rejstříku je zápisem konstitutivním. Návrh na zápis odštěpného závodu se dle vyhl. č. 250/2005 Sb. dokládá rozhodnutím o zřízení nebo o zrušení odštěpného závodu a rozhodnutím o jmenování nebo odvolání nebo o jiném způsobu ukončení výkonu funkce vedoucího odštěpného závodu.

Odštěpný závod se zapisuje do obchodního rejstříku u rejstříkového soudu, kde je zapsán podnikatel. Je-li odštěpný závod umístěn v obvodu jiného rejstříkového soudu, musí být zapsán i u tohoto soudu. Totéž platí i o jiné organizační složce uvedené v § 7 odst. 2, pokud se zapisuje do obchodního rejstříku.

Z judikatury:

PR 4/1996 s. 177: V případě, že subjekt zapisovaný (zapsaný) do obchodního rejstříku má více odštěpných závodů, které mají sídlo v obvodu působnosti jiného rejstříkového soudu, než který je příslušný pro zápis samotného subjektu, je nutno, aby pro každý z těchto odštěpných závodů byla při jejich zápisu do obchodního rejstříku zřízena samostatná vložka, do níž bude každý z odštěpných závodů jednotlivě zapsán. To platí i v případě, že zapisované odštěpné závody mají svá sídla v obvodu působnosti téhož rejstříkového soudu.

SJ III/1999 s. 22: Do obchodního rejstříku může být zapsán pouze jeden vedoucí odštěpného závodu či jiné organizační složky podniku fyzické či právnické osoby.

BA 3/1999 s. 49: Nelze zamítnout návrh na zápis odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku (§ 7 odst. 1, 2 ObchZ) do obchodního rejstříku pouze z toho důvodu, že jeho sídlo je mimo území České republiky.

§ 38g [Zápis jiných skutečností]

(1) Do obchodního rejstříku se запиše také zrušení právnické osoby a jeho právní důvod, vstup do likvidace, jméno a bydliště nebo firma a sídlo likvidátora (likvidátorů), popřípadě jméno a bydliště osoby, která bude vykonávat činnost likvidátora za právnickou osobu, prohlášení konkursu se jménem a bydlištěm nebo firmou a sídlem správce konkursní podstaty, popřípadě jméno a bydliště osoby, která bude vykonávat činnost správce konkursní podstaty za právnickou osobu, zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka nepostačuje k náhradě nákladů konkursu, zahájení řízení o vyrovnání, rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, prodejem podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí soudu o zastavení výkonu tohoto rozhodnutí, exekuční příkaz na postižení podílu některého společníka ve společnosti, na prodej podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí o zastavení exekuce nebo sdělení, že exekuce skončila jinak než zastavením, rozhodnutí soudu o neplatnosti právnické osoby, ukončení likvidace a právní důvod výmazu podnikatele.

(2) Je-li podkladem pro zápis rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, zapisuje se příslušný údaj do obchodního rejstříku, aniž by rejstříkový soud vydával rozhodnutí o povolení zápisu, je-li toto rozhodnutí zvláštním právním předpisem vyžadováno.

Související ustanovení: § 5, 68, 68a, 69h, § 70 až 75b, § 88, 90, 91, 102, 148, 151, 152, 218, 219, 231, 254, 257, 259, 260

Související předpisy: § 200a, 200b, § 251 až 351a OSŘ; § 8 až 9b, § 12a, 13, 29, 30, 34, 39, 40, 44a, 50, 60, 61, 66 KV; zák. č. 120/2001 Sb.

Z literatury: *Doležil, T.* K některým důvodům neplatnosti společnosti. Právní rozhledy, 2002, č. 3; *Dvořák, T.* K některým otázkám spojeným s osobou likvidátora kapitálových obchodních společností. Právník, 2000, č. 9; *Dvořák, T.* Výkon rozhodnutí postižením podílu společníka. Právo a podnikání, 2002, č. 6; *Eliáš, K.* K úpravě vstupu obchodní společnosti do likvidace. Právník, 1996, č. 3; *Eliáš, K.* Obchodní podíl v exekuci. Časopis pro právní vědu a praxi, 1998, č. III; *Kozel, R.* Podléhá podíl v obchodní společnosti exekuci. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 1; *Kratochvilová, H.* Postavení likvidátora v procesu likvidace a schéma likvidačního projektu. Obchodní právo, 1993, č. 10; *Lochmanová, L.* Zrušení obchodní společnosti s likvidací po novele obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2001, č. 9; *Pokorná, J.* Neplatnost obchodní společnosti podle První směrnice Rady evropských společenství a české právo. Obchodní právo, 1999, č. 3

V ustanovení § 38g je obsaženo dřívější ustanovení § 28 odst. 6 s menšími modifikacemi.

Ustanovení § 38g je sběrným ustanovením, v němž jsou shrnuty všechny druhy zápisů do obchodního rejstříku, které nejsou upraveny v § 35 a 36 a na jiných místech obchodního zákoníku. Především jde o zápis zrušení právnické osoby a uvedení důvodu zrušení a dále o zápis vstupu do likvidace a o zápis likvidátora (likvidátorů). Pokud jde o vstup společnosti, družstva či jiné právnické osoby do likvidace, vstupuje do likvidace ke dni, k němuž byla zrušena, nestanoví-li zákon jinak. Zápis vstupu do likvidace má tedy deklaratorní účinky. Zápis vstupu do likvidace se projevuje ve změně firmy. Po dobu likvidace se užívá firma s dovětkem „v likvidaci“. Do obchodního rejstříku se zapisuje rovněž likvidátor (likvidátoři). Jmenováním likvidátora na něj přechází v rámci § 72 působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Zápis likvidátora do obchodního rejstříku má deklaratorní účinky. Zápis likvidátora do obchodního rejstříku se dokládá dle vyhl. č. 250/2005 Sb. dokladem o jmenování či volbě likvidátora, dokladem o zániku funkce likvidátora a čestným prohlášením, že splňuje předpoklady pro výkon funkce podle § 38l. Podpis na čestném prohlášení musí být úředně ověřen. Likvidátora jmenuje dle § 71 odst. 1 statutární orgán společnosti, není-li zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami určeno jinak. Není-li likvidátor jmenován bez zbytečného odkladu, jmenuje ho soud. Likvidátorem může být jen fyzická osoba, nestanoví-li obchodní zákoník nebo zvláštní předpis jinak.

Likvidátora jmenuje u veřejné obchodní a komanditní společnosti statutární orgán (viz § 71 odst. 1), u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti valná hromada (viz § 153 odst. 1 a § 219 odst. 1) a u družstva členská schůze (viz § 259 odst. 1). Rozhoduje-li o zrušení společnosti a vstupu společnosti do likvidace soud, jmenuje současně likvidátora. Soud může jmenovat likvidátorem i bez jeho souhlasu některého ze společníků nebo statutární orgán anebo člena statutárního orgánu. Může-li soud jmenovat likvidátorem některého ze společníků, znamená to, že likvidátorem může být i právnická osoba. Je-li likvidátorem právnická osoba, je povinna určit fyzickou osobu, která za ni bude vykonávat funkci likvidátora. Do obchodního rejstříku se zapisuje jak likvidátor právnická osoba, tak i fyzická osoba, která bude funkci likvidátora za právnickou osobu vykonávat. Rovněž se zapisuje ukončení likvidace a důvod výmazu podnikatele z obchodního rejstříku. Za

určitých podmínek může dojít k obnovení likvidace (viz § 75b). Obnovení likvidace se rovněž zapisuje spolu s osobou likvidátora do obchodního rejstříku.

Další zápisy se dotýkají konkursu. Do obchodního rejstříku se zapisuje prohlášení konkursu se jménem a bydlištěm nebo firmou a sídlem správce konkursní podstaty. Z uvedeného dále vyplývá, že správcem konkursní podstaty může být i právnická osoba. V takovém případě se vedle správce konkursní podstaty právnické osoby zapisuje i fyzická osoba, která bude činnost správce konkursní podstaty za právnickou osobu vykonávat. Rovněž se zapisuje zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka nepostačuje k náhradě nákladů konkursu. Do obchodního rejstříku se zapisuje také zahájení řízení o vyrovnání.

Dalším soudním rozhodnutím, jehož zápis se promítá do obchodního rejstříku, je rozhodnutí o neplatnosti právnické osoby (viz § 68a odst. 2). Obchodní zákoník byl doplněn o další zapisované údaje do obchodního rejstříku zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů. Těmito údaji jsou rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí k postižení podílu některého společníka ve společnosti prodejem podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí soudu o zastavení výkonu tohoto rozhodnutí, exekuční příkaz na postižení podílu některého společníka ve společnosti, na prodej podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí o zastavení exekuce nebo sdělení, že exekuce skončila jinak než zastavením.

Je-li podkladem pro zápis určitého údaje či skutečnosti do obchodního rejstříku rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, jako například rozhodnutí soudu o neplatnosti právnické osoby nebo rozhodnutí soudu v konkursním řízení, запиše se příslušný údaj do obchodního rejstříku bez rozhodnutí rejstříkového soudu o povolení zápisu. Podkladem pro zápis je rozhodnutí jiného soudu nebo správního úřadu.

V souvislosti s formulářovými návrhy mohou vzniknout pochybnosti, zda soud nebo správní úřad má příslušné rozhodnutí pouze zaslat rejstříkovému soudu, nebo má učinit návrh na formuláři.

Z judikatury:

SR 12/2001 s. 424: Provozovna podnikatele není údajem zapisovaným do obchodního rejstříku.

R 60/1994: Jestliže družstvo k návrhu na zápis svého výmazu v obchodním rejstříku nepřiložilo písemný souhlas správce daně podle ustanovení § 35 odst. 2 zák. č. 337/1992 Sb., ve znění zák. č. 35/1993 Sb., ani nedoložilo postup podle ustanovení § 35 odst. 5 téhož zákona a rejstříkový soud, aniž vyzval navrhovatele, aby osvědčil splnění uvedené povinnosti, povolil zápis výmazu družstva v obchodním rejstříku, porušil zákon v ustanovení § 120 a § 200b odst. 1 OSŘ.

§ 38h [Zápis organizační složky podniku zahraniční osoby]

(1) Do obchodního rejstříku se ohledně podniku zahraniční osoby a ohledně organizační složky jejího podniku zapisí:

- a) označení a sídlo (umístění) podniku nebo jeho organizační složky a identifikační číslo,
- b) předmět činnosti podniku nebo jeho organizační složky,
- c) právo státu, kterým se zahraniční osoba řídí, a přikazuje-li toto právo zápis, pak také evidence, do které je zahraniční osoba zapsána, a číslo zápisu,
- d) firma nebo název zahraniční osoby, její právní forma a výše upsaného základního kapitálu v příslušné měně, je-li vyžadován,
- e) zapisované údaje požadované zákonem u statutárního orgánu nebo jeho člena,

f) zapisované údaje požadované zákonem pro vedoucího organizační složky podniku a místo jeho pobytu,

g) zrušení zahraniční osoby, jmenování, identifikační údaje a oprávnění likvidátora, ukončení likvidace zahraniční osoby,

h) prohlášení konkursu, povolení vyrovnání nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby a

i) ukončení činnosti podniku nebo jeho organizační složky v České republice.

(2) U podniku zahraniční osoby a organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, se do obchodního rejstříku zapisují:

a) označení a sídlo (umístění) podniku nebo jeho organizační složky, liší-li se od názvu nebo firmy zahraniční osoby, a identifikační číslo,

b) předmět činnosti podniku nebo jeho organizační složky,

c) evidenci, do které je zahraniční osoba zapsána, je-li zapsána, a číslo zápisu,

d) firma nebo název zahraniční osoby a její právní forma,

e) zapisované údaje požadované zákonem u statutárního orgánu nebo jeho člena,

f) zapisované údaje požadované zákonem pro vedoucího organizační složky podniku a místo jeho pobytu,

g) zrušení zahraniční osoby, jmenování, identifikační údaje a oprávnění likvidátora, ukončení likvidace zahraniční osoby,

h) prohlášení konkursu, povolení vyrovnání nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby a

i) ukončení činnosti podniku nebo jeho organizační složky v České republice.

Související ustanovení: § 2, 5, 7, § 21 odst. 4 a 5, § 27, 30, 56, 66, 68, 69h, § 70 až 75b, § 85, § 101 odst. 1, § 133, 151, 191, 218, 219, 226, 243, 259, 260

Související předpisy: § 19c, 22 ObčZ; § 21, § 200a až 200de OSŘ; § 73, 74 NotŘ; § 5 odst. 2, 3, 4, § 10, § 31 odst. 2, § 45, 46, 50 a 54 ZZ; zák. č. 18/2004 Sb.; nař. vl. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2005 Sb.

Související předpisy ES: Jedenáctá směrnice

Z literatury: *Bartošíková, M.* K podnikání zahraničních osob prostřednictvím organizačních složek jejich podnikání na území České republiky. Obchodní právo, 1993, č. 11; *Bartošíková, M.* Podnikání zahraničních osob prostřednictvím jejich podniku a organizační složky podniku v České republice. Právní rádce, 2005, č. 12; *Jankovská, M.* Právní postavení organizační složky. Právní rádce, 1994, č. 8; *Novotná, M.* K postavení organizačních složek zahraniční osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7

Zahraniční osobou rozumí obchodní zákoník fyzickou osobu s bydlištěm nebo právnickou osobu se sídlem mimo území České republiky. Zahraniční osoby mohou podnikat na území České republiky za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby, pokud ze zákona nevyplývá něco jiného. Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vzniká ke dni zápisu této osoby, popřípadě organizační složky jejího podniku, v rozsahu předmětu podnikání zapsaném v obchodním rejstříku.

Zahraniční právnická i fyzická osoba může umístit na území České republiky svůj podnik nebo organizační složku svého podniku, který má v zahraničí. Vyjdeme-li z ekonomické teorie jednoho podniku, pak může zahraniční právnická osoba a zahraniční fyzická osoba zřítit podnik na území České republiky, pakliže není v zahraničí podnikatelem a nemá-li v zahraničí podnik (např. zahraniční právnická osoba obdobná našemu zájmovému sdružení právnických osob nebo zahraniční fyzická osoba – povoláním

učitel ve státní škole). Tak například učitel ze Spolkové republiky Německo může získat živnostenské oprávnění na území České republiky a zřídit si na území České republiky jazykovou školu. V takovém případě bude mít podnik na území České republiky, ale jako zahraniční fyzická osoba, která je státním příslušníkem členského státu Evropské unie se nebude muset povinně zapsat do obchodního rejstříku, neboť podléhá stejnému režimu jako česká fyzická osoba podnikatele (viz § 21 odst. 5). Povinnost zápisu do obchodního rejstříku zahraniční fyzické osobě – podnikateli vznikne stejně jako české fyzické osobě – podnikateli za podmínek § 34 odst. 2.

Zahraniční právnické a fyzické osoby – podnikatelé mohou zřídit na území České republiky organizační složku svého podniku. Organizační složka podniku zahraniční osoby je ve smyslu § 7 odst. 2 jinou organizační složkou. Organizační složka podniku zahraniční osoby nezíská zápisem do obchodního rejstříku právní subjektivitu.

U zahraničních osob, to znamená u zahraničních právnických a fyzických osob podnikajících na území České republiky prostřednictvím svého podniku nebo organizační složky svého podniku, se zapisují do obchodního rejstříku údaje uvedené v § 38h odst. 1.

Jsou jimi: označení a sídlo (umístění) organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby a identifikační číslo. Označení organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby není totéž co firma, název či jméno zahraniční osoby. Byť obchodní zákoník, na rozdíl od označení odštěpného závodu, výslovně nestanoví, že se při provozování organizační složky zahraniční osoby užívá firmy zahraniční osoby s dodatkem „organizační složka“, praxe rejstříkových soudů se takto vyvinula. Stejně jako k dodatku o odštěpném závodu lze přiřadit určitou charakteristiku (specifikaci), jako např. OMEGA, a.s., odštěpný závod Jihlava, lze rovněž označení organizační složky podniku zahraniční osoby vyspecifikovat například takto: Shell, Ltd., organizační složka Czech Republic. Sídlem organizační složky podniku se rozumí ve smyslu § 2 odst. 3 adresa jejího umístění na území České republiky. Od 1. 1. 2001 se zapisuje do obchodního rejstříku i údaj o právu, kterým se zahraniční osoba řídí, a údaj o tom, zda je zapsána v zahraničním obchodním rejstříku či v jiné evidenci. Tento posléze uvedený údaj se zapisuje včetně spisové značky zápisu v zahraničním obchodním rejstříku či jiné evidenci, jen pokud právo státu, kterým se zahraniční osoba řídí, zápis do zahraničního obchodního rejstříku či jiné obdobné evidence vyžaduje. Rovněž se zapisuje předmět podnikání v podniku či organizační složce podniku na území České republiky. Předmět podnikání musí být doložen příslušnými podnikatelskými oprávněními vydanými českými orgány. Dále se zapisují základní údaje o zahraniční osobě, která organizační složku podniku či podnik na území České republiky zřídila. Těmito základními údaji jsou firma nebo název zahraniční osoby, její právní forma, popřípadě výše upsaného základního kapitálu v příslušné zahraniční měně, je-li podle práva cizího státu vyžadováno. Dále se zapisuje údaj o statutárním orgánu či členech statutárního orgánu zahraniční osoby obdobně jako u české osoby, to znamená, jméno a bydliště nebo firma a sídlo osoby, která je statutárním orgánem zahraniční právnické osoby nebo jeho členem s uvedením způsobu, jak jménem právnické osoby jedná, den vzniku a zániku její funkce. Dále se zapisuje údaj o vedoucím organizační složky podniku či podniku zahraniční osoby. Údaj o vedoucím organizační složky podniku či podniku zahraniční osoby sestává z údajů o jménu, rodném čísle, popřípadě datu narození a místu pobytu. S účinností od 1. 1. 2001 se zapisují údaje uvedené v § 38h písm. g) až i). Patří mezi ně údaj o zrušení samotné zahraniční osoby, údaje o jmenování a oprávnění likvidátora zahraniční osoby a ukončení likvidace, prohlášení konkursu, povolení vyrovnání nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby a ukončení činnosti organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby na území České republiky. Všechny nově zapisované údaje s účinností od 1. 1. 2001 zvyšují informovanost osob podnikajících na území České republiky, jakož i státních orgánů a správních úřadů o zahraničních osobách. Ustanovení

§ 38h odst. 1 se vztahuje na organizační složky podniků a podniky zahraničních osob se sídlem mimo členského státu Evropské unie a státy tvořící Evropský hospodářský prostor. Na organizační složky podniků a podniky zahraničních osob se sídlem v některém státě Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor se od vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii vztahuje ustanovení § 38h odst. 2 (dříve § 28 odst. 4). Údaje, které se zapisují u organizačních složek podniků a podniků zahraničních osob majících sídlo v některém z členských států Evropské unie a státech tvořících Evropský hospodářský prostor, jsou užší a méně podrobné.

Návrh na zápis organizační složky podniku či podniku zahraniční osoby do obchodního rejstříku podává dle § 21 odst. 4 zahraniční osoba. Zahraniční právnická osoba podává návrh svým statutárním orgánem nebo zmocněncem. Kromě statutárního orgánu (popřípadě pověřeného zaměstnance) může před soudy jednat i vedoucí jiné organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, jde-li o věci týkající se takové složky [viz § 21 odst. 1 písm. c) OSŘ]. Vedoucí organizační složky podniku zahraniční osoby však může činit veškeré právní úkony týkající se této složky až svým zápisem do obchodního rejstříku [viz § 13 odst. 3]. Proto vedoucí organizační složky podniku zahraniční právnické osoby nemůže podat návrh na první zápis této složky do obchodního rejstříku. Mohl by však návrh podat jako obecný zmocněnec.

Zahraniční fyzická osoba podává návrh na zápis organizační složky svého podniku osobně nebo prostřednictvím obecného zmocněnce. Obecným zmocněncem opět může být budoucí vedoucí organizační složky. Vedoucí organizační složky však jako zákonný zmocněnec zahraniční fyzické osoby návrh na zápis organizační složky podniku této osoby podat nemůže, a to za použití argumentace uvedené výše.

Návrh na zápis organizační složky podniku či podniku zahraniční právnické a zahraniční fyzické osoby by mohl podat dle § 21 odst. 1 písm. c) OSŘ její prokurista, může-li podle udělení prokury jednat samostatně.

Návrh na zápis změny údajů týkající se organizační složky podniku zahraniční právnické a fyzické osoby může za tyto osoby podat vedoucí organizační složky zapsané v obchodním rejstříku. Otázkou je, zda odvolané vedoucí organizační složky, který je však až do svého výmazu zapsán v obchodním rejstříku, může podat návrh na výmaz sebe sama a na zápis nového vedoucího organizační složky podniku zahraniční osoby. V takovém případě se nabízí řešení – odvolat vedoucího organizační složky s účinností zápisu nového vedoucího organizační složky do obchodního rejstříku. Pak by návrh na výmaz sebe sama a na zápis nového vedoucího organizační složky podniku zahraniční osoby mohl podat dosavadní vedoucí organizační složky.

Návrh na výmaz organizační složky podniku zahraniční právnické osoby podává tato osoba svým statutárním orgánem nebo obecným zmocněncem. Návrh na výmaz organizační složky podniku může podat za zahraniční právnickou osobu i její prokurista. Návrh na výmaz organizační složky podniku zahraniční fyzické osoby podává tato osoba sama, nebo ho podává za zahraniční fyzickou osobu obecný zmocněnec nebo prokurista.

Otázkou dosud vykládanou nejednotně je, zda návrh na výmaz organizační složky podniku zahraniční osoby může za zahraniční osobu podat její dosud v obchodním rejstříku zapsaný vedoucí organizační složky, když zahraniční osoba rozhodla o zrušení své organizační složky. Může být vedoucí organizační složky podniku zahraniční právnické osoby ve funkci i poté, co je rozhodnuto o zrušení vnitřní organizační složky podniku? Vzhledem k tomu, že v této věci dosud judikováno nebylo, doporučujeme, aby návrh na výmaz organizační složky zahraniční osoby podávaly zahraniční osoby jednající statutárním orgánem, obecným zmocněncem, pověřenou osobou nebo prokuristou a zahraniční fyzické osoby osobně, obecným zmocněncem nebo prokuristou.

Návrh na zápis organizační složky nebo podniku zahraniční osoby se dokládá dle vyhl. č. 250/2005 Sb. následujícími doklady:

- a) dokladem o existenci zřizovatele,
- b) rozhodnutím o zřízení nebo zrušení organizační složky,
- c) oprávněním k podnikatelské činnosti,
- d) listinou osvědčující právní důvod užívání místnosti, v nichž je umístěno sídlo akciové společnosti, a to výpisem z katastru nemovitostí ne starším 3 měsíců osvědčujícím vlastnické právo k prostorám, do nichž společnost umístila své sídlo, a pokud není vlastníkem, souhlasem (spolu)vlastníka těchto prostor nebo správce zmocněného k udělení souhlasu s umístěním sídla a zmocněním tohoto správce,
- e) kopii rozhodnutí správního úřadu vydaného podle zvláštního zákona s vyznačenou doložkou právní moci,
- f) rozhodnutím o jmenování nebo odvolání nebo o jiném způsobu skončení výkonu funkce vedoucího organizační složky,
- g) písemným prohlášením, z něhož plyne souhlas zapisované fyzické osoby se zápisem nebo změnou zápisu do obchodního rejstříku; podpis na prohlášení musí být úředně ověřen; nebo
- h) veřejnou listinou, z níž plyne souhlas této osoby s jejím zápisem do obchodního rejstříku,
- i) dokladem o zrušení zahraniční osoby nebo jejím zánikem, o jmenování a oprávnění likvidátora,
- j) dokladem o ukončení likvidace zahraniční osoby,
- k) prohlášením konkursu, povolením vyrovnání nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby.

Je-li navrhovatel v řízení o zápis do obchodního rejstříku zastoupen advokátem, notářem nebo jiným zástupcem, vždy se přikládá plná moc. Podpisy osob, které ji udělily, musí být úředně ověřeny.

Je-li navrhovatel zahraniční osoba, musí přiložit sdělení o doručovací adrese na území České republiky nebo zmocněnce pro přijímání písemností s doručovací adresou v České republice.

§ 38i [Sbírka listin]

(1) Sbírka listin obsahuje

a) společenskou smlouvu nebo zakladatelskou listinu anebo zakladatelskou smlouvu společnosti, stejnopis notářského zápisu obsahujícího usnesení ustavující valné hromady akciové společnosti nebo ustavující schůze družstva, stanovy akciové společnosti, družstva nebo společnosti s ručením omezeným, pokud mají být podle společenské smlouvy vydány, a základací listinu státního podniku (dále jen „zakladatelské dokumenty“) a jejich pozdější změny; po každé změně zakladatelského dokumentu nebo stanov musí být uloženo také jejich platné úplné znění,

b) rozhodnutí o volbě nebo jmenování, odvolání nebo doklad o jiném ukončení funkce osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, likvidátorem, správcem konkursní podstaty, vyrovnacím správcem, nuceným správcem anebo vedoucím organizační složky podniku (§ 13 odst. 3) nebo které jako zákonem upravený orgán nebo jako jeho členové jsou oprávněny zavazovat společnost nebo ji zastupovat před soudem anebo se takto podílejí na řízení nebo kontrole společnosti,

c) výroční zprávy, řádné, mimořádné a konsolidované účetní závěrky, pokud nejsou součástí výroční zprávy, vyžaduje-li jejich vyhotovení tento zákon nebo zvláštní právní předpis, návrh rozdělení zisku a jeho konečná podoba nebo vypořádání ztráty, pokud nejsou součástí řádné účetní závěrky, zpráva auditora o ověření účetní závěrky, zprávu o vztazích mezi propojenými osobami podle § 66a odst. 9;

na listině obsahující rozvahu (bilanci) musí být uvedeny také identifikační údaje osob, které ji podle zákona ověřují,

d) rozhodnutí o zrušení právnické osoby, rozhodnutí, jímž se ruší rozhodnutí o zrušení právnické osoby, a rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o přeměně, rozhodnutí soudu o neplatnosti společnosti (§ 68a), zprávu o průběhu likvidace podle § 75 odst. 1, seznam společníků podle § 75a odst. 1 anebo zprávu o naložení s majetkem podle § 75 odst. 6,

e) rozhodnutí o změně právní formy a zprávu o změně právní formy, smlouvu o fúzi, o převodu jmění nebo o rozdělení a písemné návrhy takových smluv, projekt rozdělení, zprávu o fúzi, o převodu jmění nebo rozdělení, znaleckou zprávu o fúzi, o převodu jmění nebo rozdělení,

f) rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady o změně právní formy, fúzi, převodu jmění nebo rozdělení a o neplatnosti smlouvy o fúzi, o převodu jmění nebo rozdělení anebo o neplatnosti projektu rozdělení,

g) posudek znalce nebo znalců na ocenění nepeněžitěho vkladu při založení společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti nebo při zvýšení jejich základního kapitálu, posudek znalce na ocenění jmění při přeměnách právnických osob (§ 69) a na ocenění majetku podle § 196a odst. 3,

h) rozhodnutí soudu vydaná podle zákona o konkursu a vyrovnání,

i) smlouvu o převodu podniku nebo jeho části, smlouvu o nájmu podniku nebo jeho části, včetně oznámení o jejím prodloužení podle § 488f odst. 1, a návrhy uvedených smluv, případné listiny prokazující zánik nájmu, usnesení soudu o nabytí podniku děděním,

j) ovládací smlouvu (§ 190b) a smlouvu o převodu zisku (§ 190a), včetně jejich změn, a případné listiny prokazující zrušení smlouvy,

k) doklad o souhlasu druhého manžela s použitím majetku ve společném jmění manželů k podnikání podle zvláštního právního předpisu, stejnopis notářského zápisu o smlouvě o změně rozsahu společného jmění nebo výhradě jeho vzniku podle zvláštního právního předpisu, byla-li taková smlouva uzavřena, nebo rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění, popřípadě smlouvu o rozdělení příjmů z podnikání podle zvláštního právního předpisu; v případě rozvodu musí být uložena dohoda o vypořádání společného jmění podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí soudu, popřípadě prohlášení podnikatele, že k dohodě ani rozhodnutí soudu nedošlo,

l) smlouvu o zastavení obchodního podílu, smlouvu o převodu obchodního podílu,

m) usnesení valné hromady podle § 210,

n) rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, prodejem podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí soudu o zastavení výkonu rozhodnutí, usnesení soudu o nařízení exekuce, exekuční příkaz na postižení podílu některého společníka ve společnosti, na prodej podniku nebo jeho části, jakož i rozhodnutí o zastavení exekuce nebo sdělení, že exekuce skončila jinak než zastavením,

o) rozhodnutí příslušného státního orgánu o udělení státního souhlasu působit jako soukromá vysoká škola podle zvláštního právního předpisu,

p) další listiny, o kterých tak stanoví právní předpis.

(2) Do sbírky listin se dále ukládají podpisové vzory osob zapsaných jako osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby.

Související ustanovení: § 2, 13, 27, § 34 až 36, § 38, § 38a až 38g, § 38k, 39, 40, 57, 59, 63, 66, § 66a odst. 9, § 67a odst. 5, § 68, 68a, 68h, 69, § 69a až 69e, § 70 až 75b, § 78, 85, 88, 90, 91, § 92a až 92e, § 93, 94, 101, 102, 103, § 104a až 104e, § 110, 117a, § 125 odst. 1, § 133, 141, 148, 151, 152, § 153a až 153e, § 162, 163, § 169 až 175, § 190a, 190b, 191, 194, § 196a

odst. 3, § 210, § 211 odst. 4, § 216 odst. 3 a 4, § 216a odst. 2, § 218, 219, § 220h odst. 6, § 220a až 220zb, § 223 až 226, § 231, § 239 odst. 4, § 243, § 254 až 257, § 259, 260

Související předpisy: § 42, 44, 79, 82, 90, 94, § 167 až 171, § 200a až 200d, § 200da až 200dc, § 251 až 351a OSŘ; § 62, 77 NotR; § 8 až 9b, § 12a, 13, 29, 30, 34, 39, 40, 44a, 50, 60, 61, 66 KV; § 143a odst. 1 a 2, § 146, § 148 odst. 1 a 3, § 150 ObčZ; § 77 zák. č. 120/2001 Sb.; § 18, § 20 až 23a ÚčZ; § 4 StP; § 39 až 43 zák. č. 111/1998 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: První směrnice

Z literatury: *Bartošíková, M.* O sbírce listin a o důvěře veřejnosti v právo. Právní rádce, 1996, č. 10; *Dědič, J.* Několik povzdechů nad poslední novelou obchodního zákoníku. Právní zpravodaj, 2004, č. 11; *Pikna, P.* Sbírka listin a její rozdílné pojmání. Právní rádce, 1997, č. 7; *Štenglová, I.* Právní úprava sbírek listin v obchodním zákoníku ve vazbě na komunitární právo. Obchodní právo, 1997, č. 7, 8

Součástí obchodního rejstříku je i sbírka listin, která je rovněž přístupná veřejnosti. Co vše musí obsahovat sbírka listin je upraveno v § 38i písm. a) až p) [dříve § 27a odst. 2 písm. a) až p)].

Doklady, které se zejména ukládají do sbírky listin:

K písm. a) Společenská smlouva o založení veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, společenská smlouva nebo zakladatelská listina o založení společnosti s ručením omezeným (pořízené ve formě notářského zápisu), zakladatelská smlouva nebo zakladatelská listina o založení akciové společnosti včetně stejnopisu notářského zápisu obsahujícího usnesení ustavující valné hromady (viz § 171), stejnopis notářského zápisu obsahujícího usnesení ustavující členské schůze družstva (viz § 224 odst. 6), dále stanovы akciové společnosti a družstva, popřípadě též stanovы společnosti s ručením omezeným, pokud je tato společnost vydala, dále též zakládací listina státního podniku. Obchodní zákoník neukládá jiným subjektům než výše jmenovaným obchodním společnostem, družstvu a státnímu podniku zakládat do sbírky listin zakladatelské dokumenty.

Pokud mají jiné subjekty než obchodní společnosti, družstva a státní podnik založit do sbírky listin své zakladatelské dokumenty, musí tak stanovit zvláštní zákon, na jehož základě se do obchodního rejstříku zapisují. V případě změn společenských smluv a stanov musí být do sbírky listin uloženo jejich platné úplné znění. Úplné znění společenských smluv a stanov nemusí obsahovat ověřené podpisy společníků ani statutárních orgánů nebo jejich členů. Jde pouze o technické vyhotovení textu úplného znění výše uvedených dokumentů. Ke změně společenských smluv či stanov dochází jiným úkonem (např. dohodou společníků o změně společenské smlouvy o založení veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným, nebo usnesením valné hromady společnosti s ručením omezeným o změně obsahu společenské smlouvy pořízené ve formě notářského zápisu anebo usnesením valné hromady akciové společnosti o změně stanov pořízené ve formě notářského zápisu) apod. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 554/2004 Sb. upravila text ustanovení § 27a odst. 2 písm. a) tak, že slovo „zápisu“ nahradila slovy „nebo exekutorského zápisu“ (dále jen „notářský zápis“). Smyslem této úpravy bylo zakotvit princip, který ve věcech obchodních společností staví na roveň notářský a exekutorský zápis. Uvedený postup byl z legislativního hlediska velmi pochybný. V důsledku této změny exekutoři měli být oprávněni sepisovat exekutorské zápisy, jejichž obsahem byly společenské smlouvy a zakladatelské listiny. Exekutoři měli mít, v souladu s touto změnou, oprávnění sepisovat i zápisy o rozhodnutí valných hrad obchodních společností, smlouvy o fúzi apod. Takové řešení bylo nejen legislativně pochybné a neuvážené, ale podle našeho názoru v praxi neaplikovatelné. Exekutorský řád totiž nemá hmotněprávní úpravu exekutorských zápisů zahrnujících i zápisy, jejichž obsahem jsou zakladatelské dokumenty obchodních společností a jejich změny,

stejně jako nemá ustanovení o sepisování zápisů o rozhodnutí valných hromad. Proto lze přivítat, že tato úprava byla novelou obchodního zákoníku přijatou zák. č. 216/2005 Sb. z obchodního zákoníku vypuštěna.

K písm. b) Rozhodnutím o volbě nebo jmenování a odvolání z funkce statutárního orgánu nebo jeho člena se u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti rozumí usnesení valné hromady, která statutární orgán či jeho člena do funkce zvolila či ho z funkce odvolala, u družstva se tímto rozhodnutím rozumí usnesení členské schůze. Rozhodnutím o volbě člena představenstva akciové společnosti a člena dozorčí rady akciové společnosti lze rozumět i rozhodnutí představenstva o kooptaci člena představenstva a rozhodnutí dozorčí rady o kooptaci člena dozorčí rady za předpokladu, že kooptace je možná, neboť ji stanovy připouštějí. Pod rozhodnutím o jiném ukončení funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu lze rozumět např. dohodu o změně společenské smlouvy o založení veřejné obchodní společnosti, v níž se společníci dohodli, že ne všichni, ale pouze někteří z nich budou nadále statutárním orgánem společnosti, nebo dohodu o změně společenské smlouvy o založení komanditní společnosti, v níž se společníci dohodli, že pouze někteří z komplementářů budou statutárním orgánem společnosti, anebo usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti, v němž se bere na vědomí odstoupení statutárního orgánu z funkce (např. jednatele) nebo odstoupení člena statutárního orgánu (např. člena představenstva akciové společnosti). Pochopitelně, že v případech, kdy statutární orgán nebo člen statutárního orgánu učinil jednostranný právní úkon odstoupení, který doručil příslušnému orgánu ve smyslu § 66 odst. 1, ale tento orgán se nesešel, není ani možné založit do sbírky listin příslušné rozhodnutí, protože neexistuje.

Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 370/2000 Sb. rozšířila okruh osob, u nichž se zakládá do sbírky listin rozhodnutí o volbě nebo jmenování, odvolání či jiném ukončení funkce. Těmito dalšími osobami jsou likvidátor, správce konkursní podstaty, vyrovnací správce, nucený správce, vedoucí organizační složky podniku, prokurista a člen dozorčí rady. Rozhodnutí o jmenování a odvolání členů dozorčí rady se dokládá proto, že tyto osoby se podílejí na kontrole společnosti.

K písm. c) Do sbírky listin se zakládají výroční zprávy, účetní závěrky (řádné, mimořádné a konsolidované), pokud nejsou součástí výroční zprávy a vyžaduje-li jejich vyhotovení obchodní zákoník nebo zvláštní právní předpis, a dále zprávy auditora o ověření účetní závěrky. Novela obchodního zákoníku přijatá zák. č. 216/2005 Sb., nahradila dikci „zpráva auditora, je-li uložena povinnost ověření účetní závěrky auditorem“, dikci „zpráva auditora o ověření účetní závěrky“. Předchozí dikce byla přesnější, neboť jasně vyjadřovala, že zpráva auditora o ověření účetní závěrky auditorem se dokládá do sbírky listin, jen pokud je uložena povinnost ověření účetní závěrky auditorem. Dnešní, nová dikce opět evokuje diskuse, zda zpráva auditora se zpracovává a zakládá do sbírky listiny jen když povinnost zpracování této zprávy ukládá zvláštní právní předpis anebo vždy. Mezitímní účetní závěrky se zakládají jen tehdy, pokud jejich sestavení vyžaduje obchodní zákoník. Výše uvedené dokumenty se zakládají do sbírky listin z toho důvodu, aby obchodní partneři, popřípadě osoby, které se chtějí stát společníky společnosti či jejími akcionáři, měli možnost se přesvědčit o hospodaření společnosti. Zák. č. 501/2001 Sb. zavedl povinnost založení zpráv o vztazích mezi propojenými osobami podle § 66a odst. 9 do sbírky listin obchodního rejstříku. Před 31. 12. 2001 tyto zprávy zakládaly pouze společnosti, které byly povinny zpracovat výroční zprávu, neboť zpráva mezi propojenými osobami byla součástí výroční zprávy. Podle současné dikce § 66a odst. 9 musí být zpráva mezi propojenými osobami pouze připojena k výroční zprávě, jestliže ovládaná osoba výroční zprávu zpracovává. S účinností od 1. 7. 2005 se do sbírky listin zakládá návrh rozdělení zisku a jeho konečná podoba nebo vypořádání ztráty, pokud nejsou součástí řádné účetní závěrky.

K písm. d) Rozhodnutím ve smyslu písmena d) se rozumí například: rozhodnutí soudu podle § 90 odst. 1 o zrušení veřejné obchodní společnosti, rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků veřejné obchodní společnosti nebo rozhodnutí soudu o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu na majetek některého společníka veřejné obchodní společnosti, rozhodnutí soudu o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům některého ze společníků veřejné obchodní společnosti.

Rozhodnutí všech společníků veřejné obchodní společnosti o dobrovolném zrušení společnosti, rozhodnutí všech společníků komanditní společnosti o jejím dobrovolném zrušení, rozhodnutí všech společníků společnosti s ručením omezeným o dobrovolném zrušení společnosti nebo rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným [viz § 125 odst. 1 písm. i)], rozhodnutí soudu o zrušení společnosti s ručením omezeným podle ustanovení § 152 odst. 2, rozhodnutí valné hromady akciové společnosti ve smyslu § 218, rozhodnutí členské schůze družstva ve smyslu § 239 odst. 4 písm. g) apod. Dále zákon ukládá uložení rozhodnutí, jímž se ruší rozhodnutí o zrušení právnické osoby (§ 68 odst. 8), rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o přeměně (§ 69 odst. 7), rozhodnutí soudu o neplatnosti společnosti (§ 68a), zprávy o průběhu likvidace (§ 75 odst. 1), seznamu společníků, kterým likvidátor vyplatil likvidační zůstatek (§ 75a odst. 1), zprávy o naložení s majetkem, došlo-li ke zrušení společnosti dle § 68 odst. 3 písm. f) a g) (§ 75 odst. 6).

K písm. e) Rozhodnutí obsažená v písmenu e) vázou na úpravu přeměn obchodních společností, tzn. na úpravu fúzí, tj. sloučení a splynutí, převodu jmění na společníka, rozdělení a změny právní formy. K tomu viz § 69 až 69e, § 92a až 92e, § 104a až 104e, § 153a až 153e a § 220a až 220zb.

K písm. f) Rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady o změně právní formy, fúzi, převodu jmění na společníka nebo rozdělení a rozhodnutí soudu o neplatnosti smlouvy o fúzi, o převodu jmění, o rozdělení a nebo o neplatnosti projektu rozdělení jsou odrazem úpravy přeměn obchodních společností.

K písm. g) Posudky znalce, popřípadě znalců na ocenění nepeněžitěho vkladu jsou předepsány § 59 odst. 3 a musí obsahovat náležitosti uvedené v § 59 odst. 4. Ocenění nepeněžitěho vkladu znalcem (znalci) předepisuje zákon pouze u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Pokud je vkládán nepeněžitý vklad do komanditní společnosti a veřejné obchodní společnosti, zákon neukládá oceňovat tento nepeněžitý vklad znalcem. Povinnost oceňovat nepeněžitý vklad do komanditní společnosti znalcem byla zrušena novelou obchodního zákoníku přijatou zák. č. 501/2001 Sb. Rovněž se zakládají do sbírky listin znalecké posudky na ocenění nepeněžitých vkladů při zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, posudek znalce na ocenění jmění při přeměnách právnických osob a na ocenění majetku podle § 196a odst. 3. K posudku znalce na ocenění jmění při přeměnách společnosti viz § 69a odst. 6, § 69c odst. 5, § 69d odst. 8, § 220f odst. 3, § 220g odst. 3, § 220u odst. 3.

K písm. h) Rozhodnutí soudu vydaná podle zákona o konkursu a vyrovnání jsou zejména usnesení o prohlášení konkursu, usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu, usnesení o povolení ochranné lhůty, usnesení o zproštění správce konkursní podstaty funkce a usnesení o ustanovení nového správce, usnesení o ustavení předběžného správce, rozvrhové usnesení, usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání, usnesení o zrušení konkursu, usnesení o povolení vyrovnání atd.

K písm. i) Ke smlouvě o prodeji podniku nebo jeho části viz § 476 n., ke smlouvě o nájmu podniku viz § 488b n. Vedle smlouvy o prodeji podniku a nájmu podniku a jeho části se ukládají do sbírky listin i návrhy těchto smluv. Dále se ukládá i smlouva o vložení podniku do základního kapitálu společnosti ve smyslu § 59 odst. 5. Listinou prokazující zánik nájmu je např. dohoda o skončení nájmu, písemné odstoupení od smlouvy o nájmu atd.

K písm. j) K ovládací smlouvě viz § 190b, ke smlouvě o převodu zisku viz § 190a.

K písm. k) K dokladům uvedeným v písmenu k) viz § 143a odst. 1 ObčZ (smlouva o rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů), § 143a odst. 2 ObčZ (smlouva o výhradě vzniku společného jmění), § 146 ObčZ (souhlas druhého manžela s podnikáním), § 148 odst. 1 ObčZ (rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění manželů), § 148 odst. 3 ObčZ (smlouva o rozdělení příjmů z podnikání), § 150 ObčZ (dohoda o vypořádání společného jmění manželů). Ustanovení písmena k) se podle našeho názoru nepoužije na společníky obchodních společností, neboť účast ve společnosti není podnikáním.

K písm. l) Ke smlouvě o zastavení obchodního podílu viz § 117a. Zástavní právo k obchodnímu podílu vzniká až zápisem zástavního práva k obchodnímu podílu do obchodního rejstříku. Návrh na zápis zástavního práva do obchodního rejstříku podává buď zástavní věřitel, nebo zástavce a tudíž přikládá i zástavní smlouvu do sbírky listin. Kromě smlouvy o zastavení obchodního podílu se ukládá do sbírky listin i smlouva o převodu obchodního podílu. K převodu obchodního podílu viz § 113 odst. 5 a 6 a § 115.

K písm. m) Usnesením valné hromady ve smyslu § 210 se rozumí usnesení, jímž se pověřuje představenstvo, aby za podmínek stanovených obchodním zákoníkem a stanovami rozhodlo o zvýšení základního kapitálu. Toto usnesení musí mít formu notářského zápisu dle § 80a NotŘ.

K písm. n) K rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti viz § 328 OSŘ, k rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem podniku nebo jeho části viz § 338f OSŘ, k rozhodnutí soudu o zastavení výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti a o zastavení výkonu rozhodnutí prodejem podniku viz § 268 a 269 OSŘ, k exekučnímu příkazu viz § 47 odst. 1 zák. č. 120/2001 Sb., k rozhodnutí o zastavení exekuce viz § 268 a 290 OSŘ.

K písm. o) Rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o udělení souhlasu působit jako soukromá vysoká škola se rozumí rozhodnutí ve smyslu § 39 zák. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v novelizovaném znění.

K písm. p) Dalšími listinami se rozumí jakékoliv další listiny, jejichž založení do sbírky listin ukládá obchodní zákoník nebo jiný zákon. Mezi tyto další listiny patří dle § 38j odst. 2 podpisové vzory osob zapsaných jako osoby oprávněné jednat. Dřívější ustanovení § 27a odst. 5 bylo širší než je ustanovení současné. Podle dikce účinné do 1. 7. 2005 se do sbírky listin ukládaly podpisové vzory osob, které jsou zapsány v obchodním rejstříku jako osoby zastupující společnost. K těmto osobám patřili likvidátoři, prokuristé, členové dozorčích rad a další. Současná dikce § 38i odst. 2 se vztahuje pouze na statutární orgány, popřípadě likvidátory, nikoliv však na smluvní a zákonné zmocněnce podnikatelů.

38j [Listiny ukládané zahraničními osobami]

(1) Do sbírky listin se ohledně zahraniční osoby, jejího podniku a jeho organizační složky uloží:

a) účetní záznamy týkající se zahraniční osoby v souladu s povinností jejich kontroly, zpracování a zveřejnění podle právního řádu, jímž se zahraniční osoba řídí; jestliže tato úprava není v souladu s požadavky tohoto zákona a zvláštních právních předpisů, uloží se do sbírky listin také účetní záznamy, které se vztahují k činnosti organizační složky uvedené v § 38i odst. 1 písm. c),

b) společenská smlouva, stanovy a obdobné listiny, jimiž byla zahraniční osoba založena, a jejich změny a úplná znění,

c) osvědčení evidence státu, kde má zahraniční osoba sídlo, že je v této evidenci zapsána, jestliže právo sídelního státu takovouto evidenci přikazuje,

d) údaj nebo doklad o zatížení majetku zahraniční osoby v jiném státě, pokud je platnost zajišťovacího prostředku vázána na jeho zveřejnění, a

e) podpisový vzor vedoucího organizační složky.

(2) U zahraniční osoby a organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, se do sbírky listin uloží jen listiny uvedené v odstavci 1 písm. a), b) a c).

(3) Povinnost uložení účetních záznamů podle odstavce 1 písm. a) a podle odstavce 2 neplatí pro organizační složky (pobočky) zahraničních úvěrových a finančních institucí.

(4) Působí-li na území České republiky několik organizačních složek podniku jedné zahraniční osoby, mohou být dokumenty uvedené v odstavci 1 nebo 2 uloženy ve složce sbírky listin jen jedné z nich, a to podle volby zahraniční osoby. V takovém případě musí být ve složce sbírky listin ostatních organizačních složek podniku též zahraniční osoby uveden odkaz na rejstříkový soud zvolené organizační složky, včetně čísla zápisu.

Související ustanovení: § 2, 7, 8a, § 13 odst. 3, § 21 až 28, § 31 až 37, § 38f, 769, 770

Související předpisy: § 19c, 22 ObčZ; § 21, § 200a až 200dc OSŘ; § 73, 74 NotŘ; nař. vl. č. 503/2000 Sb.; vyhl. č. 250/2004 Sb.; § 20 až 23 ÚčZ

Z literatury: *Bartošiková, M.* K podnikání zahraničních osob prostřednictvím organizačních složek jejich podnikání na území České republiky. Obchodní právo, 1993, č. 11; *Jankovská, M.* Právní postavení organizační složky. Právní rádce, 1994, č. 8; *Novotná, M.* K postavení organizačních složek zahraniční osoby. Právo a podnikání, 1994, č. 7; *Štenglová, I.* Právní úprava sbírky listin ve vazbě na komunitární právo. Obchodní právo, 1997, č. 7, 8

Listiny ukládané do sbírky listin ohledně zahraniční osoby, jejího podniku a jeho organizační složky se dělí podle toho, zda se jedná o zahraniční osoby, které mají sídlo nebo bydliště mimo území členských států Evropské unie a jiných států tvořících Evropský hospodářský prostor, nebo o zahraniční osoby se sídlem v členském státě Evropské unie a jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor. Výjimka ze základního rozsahu listin ukládaných do sbírky listin se podle § 38i odst. 2 vztahuje pouze na zahraniční právnické osoby, které zřídily na území České republiky organizační složku svého podniku nebo podnik a které mají sídlo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor. Výjimka dle § 38j odst. 2 se nevztahuje na zahraniční fyzické osoby (podnikatele) s bydlištěm v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor (srov. dikci: „zahraniční osoba, která má sídlo...“).

Do sbírky listin obchodního rejstříku se ohledně zahraniční osoby, jejího podniku a jeho organizační složky uloží tyto doklady: účetní záznamy týkající se zahraniční osoby, zakladatelské dokumenty, jejich změny a jejich úplné znění, osvědčení evidence státu, kde má zahraniční osoba sídlo, údaj nebo doklad o zatížení majetku zahraniční osoby v jiném státě, pokud je platnost zajišťovacího prostředku vázána na jeho zveřejnění, a podpisový vzor vedoucího organizační složky. Účetními záznamy týkajícími se zahraniční osoby se rozumí výroční zprávy, účetní závěrky a zprávy o ověření účetní závěrky auditorem. Tyto listiny se zakládají v takové podobě, jak jsou zpracovány podle práva cizího státu. Jestliže však právní úprava cizího státu není v souladu s požadavky obchodního zákoníku a zvláštních předpisů (např. českého zákona o účetnictví), uloží se do sbírky listin také záznamy, které se vztahují k činnosti organizační složky a které jsou zpracovány podle českého práva.

Zakladatelské dokumenty, jejich změny a jejich úplné znění jsou zpracovány podle práva státu, jímž se řídí zahraniční právnická osoba.

Osvědčením evidence státu, v němž má zahraniční právnická osoba sídlo, se rozumí výpis ze zahraničního obchodního rejstříku, popřípadě z jiné evidence (např. hospodářské komory). Toto ustanovení odstavce prvního písm. c) se nevztahuje na osvědčení zahraniční fyzické osoby, neboť hovoří o zahraniční osobě se sídlem, tzn. o zahraniční právnické osobě. Z uvedeného vyplývá, že zahraniční fyzická osoba – podnikatel, která zřídila na území České republiky organizační složku svého podniku, nemusí zakládat do sbírky listin osvědčení z evidence podnikatelů – fyzických osob, např. výpis ze živnostenského rejstříku.

Zahraniční právnické osoby se sídlem v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor zakládají do sbírky listin obchodního rejstříku pouze účetní záznamy, zakladatelské dokumenty a osvědčení o evidenci.

Zahraniční osoby, které jsou úvěrovými a finančními institucemi se sídlem v členských státech Evropské unie včetně států tvořících Evropský hospodářský prostor i se sídlem mimo tyto státy, pakliže zřídily na území České republiky organizační složky (pobočky) svých podniků, nemusí zakládat do sbírky listin účetní záznamy.

Do odstavce 4 je zařazeno dřívější ustanovení § 27c.

Pokud zřídí zahraniční osoba na území České republiky více organizačních složek svého podniku, neukládají se předepsané listiny do sbírky listin každé organizační složky, ale podle volby zahraniční osoby je vedena sbírka listin pouze u jedné z organizačních složek, v níž jsou uloženy listiny týkající se všech ostatních organizačních složek podniku zahraniční osoby. Jde o určité zjednodušení, které však může ve vztahu k účetním záznamům organizačních složek podniku zahraniční osoby (jestliže se dokládají) vyvolávat určité problémy. Ve složce sbírky listin ostatních organizačních složek podniku též zahraniční osoby se uvede odkaz na rejstříkový soud zvolené organizační složky, včetně čísla zápisu.

§ 38k [Předkládání listin]

(1) Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku předloží bez zbytečného odkladu od vzniku rozhodné skutečnosti rejstříkovému soudu do sbírky listin zakládané listiny, a to ve dvojím vyhotovení. Listiny, jimiž se nedokládají zapisované skutečnosti (§ 32 odst. 2), se předkládají v jednom vyhotovení.

(2) Rozhodnutí soudu, která se ukládají do sbírky listin, založí rejstříkový soud. Jestliže je určitý údaj zapsán v obchodním rejstříku, avšak ve sbírce listin není uložena odpovídající listina, poznamená rejstříkový soud tuto skutečnost do sbírky listin a vyzve podnikatele, aby listinu bez zbytečného odkladu předložil.

(3) Listiny vyhotovené v cizím jazyce se předkládají v originálním znění a současně v překladu do jazyka českého, ledaže rejstříkový soud sdělí podnikateli, že takový překlad nevyžaduje; takové sdělení může rejstříkový soud učinit na své úřední desce i pro neurčitý počet řízení v budoucnu. Je-li vyžadován překlad a jedná-li se o překlad z jazyka, který není úředním jazykem nebo některým z úředních jazyků členského státu Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, musí být překlad úředně ověřen.

(4) Listiny, které se ukládají do sbírky listin, mohou být předloženy také v některém z úředních jazyků Evropské unie; odstavec 3 tím není dotčen.

(5) Ustanovení odstavců 3 a 4 se použijí obdobně také na jiné písemnosti předkládané podnikateli rejstříkovému soudu, nestanoví-li zákon jinak.

Související ustanovení: § 2, 27, § 32 odst. 2, § 34, 38i, 38j, § 67a odst. 5, § 66a odst. 9, § 92a odst. 1, § 92b odst. 2, § 92c odst. 3, § 92d odst. 2 a 4, § 104 odst. 1, § 104b odst. 2, § 104c odst. 1, § 104d, § 153a odst. 1, § 153b odst. 2, § 153c odst. 1, § 153d odst. 4, § 220d odst. 1, § 220p odst. 3, § 220t odst. 1, § 220za odst. 1 a 3

Související předpisy: § 200a až 200dc OSŘ; § 13 zák. č. 36/1997 Sb.

Ustanovení odstavce 1 je převzato z dřívějšího ustanovení § 27a odst. 7 věta první a druhá. V odstavci prvním je uvedena lhůta, v jaké je podnikatel povinen předložit soudu listiny, které se ukládají do sbírky listin. Lhůta bez zbytečného odkladu upravená v tomto ustanovení platí pouze v případě, že obchodní zákoník na jiném místě, popřípadě zvláštní zákon nestanoví lhůtu jinou. Jinou lhůtu stanovuje například § 21a ÚčZ pro předložení účetních závěrek a výročních zpráv. Listiny, které se ukládají do sbírky listin, lze dělit na listiny, jimiž se dokládají zapisované skutečnosti (např. společenská smlouva a její změny, statuty a jejich změny, doklady o vzniku a zániku funkce statutárního orgánu) a listiny, které se pouze zakládají do sbírky listin (např. účetní závěrky, výroční zprávy, ovládací smlouva). Listiny, jimiž se dokládají zapisované skutečnosti, se předkládají ve dvojím vyhotovení. Listiny, které se pouze zakládají do sbírky listin a nedokládají se jimi zapisované skutečnosti, se předkládají v jednom vyhotovení.

V odstavci 2 je zařazena druhá část dřívějšího ustanovení § 27a odst. 7. V tomto odstavci je upraveno, že rozhodnutí soudu neukládá do sbírky listin podnikatel, ale rejstříkový soud na základě doručení pravomocného rozhodnutí příslušným soudem. Z toho lze dovodit povinnost soudů zasílat rejstříkovému soudu pravomocná rozhodnutí, která se zakládají do sbírky listin (např. usnesení soudu o prohlášení konkursu, usnesení soudu o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu). V druhé větě odstavce druhého se stanovují povinnosti rejstříkovému soudu pro případ, že určitý údaj je v obchodním rejstříku zapsán, ale ve sbírce listin není uložena odpovídající listina. Soud je povinen tuto skutečnost poznamenat do sbírky listin a vyzvat podnikatele, aby listinu ve lhůtě bez zbytečného odkladu do sbírky listin uložil.

Listiny vyhotovené v cizím jazyce se předkládají v originálním znění a současně v překladu do jazyka českého, ledaže rejstříkový soud sdělí podnikateli, že takový překlad nevyžaduje; takové sdělení může rejstříkový soud učinit na své úřední desce i pro neurčitý počet řízení v budoucnu. Je-li vyžadován překlad a jedná-li se o překlad z jazyka, který není úředním jazykem nebo některým z úředních jazyků členského státu Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, musí být překlad úředně ověřen. To je nová dílce odstavce 3, přijatá novelou obchodního zákoníku zák. č. 79/2006 Sb.

Listiny, které se ukládají do sbírky listin, mohou být předloženy také v některém z úředních jazyků Evropské unie. V souladu s odstavcem 3 musí být přeloženy do českého jazyka, překlad však nemusí být úředně ověřen.

Ustanovení odstavců 3 a 4 se obdobně použijí také na jiné písemnosti předkládané rejstříkovému soudu, nestanoví-li zákon jinak.

§ 381 [Překážka výkonu funkce]

(1) Statutárním orgánem, členem statutárního nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem, nemůže být ten, kdo vykonával kteroukoli ze srovnatelných funkcí v právnické osobě, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs. Totéž platí, byl-li návrh na prohlášení konkursu podaný proti takové právnické osobě zamítnut pro nedostatek majetku.

(2) Překážka podle odstavce 1 působí vůči tomu, kdo vykonával funkci statutárního orgánu, člena statutárního nebo jiného orgánu v právnické osobě alespoň jeden rok před podáním návrhu na prohlášení konkursu na její majetek, případně před vznikem povinnosti této právnické osoby podat návrh na prohlášení konkursu na její majetek.

(3) Překážka podle odstavce 1 trvá po dobu tří let ode dne právní moci

a) usnesení o zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, nebo

b) usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku.

(4) K překážce podle odstavce 1 se nepřihlíží,

a) zruší-li se konkurs jinak než z důvodů uvedených v odstavci 3,

b) jestliže jde o likvidátora, který splnil povinnost podle § 72 odst. 2,

c) jestliže jde o osobu, která byla zvolena do funkce po prohlášení konkursu na majetek právnické osoby, nebo

d) jestliže jde o osobu, která se domůže v řízení podle zvláštního právního předpisu určení, že dosavadní funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře.

(5) Překážka podle odstavce 1 odpadá,

a) pokud byla osoba, na jejíž straně se vyskytuje, zvolena nebo jmenována do funkce se souhlasem dvou třetin hlasů společníků přítomných na valné hromadě nebo dvou třetin všech členů dozorčí rady nebo oprávněných zaměstnanců společnosti, jde-li o člena dozorčí rady voleného zaměstnanci, a

b) příslušný orgán byl při volbě nebo jmenování takové osoby do funkce na existenci této překážky upozorněn.

(6) Nastane-li skutečnost uvedená v odstavci 1 v době, kdy osoba, již se tato skutečnost týká, je statutárním orgánem, členem statutárního nebo jiného orgánu právnické osoby, příslušný orgán, jakmile se o tom dozví, ji odvolá, anebo potvrdí její volbu či jmenování. K potvrzení volby nebo jmenování se vyžaduje souhlas dvou třetin hlasů společníků přítomných na valné hromadě nebo dvou třetin všech členů dozorčí rady nebo oprávněných zaměstnanců společnosti, jde-li o člena dozorčí rady voleného zaměstnanci. Jestliže k potvrzení volby nebo jmenování nedojde do tří měsíců ode dne, kdy nastala skutečnost uvedená v odstavci 1, výkon funkce zaniká posledním dnem této lhůty.

(7) Jde-li o společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti, překážka podle odstavce 1 odpadá nebo je společník ve funkci podle odstavce 6 potvrzen, uzavřou-li o tom společníci dohodu v písemné formě s úředně ověřenými podpisy.

(8) Rozhodnutí podle odstavců 5 a 6 je u ostatních právnických osob, které jsou podnikateli, v působnosti jejich nejvyššího orgánu.

Související ustanovení: § 66, § 85, § 101, § 133 n., § 191 n., 239 n.

Související předpisy: § 4, § 12a odst. 3, § 44 KV; § 11 StP

Z literatury: Rada, I. Statutární orgány obchodních společností. Právo a podnikání, 2001, č. 10

Obsah § 381 je převzat z dřívějšího ustanovení § 31a. Ustanovení § 31a vložila do obchodního zákoníku novela provedená zák. č. 105/2000 Sb., následně došlo k jeho změně zák. č. 370/2000 Sb. a zák. č. 501/2001 Sb. Účelem ustanovení je, aby se osoby, které se podílely na prohlášení konkursu jakékoliv právnické osoby, či dokonce na tom, že takové osobě nezůstal ani majetek potřebný k prohlášení či dokončení konkursu, po určitou dobu nepodílely na řízení či kontrole jiné právnické osoby – podnikatele.

V ustanovení odstavce 1 se používá zcela obecný pojem „právnícká osoba, která je podnikatelem“, z čehož vyplývá, že se toto ustanovení nevztahuje pouze na právnícké osoby, jejichž právní statut upravuje obchodní zákoník, ale na všechny právnícké osoby, které mají statut podnikatele, zejména na státní podniky, ale i na právnícké osoby zřízené zvláštním zákonem, které se zapisují do obchodního rejstříku [viz § 2 odst. 2 písm. a)]. Takový postup není neobvyklý, nejde o jediné ustanovení obchodního zákoníku rozšiřující jeho působnost nad rámec subjektů, které upravuje (ba dokonce nad rámec okruhu podnikatelských subjektů – viz např. ustanovení § 4 a 41).

K zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu soud přistoupí, jestliže je zřejmé, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů konkursu (§ 12a odst. 4 KV).

Ustanovení odstavce 2 váže lhůtu pro zákaz výkonu funkce nejen na případy, kdy ve stanovené lhůtě došlo k prohlášení konkursu, ale i na případy, kdy zákon ukládá statutárním či dalším orgánům právnícké osoby podat návrh na prohlášení konkursu (§ 3 odst. 2 KV), ty však svoji povinnost nesplní. Dozorčím orgánům sice zákon takovou povinnost neukládá, protože však mají (či mají mít při řádném plnění povinností) ze své činnosti dostatek informací o tom, že ve společnosti nastal stav zakládající povinnost společnosti podat návrh na prohlášení konkursu, lze od nich právem očekávat, že se o podání návrhu zasadí.

Jednoletou lhůtu výkonu funkce působící zpětně je, podle našeho názoru, třeba vykládat tak, že na osobu, která vykonávala funkci uvedenou v odstavci 1 v době, od níž ještě neuplynul jeden rok (anebo uplynul přesně jeden rok) do podání návrhu na prohlášení konkursu či vzniku povinnosti tento návrh podat, se vztahuje ustanovení odstavce 1 i tehdy, jestliže již v době podání návrhu či vzniku povinnosti, funkci nevykonávala. Naproti tomu na osobu, která vykonávala funkci v době podání návrhu na prohlášení konkursu či vzniku povinnosti tento návrh podat, ale po dobu kratší než jeden rok, se toto ustanovení nevztahuje.

Ustanovení odstavce 3 stanoví počátek běhu lhůty, po kterou trvá překážka výkonu funkce podle odstavce 1. Z ustanovení písmena a) vyplývá, že překážka podle odstavce 1 nastává i tehdy, jestliže dojde ke zrušení konkursu pro nedostatek majetku. K takovému zrušení soud přistoupí, jestliže majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu [§ 44 odst. 1 písm. d) KV].

Ke zrušení konkursu podle odstavce 4 písm. a) dojde, jestliže

- a) soud zjistí, že nejsou předpoklady pro konkurs [§ 44 odst. 1 písm. a) KV],
- b) úpadce navrhne zrušení konkursu, všichni konkursní věřitelé s tím vyjádří souhlas na listině s úředně ověřeným podpisem a souhlasí s tím správce konkursní podstaty [§ 44 odst. 1 písm. c) KV],
- c) došlo-li k potvrzení nuceného vyrovnání a úpadce prokáže, že jím daná zajištění pro splnění nároků na vyloučení věcí z podstaty a nároků oddělených věřitelů na oddělené uspokojení jsou dostatečná (§ 44 odst. 3 KV), anebo nedošlo-li ke zrušení konkursu podle § 44 odst. 1 KV, po splnění nuceného vyrovnání,
- d) došlo-li k fúzi úpadce nebo k převodu jmění úpadce na společníka úpadce.

Povinnosti likvidátora podle odstavce 4 písm. b) a podle § 72 odst. 2 je podat bez zbytečného odkladu návrh na prohlášení konkursu, jestliže zjistí předlužení likvidované společnosti. O předlužení jde podle ustanovení § 1 odst. 3 KV tehdy, jestliže má právnícká osoba nebo podnikatel fyzická osoba více věřitelů a jejich splatné závazky jsou vyšší než jejich majetek; do ocenění dlužníka majetku se zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li důvodně předpokládat při pokračování podnikatelské činnosti příjem převyšující náklady.

Ustanovení odstavce 4 písm. c) zajišťuje, aby bylo možno obsadit funkci statutárního či jiného orgánu poté, co byl prohlášen konkurs; bez tohoto ustanovení by byl stěžejní někdo ochoten se nechat zvolit do funkce po prohlášení konkursu.

Řízením, na které odkazuje odstavec 4 písm. d), je řízení, které soud zahájí na návrh osoby splňující podmínky podle odstavce 1, která se domáhá určení, že svoji funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře. K řízení je příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště (§ 85a OSŘ). Účastníkem řízení je pouze navrhovatel.

Ustanovení odstavce 4 písm. d) bude nepochybně působit značné praktické problémy. Důkazní břemeno o tom, že osoba, jejíž způsobilost být statutárním či jiným orgánem nebo jeho členem se posuzuje, vykonávala svoji funkci s péčí řádného hospodáře, bude ležet na této osobě, na ní tedy bude, aby nabídla soudu důkazy prokazující její tvrzení, že s péčí řádného hospodáře jednala. Na soudu pak bude posoudit, zda nabídnuté důkazy takový stav prokazují.

Ustanovení odstavce 5 umožňuje, aby se právnická osoba, jejímž orgánem či členem orgánu se má osoba splňující podmínky odstavce 1 stát, popřípadě její zaměstnanci, sama rozhodla, zda i přesto, že jsou uvedené podmínky splněny, chce takovou osobu do funkce zvolit či jmenovat. Podmínky pod písmeny a) a b) odstavce 5 jsou kumulativní, musí tedy být splněny současně.

Ustanovení odstavce 6 řeší důsledky situace, kdy osoba, u které je dána překážka pro výkon funkce stanovená v odstavci 1, se již statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu stala. Toto ustanovení umožňuje ponechat osobu, u které existuje překážka podle odstavce 1, ve funkci, bude-li s tím souhlasit kvalifikovaná většina hlasů příslušného orgánu či osob, které posuzovanou osobu do funkce zvolily či jmenovaly.

Novela provedená zák. č. 501/2001 Sb. odstranila závažný nedostatek předchozí úpravy spočívající v tom, že zákon nestanovil důsledky pro případ, že příslušný orgán, společníci či zaměstnanci o potvrzení ve funkci či odvolání vůbec nerozhodli, ať již proto, že ani pro jedno řešení nebyla dosažena potřebná většina hlasů, anebo proto, že k rozhodování o potvrzení či odvolání vůbec nedošlo. I nadále však přetrvával nedostatek spočívající v tom, že upravený postup byl obtížně aplikovatelný na osobní společnosti, družstva, popřípadě další právnické osoby jiné než kapitálové společnosti. Tento nedostatek odstranila až novela provedená zák. č. 308/2002 Sb., která vložila do tohoto paragrafu odstavce 7 a 8 rozšiřující úpravu odstavců 5 a 6 nejen na všechny právnické osoby upravené obchodním zákoníkem, ale na všechny podnikatelské subjekty.

Ustanovení odstavce 8 rozšiřující obdobně použití odstavců 5 a 6 na družstva a jiné právnické osoby – podnikatele, novela provedená zák. č. 216/2005 vypustila, což důvodová zpráva k ní odůvodnila tím, že tento odstavec byl duplicitní, „neboť již dnes plynul z odstavce 1“. Tento závěr však není zcela přesný. Po vypuštění obdobného použití odstavců 6 a 7 totiž zákon nestanovil, kdo v družstvech a jiných podnikatelských právnických osobách rozhoduje o odvolání či potvrzení statutárního orgánu či jeho člena, jehož se týká překážka výkonu funkce ve funkci. Proto novela provedená zák. č. 79/2006 Sb. znovu začlenila do toho paragrafu odstavec 8, který tento nedostatek odstraňuje.

Podle čl. II bodu 3 zák. č. 501/2001 Sb. musely být osoby, které nesplňovaly ke dni účinnosti tohoto zákona podmínky pro výkon funkce podle tohoto paragrafu, potvrzeny ve funkci podle odstavce 6 do osmi měsíců od účinnosti tohoto zákona, jinak jejich funkce zanikla.

Hlava čtvrtá. Účetnictví podnikatelů

Původní znění § 35 až 38 vypustil zák. č. 437/2003 Sb. Zák. č. 216/2005 Sb. využil tohoto vypuštění k rozšíření úpravy obchodního rejstříku.

Související předpisy k původnímu znění § 35 až 38: zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 500/2002 Sb., v novelizovaném znění; vyhl. č. 501/2002 Sb.; vyhl. č. 502/2002 Sb.; vyhl. č. 503/2002 Sb.; vyhl. č. 506/2002 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: Čtvrtá, Sedmá a Osmá směrnice; nařízení č. 1725/2003/ES

Z literatury k původnímu znění § 35 až 38: *Horáček, T.* Účetnictví podnikatele. In: Pliva, S. a kol. *Změny v obchodním právu*. 1. vydání. Praha : Orac, s. r. o., 2001; *Huleš, J.* Novelizovaný zákon o účetnictví – první získané poznatky. *Právní rozhledy*, 2002, č. 2; *Strakošová, M., Šule, J.* Ke vztahu obchodního zákoníku a zákona o účetnictví. *Ekonom*, 1993, č. 44; *Irba, J., Huleš, J.* Je účetnictví či účetní závěrka všelékem? *Právní rozhledy*, 1997, č. 7

Úprava účetnictví podnikatelů v § 35 až 40 byla od počátku účinnosti obchodního zákoníku úpravou rámcovou, která obsahovala jen nejdůležitější zásady a povinnosti. Předpokládala úpravu podrobnější ve zvláštním zákoně. Tímto zákonem je zák. č. 563/1991 Sb., novelizovaném znění. Nevztahuje se pouze na podnikatele, ale upravuje rozsah a způsob vedení účetnictví a požadavky na jeho průkaznost obecně.

Dnem 1. 1. 2004 nabyl účinnosti zák. č. 437/2003 Sb. Tento zákon nejen mění uvedený zákon o účetnictví, ale současně ruší ustanovení § 35 až 38 obchodního zákoníku. V § 35 byla stanovena povinnost podnikatelů vést účetnictví podle zvláštního zákona. Ustanovení § 36 a 37 stanovila, kdy je podnikatel povinen účtovat v soustavě podvojného účetnictví a kdy v soustavě jednoduchého účetnictví. Současně byl vymezen předmět účetnictví podnikatelů. Konečně § 37 definoval účetní období (s účinností od 1. 1. 2001 Sb. nepřímo zák. č. 492/2000 Sb. a od 1. 1. 2002 přímo zák. č. 353/2001 Sb. bylo vymezení účetního období novelizováno). S účinností od 1. 1. 2005 došlo k dílčí novelizaci zák. č. 563/1991 Sb. zák. č. 669/2004 Sb.

Novelizace provedená zák. č. 437/2003 Sb. přinesla řadu změn, a to v návaznosti na právo Evropských společenství. I když bylo ustanovení § 35 zrušeno, na povinnosti podnikatele vést účetnictví v rozsahu a způsobem stanoveným zvláštním zákonem se nic nemění. Tato povinnost pro podnikatele vyplývá ze zákona o účetnictví. Považujeme proto za vhodné se základními zásadami úpravy účetnictví podnikatele zabývat.

Povinnost vést účetnictví se podle zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, vztahuje na tyto podnikatele: právnické osoby, které mají sídlo na území České republiky, zahraniční osoby, pokud na území České republiky podnikají, fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku, ostatní fyzické osoby, pokud jejich obrat podle zák. č. 235/2004 Sb., v novelizovaném znění, přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 miliónů Kč (čl. XIV zák. č. 669/2004 Sb.), ostatní fyzické osoby, které jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity podle § 829 ObčZ, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je osobou, která má povinnost vést účetnictví, a dále též ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví podle svého rozhodnutí nebo jimž povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis. Povinnost vést účetnictví se vztahuje i na osoby, které nejsou podnikateli, jestliže jde o právnické osoby, nebo fyzické osoby, kterým tuto povinnost ukládá zvláštní právní předpis, anebo fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí. Kromě toho jsou povinny vést účetnictví také organizační složky státu. Pro osoby povinné vést účetnictví používá zákon označení „účetní jednotka“.

Účetnictví podnikatele lze charakterizovat jako určitou metodu hodnotového vyjádření jeho podnikatelské činnosti. Rozsah a způsob jeho vedení a požadavky na jeho průkaznost stanoví zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění. Podnikatel, který je tuzemskou právnickou osobou má povinnost vést účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku. Podnikatel, který je zahraniční osobou je povinen vést účetnictví po dobu, po níž provozuje podnikatelskou činnost. Pro fyzické osoby je období, po které jsou povinny vést účetnictví, stanoveno diferencovaně v závislosti na tom, na základě čeho jim vzniká povinnost účetnictví vést.

Předmětem účetnictví podnikatele je stav a pohyb majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, náklady a výnosy a výsledek hospodaření. V účetnictví jsou zachycovány jednotlivé účetní případy. Ty mohou mít často povahu právních úkonů (např. dodání zboží jako způsob splnění závazku vyplývajícího ze smlouvy, prominutí pohledávky), i když ne každé právní jednání je účetním případem (např. uzavření smlouvy) a naopak.

Účetnictví se vede v peněžních jednotkách české měny. V případech stanovených v § 4 odst. 12 ÚČZ (např. o podílech, pohledávkách a závazcích, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně) se vede současně i v cizích měnách. Podnikatel je povinen dodržovat směrné účtové osnovy uspořádání a označování položek účetní závěrky a obsahové vymezení závěrek a účetní metody zejména způsoby oceňování a jejich použití, postupy odpisování a postupy tvorby a použití rezerv. Stanoví je Ministerstvo financí podle charakteru podnikatele prováděcím právním předpisem (zejm. vyhl. č. 500/2002 Sb., v novelizovaném znění).

Účetnictví se zásadně vede za účetní jednotku jako celek. Musí být vedeno úplně, přehledně, průkazným a trvalým způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem. Podnikatel nesmí během účetního období měnit způsoby oceňování, postupy účtování, uspořádání položek účetní závěrky a obsahové vymezení těchto položek. Změny lze provádět jen od počátku nového účetního období z důvodů dosažení správnosti účetnictví. Účetní jednotka musí dodržovat způsoby odpisování, které si sama určila. Povinnost vést účetnictví v sobě zahrnuje také povinnost všechny účetní případy zachycovat účetními doklady. K povinnostem patří povinnost stanoveným způsobem inventarizovat majetek a závazky a povinnost sestavovat stanoveným způsobem účetní závěrku a výroční zprávu.

Podnikatel je povinen účetní doklady vyhotovit bez zbytečného odkladu po zjištění jimi zachycované skutečnosti. Účetní doklad je průkazný účetní záznam, který má zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, stanovené obsahové i formální náležitosti. Podle § 11 ÚČZ musí účetní doklad obsahovat tyto náležitosti:

- označení účetního dokladu,
- obsah účetního případu a označení jeho účastníků,
- peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství,
- okamžik vyhotovení účetního dokladu,
- okamžik uskutečnění účetního případu, pokud není shodný s okamžikem vyhotovení účetního dokladu,
- podpisový záznam osoby odpovědné za účetní případ a osoby odpovědné za jeho zaúčtování (podpisový záznam může být společný pro více účetních dokladů).

Všichni podnikatelé jsou povinni inventarizovat majetek a závazky a prokázat provedení inventarizace u veškerého majetku a závazků po dobu pěti let po jejím provedení. Inventarizací se ke dni účetní závěrky ověřuje, zda stav majetku a závazků v účetnictví odpovídá skutečnosti, a to většinou ke dni účetní závěrky (výjimkou je tzv. průběžná inventarizace za podmínek § 29 odst. 2 ÚČZ). Skutečný stav se zásadně zjišťuje provedením fyzické inventury. U závazků a těch složek majetku, u nichž nelze provést fyzickou inventuru, se provádí inventura dokladová. V obou případech se zjištěné stavy zaznamenávají v inventurních soupisech, které musí být podepsány odpovědnými osobami.

Účetnictví podnikatelů

Povinnost sestavovat účetní závěrku má podnikatel k rozvahovému dni, kterým je den, kdy uzavírá účetní knihy podle § 17 odst. 1 až 3 ÚčZ. V případech stanovených zvláštními právními předpisy jsou povinni sestavit také tzv. mezitímní účetní závěrku (§ 19 odst. 3 ÚčZ). Účetní závěrka musí mít stanovené náležitosti (§ 18 odst. 2 ÚčZ) a musí být podepsána statutárním orgánem právnické osoby nebo podnikatelem, který je fyzickou osobou. Účetní závěrka zahrnuje rozvahu (bilanci), výkaz zisku a ztráty a přílohu. Podrobnosti o jejím sestavování a obsahu stanoví vyhlášku Ministerstvo financí (vyhl. č. 500/2002 Sb., ve znění vyhl. č. 472/2003 Sb.). Obchodní společnost, která je buď řídicí osobou (§ 66a odst. 7) nebo ovládající osobou (§ 66a odst. 2) je povinna sestavit tzv. konsolidovanou účetní závěrku a konsolidovanou výroční zprávu. Ta musí být vždy ověřena auditorem. Tzv. konsolidované účetní jednotky mají zákonem uloženou povinnost podrobit se sestavení konsolidované účetní závěrky a konsolidované výroční zprávy (s určitými výjimkami). Zejména jsou povinny poskytnout konsolidující účetní jednotce svoje účetní závěrky, výroční zprávy a veškeré ostatní dokumenty potřebné pro sestavení konsolidované účetní závěrky a výroční zprávy. Podrobnosti včetně metod konsolidace stanoví prováděcí právní předpis vydaný Ministerstvem financí.

Součástí povinnosti podnikatele vést účetnictví je také povinnost účetní záznamy uschovávat pro účely vedení účetnictví po dobu stanovenou zákonem. Tato doba je různá podle povahy písemnosti (např. pro účetní závěrku a výroční zprávu činí deset let po uplynutí účetního období, pro účetní doklady, účetní knihy a inventurní soupisy činí pět let od uplynutí účetního období).

Povinnost zabezpečit řádné vedení účetnictví má podnikatel (u právnické osoby její statutární orgán). Může vedením svého účetnictví pověřit jinou právnickou nebo fyzickou osobu. Zůstává však za vedení účetnictví odpovědný. Pokuty, které mohou příslušné orgány uložit za porušení povinností podle zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, postihují proto vždy účetní jednotku. Náhradu zaplacené pokuty by musela poškozená účetní jednotka uplatňovat na právnické nebo fyzické osobě, kterou vedením účetnictví pověřila, a to za podmínek dohodnutých ve smlouvě nebo stanovených v obchodním zákoníku.

Porušení povinnosti vést účetnictví může být podle zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, sankcionováno. Finanční úřady a kontrolní orgány podle zvláštních právních předpisů jsou při zjištění porušení povinností účetní jednotkou povinny uložit pokutu. Zákon rozlišuje maximální výši pokuty podle povahy porušené povinnosti na dvě skupiny, a to 3 % nebo 6 % z hodnoty úhrnu aktiv [§ 20 odst. 1 písm. a) bod 1 ÚčZ, popřípadě § 22 odst. 3 bod 1 a § 37 odst. 1 a 5 ÚčZ]. Při stanovení výše pokuty v konkrétním případě se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž k porušení povinnosti došlo. Odpovědnost účetní jednotky za protiprávní jednání zaniká v případě, že řízení o něm nebylo zahájeno nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se příslušný orgán dozvěděl o porušení povinnosti, nejpozději do tří let ode dne, kdy k takovému porušení došlo. Na řízení o uložení pokuty se jinak vztahují obecné předpisy o správním řízení, tedy i možnost podnikatele se proti uložení pokuty odvolat.

Ustanovení § 36 bylo zrušeno zák. č. 437/2003 Sb. Novelizovaný zák. č. 563/1991 Sb. již nerozlišuje soustavu podvojného účetnictví a soustavu jednoduchého účetnictví. Ve svém § 3 odst. 1 obecně ukládá účetním jednotkám povinnost účtovat podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví. Současně stanoví, že účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v plném rozsahu, pokud zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak (§ 9 ÚčZ).

Podle zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, se možnost vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu vztahuje na tyto podnikatele:

- bytová družstva, která nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem (viz § 39 a komentář k tomuto ustanovení),

- družstva, která jsou založena výhradně za účelem zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů,
- příspěvkové organizace územních samosprávných celků [zapisují se do obchodního rejstříku a jsou proto podnikateli podle § 2 odst. 2 písm. c)], u nichž o tom rozhodne jejich zřizovatel,
- fyzické osoby, kterou jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku, pokud nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem,
- ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a na něž se zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, vztahuje [§ 1 odst. 2 písm. e) až písm. h) ÚčZ], pokud nemají povinnost mít závěrku ověřenou auditorem,
- účetní jednotky, o nichž to stanoví zvláštní zákon.

Zjednodušený rozsah účetnictví záleží podle § 13a ÚčZ v tom, že účetní jednotka:

- může v sestavovaném účtovém rozvrhu uvést pouze účtové skupiny, nevyžaduje-li zvláštní právní předpis členění podrobnější,
- nemusí účtovat v knihách analytických účtů, ani v knihách podrozvahových účtů,
- může spojit účtování v deníku a účtování v hlavní knize,
- nepoužije ustanovení zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, uvedená v § 13a odst. 1 ÚčZ,
- sestavuje účetní závěrku v rozsahu, stanoveném pro jednotlivé skupiny účetních jednotek prováděcím právním předpisem (vyhl. č. 500/2002 Sb., vyhl. č. 501/2002 Sb., vyhl. č. 502/2002 Sb., vyhl. č. 506/2002 Sb., všechny ve znění pozdějších předpisů).

Účtová osnova rozděluje syntetické účty do 10 účtových tříd, číslovaných 0 až 9. V rámci každé účtové třídy je několik syntetických účtů. Účtové třídy jsou tyto: 0 – Dlouhodobý majetek (zejména nehmotný majetek, hmotný majetek, finanční majetek), 1 – Zásoby (zejména materiál, zásoby vlastní výroby, zboží), 2 – (např. peníze, majetkové cenné papíry, vlastní akcie), 3 – Zúčtovací vztahy (např. pohledávky, závazky, zúčtování se zaměstnanci a institucemi, zúčtování daní a dotací), 4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky (např. základní kapitál a kapitálové fondy, hospodářský výsledek, rezervy, bankovní úvěry), 5 – Náklady (např. spotřebované nákupy, osobní náklady, daně a poplatky), 6 – Výnosy (např. tržby za vlastní výkony a zboží, finanční výnosy), 7 – Závěrkové a podrozvahové účty (účty rozvázné, účet zisku a ztrát, podrozvahové účty), 8 a 9 – Vnitropodnikové účetnictví.

Kromě toho zahrnuje soustava účetnictví také knihy analytických účtů, které slouží k podrobnému rozvedení účetních zápisů hlavní knihy. Mohou být vedeny také v jednotkách množství s povinností zajistit souhrnné vazby v peněžních jednotkách na syntetické účty. Další součástí soustavy účetnictví jsou knihy podrozvahových účtů. V nich je podnikatel povinen uvádět účetní zápisy, které se neprovádějí v denících a v hlavní knize.

Rovněž zrušení § 37 je důsledkem zák. č. 563/1991 Sb., ve znění zák. č. 437/2003 Sb., podle něhož se nerozlišuje soustava podvojného účetnictví a soustava jednoduchého účetnictví. O rozlišení vedení účetnictví v plném rozsahu a ve zjednodušeném rozsahu bylo pojednáno výše v souvislosti se zrušením § 36. Platné znění zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, již neobsahuje zvláštní ustanovení o účetních knihách v soustavě jednoduchého účetnictví. Úprava účetních knih (§ 13 ÚčZ) platí pro vedení účetnictví jak v plném rozsahu, tak i ve zjednodušeném rozsahu, pokud zákon nestanoví něco jiného (viz výše). Vyhl. č. 507/2002 Sb., která upravovala vedení jednoduchého účetnictví byla zrušena k 1. 1. 2003 (čl. IV zák. č. 437/2003 Sb.). V přechodných ustanoveních novely zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, (čl. II bod 7) je pak účetním jednotkám, které ke dni 31. 12. 2003 účtovaly v soustavě jednoduchého účetnictví, stanovena povinnost ke dni 1. 1. 2004 ukončit účetní období a sestavit podle stavu k 31. 12. 2003

přehled o majetku a závazcích a přehled o příjmech a výdajích. Tuto povinnost mají i účetní jednotky, které uplatnily jako účetní období hospodářský rok (viz § 38 a komentář k tomuto ustanovení).

Význam účetního období upraveného před novelou provedenou zák. č. 437/2003 Sb. v § 38 spočívá v tom, že představuje časový úsek, do kterého jsou účetní jednotky povinny zachytit všechny skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví a které s tímto časovým úsekem časově a věcně souvisí. Jen zcela výjimečně, pokud nelze uvedenou povinnost splnit, lze účtovat v účetním období, v němž účetní jednotka skutečnost, která je předmětem účetnictví, zjistila.

Zák. č. 563/1991 Sb., ve znění zák. č. 492/2000 Sb., došlo s účinností od 1. 1. 2001 k nepřímé novelizaci obchodního zákoníku, pokud jde o účetní období. Podle platného znění § 3 odst. 2 ÚčZ je účetním obdobím nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců, není-li dále stanoveno jinak. Účetní období se buď shoduje s kalendářním rokem nebo je hospodářským rokem. Hospodářským rokem je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden (zákon stanoví odchylky). Uplatnit jako účetní období hospodářský rok může podnikatel jen za podmínky, že záměr změny účetního období oznámí místně příslušnému správci daně z příjmů nejméně 3 měsíce před plánovanou změnou účetního období. Obdobně to platí i při přechodu z hospodářského roku na kalendářní rok. Uplatnit hospodářský rok jako účetní období nemohou organizační složky státu, územní samosprávné celky a právnické osoby vzniklé nebo zřízené zvláštním zákonem (např. vysoké školy).

§ 39 [Ověření účetní závěrky]

(1) Obchodní společnosti a družstva musí mít účetní závěrku i výroční zprávu ověřenu auditorem podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu.

(2) Podnikatel je povinen připravit a poskytnout auditorovi všechny účetní záznamy a vysvětlení potřebná k ověřování podle odstavce 1.

(3) Náklady spojené s auditorskou činností hradí podnikatel, jehož účetní závěrka se ověřuje.

Související ustanovení: § 40, 69d odst. 7, 82, 98, § 125 odst. 1 písm. b), § 138 písm. b) a c), § 187 odst. 1 písm. f), § 192 odst. 1, § 198, § 239 odst. 4 písm. c), § 244 odst. 2, § 252, 253

Související předpisy: § 20, 21, 21a, 22, 23 ÚčZ; zák. č. 254/2000 Sb.

Související předpisy ES: Osmá směrnice

V novelizovaném znění tohoto ustanovení již není obecně stanovena povinnost akciových společností mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Přímo z obchodního zákoníku vyplývá povinnost všech obchodních společností i družstev mít účetní závěrku ověřenou auditorem jen v případě, že tak obchodní zákoník v konkrétním případě stanoví. O takový případ jde např. podle § 69d odst. 7 při změně právní formy obchodní společnosti, popřípadě při změně právní formy družstva (§ 254 odst. 4).

Podle zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost a družstvo musí mít účetní závěrku ověřenou auditorem pouze v případě, že ke konci rozvahového dne účetního období, za něž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího alespoň dosáhly nejméně dvou ze tří zákonem stanovených kritérií. Těmi jsou aktiva celkem více než 40 000 000 Kč, roční úhrn čistého obrátu více než

80 000 000 Kč a průměrný přepočtený stav zaměstnanců, včetně případů pracovního vztahu člena k družstvu v průběhu účetního období více než 50. Za stejných podmínek se povinnost ověřování účetní závěrky vztahuje také na zahraniční osoby, které jsou podnikateli a také na fyzické osoby, pokud se na ně zák. č. 563/1991 Sb., v novelizovaném znění, vztahuje (fyzické osoby uvedené v § 1 odst. 2 písm. d) až h) ÚčZ). Kromě toho mají uvedenou povinnost i jiné účetní jednotky, jestliže tak stanoví zvláštní právní předpis (např. státní podnik podle § 18 odst. 1 StP).

Účetní jednotky, kterým stanoví povinnost ověření účetní závěrky § 20 písm. a) až d) ÚčZ, jsou povinny vyhotovovat výroční zprávu, jejíž minimální obsah určuje zákon (§ 21 ÚčZ). Ostatní účetní jednotky tuto povinnost mají jen v případě, že jim ji stanoví zvláštní právní předpis. Účelem výroční zprávy je uceleně, vyváženě a komplexně informovat o výkonnosti, činnosti a stávajícímu hospodářskému postavením účetní jednotky.

Vlastní ověřování může provádět jen oprávněná osoba (auditor nebo auditorská společnost). Auditorem je fyzická osoba, která je zapsána v seznamu auditorů. Za podmínky zápisu do seznamu auditorů může auditorskou činnost vykonávat také obchodní společnost (§ 4 AudZ). Jménem obchodní společnosti mohou auditorskou činnost vykonávat jen auditori.

Postavení auditora, jeho činnost a činnost obchodní společnosti vykonávající auditorskou činnost a postavení a působnost Komory auditorů České republiky jako právnické osoby a samosprávné profesní organizace sdružující auditory a asistenty auditorů zapsané v seznamu vedeném Komorou upravuje zvláštní zák. č. 254/2000 Sb., o auditorech a Komoře auditorů České republiky. Při ověřování účetní závěrky je auditor povinen jednat čestně a svědomitě, dodržovat auditorské směrnice a profesní předpisy, zejména etický kodex. Ověřuje účetní závěrku z toho hlediska, zda údaje v ní obsažené věrně a poctivě zobrazují stav majetku a závazků, rozdíl majetku a závazků, finanční situaci a výsledek hospodaření.

Auditor je oprávněn požadovat od účetní jednotky přípravu a poskytnutí všech účetních písemností a vysvětlení potřebných k ověřování účetní závěrky. Je oprávněn být přítomen při inventarizaci majetku a závazků, popřípadě si její provedení vyžádat. Mimořádně významné je oprávnění auditora vyžádat si od účetní jednotky písemné pověření o přístupu k informacím vedeným o ní u bank. Auditor je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se při výkonu auditorské činnosti dozvěděl a nesmí je zneužívat ke svému prospěchu, ani k prospěchu někoho jiného. V zákonem stanovených případech (§ 16 odst. 3 až 5 AudZ) je auditorovi uložena povinnost informovat o zjištěných skutečnostech příslušný orgán. Auditor odpovídá za způsobenou škodu.

O průběhu své auditorské činnosti u konkrétní účetní jednotky je auditor povinen vést spis a zaznamenávat v něm všechny důležité zjištěné skutečnosti. Po provedení ověření je povinen vypracovat písemnou zprávu, která musí mít zákonem stanovené náležitosti (§ 14 odst. 4 a 5 AudZ). Zprávu je auditor povinen projednat se statutárním i dozorčím orgánem účetní jednotky. Zprávu o auditu je účetní jednotka povinna zveřejnit (§ 21a odst. 3 ÚčZ).

O provádění auditorské činnosti uzavírá auditor nebo obchodní společnost vykonávající tuto činnost s účetní jednotkou zpravidla smlouvu o kontrolní činnosti (§ 591 a násl.). Subjekt, který chce provádět auditorskou činnost, musí mít po celou dobu jejího provádění uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla v souvislosti s ní vzniknout. Náklady spojenými s auditorskou činností, které je podle třetího odstavce povinen hradit podnikatel, se rozumí jednak úplata ve výši smluvně dohodnuté, jednak nezbytné prokázané věcné výdaje vynaložené při výkonu auditorské činnosti nebo v souvislosti s ní auditorem nebo obchodní společností, která auditorskou činnost vykonává.

§ 40 [Zveřejnění údajů z účetnictví]

Obchodní společnosti a družstva zveřejňují účetní závěrky i výroční zprávy způsobem podle tohoto zákona a podle zvláštního právního předpisu.

Související ustanovení: § 39, 769, 770

Související předpisy: § 21a ÚčZ; nař. vl. č. 503/2000 Sb., v novelizovaném znění

Všechny účetní jednotky, které se zapisují do obchodního rejstříku, mají ze zákona povinnost účetní závěrku i výroční zprávu zveřejnit. Stejnou povinnost mají i účetní jednotky, kterým ji stanoví zvláštní právní předpis. Účetní závěrka musí být zveřejněna v rozsahu, v jakém byla účetní jednotkou sestavena, tj. zásadně v plném rozsahu. V rozsahu zjednodušeném mohou účetní závěrku sestavit a zveřejnit jen v případech stanovených v § 18 odst. 3 ÚčZ. Lhůtu pro splnění povinnosti zveřejnění, jakož i způsoby zveřejnění stanoví zákon (§ 21a odst. 2 a 4 ÚčZ).

Cenu za zveřejnění je povinen uhradit podnikatel, jehož účetní závěrka je zveřejňována.

Hlava pátá. Hospodářská soutěž

Český obchodní zákoník zahrnuje rovněž obecná ustanovení o hospodářské soutěži a úpravu nekalé soutěže.

Vcelku neobvyklá forma vřazení této v podstatě samostatné a poměrně podrobně upravené materie do obchodního zákoníku byla zvolena proto, že naléhavost urychleného legislativního řešení kartelověprávní problematiky v souvislosti se zahájením přestavby ekonomiky k počátku r. 1991 a její převážně veřejnoprávní povaha na rozdíl od nekalé soutěže si vynutily opuštění myšlenky jednotné úpravy soutěžního práva v jediném zákoně sdružujícím v sobě tzv. právo kartelové (protimonopolistické, protitrustové) i právo na ochranu proti nekalé soutěži. Ochrana soutěže se stala předmětem samostatného zák. č. 63/1991 Sb., v novelizovaném znění, který byl nahrazen novým zákonem o ochraně hospodářské soutěže č. 143/2001 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. července 2001 a byl v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a reformou soutěžního práva Evropského společenství již čtyřikrát novelizován (zák. č. 340/2004 Sb., zák. č. 484/2004 Sb., zák. č. 127/2005 Sb. a zák. č. 361/2005 Sb.), kdežto zbylé torzo původně připravovaného komplexního zákona – úvodní ustanovení a úprava práva proti nekalé soutěži (oproštěné od přestupkových ustanovení) – bylo pojato do obchodního zákoníku.

To má některé závažné důsledky. První spočívá v tom, že na obchodní zákoník je vzhledem k hospodářské soutěži jako celku nutno pohlížet jako na obecnou řídicí normu zastřešující také zákon na ochranu hospodářské soutěže, který je v poměru k němu lex specialis. Z obecných ustanovení o hospodářské soutěži lze tedy odvodit i interpretační zásady pro případy, v nichž může dojít (a před novelizací zák. č. 63/1991 Sb. v r. 1993 také došlo) v důsledku rozdílné doby vzniku obou předpisů k rozpornému pohledu a výkladu, zvláště pokud jde o osobní a věcný dosah obou norem. Po 1. 5. 2004, tedy po dni vstupu České republiky do Evropské unie, sehrává však obchodní zákoník roli zastřešující obecné normy jen v omezeném rozsahu a toliko v těch vztazích, které mají výlučně národní dosah a jichž se nedotýkají aplikační zásady národního práva, jak jsou vyjádřeny v nařízení č. 1/2003/ES.

Druhým závažným důsledkem je to, že oproti jiným, zejména středoevropským úpravám nekalé soutěže byla tato materie ochuzena o některé výslovně popsané skutkové podstaty, které mají povahu přestupků a jsou jako takové zpravidla postihovány bezprostředně působící sankcí ve formě pokut. Tato úprava nebyla v rámci obchodního zákoníku jako soukromoprávní předpisu možná. Věci nenapomáhá příliš ani skutečnost, že trestní zákon obsahuje jako jeden z trestných činů nekalou soutěž v ustanovení § 149, skutkovou podstatu nekalé soutěže však upravuje zcela obecně a rámcově. Je tak v podstatě jen další generální klauzulí, jejíž dopad je navíc omezen předpoklady, které trestní právo vyžaduje pro svůj postih, tedy zejména průkaz úmyslu (viz dále komentář k § 42 a 44).

Třetím důsledkem pak byla i nutnost zvláště vymezit osobní i teritoriální působnost ustanovení této hlavy první části obchodního zákoníku (viz dále komentář k § 41 a 43). Pokud pak jde o teritoriální působnost zákona na ochranu hospodářské soutěže, je vymezena samostatně v ustanovení § 1 odst. 5 a 6 OHS.

Zároveň je pak třeba se zmínit o tom, že v důsledku členství československého státu v Pařížské unijní úmluvě obsahoval čs. právní řád nepřetržitě ustanovení reprobuující nekalou soutěž. Po zrušení zák. č. 111/1927 Sb., o nekalé soutěži, jím byl § 352 zák. č. 141/1950 Sb. – občanský zákoník. Tohoto ustanovení nebylo v období administrativně direktivního ekonomického systému vůbec použito. Rozhodovací praxe soudů podle nové úpravy měla poměrně pomalý rozběh. V současné době již existuje dosti rozsáhlá judikatura, a to jak v souvislosti s přezkumem odvolání do předběžných opatření, tak i v souvislosti s řešením ve věci samé. Nicméně z období platnosti zák. č. 111/1927 Sb.

jsou k dispozici ve sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu „Vážný“ některá rozhodnutí, která i dnes snesou měřítko času, a jevílo se proto účelné je zařadit do judikatury k jednotlivým ustanovením.

V neposlední řadě pak je třeba poukázat na historicky danou úzkou souvislost s průmyslovými právy, zejména s právy na označení, na něž bude u jednotlivých ustanovení zvlášť poukázáno. V této souvislosti nelze pominout ani upozornění na četné komunitární předpisy týkající se ochrany práv k duševnímu vlastnictví.

V nemalé míře je dána i souvislost s právem na ochranu spotřebitele. Úprava ochrany proti nekalé soutěži je jednou z prvních oblastí, kde úprava ochrany spotřebitele vykořila z dosud převažující regulace veřejnoprávní, jak vyplývá zejména ze zák. č. 634/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, do úpravy soukromoprávní. Dělo se tak pod výrazným vlivem práva ES, které pojímalo nekalé obchodní praktiky včetně těch, jež kontinentální právo řadí do rámce předpisů proti nekalé soutěži, především z pohledu ochrany spotřebitele (jmenovitě směrnice o nekalé reklamě a o srovnávací reklamě), v jehož prospěch došlo nyní i k přesunu důkazního břemene, jak bude patrné dále. To umožnilo občanům spotřebitelům domoci se ochrany proti nenáležitě se chovajícím podnikatelům a nápravy, která se nepohybuje jen v oblasti veřejnoprávních sankcí. Nově přijatá směrnice o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu č. 2005/29/ES však rysuje nové hranice mezi ochranou spotřebitele a nekalou soutěží ve vztahu k soutěžitelům a obchodníkům, jak bude patrné dále v souvislosti s výkladem k úpravě klamavé reklamy. Transpoziční lhůta této směrnice pro členské státy EU končí dnem 11. 6. 2007.

A konečně je tu i jistá souvislost s právem pracovním, protože jisté činy na trhu práce mohou být také jednáním, které je soutěžní a leckdy není v souladu s dobrými mravy. Také na to bude v dalším upozorněno.

Díl první. Účast na hospodářské soutěži

§ 41 [Účastníci hospodářské soutěže]

Fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé (dále jen „soutěžitelé“), mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny přitom dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.

Související ustanovení: § 1 odst. 2

Související předpisy: § 149 TrZ

Z literatury: *Eliš, K.* Nekalá soutěž a její právní regulace. Právník, 1990, č. 10; *Hajn, P.* V objetí nekalé soutěže. Právní rádce, 2000, č. 2; *Munková, J.* K perspektivám rozvoje českého práva, příspěvek k úpravě práva hospodářské soutěže. Právní rozhledy, 1995, č. 4; *Petr, M., Vavříček, V.* K paralelní aplikaci českého a komunitárního práva. Právní rozhledy, 2006, č. 11

Hospodářskou soutěž můžeme zkoumat ve vztahu k celému hospodářství, ve vztahu k trhu a ve vztahu k jednotlivému podniku především z toho hlediska, jaké zájmy se v ní v těchto jednotlivých segmentech uplatňují. Konflikty těchto zájmů pak více nebo méně zdařile řeší patriční právní úprava. Hospodářská soutěž ve vztahu k celému hospodářství

je nepochybně zájmem státu na existenci soutěže vůbec, protože tu stát musí – prostředky sobě vlastními – čelit snahám o její vyloučení nebo aspoň omezení. Právním předpisem proti takovému jednání jsou kartelové nebo protimonopolistické zákony, u nás zákon na ochranu hospodářské soutěže č. 143/2001 Sb., v novelizovaném znění, jakož i přímo platné soutěžní předpisy Evropského společenství (viz dále komentář k § 42).

Vztah mezi hospodářskou soutěží a trhem některého výrobku nebo skupiny výrobků je oblastí, kde se na jedné straně střetává zájem státu s individuálním zájmem na ovládnutí tohoto trhu, což je opět prostor pro právně regulativní opatření na ochranu soutěže (kartelověprávní úpravu a úpravu kontroly fúzí) a jí odpovídající ingerenci státu do tohoto vztahu. Na druhé straně je to ovšem také prostor, v němž se ve vzájemných soutěžních vztazích střetávají jednotliví soutěžitelé. Jejich jednání v těchto horizontálních vztazích je soutěžní jednání, které může mít dvoji povahu: buď je pro jiné soutěžitele sice nepříjemné, ale pohybuje se v mezích normy, pak je státem i společností schvalováno (aprobováno), nebo překračuje meze dobrých mravů v hospodářském styku a stává se předmětem postihu (reprobace) právním předpisem vydaným k tomuto účelu. Jestliže jsou v tomto posléze uvedeném případě naplněny předpoklady tímto právním předpisem stanovené, jde o jednání nekalé soutěže, ať je zaměřeno na jednotlivé soutěžitele přímo nebo prostřednictvím ovlivnění spotřebitelů.

Ustanovení konstituuje právo na účast v hospodářské soutěži pro všechny, kdo se jí chtějí a mohou účastnit, tedy jak pro osoby fyzické, tak i právnické, podnikatele i osoby, které nejsou podnikateli. Jeho význam je především proklamativní, obnovující zásadu svobodné soutěže, nicméně stanoví určitá kritéria a podmínky, za nichž je účast v soutěži přípustná.

Kdo je podnikatelem, upravuje ustanovení § 2 odst. 1 a 2 (viz komentář k těmto ustanovením výše).

Protože obchodní zákoník vymezuje v § 1 rozsah své působnosti z hlediska vztahů jemu vlastních, do jejichž rámce kvasidelikt ní povaha nekalosoutěžních vztahů zcela nezapadá, a zároveň i z hlediska subjektů, pro něž je především určen, jevílo se potřebné pro tuto oblast úpravy výslovně rozšířit osobní působnost obchodního zákoníku i na subjekty, které mu jinak nepodléhají, protože nejsou podnikateli, i když by v řadě případů bylo možno těchto výsledku dosáhnout i výkladem. Vztahy vznikající z nekalé soutěže jsou nepochybně vztahy s podnikáním související, jak je má na mysli § 1 odst. 1 in fine.

Podmínkou pro nerušenou účast v soutěži je, aby kterýkoli její účastník dbal jejích právně závazných pravidel a sám svou účast v soutěži nezneužil. Mutatis mutandis jsou to také obecná kritéria pro vymezení předmětu postihu a aplikaci soutěžněprávních předpisů, a to jak zákona o ochraně hospodářské soutěže, tak i následujících ustanovení o nekalé soutěži.

Z judikatury:

SJ 18/1998 s. 422: Jestliže v době, kdy mělo dojít k tvrzenému nekalosoutěžnímu jednání, nebyl žalovaný soutěžitelem, pak nejde o nekalou soutěž; okolnost, že se stal soutěžitelem později, je bez právního významu.

Sou R NS 13/2002 s. 160: 1. Hospodářskou soutěží není jakákoliv podnikatelská (obchodní) činnost, nýbrž jen jednání, které bývá zpravidla definováno jako soutěžení podnikatelských subjektů v hospodářské oblasti s cílem předstihnout jiné subjekty na trhu a dosáhnout tím hospodářského prospěchu. Ustanovení § 149 TrZ o trestném činu nekalé soutěže je trestněprávní normou s blanketní dispozicí, která odkazuje na předpisy upravující soutěž v hospodářském styku, jimiž se rozumí ustanovení § 44 až 52 ObchZ.

2. Pokud někdo v rámci nekalosoutěžního jednání také současně neoprávněně nakládá s autorským dílem, může být takové jednání způsobilé vyvolat dva různé následky. Proto lze dovodit, že za určitých okolností není vyloučen jednočinný souběh trestného činu nekalé soutěže podle § 149 TrZ a trestného činu porušování autorského práva podle § 152 TrZ.

§ 42 [Zneužití účasti]

(1) Zneužitím účasti v hospodářské soutěži je nekalé soutěžní jednání (dále jen „nekalá soutěž“) a nedovolené omezování hospodářské soutěže.

(2) Nedovolené omezování hospodářské soutěže upravuje zvláštní zákon.

Související ustanovení: § 44 n.

Související předpisy: § 149 TrZ; zák. č. 143/2001 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: čl. 81 a 82 Smlouvy o Evropském společenství; nařízení č. 1/2003/ES; nařízení č. 1400/2002/ES; nařízení č. 773/2004/ES

Z literatury: *Eliáš, K.* Bojkot a jeho právní postih. Arbitrážní praxe, 1989, č. 7; *Raus, D.* Zakázané dohody narušující hospodářskou soutěž a vynětí ze zákazu prostřednictvím jednotlivých výjimek před vstupem ČR do EU a po něm. Právní rozhledy, 2004, č. 3; *Zdražil, M.* K zneužívání účasti v hospodářské soutěži. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 2

Předmětem repobace je zneužití účasti v hospodářské soutěži, které má dvě základní formy:

- a) nekalé soutěžní jednání (nekalou soutěž),
- b) nedovolené omezování hospodářské soutěže.

Nedovolené omezování hospodářské soutěže bylo předmětem úpravy zvláštního zák. č. 63/1991 Sb. a jeho novel, který byl zpracován a přijat téměř o rok dříve než obchodní zákoník a v současné době je nahrazen zák. č. 143/2001 Sb., v novelizovaném znění. Zároveň však v České republice jakožto členském státu EU docházejí uplatnění i soutěžní předpisy Evropského společenství, a to čl. 81 a 82 Smlouvy o Evropském společenství za podmínek stanovených v nařízení č. 1/2003/ES. Pokud jde o soubor nařízení/blokových výjimek k aplikaci čl. 81 odst. 3 Smlouvy, byla jejich účinnost pro vztahy s komunitárním dosahem novelou č. 361/2005 Sb. rozšířena i na čistě vnitrostátní soutěžní vztahy bez komunitárního dosahu. Cílem zákona o ochraně hospodářské soutěže na prvo počátku bylo v záměrně monopolizované ekonomice vůbec vytvořit podmínky pro existenci soutěže. Teprve později nabyt priority aspekt ochrany soutěže proti jejímu omezování, vylučování, resp. jinému narušování (viz § 1 OHS), k němuž může dojít na základě nedovolených ujednání ať formálních, příp. institucionalizovaných či nikoli (kartelových dohod nebo kartelů horizontálních i vertikálních), nebo různými formami slučování podniků nebo konečně v důsledku zneužití monopolního nebo dominantního postavení soutěžitele na trhu.

Obchodní zákoník tu však neřeší otázku, zda, popřípadě do jaké míry vyčlenění úpravy postihu nedovoleného omezování soutěže do zvláštního předpisu suspenduje aplikaci jednak těchto obecných ustanovení pro posuzování např. úpravy jeho působnosti, jednak i některých ustanovení dalších, zejména pokud přichází v úvahu aplikace příslušného ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže v souvislosti s uplatněním soukromoprávních nároků ve sporu mezi rušitelem a poškozeným nejen o nároky zdržovací a odstraňovací, ale zejména o náhradu škody. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zastával, pokud šlo o účastníky hospodářské soutěže, přístup spíše restriktivní, což svého času vedlo – pro zajištění souladu s tímto ustanovením – k novelizaci osobní působnosti zákona na ochranu hospodářské soutěže.

Třebaže oblast ochrany hospodářské soutěže je především zájmem státu na existenci soutěže a tomu jsou také přizpůsobeny nástroje postihu (jde o oblast veřejného práva),

kdežto postih nekalé soutěže je po výtce zájmem individuálních účastníků soutěže (jde o oblast práva soukromého), v některých aspektech se oba tyto segmenty překrývají (např. bojkot nebo diskriminace). Hranici mezi aplikací předpisů proti nekalé soutěži a předpisů na ochranu hospodářské soutěže v těchto kolizních případech bude tvořit povaha zájmu, jemuž má být poskytnuta ochrana – jde-li o zájem soukromý bez aspektu vyloučení nebo omezení hospodářské soutěže, bude směrodatným právem právo proti nekalé soutěži, bude-li převažujícím zájmem zájem na ochraně soutěže, uplatní se předpisy práva veřejného, tedy zákona na ochranu hospodářské soutěže.

Není však vyloučeno, alespoň ve věcech s komunitárním dosahem, tedy těch, které mají dopad na obchod mezi členskými státy, aby prostřednictvím uplatnění soukromoprávního nároku na náhradu škody způsobené porušením soutěžních předpisů byl uplatněn i postih veřejnoprávní. Podle Oznámení Komise o projednávání stížností podle čl. 81 a 82 Smlouvy o Evropské unii se zřejmě přesune část projednáváných stížností pro porušení těchto článků do kompetence národních soudů členských států, které jsou při rozhodování soutěžních věcí podle nařízení č. 1/2003 ES oprávněny uvedené předpisy samy přímo aplikovat, tedy spolu s rozhodnutím o soukromoprávním nároku rozhodnout i o porušení zmíněných článků 81 a 82 SES jakožto jeho právním důvodem.

Postih nekalé soutěže je upraven v následujících § 44 až 54.

Obchodní zákoník neodkazuje nikterak na zvláštní trestněprávní skutkovou podstatu nekalé soutěže upravenou formou generální klauzule v § 149 TrZ. Citované ustanovení má v důsledku své sankce omezený dopad v tom, že jeho aplikace přichází v úvahu pouze v případech, že jde o poškození dobré pověsti soutěžitele nebo o ohrožení chodu nebo rozvoje podniku soutěžitele. I když se co do vymezení zakázaných jednání cit. ustanovení přimyká k ustanovením o nekalé soutěži v obchodním zákoníku, nepřijímá jejich objektivizovaný základ a konstruuje trestný čin založený na subjektivním úmyslu. V konkrétním případě může dojít u jednotlivých nekalosoutěžních jednání, podřazených cit. generální klauzuli, k případnému souběhu i s některými trestnými činy (úplatkářství, podplácení). Podrobněji k tomu srov. Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1001 n.

§ 43 [Úprava ve vztahu k cizině]

(1) Pokud z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nevyplyvá jinak, nevztahuje se ustanovení této hlavy na jednání v rozsahu, v jakém má účinky v zahraničí.

(2) Českým osobám jsou, pokud jde o ochranu proti nekalé soutěži, postaveny na roveň zahraniční osoby, které v České republice podnikají podle tohoto zákona. Jinak se mohou zahraniční osoby domáhat ochrany podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, a není-li jich, na základě vzájemnosti.

Související ustanovení: § 21 n.

Související předpisy: Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhl. č. 64/1975 Sb., v novelizovaném znění); Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží (vyhl. č. 68/1975 Sb.); Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (vyhl. č. 65/1975 Sb., v novelizovaném znění); Lisabonská dohoda o ochraně označení původu a jejich mezinárodním zápisu (vyhl. č. 67/1975 Sb., v noveli-

zovaném znění); Mezinárodní úmluva na ochranu nových odrůd rostlin (sdělení č. 68/1994 Sb.); Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii (ÚV EU L 236 z 23. 9. 2003, publikovaná v České republice pod č. 44/2004 Sb. m. s.); Úmluva o udělování evropských patentů (sdělení č. 69/2002 Sb. m. s.)

Související předpisy ES: Smlouva o Evropské unii

Z literatury: Hajn, P. Kolizní otázky v právu nekalé soutěže. Obchodní právo, 1999, č. 2, 3

Skutečnost, že úprava postihu nekalé soutěže se stala součástí obchodního zákoníku, má za následek, že bylo třeba vyřešit otázku jeho teritoriální působnosti v těch případech, kdy jde o jednání překračující hranice států a o postavení cizinců.

Princip teritoriality, který ovládá právní ochranu soutěže všeobecně a ochranu proti nekalé soutěži zvláště, ve svých důsledcích znamená, že se působnost této ochrany omezuje zásadně na jednání, která byla uskutečněna nebo vyvolávají účinky na území daného státu, tzn. v případě obchodního zákoníku na území České republiky. Totéž ovšem platí i pro jednání uskutečněná v tuzemsku, jejichž účinky se projeví v cizině. Z dosahu postihu jsou taková jednání uskutečněná v České republice a mající účinky v cizině vyňata tehdy, jestliže z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly publikovány ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nevyplývá něco jiného.

V úvahu zde mohou přijít jak smlouvy dvoustranné, tak smlouvy mnohostranné, zejména Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, ve znění Lisabonské revize z r. 1958, již je Česká republika členem. Tato úmluva stanoví, že členské státy jsou povinny si ve vzájemných vztazích poskytovat právní ochranu před nekalou soutěží. Tou rozumí jakoukoli soutěžní činnost, která odporuje poctivým zvyklostem v průmyslu nebo obchodě, a specifikuje ji ve třech okruzích nenáležitých jednání: jsou to jednání, jež by mohla jakkoli způsobit záměnu s podnikem, výrobky nebo průmyslovou nebo obchodní činností soutěžitele, falešné údaje při provozování obchodu, které by mohly poškodit dobrou pověst podniku, výrobků nebo průmyslové nebo obchodní činnosti soutěžitele, a konečně údaje nebo tvrzení, jejichž používání při provozu obchodu by mohlo uvádět veřejnost v omyl o vlastnostech, způsobu výroby, charakteristice, způsobilosti k použití nebo množství výrobků. Dále tato Úmluva ukládá členským státům, aby zajistily příslušníkům ostatních členských států, svazům podnikatelů či jejich sdružením možnost zakročovat u soudů, popřípadě jiných úřadů proti jednáním nekalé soutěže ve stejné míře, jakou stát dožadující se ochrany poskytuje svazům a sdružením dané země.

Pokud jde o postavení cizinců v relaci k ochraně před nekalou soutěží, stanoví pro její poskytnutí a rozsah zákon tři kritéria. Prvním je úplné zrovnoprávnění těch zahraničních osob, které podnikají v České republice podle příslušných ustanovení obchodního zákoníku, tj. že zde mají sídlo (v případě podniku) nebo bydliště (v případě fyzické osoby) (viz komentář k § 21 n.). Druhým kritériem je ochrana podle mezinárodních smluv, jichž je Česká republika členem, zejména podle Pařížské unijní úmluvy a Smlouvy o Evropské unii. Nepřehází-li poskytnutí ochrany podle těchto kritérií v úvahu, řídí se daný vztah podle principu formální vzájemnosti, tedy smlouvou, v níž byla tato vzájemnost v mezistátních vztazích sjednána.

Z judikatury:

KOS Ostrava Co 413/1993: Vystupují-li v obchodní věci účastníci z různých států, je dána věcná příslušnost krajského obchodního soudu s ohledem na ustanovení § 9 odst. 3 písm. c) bod II OSR.

Díl druhý. Nekalá soutěž

§ 44 Základní ustanovení

(1) Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.

(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména:

- a) klamavá reklama,
- b) klamavé označování zboží a služeb,
- c) vyvolávání nebezpečí záměny,
- d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,
- e) podplácení,
- f) zlehčování,
- g) srovnávací reklama,
- h) porušování obchodního tajemství,
- i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí.

Související ustanovení: § 45 n.

Související předpisy: § 149 TrZ; zák. č. 526/1990 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 634/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 231/2001 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: směrnice č. 2005/29 ES

Z literatury: *Bukovjan, P.* Konkurenční jednání zaměstnance (nejen) v rozhodovací činnosti soudců. *Jurisprudence*, 2004, č. 1; *Effenberger, K.* Maskovaná reklama. *Hospodářské noviny*, 9. 6. 1993; *Eliáš, K.* Nekalá soutěž a její právní regulace. *Právník*, 1990, č. 10; *Frimmel, M.* Spamming a jeho právní aspekty. *Obchodní právo*, 2001, č. 5; *Hajn, P.* Jednání v hospodářské soutěži. *Ekonom*, 1992, č. 33; *Hajn, P.* Jak interpretovat “dobré mravy soutěže”. *Právní praxe v podnikání*, 1993, č. 2; *Hajn, P.* Testujeme odborné spotřebitelské testy. *Lidové noviny*, 27. 4. 1993; *Hajn, P.* O reklamním slosování. *Lidové noviny*, 7. 4. 1993; *Hajn, P.* Skrytá reklama. *Právní praxe v podnikání*, 1994, č. 5; *Hajn, P.* Z rozhodovací praxe Rady pro reklamu v SRN. *Právní rozhledy*, 1993, č. 4; *Hajn, P.* Reklama alkoholických nápojů. *Právní rozhledy*, 1994, č. 3; *Hajn, P.* Reklama a ochrana osobnosti. *Právní rozhledy*, 1994, č. 8; *Hajn, P.* Příspěvek k vymezení dobrých mravů soutěže. *Právo a podnikání*, 1994, č. 10; *Hajn, P.* Použití politiků v reklamě. *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 2; *Hajn, P.* K testování výrobků a služeb ve sdělovacích prostředcích. *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 6; *Hajn, P.* Znovu o vztahu autorského a soutěžního práva. *Právní praxe v podnikání*, 1997, č. 12; *Lukavská, L.* Hranice pro svět reklamy. *Hospodářské noviny*, 29. 4. 1993; *Munková, J.* Reklama ve světle paragrafů. *Ekonom*, 1992, č. 6; *Rada, I.* Tři zákazy uložené členům statutárních orgánů. *Právní rozhledy*, 2003, č. 1; *Rubeš, P.* Právo, morálka, dobré mravy. *Jurisprudence*, 2004, č. 1; *Smejkal, V.* Nekalá soutěž na internetu. *Právní rádce*, 2002, č. 2; *Teryngel, J.* Nepoctivá reklama. *Hospodářské noviny*, 2. 2. 1993; *Tichý, L.* Změna paradigmatu evropského soutěžního práva a její význam pro Českou republiku. *Právní rozhledy*, 2004, č. 2; *Večerková, E.* Postavení spotřebitele v nekalé soutěži. *Právní forum*, 2005, č. 5; *Winter, F.* K souběhu autorského a soutěžního práva. *Právní praxe v podnikání*, 1997, č. 4

Svou obecnou povahou je základní ustanovení o nekalé soutěži generální klauzulí, jejímž úkolem je stanovit základní kritéria pro posuzování určitého jednání jako nekalé soutěže. Je totiž třeba mít na zřeteli, že jako nekalou soutěž nelze kvalifikovat každé soutěžní jednání, třebaže může být soutěžiteli nepřijemné a způsobovat mu újmu. Aby tomu tak bylo, musí k soutěžnímu chování přistoupit ještě další okolnosti, které je činí nepatřičným a hodným postihu. Exemplativní výčet zvláštních skutkových podstat nemůže být v žádném zákoně natolik vyčerpávající, aby pokryl veškeré varianty neka-

losoutěžních jednání v hospodářské a obchodní činnosti soutěžitelů. Proto je třeba mít jedno ustanovení zcela obecné povahy, jehož aplikace přijde v úvahu vždy, neexistuje-li v rámci platné právní úpravy určitá zvláštní, výslovně vytyčená skutková podstata nekalé soutěže. A naopak, specifické skutkové podstaty, sloužící jako příklad nekalosoutěžních jednání, musí vždy vykazovat všechny základní znaky, které stanoví generální klauzule pro posouzení určitého jednání jako nekalosoutěžního.

O nekalou soutěž jde, jsou-li kumulativně splněna její základní kritéria. Jsou jimi tyto tři podmínky:

- a) musí jít o jednání v hospodářské soutěži,
- b) jednání musí být v rozporu s dobrými mravy soutěže,
- c) jednání musí být objektivně s to přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům.

Samo o sobě by však zjištění, že určité jednání vykazuje všechny tyto tři znaky jednání nekalosoutěžního, nepostačovalo k tomu, aby se poškozenému dostalo ochrany a nenáležitě, v rozporu se zákonem jednající rušitel byl odpovídajícím způsobem postižen. K tomu je zapotřebí onoho dovětku v závěru prvního odstavce o tom, že nekalá soutěž se zakazuje. Bez něho by nebylo možno uplatnit žádný z těch sankčních prostředků, které jsou upraveny v § 53, protože by zde nebyla jednoznačná kvalifikace takového jednání jako protiprávního.

Z této formulace také vyplývá, že nejen jednání v rozporu s generální klauzulí, ale pak následně i jednání vytyčená ve zvláštních skutkových podstatách, jsou koncipována jako civilní delikty, a to delikty ohrožovací. To znamená, že se postižený může domáhat nápravy nejen tehdy, když mu z takového nenáležitěho jednání vznikla újma, ale již v tom okamžiku, kdy mu taková újma teprve hrozí. Procesně má v tomto kontextu velký význam institut předběžného opatření, ačkoliv v rámci této úpravy není ani výslovně zmíněn a jeho použití je třeba odvodit přes obecné procesní předpisy.

ad a) Důvodové zprávy a komentáře se většinou snaží vysvětlovat pojem soutěže sám o sobě. Takové deskriptivní definice však nemají zpravidla význam. Důležité je vždy zjistit, zda v konkrétním případě jde skutečně o soutěžní vztah, protože pokud tomu tak není, nelze jednání, byť jakkoli nepatřičné, postihovat podle ustanovení tohoto zákona. Soutěžní vztah je třeba vykládat v návaznosti na pojem soutěžitele z hlediska účelu ochrany proti nekalé soutěži velmi široce. Ve vztahu soutěže, popřípadě soutěžitelů se nenacházejí jen přímí soutěžitelé, ale vůbec všechny subjekty, které působí v podobných, nebo navzájem substituovatelných oborech nebo hospodářských činnostech.

ad b) Stejně málo určitý sám o sobě je i pojem dobrých mravů soutěže. Pokud měla judikatura příležitost vyslovit se k obsahu tohoto pojmu, odlišovala jej důsledně od dobrých mravů vůbec a svazovala jej s principy poctivého hospodářského a obchodního styku, jak vykrystalizovaly v tržních ekonomikách za desetiletí aplikace soutěžněprávních pravidel. Podle komentáře k prvorepublikovému zákonu o nekalé soutěži se za dobré mravy soutěže pokládaly „pověsečné zásady regulující hospodářskou činnost vůbec a odpovídající tudíž mravnímu nazírání a představám o slušnosti osob na této činnosti zúčastněných a správně a bedlivě myslících“. Pro postih postačí, aby posuzované jednání bylo objektivně v rozporu s dobrými mravy soutěže; na rozdíl od generální klauzule § 149 TrZ se úmysl nevyžaduje.

Existence rozporu s dobrými mravy je otázkou právní, nikoli skutkovou. Skutkovou otázkou je pouze zjištění obsahu jednání, které se vytýká jako odporující dobrým mravům soutěže, a rovněž i zjištění názorů obchodních kruhů i veřejnosti na takové jednání. Posouzení, výklad a aplikace právního předpisu je věcí výlučně právní.

ad c) Podmínkou sine qua non je, aby jednání bylo způsobilo přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Újma je širším pojmem než škoda a zahrnuje i újmu imateriální (viz dále zejména komentář k § 48 a 50), již odpovídají i specifické reparační

nástroje. Naproti tomu není podmínkou, aby taková újma skutečně vznikla, pro postih postačí, že její vznik objektivně hrozí.

V souladu s moderními světovými trendy všeobecně a s přístupem k ochraně spotřebitelů a jejich zájmů v Evropském společenství zvláště zahrnuje dosavadní úprava i přímou ochranu spotřebitelů, již se mohou domáhat v případech podle § 44 až 47 a § 52 jak sami, tak i prostřednictvím právnických osob, zřízených k jejich ochraně (viz § 54 odst. 1 in fine). Zvýšený důraz, který je nyní kladen na ochranu spotřebitele a jeho náležitou informovanost o zboží nebo službách a podmínkách jejich prodeje, se projevuje jak v úpravě zvláštních ustanovení o spotřebitelských smlouvách v občanskoprávních předpisech (srov. § 51 n. ObčZ), tak v úpravě zákazu klamavosti reklamy a naopak – v zájmu informovanosti spotřebitele – v uvolnění zákazu srovnávací reklamy, tak konečně i ve změně důkazního břemene, jestliže tím, kdo se domáhá ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání, je spotřebitel (viz § 54 odst. 2).

Spotřebitelská ochrana přichází v úvahu zejména v souvislosti s údaji o zboží a službách (viz komentář k § 45 až 47 a k § 50a), ale i v řadě případů v zákoně výslovně nevytčených, které jsou řešitelné jen na základě generální klauzule (např. tzv. lavinové obchody, nesprávné údaje při výprodejích, údaje o dodávkové pohotovosti, ale i tzv. skrytá reklama, která může vyvolat představu o zvláštní kvalitě zboží nebo služby, které je jejím předmětem, aj.).

Většinou jde o různé formy klamání spotřebitelů, jež jsou předmětem reprobace. Toho se dotýká i zákon na ochranu spotřebitelů v několika svých ustanoveních (viz § 8 až 13 OchrSpotř), který je ovšem veřejnoprávní normou. Vztah k obchodnímu zákoníku je v cit. zákonu upraven výslovně pouze pro § 8 odst. 1 a 2 tak, že těmito ustanoveními není dotčena obecná úprava nekalé soutěže. Z toho je třeba dovodit, že oba tyto předpisy jsou na sobě navzájem nezávislé. Ve prospěch tohoto názoru svědčí i to, že si zákon na ochranu spotřebitele vymezuje svůj vlastní pojmový aparát včetně definice ústředního pojmu spotřebitele jakožto finálního konzumenta, což by mohlo být v pojetí nekalé soutěže jakožto jednání v hospodářském styku mnohdy zužující (zejména např. v souvislosti s poskytováním a přijímáním služeb). Použití tohoto zvláštního zákona přijde tedy v případech nekalosoutěžního jednání v úvahu podle toho, zda jde o spotřebitele ve smyslu § 2 OchrSpotř, jak a čím byl poškozen a čeho se bude domáhat. Sankční aparát zákona na ochranu spotřebitelů je totiž omezen pouze na ukládání pokut (viz § 24 OchrSpotř) a nelze podle něj uplatňovat nároky zdravotní nebo odstraňovací.

V dohledné budoucnosti je však třeba očekávat v souvislosti s transpozicí směrnice č. 2005/29/ES přesnější odlišení nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům a obdobných jednání, která se dotýkají ekonomických zájmů soutěžitelů a obchodování mezi obchodníky.

Veřejnoprávním předpisem je dále zakázána reklama podle § 2 odst. 3 a 4 zák. č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zák. č. 468/1991 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání. Toto ustanovení zakazuje obecně reklamy adresované mladým lidem, nebo v nichž vystupují mladí lidé, jimiž by bylo podporováno chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj. Dále se zakazuje reklama založená na podprahovém vnímání člověka a skrytá reklama (tzv. redakční reklama, různé zpravodajské pořady, v nichž jsou jaksi pod objektivní rouškou propagovány různé výrobky nebo služby). V souladu se zák. č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zakazuje televizní reklamu na tabák a tabákové výrobky (§ 3) a omezuje její obsah, právě tak jako obsah reklamy alkoholických nápojů a léčiv. Tento zákon byl novelizován zák. č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, který do něj vložil § 6a omezující rozsah údajů pro reklamu poskytování pohřebních a s nimi souvisejících služeb i jejich umístění.

Pokud jde o reklamu advokátů, přikazují jim pravidla soutěže vnitřní stavovské předpisy. Podle nich nesmí mj. údaj o firmě obsahovat údaje, které by uváděly, že advokát je specialistou v některém oboru, ačkoliv firma může obsahovat údaj o preferované právní oblasti, pokud advokát poskytuje právní pomoc především v tomto oboru. Advokáti pak nesmějí v akviziční činnosti postupovat způsobem, který by snižoval důstojnost povolání nebo ohrožil důvěru klientů. Nevhodná propagace může být předmětem nejen disciplinárního postihu, ale i postihu podle ustanovení o nekalé soutěži, kdyby jednání advokáta bylo v rozporu s dobrými mravy soutěže – protože i advokáti jsou ve smyslu § 41 účastníky trhu a tedy i hospodářské soutěže.

Do rámce generální klauzule patří i postih některých jednání v souvislosti s pracovními právními vztahy, zejména pokud jde o tzv. odlákávání pracovníků. V době, kdy vznikalo tržní hospodářství, kdy se formovaly nové podnikatelské subjekty, stávalo se, že se tyto nové podniky nebo obchodní společnosti buď přímo vydělily z dosavadních socialistických organizací a převzaly řadu nebo většinu jejich dosavadních zaměstnanců, nebo se nově založené podniky snažily získat pracovníky, zejména odborníky z dosud existujících podniků. Jestliže na jedné straně nemůže být nikdo nucen pracovat v určitém podniku, na druhé straně nemůže být z hlediska dobrých mravů lhostejné, jakým způsobem je získán k tomu, aby svůj dosavadní podnik opustil. Je proto třeba rozlišovat mezi běžným pohybem na trhu práce a lapařením, které vykazuje znaky porušení dobrých mravů soutěže. Česká judikatura se zdá přiklánět k přísnějšímu posuzování takových přehmatů a nevylučuje a priori ani možnost trestního postihu, německá judikatura vyžaduje pro posouzení takového případu jako nekalé soutěže zavrženíhodný postup nebo účel, jímž není jen lepší nabídka sama o sobě.

V odstavci 2 jsou uvedeny jako příklad některé skutkové podstaty jednání zakládajících nekalou soutěž (arg. zejména). Jejich výčet zdaleka není vyčerpávající. Ustanovení § 45 n. je blíže upravující nemají ke generální klauzuli poměr legis specialis, nýbrž jsou pouze jejím upřesněním a rozvedením pro některá typická jednání. Tyto skutkové podstaty lze rozdělit do tří skupin příbuzných jednání, z nichž první se týká záměny s výrobky či službami jiného soutěžitele (§ 45 a 47), druhá nesprávných údajů o vlastnostech výrobků či služeb (§ 46 a 48) a třetí nesprávných údajů při provozu podniku, které by mohly poškodit jeho dobrou pověst (§ 50 a 50a), které v podstatě sledují topografii čl. 10 bis Pařížské ujednání. Čtvrtá skupina nedovolených jednání (§ 49 a 51) má spíš blíže k trestnímu právu. Nová je skutková podstata ohrožování zdraví a životního prostředí jako nekalosoutěžního jednání.

Z nepojmenovaných, ale v zahraničí vcelku běžně reprobovaných jednání (z nichž některá byla svého času upravena i v našem prvorepublikovém zákoně) lze zmínit například: nesprávné údaje při výprodejích a vůbec uspořádání výprodejů a okasí (srov. § 50a odst. 3), různé formy diskriminace a bojkotu, případně i zabraňovací soutěže (tu může dojít i k překrývání se zákonem na ochranu hospodářské soutěže), nepřiměřené lákání zákazníků, ale i přetahování pracovníků, kteří jsou zvláště talentovaní, lavina atd.

Z judikatury:

VS Praha R 3 Cmo 36/1992: Soutěžní vztah nelze omezovat jen na vztah dvou podnikatelských subjektů s totožným obchodním zaměřením, soutěžní vztah je dán již mezi osobou či kolektivem fyzických osob připravujících založení nového podnikatelského subjektu a konkurujícím subjektem (tedy vytvoření výhodných podmínek pro nově vznikající subjekt na úkor existujícího soutěžitele). Soutěžní vztah však bude dán i při jednání soutěžitele vůči jinému, který se sice určitou obchodní činností dosud nezabývá, avšak vzhledem ke všem okolnostem lze výkon takové činnosti u něj postupem doby s největší jistotou předpokládat (tedy odstranění možné konkurence).

VS Praha R 3 Cmo 253/1997: Při zkoumání podmínek naplnění generální klauzule nekalé soutěže není samo o sobě rozhodné, zda tvrzeným závadným jednáním byly či nebyly porušeny předpisy z určité odvětví práva jiného než té části, která upravuje horizontální vztahy při pod-

nikání, tedy zda jsou porušovány předpisy veřejného práva či práva soukromého, rovněž není rozhodné, zda daná konkrétní oblast práva zároveň upravuje kontrolní mechanismy a prostředky k nápravě včetně sankcí směřujících k porušovateli těchto předpisů. Rozhodné naopak je, zda tvrzené jednání, které je v rozporu s právními předpisy, má kauzální vztah k hospodářské soutěži a dopad v soutěži. Tedy zda tvrzené jednání je porušením dobrých mravů soutěže, došlo k němu v rámci hospodářské soutěže a toto jednání je způsobilé vyvolat újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, tedy zda jsou dány předpoklady kvalifikace jednání podle § 44 odst. 1 ObchZ. (Pramen: *Macek, J. Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. Praha : C. H. Beck, 2000).

R 49/2004:1. Pro úvahu, zda jednání konkrétního subjektu je jednáním v hospodářské soutěži (§ 44 odst. 1 ObchZ), není rozhodné, že jde o podnikatele, nýbrž to, zda šlo o jednání skutečně na účelem soutěžního záměru, a nikoli záměru jiného.

2. Je-li pravdivá informace o výši splatného, leč dosud neuhrazeného závazku dlužníka zveřejněna soutěžitelem za účelem zajištění plurality věřiteli pro účely podání návrhu na prohlášení konkursu, nejde o zlehčování ve smyslu ustanovení § 50 ObchZ.

§ 45 Klamavá reklama

(1) Klamavou reklamou je šíření údajů o vlastním nebo cizím podniku, jeho výrobcích či výkonech, které je způsobilé vyvolat klamnou představu a zjednat tím vlastnímu nebo cizímu podniku v hospodářské soutěži prospěch na úkor jiných soutěžitelů či spotřebitelů.

(2) Za šíření údajů se považuje sdělení mluveným nebo psaným slovem, tiskem, vyobrazením, fotografií, rozhlasem, televizí či jiným sdělovacím prostředkem.

(3) Klamavým je i údaj sám o sobě pravdivý, jestliže vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn, může uvést v omyl.

Související ustanovení: § 44, 46, 47, 48

Související předpisy: zák. č. 634/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 40/1995 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 231/2001 Sb., v novelizovaném znění

Související předpisy ES: směrnice č. 84/450/ES, ve znění směrnice č. 2005/29/ES

Z literatury: *Effenberger, K.* Srovnávání nesmí klamat. Lidové noviny, 24. 1. 1993; *Eliáš, K.* Klamání veřejnosti při hospodářské soutěži. Arbitrážní praxe, 1991, č. 3; *Hajn, P.* Právo a pravda v reklamě. Hospodářské noviny, 18. 3. 1993; *Hajn, P.* Použití politiků v reklamě. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 2; *Hajn, P.* Zákon o reklamě a jeho obecná ustanovení. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 7, 8; *Hajn, P.* K odpovědnosti médií za nekalou reklamu. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 11; *Hajn, P.* Označení výrobků slovem „nový“. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 2; *Hajn, P.* Ochrana spotřebitelů proti klamavé reklamě. Právní forum, 2004, č. 2; *Malíř, J., Štěrbová, M.* Způsob transpozice směrnic. Právní rozhledy, 2004, č. 14; *Munková, J.* Reklama ve světle paragrafů. Ekonom, 1992, č. 6

Nesprávnými údaji, které jsou způsobilé oklamat jiné soutěžitele i spotřebitelskou veřejnost, se zabývají dvě specifické skutkové podstaty, a to jednak ustanovení o klamavé reklamě, jednak následující ustanovení § 46 o klamavém označování zboží a služeb.

Je třeba mít na zřeteli, že zákon vytčením této relativně úzké specifické podstaty jako samostatné neomezuje ani nevylučuje postih jiné reklamy, jestliže je z hlediska soutěže nepatřičná. Nevykazuje-li taková jiná reklama znaky klamavosti a je pouze nenáležitá, např. jde-li o tzv. podprahovou reklamu, může být postižena jakožto odporující obecným mravním zásadám a dobrým mrávům soutěže podle generální klauzule § 44. To platilo podle dřívější úpravy i pro srovnávací reklamu, pokud zároveň nebyla reklamou klamavou. Dnes je srovnávací reklama za určitých podmínek v zájmu informovanosti spotřebitelů přípustná a je upravena samostatně v § 50a.

Ustanovení odstavce 1 vymezuje pojmové znaky klamavé reklamy, jimiž jsou

- a) údaje o vlastním nebo cizím podniku, jeho výrobcích nebo výkonech a jejich klamavost,
- b) jejich šíření a
- c) způsobilost takového nenáležitého jednání k tomu, aby jednající získal v hospodářské soutěži pro vlastní nebo cizí podnik prospěch na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů.

Definice reklamy, která vyplývá z první věty odstavce 1, je jejím vymezením pouze pro účely tohoto zákona. Koncepce je to velmi široká, která se jen částečně kryje např. s vymezením ekonomickým, jež zpravidla vyžaduje jako další znaky úplnost, určitý okruh adresátů a vyvolání zájmu vedoucího ke koupi.

Tomuto vymezení se spíše blíží pojem reklamy, jak jej podává Kodex zásad etické reklamní praxe v České republice, který reklamu chápe jako „přesvědčovací proces prováděný za úhradu..., jehož účelem je poskytnout spotřebiteli informace o zboží nebo službách...“. Kodex je sice závazný jen pro členské organizace Rady pro reklamu, ale stanoví jistá pravidla profesionálního chování, podle nichž je možno reklamu posuzovat.

Pro své účely si reklamu vymezily také zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb. jako „veřejné oznámení vysílané za úplatu nebo jinou protihodnotu nebo vysílané za účelem vlastní propagace provozovatele, vysílání určené k podpoře prodeje, nákupu nebo pronájmu výrobků nebo služeb nebo k dosažení jiného účinku sledovaného zadavatelem reklamy nebo provozovatelem vysílání“ a zák. č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, v § 2 odst. 1, který ji rozumí „přesvědčovací proces, kterým jsou hledání uživatelé zboží, služeb nebo jiných výkonů či hodnot prostřednictvím komunikačních médií“. Tato definice byla dále rozšířena o vymezení teleshoppingu, který je rovněž svým způsobem reklamou spojenou zároveň s nabídkou prodeje propagovaného zboží.

Definice v obchodním zákoníku má některá specifická omezení, která bude leckdy obtížné v tomto rámci překonat výkladem a bude nutno se uchýlit ke generální klauzuli (viz výše § 44). K definici reklamy ve směrnici č. 84/450/EHS viz dále.

ad a) Údaji je třeba rozumět jakoukoli výpověď soutěžitele o určitých skutečnostech nebo hodnoceních týkajících se vlastního nebo cizího podniku, vlastních nebo cizích výrobků, nebo kterou je možno použít k účelům reklamy a která je objektivně způsobilá vyvolat o nich klamnou představu. Nemusí jít o údaje nepravdivé, naopak, mohou to být i údaje naprosto pravdivé (viz odstavec 3), ale způsob, jakým jsou tyto údaje učiněny (často v souvislosti s označením původu nebo parazitováním na pověsti), musí být zavádějící. Přitom nezáleží na tom, jakým prostředkem či způsobem nebo formou se tato výpověď uskutečňuje. Zákon sám uvádí (odstavec 2) mluvené nebo psané slovo, tisk, vyobrazení, fotografii, rozhlas, televizi či jiný sdělovací prostředek. Zvláštním druhem klamavé reklamy, která také vykazuje znaky skryté reklamy, je tzv. redakční reklama. Tu tvoří reklamní články zařazené do neinzertní části novin nebo časopisu a neoznačené zřetelně jako reklama. Čtenář pak má v těchto případech dojem, že se mu dostává objektivní informace a ztrácí svou ostražitost vůči tvrzením obsaženým v takovém článku.

Údaje o cizím podniku nebo cizích výrobcích a výkonech přicházejí v úvahu zejména u reklamních agentur, tisku, rozhlasu, televize, ale i u obchodníků, kteří se nějakým způsobem podílejí na reklamní činnosti svého dodavatele. Zásady etické reklamní praxe mluví o přiměřeném použití na nekomerční subjekty a subjekty jednající z jejich pověření; obecně závazný právní předpis neobsahuje v tomto směru žádnou výslovnou úpravu. Ve shodě s panujícím míněním nelze prostředníky mezi zadavatelem reklamy a jejím publikováním výsledkem z odpovědnosti vyloučit.

ad b) Šíření údajů zákon blíže nevymezuje (k pojmu rozšiřování Vážný, č. 16965). Protože však podmínkou je, aby výsledkem nekalosoutěžního jednání byl prospěch

podniku v hospodářské soutěži, bude to sdělení, jež jde nad rámec pouhého soukromého vyslovení názoru. Naproti tomu není zapotřebí, aby údaje byly publikovány, tj. šířeny pro bližší neurčený okruh adresátů, obvykle nazývaných veřejností (arg. výslovné rozlišení psaného, resp. mluveného slova od tisku, resp. rozhlasu). Šířením však je např. sdělení zasláné individuálně určeným osobám, jde-li o okruh adresátů přesahující rámec osobních soukromých vztahů.

Nezbytné k tomu, aby byla naplněna skutková podstata klamavé reklamy, je rovněž to, aby šíření klamavých údajů mohlo přivodit nebo přivodilo prospěch vlastnímu nebo cizímu podniku na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. Ani prospěch ani újma nemusí ve skutečnosti nastat, pro postih postačí, že takové šíření údajů je objektivně způsobilo tyto následky vyvolat. Ty nemusí být ve sféře majetkové, mohou být i nemateriální povahy (např. újma na dobré pověsti v očích průměrného spotřebitele).

Pokud jde o způsob, popřípadě formu šíření údajů, specifikuje zákon jako interpretační pravidlo různé prostředky, jichž lze k šíření údajů použít. Ze skutečnosti, že se zvlášť uvádí mluvené nebo psané slovo a odděluje se od tisku, rozhlasu a televize či jiného sdělovacího prostředku, lze dovodit argument pro to, že k naplnění znaku šíření ve skutkové podstatě nekalé reklamy není publikace zejména ve sdělovacích prostředcích nezbytná. Může to proto být např. i forma dopisů adresovaných konkrétním osobám. Vyobrazení a fotografie doplňují výčet prostředků, jichž lze k šíření použít.

Ustanovení má nejen význam interpretační, ale je svým způsobem informativní v tom smyslu, že upozorňuje i hromadné sdělovací prostředky na to, že mohou být pasivně legitimovanými ve vztahu ke skutkové podstatě klamavé reklamy jako nekalosoutěžního jednání. Význam to má zejména z hlediska zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb., který výslovně stanoví (§ 48 odst. 5), že za pravdivost reklamy odpovídá zadavatel, a nelze-li jej zjistit, odpovídá provozovatel vysílání, a z tiskového zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, v novelizovaném znění, který v § 5 stanoví, že vydavatel podle tohoto zákona neodpovídá – s výjimkou vlastní reklamy a propagace – za pravdivost údajů obsažených v reklamě a inzerci uveřejněné v jeho publikacích, což ovšem nevylučuje jeho odpovědnost podle zvláštních právních předpisů. Souběh s odpovědností vydavatele podle ustanovení o nekalé soutěži není tedy zmíněným zákonem vyloučen, naopak na možnost aplikace příslušných ustanovení obchodního zákoníku zmíněné ustanovení výslovně odkazuje v poznámce pod čarou.

Přípustností reklamy a způsobem jejího prezentování v hromadných sdělovacích prostředcích se u nás zabývá pouze zák. č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, který výslovně uzakoňuje zásadu oddělenosti reklamy od jiného programu.

V našem právním řádu je upraven v zákonu o regulaci reklamy zákaz tzv. skryté reklamy, tj. články a reportáže a podobné redakční materiály třeba i naučně osvětového charakteru, které poskytují zdánlivě objektivní informace, ačkoliv ve skutečnosti slouží reklamním účelům. Je-li spotřebitel vůči otevřené reklamě ostražitý, ztrácí svou ostražitosť u těchto reklamních praktik a stává se náchylnějším k méně racionálnímu jednání.

Zvláštním druhem klamavé reklamy, která vykazuje znaky skryté reklamy, je tzv. redakční reklama. Tu tvoří reklamní články zpracované jako novinářská zpráva (někdy i ve formě interview), zařazené do neincertní části novin nebo časopisu a neoznačené zřetelně jako reklama.

Jako klamavé je třeba interpretovat a kvalifikovat i údaje naprosto pravdivé, ale musí být zavádějící způsob, jakým jsou tyto údaje učiněny. Velmi často jsou pravdivé údaje formulovány tak, že vzbuzují dojem zvlášť výhodné nabídky. Děje se tak zejména v souvislosti s cenami, je-li např. zboží nabízeno za cenu „včetně DPH“ jakoby šlo

o výjimečnou nabídku, což méně znalého kupujícího může lákat ke koupi, nebo jsou-li jako zvláštní vlastnosti výrobků nebo poskytovaných služeb zdůrazňovány samozřejmosti, které např. vyplývají z právních předpisů.

V oblasti veřejnoprávní u nás upravuje způsob a povinnost informování o cenách zákon o ochraně spotřebitele č. 634/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 12 odst. 2, kterým se mj. zakazuje, aby cena vzbuzovala dojem, že je nižší než ve skutečnosti, nebo že jsou do ní zahrnuty další dodávky nebo služby, ačkoliv ve skutečnosti tomu tak není, nebo že vztah ceny a užitečnosti nabízeného výrobku nebo služby je takový, jaký ve skutečnosti není. Totéž pak nalezneme v Kodexu zásad etické reklamní praxe Rady pro reklamu, oddíl III. pod č. 2.

Je třeba se ještě zmínit o zásadě „unclean hands“ z angloamerického práva (srov. Callmann, s. 305), která znamená, že proti klamavé reklamě se nelze bránit tvrzením, že protistrana sama používá této nekalosoutěžní metody, a to z toho důvodu, že účelem tohoto ustanovení je poskytnout ochranu nejen soutěžitelům, ale i spotřebitelům. I prvorepubliková judikatura zastávala zásadu, že „proti nekalé soutěži se nelze bránit nekalou soutěží“.

ad c) Nezbytné k tomu, aby byla naplněna skutková podstata klamavé reklamy, je rovněž to, aby šíření klamavých údajů mohlo přivodit nebo přivodilo prospěch vlastnímu nebo cizímu podniku na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. Ani prospěch ani újma nemusí ve skutečnosti nastat, pro postih postačí, že takové šíření údajů je objektivně způsobilo tyto následky vyvolat. Ty nemusí být ve sféře majetkové, mohou být i nemateriální povahy (např. újma na dobré pověsti v očích průměrného spotřebitele).

Na rozdíl od komunitárního práva na ochranu soutěže (kartelového práva), jež je v Evropské unii pro vztahy mezi podniky, které mají význam z hlediska celého Společenství, právem přímo platným, a to již od samého počátku konstituování tohoto integračního seskupení, právo proti nekalé soutěži bylo sice předmětem diskusí, ale ponechávalo si stále svou národní povahu zejména vzhledem k tomu, že chrání po výtce soukromé zájmy, nikoli (také) veřejný zájem na existenci soutěže vůbec. Tento zásadní přístup se nemění, nicméně vzhledem ke kvalitativním změnám, které nastávají na integrovaném trhu, převládá názor, že i na tomto poli je v rámci Evropské unie zapotřebí harmonizace. Za tím účelem vydává Rada Evropských společenství směrnice jednak pro oblast průmyslových práv (srov. např. směrnici č. 89/104/ES z 21. prosince 1988, o harmonizaci právních předpisů o ochranných známkách, nebo směrnici č. 91/250/ES, o právní ochraně počítačových programů), podle nichž jsou členské státy povinny ve lhůtě v předpisu stanovené inkorporovat jejich zásady do svých příslušných předpisů, pokud by ty s nimi nebyly v souladu. Přímou do oblasti nekalé soutěže směřuje směrnice o klamavé reklamě č. 84/450/ES, jejímž účelem je po přijetí směrnice č. 2005/29/ES výslovně ochrana obchodníků/podnikatelů proti klamavé reklamě a jejích nekalých účincích a stanovení podmínek, za nichž je dovolena srovnávací reklama (viz dále komentář k § 50a).

Směrnice si pro své účely definuje reklamu obecně a klamavou reklamu zvlášť. Reklamou je podle ní každý projev při podnikatelské činnosti, jehož cílem je podporovat odbyt zboží nebo poskytování služeb. Do rámce zboží se zahrnují i nemovitosti, práva a závazky. Klamavou reklamou je pak taková reklama, která jakýmkoli způsobem, a to i způsobem svého provedení klame nebo může oklamat osoby, na něž je zaměřena nebo k nimž dosahuje, a může ovlivnit jejich hospodářské chování nebo – jde-li o soutěžitele – je poškozují nebo je může poškodit. Osobní působnost je podle nové směrnice omezena na „obchodníky“, jimiž jsou fyzické i právnické osoby, které jednají za účelem, který lze považovat za provozování jejich obchodu, živnosti nebo řemesla nebo výkonu svobodného povolání, jakož i osoby, které jednají jménem obchodníka nebo v jeho zastoupení. Z hlediska předmětu úpravy zahrnuje pod pojem klamavé reklamy nejen jednání reprobovaná v našem právním řádu ustanovením § 45, ale i klamavé označování zboží

a služeb ve smyslu § 46. Pokud jde o výčet znaků, u nichž může dojít ke klamavosti, je směrnice velmi podrobná: u zboží a služeb zahrnuje mj. i znaky cenové povahy a i další dodací podmínky, u osob nejen jejich vlastnosti, ale např. i vyznamenání a pocty. Státy pak musí ve své úpravě zajistit postiženým obchodníkům nebo soutěžitelům, aby se mohli sami nebo prostřednictvím organizací k potírání klamavé reklamy nebo regulaci srovnávací reklamy soudní nebo správní cestou domáhat zastavení takového jednání (v naší terminologii zdržení se a odstranění závadného stavu, viz dále komentář k § 53) a případně i předběžných opatření. Členské státy mohou přijmout i předpisy přísnější, nikoli však mírnější v porovnání s uvedenou směrnicí.

Pokud jde o dosavadní promítnutí obou směrnic do českého právního řádu, bylo důsledněji uskutečněno ve vztahu ke srovnávací reklamě. Zda byla i úprava klamavé reklamy jako takové zcela konformní se směrnicí, o tom se názory různily. Česká právní úprava v současném znění však spíše odpovídá koncepci nové směrnice. Ustanovení § 45 a 46, navíc ve spojitosti s generální klauzulí § 44, pokrývají většinu specificky ve směrnici formulovaných znaků. Neobsahují výslovně údaje o ceně, o způsobu jejího výpočtu a o jiných obchodních podmínkách, ale ty lze nalézt v jiných právních předpisech, zejména v zákonu na ochranu spotřebitele a také v Kodexu zásad etické reklamní praxe, jak uvedeno výše. Zabezpečení potřebných procesních prostředků ochrany proti nekalé soutěži odpovídá požadavkům směrnice.

Z judikatury:

VS Praha: R 3 Cmo 53/1997: Pokud se v reklamním textu naznačuje, že výrobek byl schválen určitou institucí, ač toto se týká pouze jednoho z mnoha dílů výrobku, jde o jednání nekalé soutěže podle § 45 ObchZ. (Pramen: *Macek, J.* Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže. Praha: C. H. Beck, 2000)

§ 46 Klamavé označení zboží a služeb

(1) Klamavým označením zboží a služeb je každé označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristické znaky nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, obalech, obchodních písemnostech apod. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo. Ustanovení § 45 odst. 3 platí obdobně.

(2) Klamavým označením je i takové nesprávné označení zboží nebo služeb, k němuž je připojen dodatek sloužící k odlišení od pravého původu, jako výrazy „druh“, „typ“, „způsob“ a označení je přesto způsobilé vyvolat o původu nebo povaze zboží či služeb mylnou domněnku.

(3) Klamavým označením není uvedení názvu, který se v hospodářském styku již všeobecně vžil jako údaj sloužící k označování druhu nebo jakosti zboží, ledaže by k němu byl připojen dodatek způsobilý klamat o původu, jako například „pravý“, „původní“ apod.

(4) Tímto ustanovením nejsou dotčena práva a povinnosti ze zapsaného označení původu výrobků, ochranných známek, chráněných odrůd rostlin a plemen zvířat, stanovená zvláštními zákony.

Související ustanovení: § 44, 45, 47

Související předpisy: zák. č. 634/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 452/2001 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 441/2003 Sb.; zák. č. 408/2000 Sb., v novelizovaném znění;

zák. č. 478/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 527/1990 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 207/2000 Sb.

Související předpisy ES: směrnice č. 84/450/EHS; směrnice č. 89/104/EHS; nařízení č. 40/94/ES; nařízení č. 208/92/EHS; směrnice č. 91/250/EHS; směrnice č. 98/71/ES

Z literatury: *Hajn, P.* Klamavé označení zboží a služeb. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 11; *(KE)* Colgate v různé jakosti. Lidové noviny, 27. 1. 1993

Předmětem reprobace předchozího i tohoto ustanovení je uvádění nepravdivých, ale i pravdivých údajů, které objektivně vykazují znak klamavosti. Zásadní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že klamavá reklama vyžaduje k postihu šíření takových údajů, kdežto v případě druhém jde o jakékoli klamavé označení, které nemusí být šířeno, stačí pouze, že je používáno. Nemusí být ani uváděno se záměrem získat vlastnímu nebo cizímu podniku prospěch. Dalším rozlišujícím znakem pak je i to, že velmi často dochází k souběhu s jinými zákony, jejichž předmětem je ochrana označení.

Zákon specifikuje jako chráněné statky:

- údaje o zeměpisném původu,
- údaje o výrobci a způsobu výroby,
- údaje o jakosti nebo charakteristice výrobku.

Pokud použité označení může vyvolat u veřejnosti klamnou domněnku o některém z těchto znaků, jde o skutkovou podstatu klamavého označování zboží a služeb.

Účelem zákazu je nejen ochrana odběratelů, zejména pak spotřebitelů před nákupem výrobků, které nemají jakost nebo vlastnosti, které si od nich kupující, spoléhající na klamavé označení, slibuje, ale i ochrana jiných soutěžících, kteří označení tohoto druhu užívají po právu (což platí zejména o údajích o zeměpisném původu) např. na základě licenčních smluv nebo smluv o obchodním zastoupení.

U údajů o zeměpisném původu nemusí jít o výslovné označení země původu nebo kraje, stačí i nepřímý náznak, že zboží z nich pochází. Nepřímým náznakem může být i použití cizojazyčného označení, jestliže s určitým zbožím (ať jde o výrobky nebo suroviny) spojuje jeho původ v určité zemi zvlášť dobrou pověst nebo jakost (francouzské názvy pro parfémy nebo vína), nebo symbolu charakterizujícího určitý kraj příznačný pro určitou jakost výrobků (např. lidový kroj, vyobrazení zvlášť typické krajiny nebo stavby).

Je však třeba mít na paměti, že tímto ustanovením není poskytováno absolutní právo na ochranu např. geografického označení původu nebo původu z určitého podniku, jaké poskytují zákony chránící jednotlivá průmyslová práva: předmětem ochrany je podle tohoto ustanovení zásadně poctivost obchodování, aby nedocházelo ke klamání v hospodářském styku.

V České republice je označení původu poskytována ochrana obecná a zvláštní. Zvláštní ochrana je poskytována na základě zák. č. 452/2001 Sb., je založena na principu registračním a vzniká zápisem označení původu do příslušného rejstříku. Touto formální ochranou není dotčena ochrana obecná, která je poskytována podle jiných předpisů nebo podle mezinárodních dohod (srov. § 17 cit. zákona). Obecná ochrana je dána předpisy např. o chmelařských oblastech (srov. zák. č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele), chráněno je rovněž pojmenování „Třeboňský kapr“.

Podle tohoto zákona je zakázáno zneužití označení původu, za něž se pokládá i připojení delokalizační doložky. Ochranu na základě uvedeného zákona nelze zaměňovat s ochranou podle ustanovení § 46, třebaže právní prostředky budou totožné. U nekalosoutěžní ochrany je třeba mít vždy na zřeteli základní podmínky pro reprobaci nekalosoutěžního jednání, jak vyplývá z generální klauzule § 44.

Označení původu výrobku není totožné s označením „Made in ...“ nebo „vyrobeno v ...“, které je užíváno v zahraničním obchodě a vyznačuje stát, v němž zboží bylo vyrobeno, bez ohledu na vztah k určitým vlastnostem daným určitým zeměpisným prostředím. Ani označení „Czech made“ není označením původu.

Označení původu zboží nabývá v současné době stále více na významu, a to z několika hledisek. Jde sice o zásadu pravdivosti a slušnosti v rámci obchodování, ale především je označení původu nehmotným statkem a právo k němu je chráněno jak mezinárodní úpravou, tak zejména národními zákony o ochraně označení původu výrobků (srov. zák. č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu výrobků a zeměpisných označení). V odstavci 1 je přesně vymezeno, v jakém rozsahu je chápán geografický původ zboží. Je to stát, určitá oblast nebo místo, v němž zboží bylo vyrobeno. Vzhledem k současným trendům, které se prosazují mezi velkými producenty ve světě, přesunout výrobu některých dílů nebo montáž hotových výrobků z původní mateřské země do země zejména třetího světa disponujících levnější pracovní silou, bude patrně třeba přehodnotit i dosavadní pojetí původu zboží a upřesnit je zvláště při použití v oblasti nekalé soutěže. To proto, že s určitým výrobcem a jeho mateřskou zemí spojují kupující – a tu nemusí jít jen o malého nebo tzv. průměrného spotřebitele – představu určité kvality pro obojí příznačné. Zatím bude zřejmě na judikatuře, aby zaujala k těmto otázkám stanovisko. Východiskem by mohlo být odepření ochrany označení země původu takovému výrobku, jehož podstatné části v zemi označené jako země původu vyrobeny nejsou.

Na rozdíl od zeměpisných údajů poukazují údaje o výrobci nebo o způsobu výroby na zcela určitý podnik, pro nějž je příznačná kvalita nebo určitá vlastnost nebo spolehlivost výrobků, a zákaznické kruhy ji s takovým původem spojují. Závadný je např. poukaz na řemeslnickou kvalitu zpracování u sériově vyráběných továrních výrobků apod.

Označení, které je způsobilé vyvolat klamnou představu o tom, že výrobky, služby či výkony mají zvláštní charakteristické znaky nebo jakost, se může zpětně stát i označením klamavého sídla nebo místa podniku (např. označení pardubický perník). Zákon nepožaduje pro naplnění této skutkové podstaty, aby údaje byly nepravdivé, postížitelné je jako v případě klamavé reklamy i použití údajů zcela pravdivých, jestliže vzhledem ke způsobu, jakým byly užity, mohou uvést v omyl.

K odstranění klamavosti zpravidla nestačí, je-li takové označení doplněno dodatkem „druh“, „typ“ apod., který by měl naznačit, že nejde o pravý původ. Např. označení tuzemského alkoholického nápoje jako „typ Martini“ nestačí k tomu, aby v očích průměrného spotřebitele zcela vyloučil představu o tom, že jde o druh italského vermutu (viz rovněž Sb. r. n. s. Vážný č. 16954 – označení karlovarská sůl je označením původu zboží: na tom nemění nic připojení dodatku, že jde o výrobek umělý).

Naproti tomu není nekalosoutěžním jednáním používání zdruhovělých označení, která se již zpravidla v důsledku nedostatečné ochrany označení původu v minulosti vžila jako označení druhu zboží, ledaže by k takovému názvu byl připojen dodatek „pravý“ nebo „původní“ nebo jiný doplňující údaj způsobilý oklamat.

Nekalosoutěžní jednání v této oblasti se prolíná úzce se zvláštními předpisy určenými k průmyslověprávní ochraně jednotlivých právem chráněných statků, ať jde o ochranu označení původu, či ochranné známky atd. Postižený subjekt se může domáhat ochrany podle okolností případu současně jak podle předpisů o nekalé soutěži, tak podle předpisu zvláštního.

Pokud jde o vztah mezi ochranou označení původu podle předpisů o nekalé soutěži a vyznačením původu zboží v souvislosti s uskutečňováním zásady volného pohybu zboží a zákazů diskriminace ve smyslu, resp. podle čl. 28 až 30 Smlouvy o Evropské unii, je mezi nimi pojmový rozdíl. Jestliže v prvním případě jde o vlastnosti dané místem původu, u nichž nepravdivé údaje o místu původu mohou vést nebo vedou k oklamání

zákazníka – spotřebitele, který na jejich existenci právě s ohledem na tento odkaz spoléhá, v případě druhém jde o aspekty, které se vztahují k pohybu předmětného zboží. Zde jde o to stanovit, jaké znaky musí vykazovat zboží, aby bylo uznáno za zboží, které má svůj původ ve Společenství. A v tomto kontextu pak jde o to, zda takové zboží podléhá nebo nepodléhá vnitřním komunitárním předpisům, zejména celním a daňovým, na rozdíl od zboží importovaného, které z tohoto hlediska podléhá režimu zcela jinému.

Z judikatury:

Sb. r. n. s. Vážný č. 15087: Žalobkyně žádá, aby bylo uznáno právem, že žalovaná je povinna zdržet se v obchodním styku označení ji vyrobeného sucharu jako Karlovarský suchar (Karlsbader Zwieback), zdržení se označení toho na zboží samém nebo na jeho bezprostřední výpravě, nebo na obalech a schránkách, dále v oznámení, nadpisech, návěštích, obchodních oběžnicích apod. Nižší soudy žalobu zamítly, nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobce z těchto důvodů: Zdržovacího nároku žalobce proti žalované tu není, protože nejde o označení původu, nýbrž druhu. Označení „Karlovarský suchar“ mohlo být původně označením původu. Tuto vlastnost však ztratilo tím, že stálým užíváním jeho i jinými výrobci dokonce i v cizozemsku přešlo do obecného užívání a stalo se jen volným označením druhu nebo jakosti zboží. Předpokladem uznání jeho za označení takové jest, že zúčastněné kruhy přestaly všeobecně spatřovat v něm označení původu. Rozhoduje tu obchodní obyčej zúčastněných kruhů, tj. meziobchodníků, maloprodávaců a odběratelů (přímých konsumentů tohoto zboží, tedy osob, které je obvykle kupují). Otázka, jde-li o označení původu či druhu, je otázkou skutkovou.

Sb. r. n. s. Vážný č. 13593: Označují-li se výrazem „Redis“ péra s ohnutou špičkou, určená výlučně pro ozdobné písmo, bez ohledu na jejich původ, nelze spatřovat jednání přičící se dobrým mravům soutěže v tom, že obchodník nedal prostému zákazníkovi, žádajícímu péra redisová, právě péra pocházející od firmy, pro niž byla zapsána ochranná známka „Redis“, nýbrž jiná péra podobného druhu, a že ho na to neupozornil.

§ 47 Vyvolání nebezpečí záměny

Vyvolání nebezpečí záměny je:

a) užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem,

b) užití zvláštních označení podniku nebo zvláštních označení či úpravy výrobků, výkonů anebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik nebo závod za příznačné (např. i označení obalů, tiskopisů, katalogů, reklamních prostředků),

c) napodobení cizích výrobků, jejich obalů nebo výkonů, ledaže by šlo o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která od něho lze požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil,

pokud jsou tato jednání způsobila vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele.

Související ustanovení: § 8 n., § 46

Související předpisy: zák. č. 452/2001 Sb.; zák. č. 441/2003 Sb.; zák. č. 408/2000 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 478/1992 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 527/1990 Sb., v novelizovaném znění; zák. č. 121/2000 Sb.; zák. č. 207/2000 Sb.

Související předpisy ES: nařízení č. 40/94/ES; nařízení č. 1992/2003/ES; nařízení č. 422/2004/ES; nařízení č. 2081/92/ES; nařízení č. 6/2002/ES; nařízení č. 3295/94/ES

Z literatury: *Boháček, M.* Ochrana databází, dat a informací. Obchodní právo, 1993, č. 5; *Hajn, P.* Autorskoprávní ochrana a počítačové programy. Průmyslové vlastnictví, 1995, č. 1;

Hajn, P. Průmyslová práva a ochrana proti nekalé soutěži. Bulletin advokacie, 1996, č. 1; *Munková, J.* Průmyslová práva a nekalá soutěž. Průmyslové vlastnictví, 1995, č. 1; *Munková, J.* Padělání výrobků a klamání spotřebitele v právu EU. Právní praxe v podnikání, 1996, č. 12; *Novotný, J.* Otrocké napodobení jako projev nekalé soutěže. Vynálezy a zlepšovací návrhy, 1989, č. 9; *Pelikánová, I.* Firemní právo v novém obchodním zákoníku. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 6; *Pokorný, J.* Proslulá známka a nekalá soutěž. Vynálezy a zlepšovací návrhy, 1990, č. 10

Toto ustanovení chrání vše, co individualizuje nebo charakterizuje určitý podnik v obchodním světě, co je pro něj příznačné, ovšem jen z hlediska zaměnitelnosti v soutěži. Netýká se ochrany právem chráněných statků, jakými jsou např. obchodní firma, ochranná známka, chráněný vzor atp., jež disponují vlastními prostředky ochrany. Zpravidla nebývá snadné od sebe oddělit jednání nekalosoutěžní od porušení právem chráněného statku.

Jako ostatní nekalosoutěžní skutkové podstaty je i tato koncipována jako ohrožovací delikt, nemusí tedy k záměně skutečně dojít, ale pro možnost obrany postačí, že nebezpečí záměny hrozí. Dovodit lze tuto okolnost především z generální klauzule, jejíž je § 47 bližší konkretizací; dovozuje se rovněž ze znění závěru tohoto odstavce „pokud jsou tato jednání způsobila vyvolat nebezpečí záměny s podnikem, obchodní firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele“.

Zaměnitelnost podle § 47 je pojmem objektivním, není vázána – jako ostatně u většiny ustanovení v této oblasti – na subjektivní prvky. Spadat pod tento pojem bude patrně jak zaměnitelnost z hlediska identity, tak i z hlediska naznačovaných souvislostí mezi podniky (srov. též zvláštní skutkovou podstatu parazitování na pověsti v § 48). Pro naplnění této skutkové podstaty se nevyžaduje úmysl, i když v řadě případů bude možno na něj usuzovat, ani není nutno, aby si ten, kdo se takového jednání dopustí, byl zaměnitelnosti vědom. Předválečná judikatura, kvalifikující pojem objektivní zaměnitelnosti, stavěla na pojmu průměrného spotřebitele. Soudobá judikatura, zejména zahraniční, však někdy od tohoto pojetí odchází, protože dnešní spotřebitel je v důsledku značně rozšířené nabídky na vnitřním trhu i v důsledku vlastních zkušeností, plynoucích z dostupné zahraniční turistiky a v neposlední řadě i z dnes běžného technického rozvoje a úrovně technických znalostí, mnohem informovanější, než byl jeho vrstevník v době, kdy nekalosoutěžní legislativa vznikala. Judikatura Evropského soudního dvora však na koncepci průměrného spotřebitele, zejména v souvislosti s posuzováním zaměnitelnosti ochranných známek, setrvává. Pokud jde o užití obchodní firmy nebo zvláštního označení podniku [písmeno a)], je podle tohoto ustanovení chráněno i neoprávněné využívání označení podniku, jež není obchodní firmou ve smyslu § 8, a proto na ně § 12 nedopadá. Podmínkou je, aby na jedné straně soutěžitel, který se domáhá ochrany, obchodní firmu nebo firemní označení užíval po právu, a dále možnost, že užíváním téže obchodní firmy nebo firemního označení někým jiným dojde k záměně mezi oběma subjekty. Někdy bývá tato skutková podstata propojena s parazitní soutěží, protože užití obchodní firmy nebo firemního označení může navozovat organizační spojení s postiženým podnikem, a to zejména tehdy, jde-li o podnik v obchodních kruzích známý.

Užití zvláštních označení, které platí pro určitý podnik či jeho výrobky či výkony za příznačné [písmeno b)], vyžaduje, aby toto označení bylo určitým způsobem individualizováno. Pokud jde o označení, které je svým významem předmětem obecného užívání, zpravidla nebude předmětem ochrany; může se jím však stát, jestliže se jako příznačné pro určitý podnik prosadilo, např. dlouhodobým užíváním. To platí např. pro různé symboly označující provozovny téhož podniku, které nejsou sice chráněny jako ochranné známky, ale veřejnost s nimi spojuje určitý podnik, popřípadě jeho výrobky či služby.

Jako nekalá soutěž se podle písmene c) postihuje za určitých předpokladů i napodobení cizích výrobků a jejich obalů, popřípadě výkonů. Ty často bývají předmětem ochrany

podle zvláštních průmyslových práv, popřípadě jim přísluší ochrana podle práva autorského. Je-li tomu tak, pak přichází v úvahu především tato zvláštní ochrana. V záporném případě, tj. jestliže taková práva buď vůbec nevznikla (protože předmět nebyl způsobilý k požadované ochraně) nebo jestliže zanikla uplynutím času, resp. nebyla včas obnovena, jsou výrobky a výkony prostě zvláštní ochrany, tudíž volně využitelné a při jejich napodobení nepůjde zpravidla o nedovolené jednání. Cit. ustanovení vylučuje výslovně ze svého dosahu napodobení v prvcích, které jsou účelem, pro který je výrobek určen, již co do svého technického nebo estetického ztvárnění předem předurčeny. Vyžaduje sice, aby napodobitel učinil opatření, která zabrání nebezpečí záměny, ale omezuje je na takové zásahy, které lze od něj požadovat, což je v jinak objektivní povaze předpisů o nekalé soutěži hledisko značně subjektivní.

Zvláštní problematiku nejnověji představují v této souvislosti počítačové programy. Rozšíření autorskoprávní ochrany novým zák. č. 121/2000 Sb., v novelizovaném znění, představuje nyní adekvátní úpravu této problematiky. Počítačový program je zásadně chráněn jako dílo literární. Zákon přesně vymezuje, co se ve vztahu k počítačovým programům považuje za užití díla pro osobní potřebu, jak jsou v těchto případech omezena autorská práva ve vztahu k oprávněným uživatelům rozmnoženin počítačového programu.

Aby tedy napodobení bylo obecně možno kvalifikovat jako nekalou soutěž, musí zde být kromě nebezpečí záměny (k záměně samotné ostatně dojít nemusí, i toto ustanovení je koncipováno jako ohrožovací delikt) dány také veškeré předpoklady, které pro ni stanoví generální klauzule v § 44.

Knap pokládá tímto ustanovením v podstatě za vyřešenou otázku tzv. otrockého napodobení. Ta je praktická zejména v souvislosti s vyměnitelnými náhradními díly, jmenovitě pak u značkových výrobků. V tomto případě může dojít k souběhu se zvláštními právy, jestliže např. je takový díl předmětem patentové ochrany. Je-li mimo patentovou ochranu, bude se postih pro nekalou soutěž posuzovat podle toho, zda výrobce, popřípadě prodejce upozornil na skutečnost, že nejde originální náhradní nebo vyměnitelný díl. Také i po zániku patentové ochrany může dojít k nekalosoutěžnímu jednání otrockým napodobením, jestliže napodobitel tím klame veřejnost o skutečném původu výrobku a tím nabývá hospodářské výhody na úkor soutěžitele.

Ochrana z hlediska mezinárodního obchodu se prozatím opírá o ustanovení § 43 (srov. komentář výše). S rozšiřující se aproximací českého práva k právu Evropské unie přicházejí v úvahu také zásady pro posuzování takových napodobených výrobků, pro něž je směrodatné nařízení č. 3295/94/ES. Ze sankčního dopadu tohoto nařízení je vyňato zboží chráněné ochrannými známkami, autorským právem, právem k průmyslovému vzoru nebo jimi přibuznými právy, ovšem za podmínky, že bylo vyrobeno se souhlasem majitele tohoto práva. Nařízení se sice týká především problematiky volného oběhu a celních zábran proti rozšiřování takového padělaného nebo pirátského zboží, ale protože v preambuli, vykládající důvody pro vydání nařízení, je odkaz nejen na potřeby ochrany práv k nehmotným statkům, ale také na to, že účelem je zabránit klamání spotřebitelů, nezůstane zřejmě bez vlivu ani na posuzování otázek otrockého napodobení a rozšiřování takových plagiátů. Do českého právního řádu bylo toto nařízení promítnuto zák. č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví.

Z judikatury:

VS Praha 3 Cmo 813/1993: Je v rozporu s dobrými mravy soutěže jednání, jež je způsobilé k vyvolání nebezpečí záměny dvou soutěžitelů: možným předmětem záměny (a naopak z hlediska oprávněného zájmu předmětem ochrany) je podle § 47 písm. a), b) ObchZ obchodní jméno či zvláštní označení podniku, obě již právem užívané jiným soutěžitelem, jež se stalo u zákazníků příznačné pro určitý podnik nebo závod soutěžitele. Zaměnitelnost uvedených předmětů je přitom třeba chápat v poloze objektivní, není nutno zkoumat úmysl soutěžitele

event. okolnost, zda věděl či mohl vědět o tom, že zde existují tyto předměty chráněné ve prospěch jiného soutěžitele.

Sbírka r. n. s. Vážný č. 11706: I když se průmyslový výrobek stane po uplynutí doby patentové ochrany neb vzorkové ochrany obecným statkem i co do technického základu i po případě co do formy, přiči se dobrým mravům soutěže, napodobuje-li vyrábětel otrockým způsobem výrobek jiného vyrábitele, by klamáním odběratelů nabyt hospodářské výhody na úkor soutěžitele.

SR 11/1999 s. 370: Pokud oba soutěžitelé jsou majiteli řádně zapsaných ochranných známek, jejich práva užívat znění ochranných známek pro zapsané třídy výrobků a služeb jsou navzájem rovnocenná. Jestliže podle žaloby má spočívat porušování práva jednoho majitele ochranné známky v tom, že druhý majitel ochranné známky svou ochrannou známku používá v souladu s tím, jak je zapsána, nelze z toho důvodu žalobě, opírající se o příslušná ustanovení známkového zákona vyhovět. Uvedené však není překážkou, aby soud dospěl k závěru, že byt soutěžitel užívá určité označení zcela v souladu se zapsanou ochrannou známkou, je toto užívání označení, resp. jeho jednání, při němž je toto označení užíváno, jednáním nekalé soutěže.

§ 48 Parazitování na pověsti

Parazitováním je využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.

Související ustanovení: § 46, 47

Z literatury: *Hajn, P.* Parazitní soutěž. Právní praxe v podnikání, 1993, č. 9; *Munková, J.* Reklama ve světle paragrafů. Ekonom, 1993, č. 6

Kořistění z cizí pověsti je častým nekalosoutěžním jednáním. Má sice svou specifickou úpravu jako zvláštní skutková podstata, ale v mnoha případech má vztah zejména ke klamavému označování zboží a služeb. Jak geografické označení, tak odkaz na původ zboží z určitého podniku jsou zpravidla nejen porušením ustanovení § 46, ale i parazitováním na cizí pověsti.

Předpoklady pro naplnění této skutkové podstaty jsou v zákoně stanoveny jako využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele. Nejčastější formou parazitování na pověsti je reklama. Může jít o tzv. opěrnou reklamu a její odnož srovnávací reklamu, dnes v zákonu zvláště upravenou, v níž jednající porovnává, např. tvrzením, že jeho výrobky jsou stejně dobré jako výrobky srovnávané firmy, těšící se ve veřejnosti zvláště dobré pověsti. Přitom není nutné, aby jednající výrobky nebo výkony svého soutěžitele také napodoboval.

Aby kořistění z cizí pověsti bylo postižitelné podle tohoto ustanovení, musí být cílově, tj. úmyslně orientováno. Tento cíl spočívá v získání prospěchu pro výsledky vlastního nebo cizího podniku, ale pouze takového prospěchu, kterého by soutěžící jinak nedosáhl než poukazem na pověst výrobků nebo služeb svého soutěžitele. Není však podmínkou, aby prospěch skutečně nastal.

Nicméně je třeba připustit, že v případě tzv. kritické srovnávací reklamy nemusí být řešení tak jednoznačné, zejména tehdy, jestliže je srovnávací soutěžitel svá tvrzení v reklamě s to prokázat. V této otázce – tj. v otázce srovnávací reklamy, se střetává zájem soutěžitelů na zachování dobrého jména s ochranou zájmu spotřebitelů, zvláště pokud jde o jejich náležité informování a zamezování tomu, aby byli jakkoli klamáni o povaze, vlastnostech a původu zboží. Proto se v rámci Evropské unie prosadil názor, že srovnávací reklama je přípustná, pokud obsahuje věcné a ověřitelné skutečnosti a není nekalé zaměřena (viz dále § 50a). Zejména by nemělo být pokládáno za nepřipustnou srovnávací

reklamu, když se majitelé patentů, ochranných známek a značek na ně v reklamě odvolávají ve vztahu k jiným výrobkům nebo ve srovnání s nimi – samozřejmě nikoli tak, aby tím docházelo ke snižování konkurenčního výrobku. Druhou možností parazitování na pověsti formou reklamy totiž je přímé využití reklamy soutěžitele způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy soutěže. Zde přicházejí v úvahu různé formy snižování pověsti nebo očerňování. Zvláštní problematiku v této souvislosti tvoří výroba a prodej náhradních dílů k cizím výrobkům, zejména značkovým výrobkům (automobily, stroje a zařízení atp.). To je zásadně dovoleno vždy, pokud tyto náhradní díly nejsou předmětem průmyslověprávní ochrany jako patenty nebo průmyslové vzory. Není parazitováním na pověsti výrobce původního výrobku, jsou-li takové náhradní díly nabízeny k použití do těchto výrobků, jestliže výrobce svou nabídku dostatečně specifikuje tak, že nemůže vzniknout dojem, že jde o originální díly výrobce cizího výrobku.

Z judikatury:

SR 11/1999 s. 372: Je v rozporu s dobrými mravy soutěže a jednáním nekalé soutěže podle § 48 ObchZ (parazitováním na pověsti) pokud nabídkový dopis (náborový leták) obsahuje odkaz na činnost a postavení osob, podepsaných na letáku, u jiného soutěžitele s cílem zdůrazněním návaznosti na svou předchozí činnost, získané zkušenosti i určitou kvalitu poskytovaných služeb, jež však byly předtím spojeny s osobou druhého soutěžitele, vytvořit výhodnější podmínky pro počátek podnikání nově zakládaného soutěžitele.

§ 49 Podplácení

Podplácením ve smyslu tohoto zákona je jednání, jímž:

a) soutěžitel osobě, která je členem statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele nebo je v pracovním či jiném obdobném poměru k jinému soutěžiteli, přímo nebo nepřímo nabídne, slíbí či poskytne jakýkoliv prospěch za tím účelem, aby jejím nekalým postupem docílil na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži, anebo

b) osoba uvedená v písmenu a) přímo či nepřímo žádá, dá si slíbit nebo přijme za stejným účelem jakýkoliv prospěch.

Související předpisy: § 160 n. TrZ

Ustanovení o podplácení a následující ustanovení § 51 o porušení obchodního tajemství mají svou podstatou velmi blízko k trestněprávní úpravě, ačkoliv jsou koncipována výlučně jako civilněprávní delikty. Od úpravy skutkové podstaty podplácení v trestním zákonu se liší v tom, že objektem nemusí být osoba zvlášť kvalifikovaná (veřejný činitel), ani nemusí jít o věci obecného zájmu, jak požaduje pro naplnění obdobných skutkových podstat trestní zákon. Třetím a velmi důležitým rozlišovacím znakem je to, že trestné činy stíhá veřejnoprávní orgán, kdežto postih nekalosoutěžního podplácení je výlučnou věcí soukromoprávní iniciativy dotčených subjektů.

Skutková podstata civilního deliktu podplácení vyžaduje kromě kategorie osob, pro které je na rozdíl od trestního práva určena, pro své naplnění určité znaky; nejsou-li dány, nelze podplácení postihnout podle předmětného ustanovení. To znamená, že je třeba přesně rozlišit, zda v daném případě jde o věc soukromého zájmu nebo zda jde o zájem obecný, který je takovým jednáním dotčen. Nespadá sem činnost občanů, jež je výlučně projevem jejich osobních práv, resp. zájmů. Další omezení spočívá i v kvalifikaci účelu, za nímž je takové jednání provedeno. Stejně tak jako předpisy trestní rozlišuje i komentované ustanovení mezi podplácením aktivním [písmeno a)] a podplácením pasivním [písmeno b)].

První spočívá v tom, že jednající podplácenému úplatku přímo či nepřímo nabídne nebo slíbí, nebo poskytne jiný prospěch proto, aby pro sebe nebo pro jiného soutěžitele získal od podpláceného přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži, na kterou za normálních okolností nemá nárok. V druhém případě je to podplácený, který si úplatek přímo nebo nepřímo vyžádá nebo si jej dá slíbit, nebo přijme jiný prospěch se stejným cílem, totiž poskytnout za to podplácujícímu protiplnění, které spočívá v určité výhodě v rámci soutěže.

Pokud jde o osobu, která je subjektem podplácení: ve znění zákona je to soutěžitel, aniž by se rozlišovalo mezi fyzickou a právnickou osobou. Protože však právnické osoby jednají prostřednictvím svých zástupců, popřípadě statutárních orgánů (srov. § 13 odst. 1 a 2), je třeba dospět k závěru, že podplácujícím může být i právnická osoba, byť vlastní úkon provede fakticky osoba fyzická. Není však zřejmě podmínkou, aby tato osoba byla zároveň orgánem této právnické osoby, oprávněným za ni jednat, postačí, že byla provedením takového úkonu pro právnickou osobu pověřena. Pojem soutěžitel je tedy třeba vykládat ve smyslu přičitatelnosti takového jednání určitému subjektu, v jehož zájmu k poskytnutí úplatku došlo.

Pokud jde o osobu, která je objektem podplácení, musí být k podniku soutěžitele, vůči němuž chce jednající získat výhodu, buď v zaměstnaneckém nebo jiném obdobném poměru. To odpovídá zásadnímu odlišení této skutkové podstaty od skutkové podstaty podplácení podle trestního zákona. Zákon kvalifikuje jako zaměstnanecký poměr výslovně i členství ve statutárním nebo jiném orgánu (např. dozorčí radě) jiného soutěžitele. V tomto směru není vyloučen souběh civilněprávního deliktu s deliktem trestním, jestliže by státní úředník/veřejný činitel byl zároveň činným jako člen statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele, pokud jím ovšem být může.

Jiný poměr obdobný poměru pracovnímu může být založen dohodou o pracích konaných mimo pracovní poměr, může to být i smlouva mandátní.

Pokud jde o způsob podplácení, zmiňuje komentované ustanovení širokou škálu úkonů od nabídky nebo příslibu, které mohou být učiněny přímo i nepřímo, až po faktické poskytnutí úplatku. Naproti tomu by patrně nepostačilo k naplnění této skutkové podstaty pouhé přemlouvání bez poskytnutí nějaké formy úplatku. V žádném z obou způsobů podplácení však nezáleží na tom, zda podplácující výhodu v soutěži skutečně získal, avšak s jejím získáním na úkor jiných soutěžitelů počítá.

Nabídnutí, slíbení, poskytnutí, požadování či přijetí úplatku nemusí být přímé, zákon výslovně počítá s tím, že k němu může dojít i nepřímo. Úplatek pak nemusí spočívat v hmotném plnění, může být i povahy imateriální. Aby však šlo o podplácení ve smyslu předmětného ustanovení, musí tak jednající činit v souvislosti se soutěží a s cílem získat přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu. Tyto pojmové znaky vylučují, aby jako podplácení byly kvalifikovány drobné příležitostné dárky např. k vánocům, i když jsou poskytovány zaměstnancům jiných soutěžitelů. Diskutabilní je, zda jde o podplácení, je-li protiplnění poskytnuto následně až po získaném prospěchu za již provedené služby. V takových případech bude třeba věc posuzovat podle konkrétních okolností a ke kladné odpovědi se přiklonit jen v případě, že bude zjištěno, že pracovník soutěžitele poskytl výhodu, protože mohl počítat s oceněním své ochoty.

§ 50 Zlehčování

(1) Zlehčováním je jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výrobcích nebo výkonech jiného soutěžitele nepravdivé údaje způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu.

(2) Zlehčováním je i uvedení a rozšiřování pravdivých údajů o poměrech, výrobcích či výkonech jiného soutěžitele, pokud jsou způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Nekalou soutěží však není, byl-li soutěžitel k takovému jednání okolnostmi donucen (oprávněná obrana).

Související ustanovení: § 48

Související předpisy: § 206 TrZ; § 11, § 19b odst. 3 ObčZ

Z literatury: *Eliáš, K.* Zlehčování – typické nekalosoutěžní jednání. *Arbitrážní praxe*, 1989, č. 9; *Hajn, P.* Zlehčování soutěžitele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 10; *Hajn, P.* Testujeme odborné spotřebitelské testy. *Lidové noviny*, 27. 4. 1993; *(KE)* Oprávněná obrana. *Hospodářské noviny*, 30. 6. 1992

Zlehčování jako jednání nekalé soutěže se týká obchodní pověsti soutěžitele, protože je zaměřeno na jeho poměry, popřípadě výrobky či výkony, popřípadě i na kombinaci těchto prvků. Dochází k němu za účelem soutěže a spočívá v tom, že jednající o těchto skutečnostech uvádí, resp. rozšiřuje takové údaje, které jsou způsobilé soutěžiteli přivodit újmu. Újma ve skutečnosti vzniknout nemusí, jako i v ostatních případech nekalé soutěže k postihu postačí i objektivní možnost jejího vzniku.

Od obdobné skutkové podstaty pomluvy v § 206 TrZ a porušení ochrany osobnosti fyzické, popřípadě právnické osoby podle § 11, resp. § 19b ObčZ se toto ustanovení odlišuje svou souvislostí s hospodářskou soutěží, i když § 50 sám o sobě soutěžní jednání výslovně jako podmínku neklade.

U zlehčování není v zákoně výslovně specifikováno, co se rozumí rozšiřováním, odkázat je proto třeba na ustanovení § 45 o klamavé reklamě, kde je tento pojem objasněn podrobně.

Pokud jde o údaje, jsou pro účely aplikace tohoto ustanovení určitým způsobem kvalifikovány. Nejsou to údaje v tom nejobecnějším smyslu, jak je má na mysli ustanovení § 45 (srov. výše), tzn. i údaje o vlastním podniku nebo výrobcích, ale výhradně údaje o soutěžiteli. Netýkají se také pouze jeho podniku, výrobků a výkonů, ale poměrů tohoto jiného soutěžitele. Co se rozumí poměry soutěžitele, zákon blíže nespecifikuje. Na rozsah tohoto použitého pojmu nelze ani usoudit z obdobného ustanovení prvorepublikového, které si dalo omezující hranice v údajích o „poměrech podniku“, proto je nutno připustit, že se tyto údaje mohou týkat i osobních poměrů soutěžitele. Výklad zde může sice kolísat, ale rozhodující bude patrně v tomto kontextu, zda tyto údaje byly učiněny vůči postižené osobě jako soutěžiteli, což by vylučovalo postih podle občanskoprávních předpisů na ochranu osobnosti, který v sobě neobsahuje soutěžitelský moment, ale spíše se dotýká cti a osoby postiženého. Ovšem na druhé straně je nutno vzít v úvahu, že i údaje o osobních poměrech soutěžitele mohou vůči němu vyvolat nechuť v zákaznických kruzích a přivodit mu např. odlivem zákazníků nebo odběratelů nebo zdráhavostí dodavatelů v kooperačních vztazích újmu. Rozhodující budou zřejmě vždy okolnosti konkrétního případu.

Podmínkou pro posuzování takového jednání podle odstavce 1 je, aby údaje byly nepravdivé. Jde v tomto případě o objektivní nepravdivost, proto se někdy hovoří v této souvislosti o tzv. očeřňování. Není nutné, aby jednající o nepravdivosti takového údaje věděl. Újma ve skutečnosti vzniknout nemusí, jako i v ostatních případech nekalé soutěže k postihu postačí i objektivní možnost jejího vzniku. Proto také není zapotřebí zjišťovat, zda takovému údaji jeho adresát věřil.

Z odkazu na údaje o soutěžiteli vyplývá, že zlehčovatelem právě tak jako zlehčováním může být pouze soutěžitel. Musí tedy být na obou stranách zřetelně identifikovatelný, nikoli neurčitý.

Ze skutečnosti, že zlehčovatelem může být pouze soutěžitel, zřejmě vyplývá, že tímto omezením byly vyloučeny pochybnosti, které dříve vznikaly z neurčité formulace „kdo – učiní“, nicméně na druhé straně vyvolává toto omezení jisté problémy v souvislosti s postizitelností těch zlehčování, jež se objevují např. v reklamách odborných reklamních agentur, které samy soutěžiteli nejsou. V těchto případech bude patrně nutno vycházet z toho, kdo je u takové reklamy zadavatelem a zda je ve vztahu k zlehčovanému subjektu soutěžitelem. Pokud by nebylo možno uplatnit předpisy o zlehčování, je vždy možno vzít v úvahu generální klauzuli § 44.

V odstavci 2 je reprobováno i uvádění a rozšiřování údajů pravdivých o poměrech, výrobcích či výkonech soutěžitele, jestliže jsou způsobem prezentace či svým obsahem nebo jinak způsobitelné přivodit soutěžiteli újmu. K reprobaci nestačí jako v případě nepravdivých údajů pouhé uvádění, je třeba je zároveň i rozšiřovat.

Komentáře zpravidla spatřují nekalosoutěžní charakter této skutkové podstaty v rozporu takového jednání s dobrými mravy, protože neodpovídá obchodní etice, aby poměry nebo výkony soutěžitele byly brány za základ pro hodnocení vlastních výkonů – a to ani v tom případě, když jde o údaje pravdivé. Základní podmínkou však je, aby uvedení takových údajů bylo způsobitelné k tomu, aby soutěžiteli přivodilo újmu.

Újmou je zde třeba rozumět jakékoli poškození, nejen újmu materiální, ale zejména poškození dobrého jména, důvěryhodnosti podniku, kvality výrobků atp.

Ze skutečnosti, že pro naplnění skutkové podstaty zlehčování je vždy třeba, aby k němu došlo v souvislosti se soutěží, vyplývá, že nedopadá na případy důvěrných sdělení v oprávněném zájmu. Zpravidla také půjde o údaje pravdivé, takže kromě soutěžních souvislostí by bylo třeba kromě uvedení údajů ještě i jejich rozšiřování.

Specifickou problematikou zlehčování je srovnávací reklama (viz rovněž komentář k § 45 a zejména k § 50a), zejména pak superlativní reklama, vychalující vlastní zboží jako nejlepší, což v sobě může ovšem jen za určitých okolností skrývat i zlehčování jiných soutěžitelů. To platí zvláště v případě subjektů, které mají jisté výlučné postavení na trhu, u nichž je třeba vždy rozvažovat, nakolik jejich reklama, založená na tomto postavení, je v souladu se skutečností a nakolik snižuje nebo nesnižuje jiné soutěžitele. Druhý sporný problémový okruh tvoří zbožíové testy. Pokud jsou prováděny zvláště k tomu zřízenými institucemi, nezávislými na hodnocených firmách, slouží převážně informaci a ochraně spotřebitelů a jsou věcně a objektivní, pak nejsou v rozporu s předpisy o nekalé soutěži. Jiná je otázka, zda soutěžitelé mohou využít takových nezávislých odborných hodnocení ve své reklamě. Zásadně je třeba to připustit, jestliže způsob této publikace je pravdivý, objektivní a není prostředkem ke zlehčování či snižování pověsti jiných soutěžitelů.

Z judikatury:

Sb. r. n. s. Vážný č. 16965: Je rozhodující, že zápis obsahující zlehčující údaje, pořízený na poradě zástupců, nebyl označen jako důvěrný, žalovaný znal a že byl s jeho vědomím rozšířen. Nezáleží na tom, že mínění zástupců je v zápise formulováno tak, že se uvádí jako jejich názor a že by žalovaný výslovně neprohlášoval, zda s jejich názorem souhlasí, a že zástupci nejsou vybízeni, aby oněch údajů užívali při získávání zákazníků nebo aby je jinak rozšiřovali. Stačí, že je žalovaný nebo jeho zaměstnanci s jeho vědomím rozšiřovali. Jest ovšem souhlasit s názorem prvního soudu, že výklad zákona proti nekalé soutěži nemůže jít tak daleko, že by majitel podniku nesměl ani řádně instruovat osoby, které jsou ve službách jeho podniku, avšak v souzeném případě nelze říci, že jde o instruování řádné. Ze všeho toho, co jest uvedeno, dochází odvolací soud k závěru, že údaje ty se staly za účelem soutěže, a nelze pochybovat, že jsou způsobitelné poškodit podniky žalujících firem, neboť podle jejich obsahu bylo jejich účelem, aby adresáti při rozhodování mezi zbožím žalujících firem a zbožím žalovaného dávali jemu samému přednost.

SR 11/1999 s. 372: Je v rozporu s dobrými mravy soutěže a jednáním nekalé soutěže podle § 50 ObchZ (zlehčováním) pokud dopis s nabídkou služeb (náborový leták) jakkoli naznačuje, že u druhého soutěžitele se určitému druhu služeb nevěnuje patřičná pozornost, protože jsou

považovány za málo důležité či okrajové, a proto je pro adresáty dopisu výhodnější obrátit se na služby nabízejícího soutěžitele.

VS Praha R 3 Cmo 1012/1995: Dopis soutěžitele generálnímu řediteli zákazníka, hodnotící úroveň služeb, jež mu poskytuje jiný soutěžitel, nelze považovat za soukromou korespondenci právě pro soutěžní zájem pisatele. (*Pramen: Macek, J. Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže. Praha : C. H. Beck, 2000*)

SJ 11/2003 s. 894: 1. Pro úvahu, zda jednání konkrétního subjektu je jednáním v hospodářské soutěži (§ 44 odst. 1 ObchZ), není rozhodné, že jde o podnikatele, nýbrž to, zda šlo o jednání soutěžitele, tedy zda bylo motivováno soutěžním záměrem, nikoli záměrem jiným.

2. Zveřejnění-li soutěžitel za účelem vymáhání dluhu (např. k zajištění plurality věřitelů pro účely podání návrhu na prohlášení konkursu) pravdivé informace o výši splatných, leč dosud neuhrazených závazků svých dlužníků, nejde o zlehčování ve smyslu ustanovení § 50 ObchZ.

R 49/2004:1. Pro úvahu, zda jednání konkrétního subjektu je jednáním v hospodářské soutěži (§ 44 odst. 1 ObchZ), není rozhodné, že jde o podnikatele, nýbrž to, zda šlo o jednání uskutečněné za účelem soutěžního záměru, a nikoli záměru jiného.

2. Je-li pravdivá informace o výši splatného, leč dosud neuhrazeného závazku dlužníka zveřejněna soutěžitelem za účelem zajištění plurality věřitelů pro účely podání návrhu na prohlášení konkursu, nejde o zlehčování ve smyslu ustanovení § 50 ObchZ.

§ 50a Srovnávací reklama

(1) Srovnávací reklamou je jakákoliv reklama, která výslovně nebo i nepřímou identifikuje jiného soutěžitele anebo zboží nebo služby nabízené jiným soutěžitelem.

(2) Srovnávací reklama je přípustná, jen pokud

a) není klamavá,
b) srovnává jen zboží nebo služby uspokojující stejné potřeby nebo určené ke stejnému účelu,

c) objektivně srovnává jen takové znaky daného zboží nebo služeb, které jsou pro ně podstatné, relevantní, ověřitelné a reprezentativní; zpravidla musí být srovnání ve více znacích, mezi něž může patřit i cena; jen výjimečně lze připustit srovnání v jediném znaku, splňuje-li takové srovnání v plné míře všechny uvedené podmínky,

d) nevede k vyvolání nebezpečí záměny na trhu mezi tím, jehož výrobky nebo služby reklama podporuje, a soutěžitelem nebo mezi jejich podniky, zbožím nebo službami, ochrannými známkami, firmami nebo jinými zvláštními označeními, která se pro jednoho nebo druhého z nich stala příznačnými,

e) nezlehčuje nepravdivými údaji podnik, zboží nebo služby soutěžitele ani jeho ochranné známky, firmu či jiná zvláštní označení, která se stala pro něj příznačnými, ani jeho činnost, poměry či jiné okolnosti, jež se jej týkají,

f) se vztahuje u výrobků, pro které má soutěžitel oprávnění užívat chráněné označení původu, vždy jenom na výrobky se stejným označením původu,

g) nevede k nepoctivému těžení z dobré pověsti spjaté s ochrannou známkou soutěžitele, jeho firmou či jinými zvláštními označeními, která se pro něj stala příznačnými, anebo z dobré pověsti spjaté s označením původu konkurenčního zboží, a

h) nenabízí zboží nebo služby jako napodobení nebo reprodukci zboží nebo služeb označovaných ochrannou známkou nebo obchodním jménem nebo firmou.

(3) Jakékoli srovnání odkazující na zvláštní nabídku musí jasně a jednoznačně uvést datum, ke kterému tato nabídka končí, nebo musí uvést, že bude ukončena v závislosti na vyčerpání zásob nabízeného zboží nebo služeb. Jestliže zvláštní nabídka nezačala ještě působit, musí soutěžitel také uvést datum, jímž začíná období, v němž se uplatní zvláštní cena nebo jiné zvláštní podmínky.

Související ustanovení: § 45, 48, 50

Související předpisy ES: směrnice č. 97/55/ES; směrnice č. 84/450/EHS; směrnice č. 2005/29/ES

Z literatury: *Hajn, P.* K přípustnosti srovnávací reklamy. Právo a podnikání, 2001, č. 11; *Kotásek, J.* Nad úpravou srovnávací reklamy. EMP, 2001, č. 5–6; *Lochmanová, L.* Zrušení obchodní společnosti s likvidací po novele obchodního zákoníku. Právo a podnikání, 2001, č. 9

Bezprostředním důvodem pro doplnění úpravy nekalé soutěže o skutkovou podstatu srovnávací reklamy byla harmonizace českého právního řádu s právem ES. Bylo již zmíněno v souvislosti s komentářem k § 45 o klamavé reklamě, že přístup jednotlivých členských států EU ke srovnávací reklamě byl značně divergentní a kolísal mezi poměrně liberálním přístupem, pokud taková reklama nevedla ke snižování soutěžitele, a přístupem, který zásadně možnost srovnávací reklamy vylučoval. To se projevovalo nepříznivě jak z hlediska harmonizace poměrů na vnitřním trhu Společenství, tak i – a to bylo hlavním důvodem pro vydání předmětné směrnice – z hlediska zabezpečení dostatečné informovanosti spotřebitelů o zboží, s nímž se setkávají na vnitřním trhu Společenství. Proto byla směrnice č. 84/450 EHS o klamavé reklamě doplněna směrnicí č. 97/55 ES tak, aby zahrnovala i srovnávací reklamu. Účelem takto doplněné směrnice je na jedné straně chránit spotřebitele, obchodníky a jiné podnikatele a všeobecně zájmy veřejnosti proti klamavé reklamě a jejím důsledkům a zároveň stanovit jednotné podmínky, za nichž je srovnávací reklama přípustná.

Stejný cíl sleduje i nové ustanovení § 50a. V odstavci 1 nejprve definuje, co je srovnávací reklama odkazem na to, co je třeba rozumět pojmem srovnání. Je to výslovný nebo nepřímý odkaz na jiného soutěžitele nebo na zboží nebo služby tohoto jiného soutěžitele. Na rozdíl od jiných ustanovení o nekalé soutěži, kdy pasivně legitimovaným subjektem nemusí být vždy soutěžitel, v tomto případě musí jít o skutečného soutěžitele, který je porovnáván, nikoli o jakéhokoli jiného podnikatele. Využití jiného podnikatele nebo jeho výrobků či služeb, které bezprostředně nesouvisí s propagovaným výrobkem nebo službou, formou reklamy, by mohlo naplňovat skutkovou podstatu oporné reklamy [využití pověsti firmy nebo jejích výrobků pro vlastní nekonkurenční výrobky – srov. též odstavec 2 písm. g) a výše komentář k § 48 – parazitování na pověsti]. Vyloučeno je také, aby zdravotní a odstraňovací nároky z této srovnávací reklamy uplatňoval spotřebitel (srov. dále komentář k § 54 odst. 2).

Podmínky, za nichž je srovnávací reklama přípustná, jsou shrnuty v odstavci 2. Odstavec 2

- v písmenu a) zakazuje jakoukoli klamavost ve srovnávací reklamě, což v podstatě vyjadřuje dosavadní praxi přípustných srovnání; srovnávací reklama se převážně pokládala za přípustnou, jestliže údaje v ní byly pravdivé a jejich pravdivost byla ověřitelná;
- v písmenu b) omezuje srovnání pouze na obdobné zboží nebo služby;
- v písmenu c) je rozvedena zásada zmíněná v písmenu a). Základním postulátem je tu objektivita srovnání výrobků nebo služeb jen v těch znacích, které jsou podstatné, ověřitelné a reprezentativní. Těchto znaků by mělo být zásadně více, ale výjimečně postačí i jeden, jestliže splňuje zmíněný postulat objektivity; směrnice však co do počtu znaků nečiní žádné rozdíly. Není vyloučeno, aby srovnávaným znakem byla i cena;
- v písmenu d) je stanovena podmínka, že srovnání nepovede k nebezpečí záměny tak, jak to má na mysli ustanovení § 47;
- v písmenu e) zakazuje zlehčování ve smyslu § 50, ale pouze potud, pokud k němu došlo na základě nepravdivých údajů, což je jistě omezení jak ve vztahu k úpravě

skutkové podstaty zlehčování v § 50, tak i ve vztahu k evropské směrnici, která takovou podmínku neklade. Kdyby taková reklama obsahovala údaje pravdivé, může se postižený domoci nápravy toliko na základě § 50 odst. 2, bez ohledu na to, že zlehčování bylo provedeno formou srovnávací reklamy;

- v písmenu f) upravuje vztah k ochraně označení původu tak, že přípustnost srovnávací reklamy je dána jen u výrobků se stejným označením původu ve smyslu § 46;
- v písmenu g) je upravena ochrana proti kořistění z dobré pověsti jiného soutěžitele, jeho výrobků nebo služeb podle § 48;
- v písmenu h) je obsažena ochrana proti napodobení nebo reprodukci výrobků označovaných ochrannou známkou nebo obchodním jménem nebo firmou, čímž se rozumí zpravidla výroky, že dané výrobky jsou stejně dobré jako výrobky značkové.

Nová formulace odpovídajícího ustanovení ve směrnici č. 2005/29/ES v podstatě zachovává dosavadní podmínky přípustnosti srovnávací reklamy. Protože se však česká úprava od komunitární v některých podrobnostech odchyluje, bude v rozhodovací praxi zapotřebí dát přednost eurokonformnímu výkladu.

Srovnávací reklamou se podle odstavce 3 rozumí i reklama odkazující na zvlášť výhodnou nabídku oproti jiným soutěžitelům, ačkoliv podnikatel o tom neuvede žádné bližší okolnosti. Informovanost spotřebitele, ale i jiných podnikatelů, vyžaduje, aby bylo v takové reklamě vždy přesně uvedeno, kdy zvláštní nabídka začíná působit, a kdy, popřípadě za jakých podmínek skončí, takže je jasně patrné, že jde jen o přechodnou situaci, např. při výprodejích nebo do vyčerpání zásob, v případě tzv. zaváděcích cen, nebo, jde-li o uvedení nových výrobků na trh, zvláštní přídavky či jiné pozornosti atp. V nové směrnici je tato forma srovnávací reklamy odsunuta v poněkud jiném znění do oblasti spotřebitelské ochrany.

Z těchto podmínek je zřetelně patrné, že srovnání musí být skutečně omezeno jen na určité objektivně zjistitelné znaky a že nesmí ani náznakem splňovat předpoklady jiných skutkových podstat nekalé soutěže.

Dosavadní česká judikatura byla v podstatě ke srovnávací reklamě dosti zdrženlivá zejména proto, že taková reklama zpravidla splňovala i znaky jiných skutkových podstat nekalé soutěže než pouhého objektivního srovnání relevantní znaků daného výrobku nebo služby. Do budoucna je však dán novou úpravou bezpečný základ pro posouzení, zda soutěžitel svou nabídkou srovnávající vlastní produkt nebo službu s výrobky nebo službami svých konkurentů jednal nekalé nebo zda tato jeho nabídka je objektivní informací v zájmu spotřebitelů a dalších účastníků trhu.

Z judikatury:

Sb. r. n. s. Vážný č. 16579: Nelze zakázati vůbec jakéhokoli srovnání výrobků a zařízení soutěžitelských podniků, ježto jest možno, že za určitých okolností může dojít ke srovnání, jež by podle poměrů nebylo v rozporu s předpisy zákona proti nekalé soutěži. Příčí se však dobrým mravům soutěže, obírá-li se někdo bez zvláštního popudu a nejsa k tomu nucen zvláštními okolnostmi případu poměry jiného podnikatele tak, že zasahuje rušivě do jeho zájmů a pokračuje-li v takovém jednání, i když byl na závadnost jeho upozorněn.

§ 51 Porušení obchodního tajemství

Porušováním obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství (§ 17), které může být využito v soutěži a o němž se dověděl:

a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán,

b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.

Související ustanovení: § 17 n., § 513

Související předpisy: § 89, 122, 128 TrZ; § 124 OSŘ; § 24 OHS; § 28 a 29 ZPr

Předmětem ochrany je obchodní tajemství, jež může být využito v soutěži. Co do obsahu pojmu obchodní tajemství odkazuje toto ustanovení výslovně na ustanovení § 17. Akceptuje tudíž nejen jeho vymezení jako skutečnosti výrobní, technické nebo obchodní povahy, ale i ostatní kvalifikační kritéria tohoto pojmu, tj. jejich souvislost s podnikem, běžnou nedostupnost a utajenost, vůli podnikatele je utajit a jejich alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnotu. Aby určitá skutečnost byla předmětem ochrany, musí splňovat všechna tato kritéria. A aby byla předmětem nekalosoutěžní ochrany, musí být navíc využitelná v soutěži.

Obchodní tajemství není totožné s hospodářským tajemstvím, které je předmětem ochrany trestního zákona (viz § 89 a 122 TrZ). Tím se rozumí vše, co je důležité pro hospodářskou činnost (což nepochybně kryje i obchodní tajemství), rozhodujícím kritériem je však utajenost v obecném zájmu, kdežto povinnost utajování obchodního tajemství je dána především v soukromém zájmu.

Úprava obchodního tajemství v § 17 je přiřadila k tzv. průmyslovým právům, z čehož vyplývá jeho specifická ochrana. Tím se také potvrzuje, že předmětem obchodního tajemství zpravidla nejsou statky, chráněné jednotlivými průmyslovými právy, ale spíše skutečnosti, které takové specifické ochrany jinak nepoživají. Protože jde v převážné většině případů o know-how a znalosti o celkovém postavení podniku, zákaznictvu apod. (v díkci zákona „skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy“), pokládá se tím ochrana takových jinak nechráněných statků za právně vyřešenou, a to obecně bez ohledu na to, zda je obchodní tajemství porušeno za účelem využití v soutěži nebo ne. Úprava v § 20 poskytující tutěž právní ochranu jako v případě porušení obchodního tajemství v souvislosti s nekalou soutěží znamená pouze možnost aplikace týchž právních prostředků, nikoli však nezbytnost dalších předpokladů, které vyžaduje postih porušení podle § 51. Pro postih podle tohoto ustanovení není podmínkou, aby v soutěži obchodní tajemství skutečně využito bylo nebo aby vůbec bylo získáno za účelem využití.

Pokud jde o věcnou náplň obchodního tajemství, je vcelku jasná u skutečností výrobní nebo technické povahy, poněvadž zákon sám přispívá k vysvětlení jejich příkladným výčtem. Jsou to např. technické předlohy, výkresy, modely, vzory, pracovní postupy. Pokud jde o skutečnosti obchodní povahy, bude jejich bližší specifikace záležet na judikatuře. Zahrnout sem však bude třeba všechny údaje, z nichž lze vyčíst znalosti o chodu obchodu, zejména znalosti o finanční situaci, adresáře zákazníků, marketingové záměry, tedy skutečnosti, které nejsou běžně přístupné a jejichž znalost je s to ovlivnit rozhodování v obchodním styku (viz též znění § 128 TrZ).

Není podmínkou, aby původcem utajovaných skutečností byl podnikatel. Těže ochrany se dostává i skutečnostem získaným na základě licenční smlouvy, jestliže v ní účastník převzal závazek k utajení. Je-li původcem utajovaných skutečností sám zaměstnanec, např. u zlepšovacích návrhů, nejde o obchodní tajemství ve smyslu § 17 a vztah mezi ním a zaměstnavatelem se řídí smlouvou mezi nimi uzavřenou (srov. zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a průmyslových vzorech, v novelizovaném znění).

Dalším předpokladem pro postih porušení obchodního tajemství podle ustanovení § 51, který musí být splněn současně, je, aby se jednající o takovém tajemství dozvěděl kvalifikovaným způsobem, tj. že mu bylo svěřeno nebo se stalo přístupným dovořeným způsobem

- na základě pracovního vztahu k soutěžiteli,
- v důsledku jiného vztahu k soutěžiteli,
- v rámci výkonu určité úřední funkce (srov. § 124 OSŘ, § 24 OHS),

nebo nedovoleným způsobem, jestliže se o něm dozvěděl,
– v důsledku svého vlastního nebo cizího jednání, které je v rozporu se zákonem.

Pokud jde o okruh osob, které jsou v pracovním vztahu k soutěžiteli, je třeba do tohoto rámce zahrnout nejen zaměstnance a učně, ale patrně i osoby, které jsou v takových vztazích na základě jiných smluv, např. o obchodním zastoupení, mandátní smlouvy nebo na základě smlouvy o pracích mimo pracovní poměr. Upozornit je v této souvislosti třeba na ustanovení § 75 odst. 1 ZPr, který stanoví, že zaměstnanci mohou konat souběžnou pracovní činnost shodnou s předmětem činnosti zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnáni, jen s jeho výslovným písemným souhlasem. Toto ustanovení se však netýká mandátních smluv, takže v tomto případě nemá zaměstnanec povinnost informovat svého zaměstnavatele o tom, že působí – třeba jen na přechodnou dobu – v oboru totožném s předmětem jeho podnikání.

Zákoník práce také neupravuje výslovně povinnost zaměstnanců v souvislosti se sdělením skutečností při uzavírání pracovní smlouvy, které tvoří nebo by mohly tvořit obchodní tajemství. V pracovní smlouvě je zaměstnavatel povinen se zaměstnancem dohodnout pouze druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do práce. Jestliže však bude zaměstnanec pracovat se skutečnostmi tvořícími obchodní tajemství, které si zaměstnavatel nejen přeje utajit, ale také náležitě utahuje, měla by být povinnost zachovávat obchodní tajemství sjednána v pracovní smlouvě. Je to nepochybně jedna z podmínek, na které má alespoň jeden z účastníků zájem, jak na to upozorňuje ustanovení § 29 odst. 2 ZPr.

Zákon rovněž specifikuje dva základní způsoby, jimiž se jednající může o obchodním tajemství dozvědět. Buď mu bylo svěřeno nebo se stalo přístupným na základě pracovního nebo jiného vztahu k soutěžiteli (např. učeň nebo osoba pracující u podnikatele na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr nebo na základě jiné smlouvy) nebo v rámci funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán (viz § 124 OSŘ, § 24 OHS), nebo se o něm dozvěděl v důsledku svého vlastního nebo cizího jednání, které je v rozporu se zákonem.

Rušivé jednání spočívá v tom, že jednající třetí osobě obchodní tajemství neoprávněně sdělí nebo zpřístupní nebo je využije ve svůj vlastní nebo cizí prospěch. Neoprávněná dispozice nemusí spočívat jen v aktivním jednání, zejména u zpřístupnění stačí i opomenutí. Zákon rovněž nepředpokládá jako podmínku naplnění této skutkové podstaty úmysl, postačí nedbalost; není ani rozhodné, zda se poskytnutí nebo zpřístupnění utajovaných údajů stalo za úplatu (možný souběh s § 49) nebo bezúplatně. Nerozhodný je i motiv takového jednání.

Pokud jde o dobu, po kterou trvá povinnost zachovávat obchodní tajemství, zákon upravuje její délku obecně odkazem na trvání skutečností uvedených v § 17 (viz též § 19). Z hlediska ochrany podle § 51 je nejzazší dobou doba, po kterou podnikatel skutečnosti, které jsou předmětem obchodního tajemství, utahuje a ty se nestaly obecně známými. Je třeba zvlášť upozornit na to, že povinnost zachovávat obchodní tajemství nekončí se skončením pracovního poměru zaměstnance v podniku podnikatele, ale trvá tak dlouho, jak dlouho trvají skutečnosti je zakládající. Je-li původcem utajovaných skutečností zaměstnanec, který je do podniku vnesl, měla by dohoda o jejich využívání pamatovat i na případ ukončení jeho pracovního vztahu k podniku. Jestliže se tak nestalo, je možno věc řešit následně formou licenční smlouvy, a kdyby nedošlo k dohodě, bylo by třeba dovodit, že právo podniku na využívání obchodního tajemství, jehož původcem je odcházející zaměstnanec, zaniká skončením jeho pracovního poměru.

§ 52 Ohrožování zdraví a životního prostředí

Ohrožováním zdraví a životního prostředí je jednání, jímž soutěžitel zkresluje podmínky hospodářské soutěže tím, že provozuje výrobu, uvádí na trh výrobky

nebo provádí výkony ohrožující zájmy ochrany zdraví anebo životního prostředí chráněné zákonem, aby tak získal pro sebe nebo pro jiného prospěch na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů.

Související předpisy: zák. č. 17/1992 Sb.

Z literatury: *Hajn, P.* Soutěžněprávní ochrana zdraví a životního prostředí. Právní praxe v podnikání, 1994, č. 9

Obvyklé úpravě nekalé soutěže se vymyká zcela nová skutková podstata jednání, které spočívá v tom, že jednatel v soutěžním zájmu zkrslí podmínky soutěže tím, že uvede na trh výrobky nebo výkony, jimiž ohrozí zájmy ochrany zdraví a životní prostředí chráněné zákonem. Výklady prozatím k tomuto ustanovení vyslovené jsou po výtce spekulativní a dávají tuto problematiku velmi často do souvislosti s tzv. bio-reklamou či ekologickou reklamou. Ze znění zákona lze pouze dovodit, že podmínkou pro aplikaci tohoto ustanovení není přímo ohrožení zdraví nebo životního prostředí, ale ohrožení zájmů na ochraně těchto statků, což je sice pojem o něco širší, ale také neurčitější. V obou případech přitom musí jít o statky chráněné zákonem, tzn. že zde musí být právní předpis na úrovni zákona, jímž je chráněn zájem na zdraví nebo životním prostředí. Navíc zde musí být dán určitý záměr, ne-li úmysl, protože cílem jednatelce je získat pro sebe nebo pro jiného prospěch na úkor jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. Takto formulovaná (a nezbytná) motivace je poněkud v rozporu s jinak objektivní povahou odpovědnosti za jednání nekalé soutěže.

Ustanovení je koncipováno jako ohrožovací delikt, takže pro naplnění skutkové podstaty postačí, jestliže výrobky, resp. výkony, popřípadě výroba jsou objektivně s to zkrslit soutěž a ohrozit zákonem chráněný zájem; nevyžaduje se, aby k porušení těchto zájmů skutečně došlo. Případný souběh s postihem podle zákona chránícího zájmy zdraví nebo životního prostředí výslovně řešen není, pro aplikaci § 52 by však byla spojitost s hospodářskou soutěží nezbytná.

Díl třetí. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

§ 53 [Uplatňované nároky]

Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

Související předpisy: § 451 n. ObčZ; § 79 n. OSŘ

Související předpisy ES: směrnice č. 84/450/EHS; směrnice č. 2005/29/ES

Z literatury: *Hajn, P.* Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Právo a podnikání, 1993, č. 4; *Hajn, P.* Nové skutečnosti v ochraně proti nekalé soutěži. Právní rádce, 2002, č. 2; *Macek, J.* K právním prostředkům ochrany proti jednání nekalé soutěže. Obchodní právo, 1993, č. 5; *Macek, J.* Ochrana proti jednání nekalé soutěže předběžným opatřením soudu. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 9; *Večerková, E.* Aktivní legitimace ve sporech z nekalé soutěže po novele obchodního zákoníku. Obchodní právo, 2001, č. 8

Jsou-li v rámci soutěže obecně, tedy nejen v souvislosti s nekalou soutěží, ale i v souvislosti s ochranou soutěže a i v souvislosti s ochranou obchodního jména jakožto

hospodářského statku porušena práva jednotlivců, mají tyto dotčené osoby k dispozici soustavu nároků, které mohou uplatňovat, a jim odpovídající právní prostředky ochrany, tj. různé žaloby dané povahou porušeného práva a další možnosti nápravy utrpěné újmy. Tyto nároky jsou z valné části shodné, nicméně jsou mezi nimi drobné nuance, na něž bude upozorněno dále.

Procesní úprava tedy směřuje výlučně do oblasti občanského soudního řízení. Tím snad lze vysvětlit, proč je relativně kusá a na jednotlivé instituty procesní, ač nepochybně důležité – jako je předběžné opatření – ani neodkazuje, protože se předpokládá aplikace příslušných ustanovení občanského soudního řádu.

Nároky, které lze v souvislosti s nekalou soutěží uplatňovat, jsou majetkové i nemajetkové povahy. Toto rozlišení má vliv na některé procesní úkony v souvislosti s uplatňovanými nároky, zejména pokud jde o oprávnění jednotlivých subjektů k uplatnění různých žalobních nároků.

Základními nároky jsou požadavky, aby se rušitel zdržel protiprávního jednání a odstranil závadný stav. Uplatňují se žalobou [viz § 80 písm. b) OSŘ]. Zpravidla se uvádí, že zdravotní nároky mají preventivní povahu, protože směřují proti pokračování v nekalosoutěžním jednání (např. uveřejňování nevhodné reklamy v novinách a časopisech). Proto je nelze požadovat tehdy, jestliže rušitel se již reprobovaného jednání nedopouští a jeho opakování v budoucnosti nehrozí. Na druhé straně nárok na odstranění závadného stavu směřuje do minulosti, protože se týká odstranění zdroje účinků, které již nastaly (např. odvolání nepravdivých a zlehčujících tvrzení v dopisech zaslaných zákazníkům soutěžitele).

Potud je ohledně nároků, které lze uplatnit při porušení právem chráněného statku, shoda jak v ochraně před nekalou soutěží, tak v ochraně obchodního jména.

Rozdíly mezi nimi se projevují teprve v souvislosti s dalšími nároky, které je možno uplatnit a jimiž jsou nárok na náhradu škody, nárok na přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, a nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Upozornit je třeba na to, že nárok na náhradu škody není totožný s nárokem na odstranění závadného stavu, jak se někdy mylně má za to, nýbrž je pouze důsledkem porušení práva a existence závadného stavu. Totéž platí i pro nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem na plnění za újmu nemateriální povahy. Je to nárok objektivní, který není vázán na naplnění jakýchkoli subjektivních podmínek.

Kdo tyto nároky může uplatňovat, tedy kdo je v případě sporu aktivně legitimován, je upraveno jak v tomto ustanovení, tak i v následujícím ustanovení § 54. To má za následek i jisté rozpory v obou ustanoveních a pochybnosti o tom, jak tato ustanovení správně vyložit. Souborně bude o této otázce pojednáno již zde.

Obecně jsou podle ustanovení § 53 legitimovány k podání žádosti osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, tj. soutěžitelé i spotřebitelé, mohou to však být i osoby jině.

Ustanovení § 54 rozšířilo výčet subjektů aktivně legitimovaných o právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů i spotřebitelů. V celé šíři úpravy přichází v úvahu jako osoba aktivně legitimovaná zásadně soutěžitel. Pojem soutěžitele však používá tento zákon zásadně jako legislativní zkratku, aniž by se sémantickým významem tohoto pojmu spojoval jakékoli důsledky. Proto je zapotřebí se vždy u jednotlivých aplikovaných ustanovení přesvědčit o tom, kdo je aktivně legitimován k podání návrhu na zahájení řízení, což platí zejména v relaci ke spotřebitelům a jejich zájmy hájícím právníckým osobám, protože ti se při uplatňování svých nároků musí vyrovnat s řadou omezení.

Spotřebitel může podle dosud platné úpravy uplatňovat podle tohoto zákona své nároky pouze tehdy, jde-li o skutkovou podstatu, v níž může být dotčen jeho zájem. To je zjevně vyloučeno v případech upravených v § 48 až 51 (parazitování na pověsti, podplácení, zlehčování a porušení obchodního tajemství). Promítnutí nové komunitární koncepce ochrany obchodníků na straně jedné a spotřebitelů na straně druhé proti nekalým obchodním praktikám, zejména pak v souvislosti s klamavou a srovnávací reklamou povede zřejmě v dohledné době i ke změně úpravy těchto procesních předpisů.

Naproti tomu spotřebitel již není omezen co do rozsahu uplatňovaných nároků, i on se může domáhat, aby se rušitel zdržel nekalosoutěžního jednání a odstranil závadný stav. Toto právo přiznává § 54 odst. 1 dále soutěžitelům a právnickým osobám oprávněným hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.

Zákon neříká, zda takové právnické osoby musí být k účelům hájení zájmů soutěžitelů a spotřebitelů zvláště zřízeny nebo zda mohou být některé již existující organizace takovým oprávněním pouze nadány. Ani v jednom z obou případů by však nešlo o procesněprávní zastoupení soutěžitelů nebo spotřebitelů, nýbrž pouze o hájení zájmů ve sporech o zdržení se a odstranění závadného stavu.

Ostatní nároky, zejména nárok na náhradu škody, o kterou tu půjde nejčastěji, nepochybně může uplatnit pouze jednotlivý spotřebitel (viz komentář k § 45 a rovněž § 54 odst. 2), protože oprávnění pro právnické osoby hájící zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů k podání žalob ve sporech z nekalé soutěže založené v § 54 odst. 1 je pro tyto organizace samostatným procesním právem, nikoli právem zastupovat jiné subjekty. Je-li organizace založena k hájení zájmů spotřebitelů nebo soutěžitelů, neznamená to, že by tím byla automaticky zmocněna zastupovat je v jednotlivých konkrétních případech a že by tím bylo zároveň vyloučeno pro soutěžitele nebo spotřebitele právo domáhat se individuálně svých práv. Tzv. horomadnou žalobu (class action) známou zejména z práva USA český právní řád zatím neupravuje.

Účastníkem řízení je buď fyzická nebo právnická osoba, kdo je oprávněn jménem právnické osoby podat žalobu, stanoví pro jednotlivé druhy právnických osob zpravidla právní předpis.

Kdo může být v jednotlivých případech stranou ve sporu na straně žalobce, resp. žalovaného, je třeba odvodit v konkrétním případě z příslušného vymezení skutkové podstaty. Podle toho se pak určí, zda soutěžitelem je skutečně soutěžitel v pravém smyslu toho slova, tj. osoba podnikající v témže nebo podobném hospodářském oboru, nebo zda je tento pojem použit ve svém významu legislativní zkratky, založené § 41, a je osobou, jejíž zájmy jsou nekalou soutěží dotčeny.

Aktivně legitimováni jsou v případě klamavé reklamy podle § 45 všichni, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena, tedy především soutěžitelé, ale i spotřebitelé (srov. též směrnici č. 84/450/EHS, ve znění směrnice č. 2005/29/ES), právě tak jako v případě klamavého označování zboží a služeb podle § 46. V případě srovnávací reklamy jsou aktivně legitimováni především soutěžitelé, ale podle okolností případu i spotřebitelé, např. jde-li současně i o klamavou reklamu. Vývolání nebezpečí záměny se výslovně dotýká soutěžitelů i spotřebitelů, proto jsou aktivně legitimováni oba; pokud jde o případy parazitní soutěže, zlehčování, podplácení a porušení obchodního tajemství, je u nich aktivní legitimace spotřebitelů, i ve formě reprezentace organizací, hájících jejich zájmy, je pojmově vyloučena. Naopak v případě ohrožení zdraví a životního prostředí jsou kromě soutěžitelů aktivně legitimováni i spotřebitelé, pokud jejich práva byla ohrožena nebo porušena.

Kdo může být v nekalosoutěžních věcech žalován, neboli být pasivně legitimován ve sporu, je otázka komplikovanější. Zákon obecně označuje takovou osobu jako rušitele, aniž by jej blíže definoval. Dovodit lze, že je jím každá osoba, fyzická i právnická, která se svým aktivním jednáním dopustí nekalé soutěže. Je jím však i tehdy, jestliže za sebe

nechá jednat jiného, nebo mu dá k takovému jednání podnět nebo jej podporuje nebo pro sebe využije. Nejde však vždy jen o bezprostřední vztah mezi ruшитelem a osobou dotčenou v jejích právech. Např. v souvislosti s reklamou, prodejem, všude tam, kde mezi podnikatelem a adresátem jeho podnikatelských snah, ať je to jiný soutěžitel nebo spotřebitel, je vsunuta třetí osoba, je třeba brát v úvahu i to, nakolik je tato třetí osoba (popřípadě i třetí osoby) odpovědná za nekalosoutěžní jednání. Rozhodující pro posouzení bude zřejmě vztah mezi ruшитelem a touto třetí osobou. Jde-li o zcela závislého zaměstnance, který pouze provádí příkaz svého zaměstnavatele, neměla by zde přicházet v úvahu jeho osobní odpovědnost, jestliže nemohl jednání svého zaměstnavatele nijak ovlivnit.

V souvislosti s klamavou reklamou (§ 45), jakož i jinými skutkovými podstatami, obsahujícími jakoukoli formu šíření (např. zlehčování – § 50), se klade otázka po odpovědnosti nejen zadavatele reklamy, ale i těch, kdo ji realizují, tedy zpravidla reklamní agentury, a těch, kdo ji publikují, tj. hromadné sdělovací prostředky, ať jde o tisk, rozhlas nebo televizi. Současná úprava nekalé soutěže v obchodním zákoníku neobsahuje žádná bližší ustanovení o podmínkách a rozsahu odpovědnosti těchto zprostředkujících subjektů, je tedy třeba dovodit, že ustanovení reprobuující nekalosoutěžní jednání na ně dopadají v plném rozsahu. Kdo konkrétně odpovídá v kterém sdělovacím prostředku za údaje v něm publikované, vyplývá z příslušných zákonů (zák. č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, zák. č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, v novelizovaném znění). U neperiodických publikací není sice právním předpisem (zák. č. 106/1991 Sb.) upravena otázka odpovědnosti za správnost údajů v nich obsažených, protože se ve většině případů nepočítá s tím, že by obsahovaly inzerci, případně reklamy, ač to vyloučeno není. Nelze však v takovém případě odpovědnost vydavatele zcela vyloučit. Mezi sebou si subjekty pasivně legitimované vypořádají případné vzájemné nároky z realizované odpovědnosti, pro něž nejspíše mohou být podkladem smlouvy, které mezi sebou uzavřely o vytvoření a publikaci reklamy.

Za jednání reprobované ustanovením o klamavém označování zboží a služeb (§ 46), vyvolání nebezpečí záměny (§ 47), parazitování na pověsti (§ 48) je odpovědný a může být postižen každý, kdo se jej dopustí, tedy nejen bezprostřední soutěžitel, ale i jiný podnikatel (zejména podnikatelé, kteří takové výrobky nabízejí, popřípadě prodávají).

V případě podplácení (§ 49) je pasivně legitimován soutěžitel i osoba, která se za úplatek dopustila jednání nekalé soutěže.

U zlehčování (§ 50) by bylo žádoucí dovodit s ohledem na účel poskytované ochrany, aby pasivně legitimován byl nejen přímý soutěžitel, ale i každý, kdo takovým jednáním zhorší pozici podnikatele na trhu, jestliže tak ovšem učinil se soutěžními záměry. Do tohoto rámce však nelze zahrnout snad objektivní informace o poměrech podnikatelů, které zveřejňují některé agentury: pokud se zahrnutím např. do seznamu neplatitců cítí některý podnikatel dotčen ve svých právech, může se domáhat nápravy podle ustanovení občanského zákoníku na ochranu osobnosti (§ 11 n., resp. § 19b), protože by bylo v těchto případech těžko prokázat „jednání v hospodářské soutěži“ ve smyslu § 44, což je pro postih podle nekalosoutěžních ustanovení obchodního zákoníku *conditio sine qua non*.

Na rozdíl od § 50, u něhož bude okruh pasivně legitimovaných subjektů nutno odvodit ze smyslu a účelu poskytované ochrany, navozuje dle § 51 (arg. *jednající*), že žalován může být nejen soutěžitel, ale každý, kdo se i oprávněně dozvěděl o obchodním tajemství bez ohledu na to, jaký měl k majiteli tohoto obchodního tajemství vztah nebo zda vůbec k němu měl nějaký vztah (do rámce postihu spadají i osoby, které se dozvěděly o obchodním tajemství v rámci výkonu funkce, do níž byly soudem nebo jiným oprávněným orgánem povolány – srov. § 24 OHS).

U srovnávací reklamy podle § 50a je pasivně legitimován pouze soutěžitel, právě tak jako v případě ohrožování zdraví a životního prostředí podle § 52.

Pokud jde o uplatňované nároky, ustanovuje § 53 výslovně pouze o zdržovacích a odstraňovacích žalobách, je však třeba připustit, že je možno v nekalosoutěžních jednáních uplatnit i jiné druhy návrhů, jak je obsahuje občanský soudní řád, zejména žaloby určovací podle § 88 písm. c), návrhy na zajištění důkazů podle § 78 a zejména návrhy na předběžná opatření podle § 74, resp. § 102 OSŘ.

Směrnice č. 84/450/ES, ve znění směrnice č. 97/55/ES, ponechává úpravu procesních kroků k potírání klamavé a nepřipustné srovnávací reklamy, jakož i k tomu, aby se poškození domohli nápravy a odškodnění, zásadně v kompetenci členských států. Požadují však, aby tato procesní opatření zahrnovala patřičné zákazy a nepokračování v rušivém jednání a aby příslušná opatření byla provedena rychle. Současné platné procesní předpisy umožňují tyto požadavky plně respektovat.

Z majetkových nároků, které může postižený vůči rušiteli uplatňovat, přiznává komentované ustanovení nárok na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může mít peněžní i nepeněžní formu.

Pro nároky na náhradu škody jsou rozhodná ustanovení § 757 ve spojitosti s § 373, a to bez ohledu na to, zda se náhrady škody domáhá podnikatel nebo jiný účastník hospodářské soutěže, např. spotřebitel.

Pro náhradu škody v těchto případech platí princip objektivní odpovědnosti s možností liberace (rušitel by musel prokázat, že porušení povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost, jež jsou specifikovány v § 374). K otázce důkazního břemene srov. komentář k § 54 odst. 2.

Naproti tomu pro přiznání bezdůvodného obohacení platí ustanovení § 451 n. ObčZ, a to přesto, že v nich není obsaženo jako specifický důvod jednání nekalé soutěže a k podřazení nekalosoutěžních případů pod „majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů“ je třeba dospět výkladem.

Pokud jde o přiměřené zadostiučinění, jeho nepeněžní forma by spočívala nejspíše ve veřejné omluvě za údaje učiněné v souvislosti s nekalou soutěží vůči konkurentovi. Peněžní forma by mohla být jakousi kompenzací za nevyčíslitelné ztráty, které postižený utrpěl.

Z judikatury:

VS Praha R 3 Cmo 1952/1994: Zásada, aby již předběžným opatřením dosáhl oprávněný toho, čeho lze dosáhnout až pravomocným rozsudkem ve věci samé po proběhlém řízení a dokazování, se nepoužije v případech předběžného opatření směřujícího k zákazu určitého jednání a žaloby o zdržení se tohoto jednání, jež naplňuje jednání nekalé soutěže. Rozhodné je zde hledisko zabránění vzniku, popřípadě rozšiřování újmy dotčeného účastníka. (Pramen: *Macek, J.* Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže. Praha : C. H. Beck, 2000).

SJ 2/2001 s. 97: K odstranění závadného stavu ve znění kmene obchodního jména lze uložit rušiteli, aby změnil své obchodní jméno tak, aby neobsahovalo určité slovo (slovní spojení a aby podal návrh na zápis této změny do obchodního rejstříku. (*Poznámka autorů:* platí i pro obchodní firmu)

PP 2/2003 s. 29: 1. Přiměřené zadostiučinění ve smyslu § 53 ObchZ jako právní prostředek ochrany proti nekalé soutěži je nárokem satisfakčním, který slouží reparaci nemateriální újmy a má proto v podstatě objektivní charakter.

2. Materiální a subjektivní hlediska (jako např. majetkový prospěch získaný rušitelem nebo snížení objemu obchodu, způsobené rušitelem) mají při poskytování zadostiučinění pouze podružný, popřípadě zanedbatelný význam.

§ 54 [Zvláštní ustanovení o uplatnění práva]

(1) Právo, aby se rušitel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 48 až 51 uplatnit též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.

(2) Jestliže se práva, aby se rušitel jednání nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav v případech uvedených v § 44 až 47 a § 52 domáhá spotřebitel, musí rušitel prokázat, že se jednání nekalé soutěže nedopustil. To platí i pro povinnost k náhradě škody, pokud jde o otázku, zda škoda byla způsobena jednáním nekalé soutěže, a pro právo na přiměřené zadostiučinění a na vydání neoprávněného majetkového prospěchu; výši způsobené škody, závažnost a rozsah jiné újmy, povahu a rozsah bezdůvodného obohacení však musí prokázat vždy žalobce, i když jím je spotřebitel.

Související předpisy: § 74, 102, 112 OSŘ

Související předpisy ES: směrnice č. 2005/29/ES

Z literatury: Hajn, P. Předběžné opatření ve sporech z nekalé soutěže. Právní rozhledy, 1994, č. 10

O specifické úpravě aktivní legitimace v odstavci 1 v případě zdržovacích a odstraňovacích nároků viz výše komentář k § 53.

Zvýšená ochrana spotřebitele se podle odstavce 2 projevuje v dnes platné právní úpravě i v přesunu důkazního břemene na rušitele, jde-li o žaloby na to, aby se rušitel jednání nekalé soutěže zdržel a odstranil závadný stav. To platí v celé šíři úpravy proti nekalé soutěži s výjimkou těch skutkových podstat, v nichž jsou chráněna práva výlučně soutěžitelů tj. vyjma parazitování na pověsti, podplácení, zlehčování, srovnávací reklamy, porušení obchodního tajemství a ohrožování zdraví a životního prostředí. Jestliže spotřebitel uplatňuje nárok na náhradu škody nebo přiměřené zadostiučinění nebo vydání neoprávněného majetkového prospěchu z důvodu nekalosoutěžního jednání, je na dotčené osobě, aby prokázala, že škoda nebo jiná újma nevznikla jednáním nekalé soutěže. Výši škody, závažnost a rozsah jiné újmy, za niž spotřebitel žádá zadostiučinění, popřípadě rozsah bezdůvodného obohacení na straně rušitele však v každém případě musí prokázat spotřebitel.

Zákaz kumulace žalob v případě nároků na zdržení se nekalosoutěžních jednání a odstranění závadného stavu, který byl dosud obsažen v odstavci 3, je nyní upraven v § 83 odst. 2 OSŘ. V takovém případě stačí, jestliže nárok uplatní jedna oprávněná osoba. Další oprávněné osoby z téhož nároku (tj. vůči téže pasivně legitimované osobě pro totéž nekalosoutěžní jednání) se mohou k žalobě připojit jako vedlejší intervenienti. Ale i když tak neučiní, působí vydaný rozsudek pro ně od okamžiku, kdy nabyl právní moci.

Zákaz kumulace žalob však neplatí pro nároky na náhradu škody, bezdůvodné obohacení a přiměřené zadostiučinění, které musí každý postižený uplatňovat individuálně sám za sebe.

I přes zrušení § 55 zůstala v mnoha soutěžních sporech zachována možnost soudu uložit jako dodatečnou sankci uveřejnění rozsudku na náklady toho účastníka řízení, který ve sporu nepědl. Nyní se opírá o ustanovení § 155 odst. 4 OSŘ. Soud o tom rozhodne v rozsudku, v němž také určí rozsah (zda má být publikován celý nebo jen jeho podstatné části) i způsob publikace, tj. v jakém sdělovacím prostředku (zpravidla noviny nebo časopis), případně i s jejich přesným určením.

Věcně příslušné pro projednání nekalosoutěžních sporů jsou podle § 9 odst. 3 písm. e) OSŘ jako soudy prvního stupně krajské soudy. Toto určení věcné příslušnosti platí i ve sporech, v nichž by byl účastníkem řízení účastník z cizího státu, a to včetně sporů, v nichž byla pravomoc soudů České republiky založena písemnou smlouvou účastníků.

Účastníkem řízení je buď fyzická nebo právnická osoba, kdo je oprávněn jménem právnické osoby podat žalobu, stanoví pro jednotlivé druhy právnických osob zpravidla právní předpis.

Obchodní zákoník se v žádném svém procesním ustanovení ani odkazem nezabývá otázkou předběžného opatření, ač tato instituce je vzhledem k delikt ní povaze nekalosoutěžních jednání vysoce důležitá. Podle obecné úpravy v § 74 n. OSŘ lze před zahájením sporu požádat o nařízení předběžného opatření soud příslušný k jednání ve věci samé, a to v případě, že je třeba, aby byly zatímně a dočasně – až do vydání rozhodnutí ve věci – upraveny poměry účastníků. Zásah do práv, který uložením předběžného opatření vznikne, musí být přiměřený tvrzeným právem chráněným zájmům navrhovatele.

Současná judikatura zastává v případě návrhů na vydání předběžných opatření stanovisko, že je nepochybné, že soud může tohoto opatření využít vždy, je-li nebezpečí z prodlení (tedy úprava poměrů účastníků pro dobu, než bude rozhodnuto ve věci samé, musí být naléhavá), zejména k zamezení vzniku škody či jiné újmy, popřípadě k jejímu rozšiřování. Nakolik je vydání předběžného opatření naléhavé, vyplývá zásadně z okolností daného případu. Předběžné opatření pak je na místě v těch případech, je-li ověřeno alespoň provedením některých důkazů, že je naplněna některá ze skutkových podstat ustanovení obchodního zákoníku. Nelze však vydat předběžné opatření, jestliže by navodilo stav, který by v podstatě nahradil rozhodnutí.

O takový případ však nejde, jestliže nastane situace, kdy soud na základě předložených dokladů má pro účely řízení posoudit otázky, o nichž přísluší rozhodnout jinému, zejména správnímu orgánu (prakticky přichází v úvahu v souvislosti s chráněnými nehmotnými statky, jde-li např. o napadení zapsané ochranné známky). Jde-li o odůvodněný případ, může soud podle ustanovení § 135 odst. 2 OSŘ vyřešit spornou otázku jako tzv. předběžnou otázku, má-li za to, že je s to je sám zjistit a posoudit.

Druhým zákonným důvodem pro nařízení předběžného opatření je obava, že by výkon soudního rozhodnutí po skončení sporu byl ohrožen. Ze stejných důvodů pak může soud nařídit předběžné opatření i v průběhu řízení podle § 102 OSŘ.

Příslušným soudem pro vydání předběžného opatření je soud, který je příslušný pro rozhodování ve věci samé. Vydává se ve formě usnesení, proti němuž je odvolání přípustné (vzhledem k tomu, že k projednání v prvním stupni jsou příslušné krajské soudy, odvolání se podává k vrchnímu soudu).

Z judikatury:

OP 7/2002 s. 20: 1. Právo účastníka úspěšného ve sporu o nekalou soutěž požadovat zveřejnění rozsudku na náklady účastníka ve sporu neúspěšného podle § 55 odst. 2 ObchZ není samostatným žalobním nárokem, nýbrž jen důsledkem rozhodnutí o žalobním nároku. Přitom postačuje, pokud soud vyhověl jen některému z více uplatněných nároků účastníka. Rozhodné je, zda učinil závěr, že vytýkané jednání je jednáním nekalé soutěže či nikoli.

2. Publikace rozhodnutí může ve svých důsledcích být sankcí, reparací, určitou satisfakcí i mít význam výchovný a preventivní. Při rozhodování, zda bude právu na zveřejnění rozsudku vyhověno, je třeba zvažovat každý z těchto atributů jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti, tak aby zákonný smysl tohoto institutu byl naplněn.

§ 55 zrušen

K jeho dřívějšímu obsahu srov. komentář k § 54.